

Worldwide Travel, Inc.

Your One Stop Shop For International Travel Needs

Michigan Office *Serving Community Since 1975.*

29211 Ford Rd.

Garden City, MI 48135

Tel: 734-525-7304

Toll Free: 800-504-3044

Fax: 866-300-9725

Lowest Fare Guaranteed

Los Angeles Office

2701 E. Chapman Ave.

Ste.No.108, Fullerton, CA 92831

Phone: 714-449-7766

Toll Free: 866-889-1203

Fax: 714-449-7767

ਦੂਸਰਾ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ

ਐਤਵਾਰ 6 ਸਤੰਬਰ, 2009

BUSSE WOODS FOREST PRESERVE SOUTH

Elk Grove Village- IL

For more info. Jindi Khangura 847-529-1464

ਸ਼ੇਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ ਸ਼ਿਕਾਗੋ

Tenth Year in Publication

ਮਿਡਵੈਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ

Price 50¢

ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਅਤੇ ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰ

Email: punjabtimes1@sbcglobal.net

www.punjabtimesusa.com

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 10, Issue 29, July 18, 2009

20451 N Plum Grove Rd. Palatine, IL 60074

Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

ਪੰਜਾਬ ਬਜਟ ਪਾਸ: ਕਾਨੂੰਨਸਾਜ਼ਾਂ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਹੀ ਢਿੱਡ ਭਰਨ ਨੂੰ ਪਹਿਲ

ਖਾੜਕੂਵਾਦ ਵੇਲੇ ਦੇ ਜੰਗੀ ਤਵਾਨ ਨੇ ਦੱਬਿਆ ਪੰਜਾਬ-ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਇਕ ਪਾਸੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦੇ ਦਾ ਰੋਣਾ ਰੋਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਸੈਂਬਲੀ 'ਚ ਸੂਬੇ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹੇ 63000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਚਿੰਤਾ 'ਚ ਡੁੱਬੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਦਕਿ ਦੋਵੇਂ ਪਿਰਾਂ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਲੀਡਰ ਭਾਵ ਵਿਧਾਇਕ ਤੇ ਮੰਤਰੀ ਚੁੱਪ-ਚੁਪੀਤੇ ਅਪਣੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ, ਭੱਤੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਵੇਖੇ ਗਏ। ਬਜਟ ਸੈਸ਼ਨ ਦੇ ਆਖਰੀ ਦਿਨ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਸਪੀਕਰ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ 'ਚ 15 ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਰਿਪੋਰਟ 11 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਸਦਨ 'ਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਕੇ ਸਪੀਕਰ ਨੇ ਖੁਦ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਇਹ ਵਧੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ, ਭੱਤੇ, ਚਾਹ-ਪਾਣੀ ਖਰਚੇ, ਗੱਡੀਆਂ ਲਈ ਪੈਟਰੋਲ ਤੇ ਡੀਜ਼ਲ ਦੇ ਵਧੇ ਹੋਏ ਰੇਟ, ਮੈਡੀਕਲ ਭੱਤੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਾਧੂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਪਿਛਲੀ ਤਰੀਕ ਪਹਿਲੀ ਅਪ੍ਰੈਲ ਤੋਂ ਮਿਲਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਐਲਾਨ 'ਤੇ ਖਜ਼ਾਨਾ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਜਟ 'ਚ ਰਾਸ਼ੀ ਤਾਂ ਪਹਿਲੀ ਅਗਸਤ ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਹੈ ਤਾਂ ਸਪੀਕਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਅਦ 'ਚ ਕੈਬਨਿਟ ਤੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲੈ ਕੇ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾ ਦੇਣਾ। ਕੁਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਸਮੁੱਚੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਆਪਣੇ ਭੱਤੇ ਵਗੈਰਾ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਕਾਹਲੀ ਨਜ਼ਰ ਆਈ। ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਟੈਕਸਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਪੈਸਾ ਲੁੱਟਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਹ ਪੰਚ ਸਰਪੰਚ ਹਲਕੇ ਜਿਹੇ ਵਿਖਾਈ ਦਿੱਤੇ।

ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ

'ਚ ਵਾਧਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਤੇ ਭੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ 'ਚ ਵਾਧੇ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੈਬਨਿਟ ਦੀ

ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਹੁਣ 4000 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 10,000 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਖੇਤਰ ਭੱਤਾ 5000 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 15000 ਰੁਪਏ ਮਹੀਨਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਹ 5000 ਰੁਪਏ ਮਹੀਨੇ 'ਤੇ ਨਿੱਜੀ ਸਹਾਇਕ ਵੀ ਰੱਖ ਸਕਣਗੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 5000 ਰੁਪਏ ਸਾਲਾਨਾ ਸਕੱਤਰੇਤ ਭੱਤਾ ਵੀ ਮਿਲੇਗਾ। ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦਾ ਕੰਪੋਨੈਂਟ ਭੱਤਾ 5000 ਰੁਪਏ ਮਹੀਨਾ ਅਤੇ ਦਫ਼ਤਰੀ ਭੱਤਾ 5000 ਰੁਪਏ ਮਹੀਨਾ ਹੀ ਰਹੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੁਟਕਲ ਭੱਤਾ 2000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਬਜਾਏ 3000 ਰੁਪਏ ਮਹੀਨਾ, ਬਿਜਲੀ-ਪਾਣੀ ਭੱਤਾ 1000 ਰੁਪਏ ਮਹੀਨਾ ਅਤੇ ਟੈਲੀਫੋਨ ਭੱਤਾ 10,000 ਰੁਪਏ ਮਹੀਨਾ ਮਿਲੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦਾ ਰੋਡ ਮਾਈਲੇਜ 6 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਬਜਾਏ 12 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋਮੀਟਰ, ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਭੱਤਾ 500 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ ਦੇ ਬਦਲੇ 1000 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ ਅਤੇ ਮੁਫਤ ਯਾਤਰਾ ਭੱਤੇ ਦੀ ਸੀਮਾ 1,25,000 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ ਦੋ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਲੈਪਟਾਪ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਘਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਬਜਾਏ 40 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਮਿਲੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਘਰ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਲਈ 1,75,000 ਰੁਪਏ ਮਿਲਣਗੇ। ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦਾ ਕਾਰ ਲਈ ਕਰਜ਼ਾ ਵਧਾ ਕੇ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੀ ਪੈਨਸ਼ਨ (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 5 ਉੱਤੇ)

ਯੂ.ਏ.ਈ. ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੇ ਗਲੋਬਲ ਆਪਰੇਸ਼ਨਜ਼ ਮੁਖੀ ਵਾਈ. ਸੁਧੀਰ ਸ਼ੈਟੀ (ਐਨ ਸੱਜੇ) ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਐਨ ਖੱਬੇ ਸੁਮਿਤ ਪ੍ਰਭਾਕਰ

ਮਨੀ ਡਾਰਟ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਬ੍ਰਾਂਚ ਜਲਦ ਖੋਲ੍ਹੇਗਾ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਧਨ ਵਟਾਂਦਰੇ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਕੰਪਨੀ ਯੂ.ਏ.ਈ. ਐਕਸਚੇਂਜ ਜੋ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਮਨੀ ਡਾਰਟ ਨਾਂ ਹੇਠ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਲਦ ਹੀ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਨਵੀਂ ਬ੍ਰਾਂਚ ਦੀਵਾਨ ਐਵਨਿਊ ਉੱਤੇ ਭਾਰਤੀ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਖੋਲ੍ਹੇਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਦੀ ਇਕ ਬ੍ਰਾਂਚ ਨੇਪਰਵਿਲ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਐਲਾਨ ਇਥੇ ਇਕ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕਰਦਿਆਂ ਯੂ.ਏ.ਈ. ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੇ ਗਲੋਬਲ ਆਪਰੇਸ਼ਨਜ਼ ਮੁਖੀ ਵਾਈ. ਸੁਧੀਰ ਸ਼ੈਟੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਨੀ ਡਾਰਟ ਇਸ ਵੇਲੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਇਲੀਨਾਏ ਅਤੇ ਨਿਊ ਜਰਸੀ ਵਿਚ ਲਾਈਸੈਂਸਸ਼ੁਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਸੌ ਰਿਟੇਲ ਏਜੰਟਾਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਲਦ ਹੀ

ਫਲੋਰਿਡਾ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਅਤੇ ਟੈਕਸਸ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਆਪਣੇ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਦੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਨੈਟਵਰਕ ਰਾਹੀਂ ਮਨੀ ਡਾਰਟ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ 35 ਸਟੋਟਾਂ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲੱਗੇਗੀ। ਮਨੀ ਡਾਰਟ ਗਲੋਬਲ ਸਰਵਿਸਜ਼ ਇੱਕ ਸਿੱਕੇ ਦੇ ਵਟਾਂਦਰੇ ਅਤੇ ਇਕ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ ਪੈਸਾ ਭੇਜਣ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕੰਪਨੀ ਆਪਣੇ ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਨਕਦ ਬਦਲੇ ਨਕਦ, ਸਿੱਧੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਅਤੇ ਕੁਝ ਚੋਣਵੇਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ ਘਰ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਜਿਹੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦੀ (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 2 ਉੱਤੇ)

North American Truck Stop

ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ! ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ!! ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ!!!

**ਕੈਰੀਅਰ ਬਰਮੋਕਿੰਗ ਐਂਡ
ਕੈਰੀਅਰ ਯੂਨਿਟ
ਇੰਜਣ ਇਥੇ ਸਸਤੇ ਭਾਅ
ਉੱਤੇ ਬਦਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ**

**ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਸਰਵਿਸ
ਬਿਲਕੁਲ ਵਾਜਬ ਭਾਅ**

909-350-3310, 909-697-5808

balwindernats@yahoo.com

14320 Slover Ave., Fontana, CA 92337

MICHIGAN WORKS APPROVED!

ALL STARS

★ TRUCK DRIVING SCHOOL INC ★

151 MILITARY ST. ★ DETROIT, MI 48209

313-841-2222

CDL A, B, P & S WITH AIR BRAKE

CDL LICENSING IN JUST 3 WEEKS!

WE ARE AFFILIATED WITH NWLB

WE OFFER FULL TIME, PART TIME, AND WEEKEND CLASSES TO ACCOMMODATE YOUR SCHEDULING NEEDS

- ★ Assist in job placement
- ★ Flexible hours, fit your Schedule
- ★ More than 25 years experience
- ★ UP TO \$750 TO \$900 PER WEEK!
- ★ REFRESHER COURSES AVAILABLE
- ★ ONE-ON-ONE TRAINING

VISIT US ONLINE AT ALLSTARSCDL.COM

EMAIL US AT WWW.ALLSTARSTRUCKSCHOOL@YAHOO.COM

ਪ੍ਰਸਿਧ ਡਬਲਯੂ.ਡਬਲਯੂ.ਈ. ਫਰੀ ਸਟਾਈਲ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਰੈਸਲਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਰਾਣਾ ਉਰਫ ਗ੍ਰੇਟ ਖਲੀ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਆਇਆ ਤਾਂ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਕੌਂਸਲ ਜਨਰਲ ਸ੍ਰੀ ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਅਤਰੀ ਨਾਲ ਵੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ। ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਪਿੰਡ ਪੀਰਾਣਾ ਦੇ ਜੰਮਪਲ ਖਲੀ ਵਿਸ਼ਵ ਕੁਸ਼ਤੀ ਮਨੋਰੰਜਨ (ਡਬਲਯੂ.ਡਬਲਯੂ.ਈ.) ਨਾਲ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਪਾਨ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਰੈਸਲਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਡਬਲਯੂ.ਡਬਲਯੂ. ਈ. ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾ ਭਾਰਤੀ ਪਹਿਲਵਾਨ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਵਿਚ ਕੌਂਸਲ ਜਨਰਲ ਸ੍ਰੀ ਅਸ਼ੋਕ ਅਤਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਉਸ਼ਾ ਕਿਰਨ ਅਤਰੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਉਮੇਸ਼ ਨੰਦਾ ਆਈ.ਏ. ਐਸ. (ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ) ਗ੍ਰੇਟ ਖਲੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ।

ਮਨੀ ਡਾਰਟ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਬ੍ਰਾਂਚ ਜਲਦ ਖੋਲ੍ਹੇਗਾ

ਹੈ। ਯੂ.ਏ.ਈ. ਐਕਸਚੇਂਜ ਸਵਿਫਟ ਦੀ ਮੈਂਬਰ ਹੈ ਜਿਸ ਸਦਕਾ ਮਨੀ ਡਾਰਟ ਗਲੋਬਲ ਸਰਵਿਸਜ਼ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਰੰਸੀ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ 'ਚ ਧਨ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਸੈਟੀ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਯੂ.ਏ.ਈ. ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੇ ਪੰਜ ਮਹਾਂਦੀਪਾਂ ਦੇ 90 ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ 430 ਸਿੱਧੇ ਦਫਤਰ ਅਤੇ 38,500 ਏਜੰਟ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ 150 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵੱਡੇ ਬੈਂਕਾਂ ਨਾਲ ਕਾਰੋਬਾਰੀ

ਵਧੀਆ ਵਟਾਂਦਰਾ ਦਰ ਉਤੇ ਪੈਸਾ ਪਹੁੰਚਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਕੰਪਨੀ ਗਾਹਕ ਨੂੰ ਬੈਂਕ ਵਿਚ ਪੈਸਾ ਲੈਣ, ਨਕਦ ਲੈਣ ਜਾਂ ਘਰ ਪੈਸਾ ਪਹੁੰਚਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਚੋਣ ਵੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਕੰਪਨੀ ਪੈਸਾ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੋਣ ਉਤੇ ਆਪਣੇ ਗਾਹਕ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚ ਦੀ ਰਸੀਦ ਵੀ ਟੈਕਸਟ ਮੈਸੇਜ ਰਾਹੀਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹੁੰਚਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਬਿਹਤਰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਯੂ.ਏ.ਈ. ਐਕਸਚੇਂਜ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ, ਕੁਆਲਿਟੀ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਮੌਕੇ ਯੂ.ਏ.ਈ. ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ

ਸਬੰਧ ਹਨ। ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਹੈਡ ਕੁਆਰਟਰ ਆਬੂਧਾਬੀ (ਸੰਯੁਕਤ ਅਰਬ ਅਮੀਰਾਤ) ਵਿਚ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਇਕ ਭਾਰਤੀ ਡਾਕਟਰ ਬੀ.ਆਰ. ਸ਼ੈਟੀ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਐਨ.ਐਮ.ਸੀ. ਗਰੁੱਪ ਦੀ ਮੈਂਬਰ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ, ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਸਪਲਾਈ, ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੇ ਸਾਮਾਨ, ਜਿਊਲਰੀ, ਹਸਪਤਾਲ, ਰੀਅਲ ਅਸਟੇਟ ਤੇ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਇਕ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਯੂ.ਏ.ਈ. ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਾਸਤੇ ਰਿਜਨਲ ਮੁਖੀ ਸ੍ਰੀ ਅਜੀਤ ਪਾਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਨੀ ਡਾਰਟ ਆਪਣੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵੈਸਟਰਨ ਯੂਨੀਅਨ, ਮਨੀ ਗ੍ਰਾਮ ਆਦਿ ਤੋਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਬਿਹਤਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵਾਜਬ ਫੀਸ ਉਤੇ ਅਤੇ

ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਸਾਲ 2008 ਵਿਸ਼ਵ ਆਰਥਿਕ ਸੰਕਟ ਦਾ ਸਾਲ ਸੀ, ਪਰ ਯੂ.ਏ.ਈ. ਐਕਸਚੇਂਜ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ 45 ਫੀਸਦੀ ਵਧਿਆ ਅਤੇ ਮੁਨਾਫਾ 40 ਫੀਸਦੀ। ਰੋਜ਼ਾਨਾ 40 ਕੌਮੀਅਤਾਂ ਦੇ ਇਕ ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗਾਹਕ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਮਨੀ ਡਾਰਟ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸ੍ਰੀ ਸੁਮਿਤ ਪ੍ਰਭਾਕਰ ਅਤੇ ਇਲੀਨਾਏ ਸ਼ਾਖਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭਾਕਰ ਪਟੇਲ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਪਟੇਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦੀਵਾਨ ਐਵਨਿਊ ਉਤੇ ਮਨੀ ਡਾਰਟ ਦੀ ਸ਼ਾਖਾ ਸਤੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਚਾਲੂ ਹੋ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਸੁਮਿਤ ਪ੍ਰਭਾਕਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਮਨੀ ਡਾਰਟ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਉਚੇਚੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ।

Periodontal Implant SPECIALISTS

17W662 Butterfield Rd. #208
(Brittany Towers)
Oakbrook Terrace, IL 60181
Phone: 630-424-9404

➔ ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਾਹ ਦੀ ਬਦਬੂ ਨੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ?

➔ ਕੀ ਤੁਹਾਡੇ ਦੰਦਾਂ 'ਚੋਂ ਲਹੂ ਵਗਦਾ ਹੈ, ਮਸੂੜੇ ਪੀੜ ਕਰਦੇ ਹਨ?

➔ ਕੀ ਤੁਹਾਡੇ ਦੰਦ ਟੁੱਟ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਜਾਂ ਟੁੱਟ ਰਹੇ ਹਨ?

➔ ਕੀ ਤੁਹਾਡੇ ਦੰਦ ਹਿੱਲਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਜਬਾੜਾ ਪੀੜ ਕਰਦਾ ਹੈ?

➔ ਕੀ ਬਚਾਉਣ ਵਿਚ ਦਿੱਕਤ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਖਾਣੇ ਦਾ ਸਵਾਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ?

ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਤੁਹਾਡੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹੈ, ਅੱਜ ਹੀ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਡਾ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਫੋਨ: 630-424-9404

www.perioimplantspecialists.com

Dr. Singh offers the most current periodontal, laser and dental implant procedures that will allow you once again to feel confident about your smile and improve the quality of your life.

- **FREE Periodontal and Dental Implant Consultation**
- **10% OFF Your Implant Treatment Plan**
- **\$0 Down, Interest Free Financing is Available**
- **All Insurance Accepted**

Periodontal Implant Specialists will work in conjunction with your general dentist in properly diagnosing, treatment planning, and performing periodontal and implant treatment. If you do not currently have a general dentist, we will gladly assist you in finding one in your area.

ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਕੌਮੀ ਦਿਵਸ 'ਤੇ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਵਾਗਤ

ਪੈਰਿਸ: ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੈਰਿਸ ਵਿਚ ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਕੌਮੀ ਦਿਵਸ ਸਮਾਰੋਹ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਨਿੱਘਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। 'ਸਾਰੇ ਜਹਾਂ ਸੇ ਅੱਛਾ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਹਮਾਰਾ' ਦੀ ਧੁਨ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜੀਆਂ

ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਮਾਰਚ ਨੇ ਮੌਕੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਯਾਦਗਾਰੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਫਰਾਂਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਹੀ ਇਹ ਸਤਿਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਦੱਸਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੈਸਟਲੇ ਦਿਵਸ ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਕੌਮੀ ਦਿਵਸ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 14 ਜੁਲਾਈ 1789 ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬੈਸਟਲੇ ਜੇਲ੍ਹ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਦਿਵਸ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਇਨਕਲਾਬ ਦਾ ਮੁੱਢ ਬੱਝ ਗਿਆ ਸੀ। ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਕੌਮੀ ਦਿਵਸ ਸਬੰਧੀ ਸਮਾਰੋਹ 'ਚ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਰਤੀ ਆਗੂ ਹਨ। ਡਾ. ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਮੌਕਾ ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਮਿੱਤਰਤਾ, ਰਣਨੀਤਕ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਅਤੇ ਦੋਹਾਂ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਦਸਤਿਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਵਧੀਆ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨਿਕੋਲਸ ਸਾਰਕੋਜ਼ੀ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਭਾਰਤ ਦੇ ਗਣਤੰਤਰ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਭਾਰਤ ਆਏ ਸਨ। ਇਸ ਸਮਾਰੋਹ 'ਚ 400 ਭਾਰਤੀ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਟੁਕੜੀਆਂ ਨੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਮਾਰਚ ਕਰਦਿਆਂ 15 ਅਗਸਤ ਦੀ ਪਰੇਡ ਦੀ ਯਾਦ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਸਮਾਰੋਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਡਾ. ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਮੈਂ ਜੋ ਪਰੇਡ ਵੇਖੀ ਹੈ, ਉਹ ਇਸ ਮਹਾਨ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਇਸ ਸਮਾਰੋਹ 'ਚ ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਦੱਸਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਰੈਜ਼ੀਮੈਂਟਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਮਰਾਠਾ ਰੈਜ਼ੀਮੈਂਟ ਨੇ ਇਸ ਪਰੇਡ 'ਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਇਸ ਰੈਜ਼ੀਮੈਂਟ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ 1768 'ਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਰੈਜ਼ੀਮੈਂਟ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਇਟਲੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦੌਰਾਨ ਯੂਰਪ 'ਚ ਤਾਇਨਾਤ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਸ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦੂਜੀ ਵਿਸ਼ਵ ਜੰਗ ਵੇਲੇ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਫਰਾਂਸ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਵਲੋਂ ਲੜੀ ਗਈ ਸਾਂਝੀ ਜੰਗ ਦਾ ਯਾਦਗਾਰ ਚਿੰਨ੍ਹ ਬਣ ਗਈ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਬੈਸਟਲੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬਗ਼ਾਵਤ ਲੂਇਸ ਸੋਲੂਵੇ ਦੀ ਨਿਰੰਕੁਸ਼ ਰਾਜਾਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ 7 ਕੈਦੀ ਹੀ ਸਨ, ਪਰ ਇਹ ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਸਮੂਹ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਲਈ ਲੂਇਸ ਸੋਲੂਵੇ ਦੇ ਨਿਰੰਕੁਸ਼ ਸ਼ਾਹੀ ਰਾਜ ਨੂੰ ਤੋੜਨਾ ਅਤੇ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਰਾਜ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਬਣ ਗਈ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਫਰਾਂਸ 1792 ਵਿਚ ਗਣਤੰਤਰ ਰਾਜ ਬਣਿਆ।

6 ਜੁਲਾਈ 1880 ਨੂੰ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਬੈਂਜਾਮਿਨ ਰਾਸਪੇਲ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਬੈਸਟਲੇ ਦਿਵਸ ਨੂੰ ਫਰਾਂਸ ਦੀ ਕੌਮੀ ਛੁੱਟੀ ਵੀ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ। ਪਰੇਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ ਦਾ ਭੋਜਨ ਕਰਦਿਆਂ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸਾਰਕੋਜ਼ੀ ਨੇ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦਵਾੜੇ ਦੇ ਦੌਰ 'ਚ ਪਰਸਪਰ ਵਪਾਰ 12 ਅਰਬ ਯੂਰੋ ਤੱਕ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਢੰਗ ਤਰੀਕਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਉਸ ਸਮੇਂ ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਦੌਰ 'ਤੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਮਾਹਾਰਾਸ਼ਟਰ 'ਚ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਉਰਜਾ ਦੇ ਪਲਾਂਟ ਲਾਉਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਦੌਰ 'ਚ ਹਨ।

To Raashi Prabhakar

From: Grand Ma, Grand Pa & Uncle-Aunt

ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੀ ਜਨਰਲ ਬਾਡੀ ਮੀਟਿੰਗ 23 ਅਗਸਤ ਨੂੰ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੀ ਜਨਰਲ ਬਾਡੀ ਮੀਟਿੰਗ ਆਉਂਦੀ 23 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਵਿਚ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ ਤਿੰਨ ਵਜੇ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਐਲਾਨ ਲੰਬੇ ਐਤਵਾਰ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਮਲ ਕਮੇਟੀ (ਸੀ.ਆਈ.ਸੀ.) ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਕੱਤਰ ਹਰਿਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਲੈਲ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਮਿਡਵੈਸਟ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੇ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਗੁਰੂਘਰ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਚਲਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਭਾਈ ਲੈਲ ਨੇ 5 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬੇਹੱਦ ਸੰਦਭਾਗੀਆਂ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਹੁਲਾਸ਼ਾਜੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਮਾਫ਼ ਕਰਨਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਮੱਤ ਬਖਸ਼ੇ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨਾ ਵਾਪਰਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਐਤਵਾਰ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਪਤਾਲ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਸੱਤ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਵੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰੰਥੀ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਟਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਸੁਲਘਦੀ ਖਿੱਚੋਤਾਣ ਉਸ ਦਿਨ ਭੈੜੀ ਸ਼ਕਲ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਗਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਹਟਾਏ ਗਏ ਧਾਰਮਿਕ ਸਕੱਤਰ ਨਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮਰਵਾਹਾ ਨੇ ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਦੋ ਬੀਬੀਆਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਹਿਜ ਪਾਠ ਵਿਚ ਵਿਘਨ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਤਾਬਿਆ ਬੈਠੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਨੂੰ ਅਨਾਪ-ਸੁਨਾਪ ਬੋਲਿਆ।

ਭਾਈ ਲੈਲ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸੀ.ਆਈ.ਸੀ. ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਇਹ ਵੇਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਸਭ ਕੰਮ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਜੇ ਤੱਕ ਸਾਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਜੋ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਵਿਧੀ-ਵਿਧਾਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾ ਕੇ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕੰਮ-ਕਾਜ ਵਿਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਅਤਿਕੇ ਡਾਹੁਣਾ ਕਿਸੇ

ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਵੋਟਾਂ ਪਾ ਕੇ ਚੁਣੀ ਗਈ ਹੈ। ਜੇ ਕਮੇਟੀ ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਠੀਕ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ ਤਾਂ ਹੋਰ ਅੱਠ ਮਹੀਨਿਆਂ ਨੂੰ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸੰਗਤ ਵੋਟਾਂ ਪਾ ਕੇ ਬਦਲ ਵੀ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਨੌਂ ਮੈਂਬਰ ਰਲ ਕੇ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਸਕਦੇ ਤਾਂ ਸੰਗਤ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਦਖਲ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਤਿੰਨ ਸੌ ਜਾਂ ਪੰਜ ਸੌ ਮੈਂਬਰ ਕਿਵੇਂ ਰਲ ਕੇ ਚੱਲ ਸਕਣਗੇ। ਅਮਰੀਕਾ ਇਕ ਜਮਹੂਰੀ ਦੇਸ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਸਭ ਨੂੰ ਜਮਹੂਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹੁਲਾਸ਼ਾਜੀ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਬਦਨਾਮੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਵੀ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਆਪਣੀ ਗੱਲ 23 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਹੋ ਰਹੀ ਜਨਰਲ ਬਾਡੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਵੀ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ

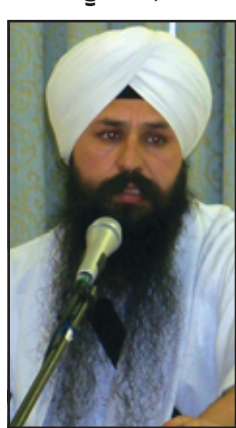
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਜੋਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਈ ਕਮੇਟੀ ਕਾਇਮ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਜੋਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਆਈਲੈਂਡ ਲੇਕ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਨਾਲ ਇਕ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਜੋਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਜਾਰੀ ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕਾਰਗਰ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਕਾਰਜ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਐਲਾਨ ਬਾਬਾ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ 28 ਜੂਨ ਨੂੰ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਸੰਗਤ ਪਾਸੋਂ ਇਕ ਜੈਕਾਰੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲਈ। ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਵਿਚ ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ, ਸ. ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ, ਸ. ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ, ਸ. ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਸੀਰਾ, ਸ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ. ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਮਰਾ, ਸ. ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ, ਸ. ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ, ਸ. ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਦੇ ਨਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਲੰਗਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਪੰਜ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੰਗਤ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰ ਲਏ ਜਾਣਗੇ। ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਵਿਸਾਖੀ ਤੋਂ ਇਕ ਹਫ਼ਤਾ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਦੀ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਕਰਕੇ ਸੇਵਾ ਸੌਂਪੀ ਜਾਏਗੀ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਸਿਲੈਕਸ਼ਨ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਭਾਈ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ ਦੇ ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਨਿਯੁਕਤ

ਹਿਊਸਟਨ, ਟੈਕਸਸ: ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ,

ਮੈਂਬਰ) ਨੇ ਵੀ ਭਾਗ ਲਿਆ।

ਹਿਊਸਟਨ ਵਿਖੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰੋ. ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਹੋਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਭਾਈ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਿਉਜੀਲੈਂਡ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਣਾ, ਸਕੱਤਰ ਅਮਰ ਸਿੰਘ, ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਗੁਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਤੇ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਦੋਵੇਂ

ਪ੍ਰਧਾਨ ਭਾਈ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ, ਜੋ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸਨ, ਨੇ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਲੰਬੇ ਐਤਵਾਰ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਹਰ ਸ਼ਰਧਾਵਾਨ ਸਿੱਖ ਦਾ ਹਿਰਦਾ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਬੇਹੱਦ ਦੁਖਦਾਈ ਹੈ।

ਭਾਈ ਅਟਵਾਲ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਚੱਲ ਰਹੇ ਰੈਨੋਵੇਸ਼ਨ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਟੈਂਡਰ ਜਾਂ ਓਪਨ ਬਿੱਡ ਦਾ ਰਾਹ ਅਪਨਾਏ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਅਜਿਹੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਹਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸੇਵਾ ਲੈਣ ਲਈ ਉਚੇਚਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਭਾਈ ਅਟਵਾਲ ਨੇ ਬਦਲੇ ਗਏ ਧਾਰਮਿਕ ਸਕੱਤਰ ਸ. ਨਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮਰਵਾਹਾ ਵਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਸਾਲ ਅੰਦਰ ਧਾਰਮਿਕ ਸਕੱਤਰ ਹੁੰਦਿਆਂ ਨਿਭਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਭਾਈ ਸੋਖੀ ਸਿੰਘ ਨਿਭਾਇਆ ਕਰਨਗੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਐਲਾਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਟੇਜ ਦੀ ਸੇਵਾ ਭਾਈ ਸੋਖੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਸ. ਮਰਵਾਹਾ ਬਿਨਾ ਕੁਝ ਆਖਿਆਂ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਚਲੇ ਗਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹਮਾਇਤੀ ਵੀ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ ਅਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸਕੱਤਰ ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਇਕ ਸਾਂਝੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਘਰ ਉਤਪਨ ਹੋਈ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰ ਸ. ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਟੱਲ ਦਾ ਉਚੇਚਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੰਥਕ ਸਲੋਟ ਦੇ ਇਕ ਅਹਿਮ ਮੈਂਬਰ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਬੰਧੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਇਸ ਬਿਆਨ ਨਾਲ ਹੀ ਭੋਗ ਪੈ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸ. ਅਟੱਲ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਪੰਥਕ ਸਲੋਟ ਦਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਕ ਥੰਮ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਭਾਈ ਅਟਵਾਲ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਪੰਜ ਜੁਲਾਈ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਸਬੰਧੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੱਕ ਵੀ ਪਹੁੰਚਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾਏਗੀ।

SIDHU & ASSOCIATES REALTY COMMERCIAL REAL ESTATE

*GAS STATION, HOTEL, LIQUOR STORE
RESIDENTIAL REAL ESTATE IN ILLINOIS*

**ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ,
ਮੋਟਲ, ਹੋਟਲ,
ਲਿਕਰ ਸਟੋਰ ਅਤੇ
ਹੋਰ ਵਪਾਰਕ
ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਖਰੀਦਣ/
ਵੇਚਣ ਲਈ
ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ**

ਬਲਜੀਤ ਸਿੱਧੂ

Baljit (BJ) Sidhu, Broker

Cell: 630-862-0941

Fax: 630-499-7533

sidhu-realty@hotmail.com

Matrimonials

Wanted suitable match for Jatt Sikh girl 5'7"/26.5yrs, pursuing higher education in USA contact-509-771-9297 or e-mail: deep3250@gmail.com

Brother invites correspondence for Punjabi Hindu, 32, 5'11", well settled, down to earth, small educated family. Caste no bar. Issueless divorcee can also contact. Repond to 414-803-7420 or unitedlending@gmail.com

Executive Khatri Sikh parents want a suitable match for a beautiful 27 year old Canadian born daughter, UBC graduate LLB honors from UK. Please call 604-261-9555 or e-mail: dalipmehta@hotmail.com

Looking for a amritdhari or willing to be amritdhari girl far a amritdhari Chadda Sikh, 24, 5'11", pursuing PGDCA in computers. Highly respected and well established gursikh family from Patiala with a lot of city property. Contact: 702-236-5472

Great Truckers Driving School

2500 Enterprise Drive
Allen Park, MI 48101

Unlimited Training

- *Check the Service and Rate, Come to Great!
- * Michigan State Certified School
- * Immediate Job Placement
- *Arrangement for Stay
- *Special Class for Learning Permit

ਤੁਹਾਡੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਵੀ ਵਿਆਖਿਆ

CDL Class A, B, P & S Training

Call Mr. Raj Sandhu at (313) 208-5072

ਪਟਿਆਲਾ ਹੈਲਥ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਸੇਵਾ ਮੋਬਾਈਲ ਐਂਬੂਲੈਂਸ ਸ਼ੁਰੂ

ਪਟਿਆਲਾ: ਪਟਿਆਲਾ ਹੈਲਥ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਨੇ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਨੂੰ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਦਾ ਆਪਣਾ ਦੂਜਾ ਪੜਾਅ ਅਰੰਭ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਹਿਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਇਸ ਗੈਰ ਮੁਨਾਫਾ ਸੰਸਥਾ ਵਲੋਂ ਤਿੰਨ ਸੇਵਾ ਮੋਬਾਈਲ ਐਂਬੂਲੈਂਸ ਗੱਡੀਆਂ ਰਵਾਨਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜੋ ਕਿ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਫੌਰੀ ਹਸਪਤਾਲ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੇ ਕੰਮ ਆਉਣਗੀਆਂ।

ਸੇਵਾ ਮੋਬਾਈਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ ਸਿਸਟਮ ਵਿਚ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਜ਼ਰੀਏ ਜ਼ਖ਼ਮੀਆਂ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਣ ਤੱਕ ਦਾ ਸਮਾਂ ਘਟਾ ਕੇ ਅੱਧਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਜ਼ਖ਼ਮੀਆਂ ਲਈ ਇਹ ਕੀਮਤੀ ਮਿੰਟ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੇ ਮੌਤ ਵਿਚਾਲੇ ਫਾਸਲਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ

ਬਹੁਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਟਰੈਫਿਕ ਕਈ ਗੁਣਾਂ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਦਸੇ ਹੋਣ ਨਾਲ ਜਿਥੇ ਮੌਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਦੀ ਹੈ ਉਥੇ ਟਰੈਫਿਕ ਕਰਕੇ ਜ਼ਖ਼ਮੀਆਂ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਪਹੁੰਚਾਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਵੀ ਲੰਮਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 2004 ਦੀ ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹਰ 1.9 ਮਿੰਟ ਪਿਛੋਂ ਹਾਦਸੇ ਨਾਲ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਣ ਨਾਲ ਮੌਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਟਰੈਫਿਕ ਵਧਣ ਨਾਲ ਹਾਦਸੇ ਵਿਚ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਇਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੀ ਵਧੇਗੀ ਜੋ ਕਿ 2020 ਤੱਕ ਮੌਤਾਂ ਦਾ ਤੀਜਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਕੱਲੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 1983 ਤੋਂ 1992 ਦਰਮਿਆਨ ਹਾਦਸੇ ਵਿਚ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਦਰ 10 ਫੀਸਦ ਵਧੀ ਹੈ।

ਸੇਵਾ ਮੋਬਾਈਲ ਐਂਬੂਲੈਂਸ ਵਿਚ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਪੂਰਾ ਸਾਜ਼ੋ ਸਾਮਾਨ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਜ਼ਖ਼ਮੀਆਂ ਨੂੰ ਹਾਦਸੇ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ

ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਇਲਾਜ ਮੁਹੱਈਆ ਹੋ ਸਕੇ। ਇਸ ਐਂਬੂਲੈਂਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦੋ ਸੇਵਾ ਮੋਬਾਈਲ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਵੀ ਨਾਲੋਂ ਨਾਲ ਚੱਲਣਗੇ ਜੋ ਕਿ ਸੰਘਣੇ ਟਰੈਫਿਕ ਜਾਂ ਤੰਗ ਸੜਕਾਂ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਨਿਕਲ ਕੇ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣਗੇ। ਇਸ ਮੁਢਲੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਐਂਬੂਲੈਂਸ ਦੇ ਪਹੁੰਚਣ ਤੱਕ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇਗਾ। ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਇਹ ਸੇਵਾ ਮੁਫਤ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਪੈਸਾ ਪਟਿਆਲਾ ਹੈਲਥ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਵਲੋਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਲਾਜ ਲਈ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਜੇ ਲੋਕ ਆਪਣਾ ਡਾਕਟਰੀ ਖਰਚਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਖਰਚਾ ਖੁਦ ਅਦਾ ਕਰਨਗੇ। ਸੇਵਾ ਮੋਬਾਈਲ ਲਈ ਪੈਸਾ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਛੇ ਸਟੇਟਾਂ ਓਹਾਈਓ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ, ਨਾਰਥ ਕੈਰੋਲਾਈਨਾ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਅਤੇ ਵਰਜੀਨੀਆ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਅਮੈਰਿਕਨਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੰਡ ਰੇਜ਼ਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਟਿਆਲਾ ਹੈਲਥ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਫੋਨ 304-723-4151 ਤੋਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਖਾਲਸਾ ਅਕੈਡਮੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਜਥੇ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ ਗੁਰੂਘਰ 'ਚ ਕੀਰਤਨ

ਹਿਊਸਟਨ, ਟੈਕਸਸ (ਗੁਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ): ਇਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ ਵਿਖੇ ਖਾਲਸਾ ਅਕੈਡਮੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ

ਖਾਲਸਾ ਅਕੈਡਮੀ ਵਿਚ ਮੁਫਤ ਵਿਦਿਆ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਸੰਬੰਧੀ, ਤੰਤੀ ਸਾਜ਼ਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕੀਰਤਨ, ਘੋੜ ਸਵਾਰੀ, ਸ਼ਸਤਰ ਵਿਦਿਆ ਮੁਹੱਈਆ

ਨੇ ਬਾਬਾ ਇੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨਾਲ 7 ਜੁਲਾਈ ਤੋਂ 12 ਜੁਲਾਈ ਤੱਕ ਗੁਰਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਕਰਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ।

ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਅਕੈਡਮੀ ਸ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੇਠ ਬਣੀ ਹੈ।

ਸੰਨੀ ਧੂੜ ਵਲੋਂ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਮਲਿੰਗੀ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਨਿੰਦਾ

ਗਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਜ਼, ਮਿਸ਼ੀਗਨ (ਰੋਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ): ਭਾਰਤ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ ਜਿੱਥੇ ਅਨੇਕਾਂ ਗੁਰੂਆਂ, ਪੀਰਾਂ, ਪੈਗੰਬਰਾਂ, ਰਿਸ਼ੀਆਂ-ਮੁਨੀਆਂ, ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤਿਆਂ ਅਤੇ ਮਹਾਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਿਆ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਲਈ ਸਮੁੱਚੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਦਾ ਪੈਗਾਮ ਦਿੱਤਾ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਲੋਂ ਸਮਲਿੰਗੀ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਨਾਲ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਦੁੱਖ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਅਤੇ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਡੈਮੋਕਰੈਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੈਂਟ

ਕਾਉਂਟੀ ਵਾਈਸ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸ੍ਰੀ ਸੰਨੀ ਧੂੜ ਨੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਖਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕ ਭਾਵੇਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੋਨੇ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਇਹ ਖਬਰ ਪੜ੍ਹ ਅਤੇ ਸੁਣ ਕੇ ਦੁੱਖ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀ ਸਭਿਅਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਹੁਤ ਢਾਹ ਲੱਗੀ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਸੰਨੀ ਧੂੜ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ

ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਪਾਟਿਲ ਨੂੰ ਇਸ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਤੁਰੰਤ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਸੰਨੀ ਧੂੜ ਦੇ ਨਾਲ ਸ. ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਅਵਤਿੰਦਰ ਚਾਵਲਾ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲੈਨਿੰਗ, ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਲਾਲੀ ਸਿੰਘ, ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਇਕ ਘਿਨਾਉਣਾ ਤੇ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਫੈਸਲਾ ਕਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਤੁਰੰਤ ਰੋਕ ਲੱਗਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਸਰਮੁ ਧਰਮੁ ਦੁਇ ਛਪਿ ਖਲੋਏ ਕੂੜ ਫਿਰੈ ਪਰਧਾਨੁ ਵੇ ਲਾਲੋ॥

Frustrated S. Narinder Pal Singh Marwaha resigned from SRS Board on July 12, 2009. He resigned not only as Religious Secretary but from SRS trusteeship as well. His resignation was accepted by S. Harjinder Singh Sandhu, Chairman CIC, on the same day. Some of the events leading to his frustration and disillusionment are chronicled as below:

Ever since Mr. Marwaha opposed the anti-Sangat act of the management to remove Bhai Mohinder Singh, he has faced the wrath of key management people and their supporters.

Management positions, including Religious Secretary of SRS, are elected for a term of 2 years as per SRS constitution. His term ends in April of 2010.

Board of Trustees held their monthly meeting on June 26, 09. Agenda for the meeting was e-mailed to the Trustees and it has no mention of removal of Mr. Marwaha.

After discussing couple of small items, Mr. Jatinder Grewal said that he want to replace Mr. Marwaha. At this point heated argument pursued and some Trustees left the meeting, thus reducing the quorum to below 7 which is required by SRS Constitution. During this period lady Trustees Mrs. Surinder Kaur Sangha was insulted by the president and she also left.

Official minutes of the meeting shows 8 resolutions signed, including removal of Mr. Marwaha. One of the signers is Mr. Harkirat Singh Sandhu. But he is on record, as per his conversation with Saint Charles Police Officer Christee Fry (badge #331), that no resolution or voting took place on June 26, 09 to remove Mr. Marwaha.

SANGAT II, it is the same pattern of removal as was in the case of Bhai Mohinder Singh. Call a meeting (emergency in case of Bhai Sahib's removal), discuss anti-Sangat non agenda item, no need to follow quorum requirement, no need to conduct the voting, just bring a pre typed paper of resolutions, twist arms of some even if they disagree.

When Sangat at large objects to these acts, then management use all kind of methods—harass, intimidate, call police, use Dewan Hall stage to twist and lie.

On July 5, 09 CIC chairman Mr. Harjinder Singh Sandhu spoke to the Sangat and said that Board's decision to remove Mr. Marwaha is questioned and thus put on hold and Mr. Marwaha will continue as Religious Secretary till further notice.

An emergency meeting of the Board is called for July 5, 09 to discuss Mr. Marwaha's issues along with other items. Only 5 members show up. Again NO QUORUM.

Again on July 12, 09 CIC Secretary announces that Mr. Marwaha is removed and states that we didn't need a quorum for July 05, 09.

Anti-Sangat actions of the management by breaking all the rules should be of great concern to every member of SRS.

Sardar Marwaha is in a bind whose decision he should agree. Mr. Grewal's personal decision, Board's decision, Mr. Jhaj's Decision, Chairman CIC Mr. Harjinder Singh Sandhu's decision, CIC Secy's decision or the constitution which clearly indicate his term to serve is 2 years.

None of the above can remove him legally only Sangat is entitled to do that.

Why Gurupayari SRS Sangat is being lied to. Who is the Culprit? It looks like governing members of the board have forgotten that SRS Palatine is a Premier Sikh Religious Body in Midwest and resorting to intimidation, half truths and outright lies does not belong here.

Sikh Sangat Chicago

-Approved by Narinder Pal Singh Marwaha

www.sikhsangatchicago.com

ਪੰਜਾਬ ਬਜਟ ਪਾਸ:ਕਾਨੂੰਨਸਾਜ਼ਾਂ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਹੀ ਢਿੱਡ ਭਰਨ ਨੂੰ ਪਹਿਲ

5000 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 7500 ਰੁਪਏ ਮਹੀਨਾ ਜਮ੍ਹਾਂ ਮਹਿੰਗਾਈ ਭੱਤਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਵਾਰ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਪੈਨਸ਼ਨ ਨੂੰ 2500 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 5000 ਰੁਪਏ ਮਹੀਨਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਮਕਾਨ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਮਕਾਨ ਦਾ ਕਿਰਾਇਆ ਦੇਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ 'ਚ 8 ਬਿੱਲਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਨਸ਼ਿਤ ਬਿੱਲ, ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ (ਸੇਧ) ਬਿੱਲ 2009, ਉਪ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਅਤੇ ਭੱਤੇ ਪੰਜਾਬ (ਸੇਧ) ਬਿੱਲ 2009, ਭਾਰਤੀ ਅਸਟਾਮ ਡਿਊਟੀ (ਪੰਜਾਬ ਸੇਧ) ਬਿੱਲ 2009, ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ (ਸੇਧ) ਬਿੱਲ, ਕੋਰਟ ਫੀਸ (ਪੰਜਾਬ ਸੇਧ) ਬਿੱਲ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਰਥਿਕ ਖੇਤਰ ਬਿੱਲ, ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਅਧਿਆਪਕ ਮੁੜ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਬਿੱਲ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਝਗੜੇ (ਪੰਜਾਬ ਸੇਧ) ਬਿੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਸਦਨ 'ਚ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਨਵੇਂ ਟੈਕਸ ਲਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਸਾਡੀ ਟੈਕਸ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਮੇਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਕਦੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਹੱਟਿਆ। ਪਿਛਲੇ 10 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਪੈਸ਼ਲ ਕੰਪੋਨੈਂਟ ਪਲਾਨ ਵਿਚ 69 ਫੀਸਦੀ ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਸਹਾਇਤਾ ਫੰਡ ਉਦੋਂ ਹੀ ਮਿਲਣਗੇ, ਜੇਕਰ ਸੂਬੇ ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਯੋਜਨਾ ਵੱਡੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 8625 ਕਰੋੜ ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆੜ੍ਹਤੀਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਸਿੰਧੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆੜ੍ਹਤੀਏ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਦਾ ਇਕ ਅਹਿਮ ਹਿੱਸਾ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸਾਂਝ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਂਝ ਪੁਸ਼ਤ ਦਰ ਪੁਸ਼ਤ ਚੱਲਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਫਿਰ ਵੀ ਅਸੀਂ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਹੱਲ ਜ਼ਰੂਰ ਕੱਢਾਂਗੇ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਸਬੰਧੀ ਆਜ਼ਾਦ ਵਿਧਾਇਕ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਤਾਂ ਗੁਆਚ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ

ਹੁਣ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਜੁਬਾਨ ਹੀ ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਜੁਬਾਨ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾ ਸੰਭਾਲ ਸਕੇ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਦੇ ਨਹੀਂ ਰਹਾਂਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ 'ਚ ਅਫਸਰ ਭਰਤੀ ਕਰਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਕ ਹੋਰ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੈਂਸਰ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦੇ ਫੈਲਾਅ ਲਈ ਜਿੱਥੇ ਪਾਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ, ਉਥੇ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸਾਡੇ ਬਦਲੇ ਹੋਏ ਲਾਈਫ ਸਟਾਈਲ ਤੇ ਖੁਰਾਕ 'ਚ ਤਬਦੀਲੀ ਵੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ।

ਕੈਂਸਰ ਦੀ ਨਾ-ਮੁਰਾਦ ਬਿਮਾਰੀ ਨੇ ਸਾਡੇ ਸੋਹਣੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਲਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਬੀਕਾਨੇਰ ਦੇ ਕੈਂਸਰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ 95 ਫੀਸਦੀ ਮਰੀਜ਼ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਦਾਖਲ ਹਨ। ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ ਨੇ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਬਜਟ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਦੇ ਬਿੱਲਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਮਗਰੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ ਨੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅਣਮਿਥੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਦੀ ਪੌੜੀ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਸਮਿਆਂ ਦੇ ਅਤਿਵਾਦ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਚੱਲਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਵਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਕਰਜ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਲਕੀਰ ਮਾਰੇ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਤਰੱਕੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਇਸ ਸਮੇਂ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਡੁੱਬਿਆ ਪਿਆ ਹੈ ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਇਸ ਨੂੰ ਉਤਾਰੇ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾਈ ਸੀ। 1980-81 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਰ 880 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਸੀ। 10 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਕਰਜ਼ਾ ਦੁੱਗਣਾ ਹੁੰਦਾ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। 1983-84 ਤੋਂ 1995 ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ 9 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ 10 ਗੁਣਾ ਵਧ ਗਿਆ ਤੇ ਡਬਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਕੁਝ ਕਿਸਤਾਂ 'ਚ 5000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਵੀ ਕੋਈ ਜ਼ਿਆਦਾ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪਿਆ। ਮਾਫ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਰਜ਼ਾ ਉਹ ਖਰਚ ਸੀ, ਜੋ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਉਤੇ ਅੱਤਵਾਦ ਸਮੇਂ ਖਰਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਾਡੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕਰਜ਼ੇ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਮਿਲੇ।

ਬਨੂੜ ਤੋਂ ਬੰਨੀ ਨੂੰ ਟਿਕਟ, ਸ਼ਰਮਾ ਦਾ ਪੱਤਾ ਫਿਰ ਸਾਫ਼

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ 3 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਬਨੂੜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਉਪ ਚੋਣ ਲਈ ਸਾਬਕਾ ਸਹਿਕਾਰਤਾ ਮੰਤਰੀ ਸਵਰਗੀ ਕੈਪਟਨ ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਜਸਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੰਨੀ ਨੂੰ ਟਿਕਟ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਟਿਕਟ ਬਾਰੇ ਸੂਚਨਾ ਖੁਦ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਸਵਰਗੀ ਕੈਪਟਨ ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸਰਬਜੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਫੋਨ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਅਟਕਲਾਂ ਸਨ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਸਰਬਜੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਟਿਕਟ ਮਿਲੇਗੀ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਿਹਤ ਖਰਾਬ ਹੋਣ ਦਾ ਕਹਿ ਕੇ ਟਿਕਟ ਬੰਨੀ ਨੂੰ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਬਨੂੜ ਤੋਂ ਟਿਕਟ ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ ਜ਼ੀਰਕਪੁਰ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਰਿੰਦਰ ਸ਼ਰਮਾ ਵੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕੀ। ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਬੰਨੀ ਦੀ ਭੈਣ ਡੌਲੀ ਨੂੰ ਟਿਕਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਨਾ। ਅਖੀਰ ਬੰਨੀ ਦੇ ਨਾਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਹੋ ਗਈ। ਅਸਲ 'ਚ ਸੁਖਬੀਰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਕਿਸੇ ਵਿਵਾਦ 'ਚ ਨਹੀਂ ਪੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ।

ਬੰਨੀ ਦੇ ਨਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਦੌੜ ਗਈ। ਉਹ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਡੇਰੇ ਲਾਈ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਬੰਨੀ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹੁਣ ਵਿਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਨੀਤ ਕੌਰ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਸ. ਦੀਪਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਨਾਲ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸ਼ਰਮਾ ਵਲੋਂ ਵਿਰੋਧ: ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ ਲੰਘੀ 14 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਮਰਹੂਮ ਸੀਨੀਅਰ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਕੈਪਟਨ ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਜਸਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੰਨੀ ਨੂੰ ਬਨੂੜ ਤੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਐਲਾਨੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਸੀਟ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਦਾਅਵਾ ਜਤਾ ਰਹੇ ਜ਼ੀਰਕਪੁਰ ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਯੂਥ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਕੌਮੀ ਉਪ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਰਿੰਦਰ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦੇ ਝੰਡੇ ਚੁੱਕ ਲਏ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ੀਰਕਪੁਰ ਵਿਖੇ ਸੱਦੀ ਆਪਣੇ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ

'ਚ ਸਮਰਥਕਾਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਬੰਨੀ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਯੂਥ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵਾਈਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਉਥੇ ਬੰਨੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਅਜ਼ਾਦ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੜਨ ਬਾਰੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣਾ ਅਸਤੀਫਾ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਜ਼ਾਦ ਚੋਣ ਲੜਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ 5 ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਅਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਚੋਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਅਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਚੋਣ ਲੜਨ ਦੇ ਐਲਾਨ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੋਂ ਵੀ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦੇਣਗੇ।

ਬੰਨੀ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਸਬੰਧੀ ਪੁੱਛੇ ਇਕ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਬਿਲਕੁਲ ਗਲਤ ਹੈ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਰਮਾ ਪਿਛਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹਲਕਾ ਖਰਤ ਤੋਂ ਅਕਾਲੀ ਟਿਕਟ ਦੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਸਨ ਪਰ ਉਦੋਂ ਵੀ ਟਿਕਟ ਸ੍ਰੀ ਬੰਨੀ ਨੂੰ ਮਿਲ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਰਮਾ ਕੈਪਟਨ ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਕੈਪਟਨ ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁਧ ਆਪਣਾ ਵੱਖਰਾ ਧੜਾ ਬਣਾ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ ਜ਼ੀਰਕਪੁਰ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਰਮਾ ਵਲੋਂ ਬਗ਼ਾਵਤ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਥੇ ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਕੁਝ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਨਰਿੰਦਰ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਜ਼ੀਰਕਪੁਰ ਵਿਚ ਇਕੱਠ ਕਰਕੇ ਸਾਬਕਾ ਸ. ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਮੁੜ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸ. ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਰਮਾ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਉਮੀਦ ਸੀ ਕਿ ਬਨੂੜ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਟਿਕਟ ਉਨ੍ਹਾਂ (ਸ਼ਰਮਾ) ਨੂੰ ਹੀ ਮਿਲੇਗੀ।

ਅਮਰ ਕਾਰਪੈਟਸ

ਘਰਾਂ/ਦਫਤਰਾਂ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਦੇ ਮਕਾਨਾਂ ਵਿਚ ਵਧੀਆ
ਕੁਆਲਟੀ ਦਾ ਕਾਰਪੈਟ ਸਸਤੇ
ਭਾਅ ਪੁਆਉ

ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ

ਦੀਵਾਨ ਐਵਨਿਊ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਕਾਰਪੈਟਸ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸਟੋਰ ਜਿੱਥੋਂ ਤੁਸੀਂ ਖਰੀਦ ਸਕਦੇ ਹੋ ਬਿਲਕੁਲ ਨਵੇਂ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਦੇ ਰੱਗ ਹਰ ਇਕ ਕਵਾਲਿਟੀ ਵਿਚ, ਕੀਮਤਾਂ ਇਨੀਆਂ ਘੱਟ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸੋਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ! ਆਓ! ਦੇਖੋ ਅਮਰ ਕਾਰਪੈਟਸ ਦਾ ਨਵਾਂ ਤੇ ਬੇਹਤਰੀਨ ਚੋਣ ਭਰਪੂਰ ਨਵਾਂ ਅਤੇ ਵੱਡਾ ਸ਼ੋਅਰੂਮ

ਫਰੀ ਐਸਟੀਮੇਟ, ਆਰਡਰ ਕਰਨ ਦੇ
ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਕਾਰਪੈਟ ਪਾਵਾਂਗੇ

Same day service in
Chicago and suburbs

Amar Carpets Inc

ਵੈਸਟਰਨ ਅਵੇਨਿਊ ਤੋਂ ਅਧਾ ਬਲਾਕ ਵੈਸਟ, 2423 W Devon Ave. Chicago IL 60659

ਕਾਲ ਕਰੋ : ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ

Ph: 773-508-5253, 773-507-8043, Fax: 773-508-5249

KARN GILL

44644 Ann Arbor Rd.
Plymouth, MI 48170

(734) 612-9984

www.KarnGill.Com

KarnGill@Hotmail.Com

**COLDWELL
BANKER**
Preferred, Realtors

Either Buying or Selling a Home in Michigan
"Always Go with the Winner"

ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਪੇਮੈਂਟਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ???

ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਡਾਲਰ ਬਚਾਓ ਅਤੇ ਜਾਨ ਸੁਖੀ ਕਰੋ

- ✓ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਪੇਮੈਂਟ 60% ਤੱਕ ਘਟਾ ਸਕਦੇ ਹੋ
- ✓ ਲੋਟ ਫੀਸ ਅਤੇ ਓਵਰ ਲਿਮਿਟ ਫੀਸ ਖਤਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ
- ✓ ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡਾਂ ਦੇ ਵਿਆਜ ਦਾ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਡਾਲਰ ਬਚਾਓ
- ✓ ਆਪਣਾ ਕਰੈਡਿਟ ਬਹਾਲ ਕਰਾਓ, ਬੈਂਕਰਪਸੀ ਤੋਂ ਬਚੋ

ਮੁਫਤ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ:

ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ

ਫੋਨ: 877-899-6244

www.tryemc.com

We
Work in
All 50
States

Punjab Times
Established in 2000
10th Year of Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018

Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388

Editor:
Amolak Singh Jammu

Astt. Editor:
Jaspreet Kaur
Kuljeet Singh

Graphics:
Mandeep Singh

**Chicago
Community Reporter**
Sunita Eishawaran
Ph:773-370-7106
California Bureau:
Ashok Bhaura
(Bureau Chief)
925-752-8025
Tarlochan Singh Dupalpur
(408) 903-9952
Charanjit Singh Pannu
408-608-4961
Devinder Singh
(510) 750-5757
Shiara Dhindsa
661-703-6664

**Honorary Directors
Community Relations:**
Pritam S. Grewal
408-406-0703
Kuljeet Singh
510-284-9580

Jalandhar Bureau:
Jasvir Singh Sheeri
181-325-1889
181-279-1422

Distributed in:
California, Illinois, Indiana, Michigan, Wisconsin, Ohio, Iowa, Mississippi, Arkansas, Texas, Nevada, Virginia, Oregon, Arizona, Georgia, Florida, Massachusetts, Washington, Kansas, Minnesota

**ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 75 ਡਾਲਰ,
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 350 ਡਾਲਰ**

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ
ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ
ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ
ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

**ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ
ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ
ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ
ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ।**

Disclaimer

The views expressed in the
articles published in the columns
of Punjab Times are that of
their writers, and it is not
implied that Punjab Times
endorses them.

Sameway Punjab Times
does not necessarily endorses
the claims made in the
advertisements published in
Punjab Times.

**All disputes subject to
Chicago jurisdiction.**

ਚੋਂਦੀ ਛੱਤ ਵਾਲੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ

ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੀਰੀ

ਜਲੰਧਰ:ਜਿਸ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੀਆਂ ਛੱਤਾਂ
ਇੰਨੀਆਂ ਜਰਜਰੀਆ ਹੋਣ ਕਿ ਉਹ ਹਲਕੀ ਜਿਹੀ
ਬਾਰਿਸ਼ ਨਾਲ ਵੀ ਤਿੱਪ-ਤਿੱਪ ਚੋਣ ਲੱਗਣ, ਉਸ
ਦੀਆਂ ਨੀਹਾਂ ਅਤੇ ਫਰਸ਼ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋ
ਸਕਦੇ ਹਨ? ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਸਹਿਜੇ ਹੀ
ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਜਿਹੇ ਮੁਲਕਾਂ
ਵਿਚ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਵੋਟਾਂ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ
ਸੀਮਤ ਹੈ। ਵੋਟਾਂ ਪੈਣ ਤੋਂ ਮਹੀਨਾ ਕੁ ਪਹਿਲਾਂ
ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੱਫੇ ਨਸੀਬ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਭਾਵੇਂ
ਬਿਜਲੀ ਪਾਣੀ ਦੇ ਹੋਣ ਜਾਂ ਦਾਰੂ, ਭੁੱਕੀ, ਸਮੇਕ
ਜਾਂ ਹੈਰੋਇਨ ਵਗ਼ੈਰਾ ਦੇ।

ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਖਤਮ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਲੋਕ ਆਮ
ਜਿਹੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਲਈ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦਾ
ਸਿਆਪਾ ਕਰਨ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਕਥਿਤ
ਦੌੜ ਦੌੜਦਿਆਂ ਅਸੀਂ ਰੀਸਾਂ ਪੱਛਮ ਦੀਆਂ ਕਰਦੇ
ਹਾਂ, ਪਰ ਹੋ ਅੱਗਾ ਦੌੜ ਤੇ ਪਿੱਛਾ ਚੌੜ ਰਿਹਾ ਹੈ।
ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਇਕ ਪੁਲ ਡਿੱਗਾ, ਪੰਜ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ
ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਮਲਬਾ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ
ਲਗੇ ਤਾਂ ਇਕ ਹਾਦਸਾ ਹੋਰ ਵਾਪਰ ਗਿਆ, ਕੁੱਲ
21 ਬੰਦੇ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਕੋਟਕਪੂਰੇ ਵਿਚ
ਸੀਵਰੇਜ ਵਿਚ ਡਿੱਗ ਕੇ ਹੀ ਵਿਚਾਰੇ ਪੰਜ ਜਣੇ
ਜਾਨ ਤੋਂ ਹੱਥ ਧੋ ਬੈਠੇ। ਹੁਣ ਕਈ ਸਾਲ ਦਿੱਲੀ
ਵਾਲੇ ਹਾਦਸੇ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਹੁੰਦੀ ਰਹੇਗੀ ਅਤੇ
ਅਖੀਰ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਜਣੇ ਦੇਸ਼ ਮੁਕਤ ਕਰਾਰ ਦੇ
ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਪੰਜਾਬ ਵਾਲੇ ਦੀ ਤਾਂ ਪੜਤਾਲ
ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪੈਣੀ ਕਿਉਂਕਿ
ਮਾਰੇ ਗਏ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਕ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਿਆ
ਮੁੱਲ ਜੁ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ!
ਹਰ ਆਏ ਦਿਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਔਸਤਨ ਪੰਜ

ਸੜਕ ਹਾਦਸੇ ਵਾਪਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ
ਮਰੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਲੱਖ-ਡੋਢ ਲੱਖ ਅਤੇ ਜ਼ਖਮੀਆਂ
ਨੂੰ ਕੁਝ ਕੁ ਹਜ਼ਾਰਾਂ 'ਚ ਰੁਪਈਏ ਦੇ ਕੇ ਜ਼ੁਬਾਨ
ਨੂੰ ਤਾਲੇ ਲਾਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੜਕ ਹਾਦਸਿਆਂ ਦਾ
ਮਸਲਾ ਜਦੋਂ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਇਕ ਵਿਧਾਇਕ ਨੇ
ਪੰਜਾਬ ਅੰਸ਼ਬਲੀ ਵਿਚ ਉਠਾਇਆ ਤਾਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ
ਨੇ ਗੋਲੀ ਰੋਹਤ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ
ਜਾਚਣ ਲਈ ਇਕ ਵਫਦ ਅਸਟਰੇਲੀਆ ਭੇਜਿਆ
ਜਾਵੇਗਾ। ਅਗੋਂ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਨੇ ਤਾਏ
ਨੂੰ ਟੋਕ ਕੇ ਆਖਿਆ, 'ਕੁਸ਼ ਅਕਲ ਕਰੋ
ਬਜ਼ੁਰਗੋ, ਇੰਟਰਨੈਟ ਤੋਂ ਸਭ ਕੁਝ ਲੱਭਿਆ
ਜਾ ਸਕਦਾ, ਕਿਸੇ ਵਫਦ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਦੀ ਲੋੜ
ਨਹੀਂ।'

ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਇਕ ਹੋਰ ਘਟਨਾ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ
ਪੰਜਾਬ ਅੰਸ਼ਬਲੀ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ
ਪਈ ਪਹਿਲੀ ਹੀ ਬਾਰਿਸ਼ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਅੰਸ਼ਬਲੀ
ਦੀ ਛੱਤ ਚੋਣ ਲੱਗੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਵਿਧਾਇਕ ਉਪਰ
ਇਹ ਪਾਣੀ ਡਿੱਗਣ ਲੱਗਾ, ਉਸਦੇ ਵਾਰ ਵਾਰ
ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਵੀ ਸਪੀਕਰ ਨੇ ਉਹਦੀ ਗੱਲ ਨਾ
ਸੁਣੀ। ਅਜਿਹਾ ਹੋਣਾ ਗਹਿਰੀ ਅਸੰਵੇਦਨਾ ਦਾ ਵੀ
ਸੂਚਕ ਹੈ। ਹਾਲ ਭਾਵੇਂ ਸਾਰੇ ਮੁਲਕ ਦਾ ਹੀ ਇਹੋ
ਜਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਾਲਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੰਦੇ
ਵਲ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ।

ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਖਬਰਾਂ ਆਈਆਂ ਹਨ ਕਿ
ਆਉਂਦੇ 10 ਕੁ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਇਸ ਮੁਲਕ ਦੀ
ਆਬਾਦੀ ਕੀਤੇ ਮਕੱਤਿਆਂ ਵਾਂਗ ਵਧੇਗੀ ਅਤੇ
ਤਕਰੀਬਨ ਦੋ ਅਰਬ ਨੂੰ ਜਾ ਪਹੁੰਚੇਗੀ। ਸਪਸ਼ਟ
ਹੈ ਕਿ ਬੰਦਾ ਬੰਦੇ 'ਚ ਵੱਜਦਾ ਫਿਰੇਗਾ ਅਤੇ ਅਖੀਰ
ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਖਾਣ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਵੀ ਚਾਲੂ
ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਹੜਾ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ

ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨੋਇਡਾ 'ਚ ਇਕ
ਪੰਜਾਬੀ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟਰ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਇਕ ਨੌਕਰ
ਵਲੋਂ ਬੰਦੇ ਵੱਢ ਕੇ ਖਾਣ ਦਾ ਕਿੱਸਾ ਸਾਹਮਣੇ
ਆਇਆ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਉਸਨੂੰ ਫਾਂਸੀ
ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਪਰ ਕਿਸੇ ਉਪਰਲੀ
ਅਦਾਲਤ ਵਿਚੋਂ ਉਸਦੇ ਬਰੀ ਹੋ ਜਾਣ ਦੀਆਂ
ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ 'ਚ ਹਾਲੇ ਵੀ
ਕਾਇਮ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਕਿਸੇ
ਠੰਗ ਵਪਾਰੀ ਨੂੰ ਆਮ ਗ੍ਰਾਹਕਾਂ ਨਾਲ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ
ਕਰਨ ਬਦਲੇ 150 ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਏ ਜਾਣ
ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਵੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲੀ
ਸੀ। ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਭਾਰਤ
ਵਰਗੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੱਭਿਆ ਨਹੀਂ
ਥਿਆਏਗੀ।

ਹਕੂਮਤਾਂ, ਹਕੂਮਤਾਂ ਦੇ ਪੈਸੇ ਅਤੇ
ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਤੇ ਪਲਣ ਵਾਲਾ ਮੀਡੀਆ ਫੋਟੋਆਂ
ਲਾ ਲਾ ਕੇ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਢਿੱਡੋਰਾ ਪਿੱਟਦਾ ਹੈ।
ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ
ਕਥਿਤ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਤੇ ਵੋਟਾਂ ਮੰਗਦਾ ਹੈ।
ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਵਿਕਾਸ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ, ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ
ਵੱਡੇ ਵਿਆਪਕ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਕਿਧਰੇ ਵਿਖਾਈ
ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਹਾਂ ਇਕ ਆਪੋ ਧਾਪੀ ਖੋ-ਖਿੰਝ
ਜਰੂਰ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਬਾਕੀ ਦੇਸ਼ ਵਾਂਗ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੀ ਵੱਡੇ
ਵੱਡੇ ਪੁਲ/ਫਲਾਈਓਵਰ ਬਣਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਵਿਖਾਈ
ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਬਣਦਿਆਂ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ
ਮੰਦੀ ਹੋਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਚ
ਜਲੰਧਰ ਬਾਈਪਾਸ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਨਗਰ ਚੌਕ ਤੱਕ
ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਫਲਾਈਓਵਰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਹਾਲੇ

ਅਧੂਰਾ ਹੈ ਸਗੋਂ ਇਸ ਉਪਰ ਬੋਤੀ ਜਿਹੀ ਬਾਰਿਸ਼
ਪੈਣ ਨਾਲ ਵੀ ਪਾਣੀ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਅਤੇ
ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਕਦੇ ਨਾ ਕਦੇ ਜੇ ਇਸਦਾ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ
ਡਿੱਗ ਵੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਹਾਦਸਾ ਵਾਪਰ
ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਕੋਈ ਅਣਹੋਣੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।
ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਹਾਲਤ ਪੰਜਾਬ ਸਮੇਤ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ
ਬਣਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋਰ ਫਲਾਈਓਵਰਾਂ ਦੀ ਹੈ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਪੁਲਾਂ ਅਤੇ
ਬੱਸ ਔਡਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਕਾਸ ਕਰਕੇ
'ਦਿੱਤਾ' ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸ ਵਿਚ ਸਥਾਨਕ ਲੋਕਾਂ
ਦੀ ਨਾਂ ਤਾਂ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ
ਕੋਈ ਹਿੱਤ ਜਾਂ ਲਗਾਓ ਅਜਿਹੇ ਵਿਕਾਸ ਨਾਲ
ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ
ਰਹਿਣ ਲਈ ਪਿੰਜਰੇ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ। ਕੀਤੇ ਜਾ
ਰਹੇ ਕਥਿਤ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਜੇ ਸਥਾਨਕ ਲੋਕਾਂ ਦੀ
ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨਾ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਨਤੀਜੇ ਇਹੋ
ਜਿਹੇ ਹੀ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾ
ਰਹੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਜਾਂ ਸੜਕਾਂ ਵਗ਼ੈਰਾ ਦਾ ਕੋਈ
ਵਾਲੀਵਾਰਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ
ਟੁੱਟਣ ਅਤੇ ਤਬਾਹ ਹੋਣ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੁਖ
ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀ
ਬਿਮਾਰੀ ਨੇ ਇਸ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਅੰਦਰੀ
ਖੋਖਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ
ਵਧ ਰਹੀ ਅਬਾਦੀ ਅਤੇ ਦੌਲਤ ਦਾ ਲਗਾਤਾਰ
ਕੁਝ ਕੁ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰਤ ਹੁੰਦੇ ਜਾਣਾ ਵੀ ਹੈ।
ਇਕ ਪਾਸੇ ਅਬਾਦੀ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ
ਆਮ ਲੋਕ ਪੈਸੇ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਤੋਂ
ਮਰਹੂਮ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਭਾਰਤ
ਵਰਗੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੀਆਂ ਛੱਤਾਂ ਸਾਬਤ ਕਿੰਝ
ਰਹਿ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਮੰਦਰਾਂ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ 'ਚ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਸਮਲਿੰਗੀ ਵਿਆਹ

ਸਮਲਿੰਗੀਆਂ ਸਬੰਧੀ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਚੁਣੌਤੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਰਮਾਂ ਨਾਲ
ਸਬੰਧਤ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ
ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੰਦਰਾਂ, ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ
ਤੇ ਹੋਰ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦਾ ਵੀ
ਸਮਲਿੰਗੀ ਵਿਆਹ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਣਗੇ। ਵਿਸ਼ਵ
ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੇ ਮੀਡੀਆ ਇੰਚਾਰਜ ਵਿਨੋਦ ਬਾਂਸਲ
ਨੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧੀ
ਫੈਸਲਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ
ਦੀ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਲੰਘੀ 11 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਹੋਈ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ
ਵਿਚ ਸਨਾਤਨ ਧਰਮ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਸਭਾ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ
ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਕੌਮੀ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ, ਆਰੀਆ
ਸਮਾਜ, ਜੈਨ ਤੇ ਬੋਧੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ
ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਉਪਰੋਕਤ
ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸਮਲਿੰਗੀ ਸਬੰਧਾਂ
ਬਾਰੇ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਮੰਦਭਾਗਾ
ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ
ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ
ਵਿਚ ਤੁਰੰਤ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਦਿਆਂ ਸਥਿਤੀ
ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸਨਾਤਨ
ਧਰਮ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਵਾਮੀ
ਰਾਘਵਾਨੰਦ, ਕੇਂਦਰੀ ਆਰੀਆ ਯੁਵਾ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੇ
ਕੌਮੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਨਿਲ ਆਰੀਆ, ਦਿੱਲੀ
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਰਵਿੰਦਰ
ਖੁਰਾਣਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜੈਨ ਅਤੇ ਬੋਧੀ ਸਮਾਜ ਦੇ
ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ।

ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸਮਲਿੰਗੀ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ
ਕੁਦਰਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ
ਮੰਨਦਿਆਂ ਇਕ ਮਤਾ ਵੀ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।
ਮਤੇ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਮਲਿੰਗੀ ਵਿਆਹਾਂ
ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਨਾਲ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਵਸਥਾ ਗਤਬੜਾ
ਜਾਵੇਗੀ। ਧਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ
ਸਮਲਿੰਗੀ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਨਾਲ
ਵੰਸ਼ ਪਰੰਪਰਾ 'ਤੇ ਵੀ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਅਤੇ ਭੈੜਾ ਅਸਰ
ਪਵੇਗਾ ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸਮਾਜ ਦਾ ਤਾਣਾ-ਬਾਣਾ
ਖੇਰੂ-ਖੇਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ
ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ
ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿਰੁਧ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ
ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਲੰਘੀ 9 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ
ਸਮਲਿੰਗੀ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ
ਹਾਲੀਆ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਇਕ
ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ
ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ।
ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਅਗਲੀ
ਸੁਣਵਾਈ 20 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ।
ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਕੇ.ਜੀ. ਬਾਲਾਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਦੀ
ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਵਾਲੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ
ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸਬੰਧਤ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ
ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪਈ ਤਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ
ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਕੋਈ ਅੰਤਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਵੀ
ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ

ਸਮਲਿੰਗੀ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਪੈਰਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ
ਗ਼ੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਗਠਨ ਨਾਜ਼ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਨੂੰ
ਵੀ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ
ਜਯੋਤਿਸ਼ੀ ਸੁਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਕੋਸ਼ਲ ਨਾਂ ਦੇ ਇਕ
ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ
ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ 'ਚ ਪਟੀਸ਼ਨ
ਦਾਖ਼ਲ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਜਯੋਤਿਸ਼ੀ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਕੀਲ ਨੇ
ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ
ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਆਇਆ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ
ਹੁਣ ਤੱਕ ਸਮਲਿੰਗੀ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸੱਤ ਮਾਮਲੇ
ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਜਯੋਤਿਸ਼ੀ ਦੇ ਵਕੀਲ
ਨੇ ਸਖ਼ਤ ਇਤਰਾਜ਼ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ
ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਭਾਰਤੀ ਰੀਤੀ ਰਿਵਾਜਾਂ ਦੇ
ਵਿਰੁਧ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੇ
ਨਾਜ਼ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਪਰ
ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਵਿਆਹ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਬਦਲੀ।

ਸੰਖੇਪ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਜਦੋਂ ਵਕੀਲ ਨੂੰ
ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਬਣੇ ਸਮਲਿੰਗੀ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ
ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ
ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਗਿਣਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ
ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ
'ਚ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ।
ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ 1860
ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੈ, ਪਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਸਰੀਰਕ ਸਬੰਧਾਂ

ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਦੰਡ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਅਜਿਹੇ ਸਿਰਫ਼
ਕੁਝ ਹੀ ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਹੋਏ ਹਨ। ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ,
“ਸਾਡੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮਲਿੰਗੀ ਵਿਆਹਾਂ
ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕਿਸੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਵੀ
ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਹੀਂ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ।”

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ
ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਹੋਈ ਇਕ ਬੰਦ ਦਰਵਾਜ਼ਾ
ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸੰਮੇਲਨ ਨੂੰ
ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ
ਵਲੋਂ ਸਮਲਿੰਗੀ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ
ਵਲੋਂ ਇਸ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਦਿੱਤੇ
ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਨਕਾਰਦਿਆਂ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ
ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ
ਹੈ ਕਿ ਸਮਲਿੰਗੀ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈਕੋਰਟ
ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਜਾਂ
ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਮਾਣਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ
ਵਿਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ
ਮਾਹਿਰਾਂ ਕੋਲੋਂ ਰਾਇ ਲੈ ਕੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ
ਚਾਰਜੇਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਤੇ
ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ
ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਸਮਲਿੰਗੀ ਵਿਆਹ ਗੁਰਦੁਆਰੇ
'ਚ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਮਲਿੰਗੀ
ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਮੁੱਢੋਂ ਨਕਾਰੇ, ਕਿਉਂਕਿ
ਗੁਰਮਤਿ ਮਹਿਯਾਦਾ ਦੇ ਉਲਟ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ
ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ
ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਬੀਬੀ ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ (ਡਾ.)

ਸ਼੍ਰੀ ਸੰਨੀ ਧੂਤ (ਮਿਸ਼ੀਗਨ)

ਪ੍ਰੋ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ

ਸ. ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ

ਸ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ

ਸ. ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ

ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ

ਸ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

ਸ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਸ. ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ

ਸ. ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ

ਸ. ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ

ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਹੈਪੀ

ਸ. ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ (ਮਿਲਵਾਕੀ)

ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ

ਸ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ

ਸ. ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ

ਸ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ (ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ)

ਚੀਨ ਭਾਰਤ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਸਕਦਾ?

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਲੰਘੇ ਦਿਨੀਂ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰੱਖਿਆ ਮਾਹਿਰ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਚੀਨ ਅਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮਤਭੇਦਾਂ, ਵਧਦੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣ ਲਈ 2012 ਤਕ ਭਾਰਤ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਕੰਟਰੋਲ ਖ਼ਤਮ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇੰਡੀਅਨ ਡਿਫੈਂਸ ਰੀਵਿਊ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਭਰਤ ਵਰਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਚੀਨ ਦੇ 2012 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਕਈ ਕਾਰਨ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਚੀਨ ਏਸ਼ੀਆ 'ਚ ਆਪਣਾ ਦਬਦਬਾ ਵੀ ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।”

ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਨੇ ਪਿਕਨਿਕ ਮਨਾਈ

ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ, ਓਹਾਇਓ: ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ, ਓਹਾਇਓ ਵਲੋਂ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਪਿਕਨਿਕ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪਿਕਨਿਕ ਦੌਰਾਨ ਬੱਚੇ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਮਸਤ ਦਿਸੇ ਅਤੇ ਬੀਬੀਆਂ ਨੇ ਗੀਤ ਗਾ ਕੇ ਅਤੇ ਗਿੱਧਾ ਪਾ ਕੇ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਹੋਰ ਰੰਗੀਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਪਿਕਨਿਕ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਭਾਰਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸੁਆਦੀ ਖਾਣਿਆਂ ਤੋਂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਬਜਟ ਪ੍ਰਸਤਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਦੋ ਦਿਨਾ ਬਹਿਸ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਿਆਂ ਕਾਂਗਰਸ ਆਗੂ ਬੀਬੀ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਭੱਠਲ ਨੇ ਲੰਘੀ 9 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪੌਣੇ ਘੰਟੇ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਬਜਟ ਨੂੰ ਖੋਖਲਾ ਅਤੇ ‘ਮੁੰਗੇਰੀ ਲਾਲ ਦੇ ਹਸੀਨ ਸੁਪਨਿਆਂ ਵਾਲਾ’ ਕਰਾਰ ਦਿਤਾ। ਬੀਬੀ ਭੱਠਲ ਨੇ ਬਿਜਲੀ, ਪਾਣੀ, ਖੇਤੀ ਅਤੇ ਸਕੂਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਰੱਖੀ ਨਿਗੂਣੀ ਧਨ ਰਾਸ਼ੀ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਕੀਤੀ। ਬੀਬੀ ਭੱਠਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਸੂਣੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਹੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਹੁਦਾ ਛੱਡ ਕੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਹੋ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀ ਨੇਤਾ ਨੇ 4234 ਕਰੋੜ

ਤੇ ਕੋਈ ਰੱਸਾ ਕੱਸੀ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕੋਈ ਗੋਲਾ ਸੁੱਟ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਕੋਈ ਤਾਸ ਖੇਡ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕੁਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਮਾਹੌਲ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖੁਸ਼ਗਵਾਰ ਸੀ। ਇਸ ਪਿਕਨਿਕ ਨੂੰ ਸ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਵੀ ਨੇ ਸਪਾਂਸਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਲੈਪਟਾਪ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦਾ ਲੱਕੀ ਡਰਾਅ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਜੋ ਨਿਉ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਆਏ ਮਹਿਮਾਨ ਸ. ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ ਦੇ ਨਸੀਬ ਹੋਇਆ।

ਇਲਾਵਾ ਖੇਡਾਂ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਿਆ।

ਕਲੱਬ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸ. ਹਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਘੁੰਮਣ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਡੇਅਟਨ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਆਏ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਸੁਆਦੀ ਖਾਣਿਆਂ ਸਮੇਸੇ, ਟਿੱਕੀਆਂ, ਮਕੱਈ ਦੀਆਂ ਭੁੰਨੀਆਂ ਛੱਲੀਆਂ, ਛੋਲੇ ਭਰੂਰੇ, ਪਕੌੜੇ, ਮੱਠੀਆਂ, ਮਟਰ, ਗਰਮ ਗਰਮ ਚਾਹ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਠੰਢੀ ਲੱਸੀ ਦਾ ਆਨੰਦ ਵੀ ਮਾਣਿਆ।

ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਿਆਣਿਆਂ ਤੀਕ ਕੋਈ ਵਾਲੀਬਾਲ ਖੇਡ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਕੋਈ ਬਾਸਕਟਬਾਲ

ਇਸ ਮੌਕੇ ਕਲੱਬ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਤੇ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰ ਸ੍ਰੀ ਸੁਖਚੈਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਗੁਰਿੰਦਰ ਢਿੱਲੋਂ, ਅਮਨਦੀਪ ਧਰਨੀ, ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਜਗਪਾਲ ਗਰੇਵਾਲ, ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ, ਸੁਰਜੀਤ ਮਾਣੀ, ਜਗਤਾਰ ਫੰਟੂ ਤੇ ਗੁਰਜੱਟ ਸੇਖੋਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰਾਈਟ ਸਟੇਟ ਯੂਨੀਅਨ ਡੇਅਟਨ ਦੇ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਪ੍ਰੋ. ਡਾ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸਹਿਬੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਕਾਸ ਮੰਚ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਡਾ. ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੁਮਟਾਲਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਹੀ ਸ. ਗੁਰਸੇਵਕ ਸਿੰਘ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਕੇਂਦਰ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਦਾਨ ਨਾਲ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ

ਦੇ ਵਿੱਤੀ ਘਾਟੇ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿਚ 9000 ਕਰੋੜ ਦਾ ਘਾਟਾ ਦੱਸਿਆ। ਇਸ ਘਾਟੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਪਰਾਲੇ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਬੀਬੀ ਭੱਠਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਮੰਤਰੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਬਸਿਡੀਆਂ ਅਤੇ ਮੁਫ਼ਤ ਖੋਰੀਆਂ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਬਜਟ ਵਿਚ ਨਾ ਤਾਂ ਸਬਸਿਡੀਆਂ ਬੰਦ ਕਰਨ, ਨਾ ਨਵੇਂ ਟੈਕਸ ਲਾਉਣ, ਨਾ ਆਮਦਨੀ ਦੇ ਨਵੇਂ ਸਰੋਤ ਲੱਭਣ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਰਕਾਰੀ ਖ਼ਰਚੇ ਘਟਾਉਣ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਹਰ ਥਾਂ ਤੋਂ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈਣ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਮਦਦ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਬਿਜਲੀ-ਪਾਣੀ ਦੀ ਮਾੜੀ ਹਾਲਤ ਬਾਰੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਨੇਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਹਰ ਵੇਲੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜਾਨ ਨੂੰ ਰੋਂਦੇ ਹਨ। ਨਾ ਤਾਂ ਬਿਜਲੀ ਦੂਜੇ ਸੂਬਿਆਂ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੋਈ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਲਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਸਾਰੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਵਿਕਾਸ ਸਕੀਮਾਂ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਰਹਿਮ-ਕਰਮ 'ਤੇ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਗੁਣਗੁਣ ਕਰਦਿਆਂ ਬੀਬੀ ਭੱਠਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਗੁਲਦਸਤੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਦਾਨ ਦੀ ਰਕਮ ਲੈਣ ਦੇ ਆਦੀ ਹਨ। ਮਸਖ਼ਰੀਆਂ ਅਤੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕੰਗਾਲੀ ਦੇ ਭੱਠਲ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਤੋਂ ਔਖੇ ਹੋ ਕੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਟੋਕਾਟਾਕੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉੱਠ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਇਸ ਦੌਰ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਉਹ ਉਰਜਾ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਹਨ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਲਈ 250 ਮੈਗਾਵਾਟ ਅਤੇ 78 ਮੈਗਾਵਾਟ ਬਿਜਲੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 6000 ਮੈਗਾਵਾਟ ਸਮਰੱਥਾ ਵਾਲੇ 4 ਥਰਮਲ ਪਲਾਂਟਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਵੀ ਲਈ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਦੁਬਾਰਾ ਬੀਬੀ ਭੱਠਲ ਨੇ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਉਪਰ ਹਰ ਫਰੰਟ 'ਤੇ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਤਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਫਿਰ ਖਤੋਂ ਹੋ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ 600 ਕਰੋੜ ਦੀ ਸਬਸਿਡੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 2400 ਕਰੋੜ ਬਜਟ ਵਿਚੋਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਦਲ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਅਪਣਾ ਹੱਕ ਮੰਗਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਖੋਰਾਤ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀ ਨੇਤਾ ਬੀਬੀ ਭੱਠਲ ਨੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਬਾਦਲ ਵਲੋਂ 7 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਸਾਲ 2009-10 ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਜਟ ਨੂੰ ਫਲਾਪ ਤੇ ਮੁੰਗੇਰੀ ਲਾਲ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਵਾਂਗ ਖੋਖਲਾ ਬਜਟ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ 'ਚ ਬਜਟ 'ਤੇ ਬਹਿਸ 'ਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਬਜਟ ਦੀਵਾਲੀਆ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮਜ਼ਬੂਰ ਮੰਤਰੀ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਖੋਖਲਾ ਤੇ ਕਾਗਜ਼ੀ ਹੈ।

ਕਲਗੀ ਬਾਰੇ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ 3 ਮੈਂਬਰ ਪਹੁੰਚੇ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ : ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੋਂ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਕਲਗੀ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲਾਉਣ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ, ਤੱਥ ਖੋਜ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਲੰਘੀ 10 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਇਥੇ ਹੋਈ ਪਲੇਨੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰ ਹੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਇਕ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕਲਗੀ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੀ ਦੋ-ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਕਲਗੀ ਸਬੰਧੀ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਏ ਅਤੇ ਅਗਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ

ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ ਪੰਜੀਕਰਣ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ 'ਤੇ ਹੋਏ ਹਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਸਬਕ ਲੈ ਕੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਤੇ ਕੰਮਕਾਰਾਂ ਲਈ ਪੰਜੀਕਰਣ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਸ ਸਬੰਧੀ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਬਿਲ ਲਾਉਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜੀਕਰਣ ਕਰਾਉਣਾ ਅਤੇ ਉਸ ਥਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਨ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਤੇ ਕੰਮਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਪਹਿਚਾਣ ਪੱਤਰ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਰਿਯੋਜਨਾ ਦੇ 2010 ਤਕ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ। ਸਮੁੰਦਰ ਪਾਰਲੇ ਭਾਰਤੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਮੰਤਰਾਲਿਆਂ ਦੇ ਸੂਤਰਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਛੱਡਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਤੇ ਕੰਮਕਾਰਾਂ ਲਈ ਡਾਟਾਬੇਸ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾ ਕੇ ਸਮਾਂ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

ਪੜ੍ਹਾਈ ਅਤੇ ਨੌਕਰੀ ਲਈ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਥੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪੱਕੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ। ਇਸੇ ਕਮੀ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਜੀਕਰਣ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਕੇ ਤੱਥ ਪੇਸ਼ ਕਰੇ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਸ੍ਰੀ ਦਲਮੇਘ ਸਿੰਘ ਇਸ ਤੱਥ ਖੋਜ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਹਨ।

ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਅਗਲੀ ਮੀਟਿੰਗ 20 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਦੇ ਕਿਊਰੇਟਰ ਸ੍ਰੀ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਸੁਖਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਡਾ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਹੀ ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ, ਜਦੋਂਕਿ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ ਸਿੰਘ, ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਡਾ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਚਾਵਲਾ, ਡਾ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਲਗੀ ਸਬੰਧੀ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਣ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਸਿਰੇ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣੀ, ਸਗੋਂ ਕਲਗੀ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਰੇ ਤੱਥ ਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਨਤਕ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਲਗੀ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਦੋ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਫਾਈਲ ਬਣਾ ਕੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰਾਂ

ਨੂੰ ਦੇਵੇ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਮੈਂਬਰ ਤੱਥ ਖੋਜ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਅਗਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਤੱਥ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਲਗੀ ਦੇ ਸਫਰ ਦੀਆਂ ਕੜੀਆਂ ਜੋੜਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਕਲਗੀ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਤੋਸ਼ੇਖਾਨੇ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਪੁੱਜੀ, ਤੋਸ਼ੇਖਾਨੇ ਤੋਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਕਿਵੇਂ ਪੁੱਜੀ, ਫਿਰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੋਂ ਲਾਹੌਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਫਿਰ ਇੰਗਲੈਂਡ, ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੋਂ ਕੈਨੇਡਾ, ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਫਿਰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਅਤੇ ਹੁਣ ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਿਵੇਂ ਪੁੱਜੀ ਹੈ, ਇਸ ਸਫਰ ਦੀਆਂ ਕੜੀਆਂ ਜੋੜ ਕੇ ਕਿਸੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪੁੱਜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕਲਗੀ ਦੇ ਅਸਲੀ ਜਾਂ ਨਕਲੀ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਕਲਗੀ ਦਾ ਵਿਵਾਦ ਹੋਰ ਪੇਚੀਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ 30 ਜੂਨ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਕਲਗੀ ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਸਨ।

westin travel & tours inc.

Tel: 877-256-1971

773-465-4040

e-mail: info@westintravel.com
web: westintravel.com

Low Fares And Confirm Seats With Lufthansa, American Airlines, Continental Air, Air India to India, Middle East And Europe

Desi Bazar

Now Proudly Serving You At Two Locations

916 E. Main Street #118,
Greenwood, IN, 46143
Tel: 317-888-2040
Fax: 317-888-2050

6663 W Washington St
Indianapolis, IN 46231
Tel: 317-247-7240
Fax: 317-247-7250

We specialize in all kind of Indian Groceries and Sweets

- FRESH VEGETABLES EVERY THURSDAY
- FRESH GOAT MEAT

10% off on all Gurudwara supplies and Religious programs!!

We Are Open 7 Days a Week

ਖੁਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰਾ ਸਟੋਰ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਦੇਸੀ ਬਾਜ਼ਾਰ

RK

Carpet & Flooring, Inc.

6346 N. Claremont Ave. Chicago, IL 60659

ਵਾਜ਼ਬ ਭਾਅ, ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਰਵਿਸ

- *Commercial
- *Residential
- *Industrial
- *Sales
- *Installation
- *Cleaning
- *Repair

Ravinder Singh Ravi

Ph: 773-761-6888

Fax: 773-761-6865

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥

ਗੁਰੂ ਭਗਤੀ ਦੀ ਥਾਂ ਭਾਈ ਭਗਤੀ 'ਚ ਲੀਨ ਭੁਲੜ ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿਣ

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ।

ਅਸੀਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਭਾਈ-ਭਗਤੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਭੁਲੜ ਸਿੱਖਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਲ ਦਿਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਖਬਰਦਾਰ ਵੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਗੁਰੂ-ਭਗਤੀ ਦੀ ਥਾਂ ਭਾਈ-ਭਗਤੀ ਨੂੰ ਹੀ ਆਪਣਾ ਈਮਾਨ ਸਮਝੀ ਬੈਠੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭੁਲੜ ਸਿੱਖਾਂ ਵਲੋਂ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਗੁਮਰਾਹਕੁਨ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿਣ।

ਸੰਗਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਭਲੀ-ਭਾਂਤ ਜਾਣੂ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਸੇਵਾ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਆਈ ਆਰ ਐਸ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਮੂਹ ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ ਤੋਂ ਨਵੇਂ ਕੰਟ੍ਰੈਕਟ ਸਹੀਬਪ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਵਸ ਹੋ ਕੇ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੀ ਚੁਕ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਨਵੇਂ ਕੰਟ੍ਰੈਕਟ ਉਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਕਰਨਾ ਪਿਆ।

ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਹੀ ਗੁਰੂ ਦੀ ਥਾਂ ਭਾਈ ਦੇ ਲੜ ਲੱਗੇ ਮਹੰਤੀ ਸੋਚ ਵਿਚ ਭੁਲੇ ਕੁਝ ਭੁਲੜ ਸਿੱਖ ਲਗਾਤਾਰ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਾਈ-ਭਗਤਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਾਲੇ ਬਿੱਲੇ ਲਾ ਕੇ ਅਤੇ ਕਾਲੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾ ਕੇ ਲਗਾਤਾਰ ਦੋ ਹਫਤੇ ਮੁਜਾਹਰਾ ਕੀਤਾ ਜੋ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਜਾਰੀ ਇਸ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਸਿੱਧੀ ਖਿਲਾਫ਼ਵਰਜੀ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੁਰੂਘਰ ਅੰਦਰ ਜਾਂ ਉਸ ਸਥਾਨ, ਜਿਥੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ, ਉਪਰ ਕੋਈ ਰੋਸ-ਮੁਜਾਹਰਾ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਜਾਹਰ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅੱਗੇ ਸੀਸ ਝੁਕਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਭਾਈ-ਭਗਤੀ ਨੂੰ ਸੀਸ ਝੁਕਾਇਆ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਮੁਜਾਹਰਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਗੋਰਵ ਸਿੰਘ ਨਾਂ ਦੇ ਇਕ ਭਾਈ-ਭਗਤ ਨੇ ਮੁਜਾਹਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਭੁਲੜ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਲੱਗਿਆਂ ਮਾਇਆ ਨਾ ਚੜ੍ਹਾਈ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਗੁਰੂਘਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਢਾਲ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।

ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ 5 ਮਈ ਨੂੰ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਗੁਰੂਘਰ ਅੰਦਰ ਜਬਰਨ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਦੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਨਿਭਾਈਆਂ ਜਦੋਂਕਿ ਉਹ ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਗੁਰੂਘਰ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਵਿਗੜ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਰਹੀ ਕਿ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਲੰਮੀ ਸੋਚਦਿਆਂ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵਰਜਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾ ਕੀਤੀ।

ਭਾਈ ਨਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮਰਵਾਹਾ ਜੋ ਕਿ ਪੰਥਕ ਸਲੇਟ ਉਤੇ ਜਿੱਤੇ ਸਨ, ਨੇ ਭਾਈ ਭਗਤੀ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਵਰਤਣ ਤੋਂ ਕਿਨਾਰਾ ਕਰੀ ਰੱਖਿਆ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਨੌਬਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਭਾਈ ਸੋਖੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਬਹੁਸੰਮਤੀ ਫੈਸਲੇ ਤਕ ਪਹੁੰਚੀ, ਪਰ ਭਾਈ ਮਰਵਾਹਾ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਅੱਗੇ ਸਿਰ ਝੁਕਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ “ਮੈਂ ਤਾਂ ਸੇਵਾ ਕਰਾਂਗਾ, ਤੂੰ ਕੌਣ ਹੁਣੇ ਮੈਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਾਲਾ” ਦੀ ਹਓਸੇ ਉਤੇ ਡਟੇ ਰਹੇ, ਜਿਸਦਾ ਨਤੀਜਾ 5 ਜੁਲਾਈ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਨਿਕਲਿਆ ਜਦੋਂ ਕੁਝ ਬੀਬੀਆਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਘੋਰ ਨਿਰਾਦਰ ਵਾਲੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਕੀਤੀਆਂ।

5 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਭਾਈ-ਭਗਤ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀ ਭਾਈ ਮਰਵਾਹਾ ਨੂੰ ਜਬਰੀ ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਬਣਾਈ ਰਖਣ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਦਾ ਵਿਖਾਵਾ ਕਰਨ ਦੀ ਧਾਰ ਕੇ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਘਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵੀਡੀਓ ਕੈਮਰੇ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਸਨ।

ਮੌਕੇ ਦੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਨੂੰ ਸਮਝਦਿਆਂ ਸੰਗਤ ਦੇ ਕੁਝ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਵਿਗੜਨ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਭਾਈ ਮਰਵਾਹਾ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਤਣਾਓ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਟਾਲਣ ਲਈ ਅਜ ਦੇ ਦਿਨ ਨਾ ਭਾਈ ਮਰਵਾਹਾ ਅਤੇ ਨਾ ਭਾਈ ਸੋਖੀ ਸਿੰਘ ਸਟੇਜ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲਣ ਪਰ ਮਰਵਾਹਾ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਤੇ ਅੜੇ ਹੀ ਰਹੇ। ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ ਜਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਈਕ ਜਬਰੀ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਣਸੁਖਾਵੀਂ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਹਿਜ ਪਾਠ ਦਾ ਆਰੰਭ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜਾਰੀ ਰਖਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਜਦੋਂ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੁਕੰਮਲ ਪਾਠ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਪਾਠ ਜਾਰੀ ਰਖਦਿਆਂ ‘ਸੋ ਦਰੁ’ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠ ਆਰੰਭ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਇਕ ਬੀਬੀ ਨੇ ਖੜੇ ਹੋ ਕੇ ਬਾਹਾਂ ਉਲਾਰ ਉਲਾਰ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ, “ਅਸੀਂ ਇਥੇ ਤੇਰਾ ਬਕਵਾਸ ਸੁਣਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਆਏ, ਬੰਦ ਕਰ ਦੇ ਅਸੀਂ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣਨ ਆਏ ਹਾਂ”। ਇਸ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਵੇਖ ਇਕ ਹੋਰ ਬੀਬੀ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਕੁਝ ਬੋਲਣ ਲਗ ਪਈ ਅਤੇ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਅਦਬ ਸਤਿਕਾਰ ਭੁਲਾ ਕੇ ਤਾਬਿਆ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਵਲ ਵਧਣ ਲਗੀਆਂ। ਸ. ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਸਖਤ ਲਹਿਜੇ ਵਿਚ ਰੋਲਾ ਨਾ ਪਾਉਣ, ਬੈਠ ਜਾਣ ਜਾਂ ਬਾਹਰ

ਚਲੇ ਜਾਣ ਲਈ ਆਖਿਆ ਤਾਂ ਭਾਈ-ਭਗਤ ਇਸਨੂੰ ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਨਿਰਾਦਰੀ ਦੱਸ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਭਾਈ-ਭਗਤ ਇਹ ਵੀ ਭੁਲ ਗਏ ਕਿ ਇਹ ਬੀਬੀਆਂ ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਕਿੰਨਾ ਗੁਸਤਾਖੀ ਭਰਿਆ ਵਿਹਾਰ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਪਾਠ ਨੂੰ ‘ਬਕਵਾਸ’ ਦੱਸ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੀਬੀਆਂ ਨੇ ਪਾਠ ਕਰ ਰਹੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਭਾਈ ਭਗਤ ਇਕ ਬੀਬੀ ਨੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਟੋਕਦਿਆਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ, “ਯੂ ਸਟੂਪਿਡ ਮੈਨ ਸਟਾਪ ਦਿਸ ਨਾਨਸੈਂਸ”। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਕ ਸਾਥੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਸਾਉਂਡ ਸਿਸਟਮ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਖਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਗੁਰੂਘਰ ਵਿਚ ਲਗੇ ਸਿਕਓਰਟੀ ਕੈਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਰਿਕਾਰਡ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੀਬੀਆਂ ਦੇ ਹੀ ਸਾਥੀ ਇਕ ਹੋਰ ਭਾਈ ਭਗਤ ਨੇ ਉਠ ਕੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਟੋਕਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, “ਇਹ ਕੀ ਹਰਾਮਖੋਰੀ ਲਾਈ ਹੈ”।

Anti Sikh Propoganda

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਜ਼ਰਾ ਗੌਰ ਕਰੋ! ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤਾਬਿਆ ਬੈਠੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਕੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿੱਖ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਵਿਹਾਰ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਾਈ ਭਗਤਾਂ ਲਈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠ ਹਰਾਮਖੋਰੀ ਹੈ?

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਜਿਹੜੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਹੜੀ ਬਾਣੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ? ਅਤੇ ਉਹ ‘ਸੋ ਦਰੁ’ ਦੇ ਪਾਠ ਤੋਂ ਹੀ ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾ ਲੈਣ ਕਿ ਰਹਿਰਾਸ ਦਾ ਪਾਠ ਆਰੰਭ ਕਰਕੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਕਰ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਫਤਵਾ ਦੇ ਦੇਣ ਕਿ ਇਸ ਭਾਈ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਕਿਹੜੇ ਵੇਲੇ ਕਿਹੜੀ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨੀ ਹੈ? ਅਜਿਹੇ ਭਾਈ-ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਿਆਨ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਆਖੋਗੇ?

ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਾਈ-ਭਗਤਾਂ ਨੇ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਛਪਵਾਏ ਆਪਣੇ ਇਕ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਿਚ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਨਾਲ ਬੜੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਉਤੇ ਸਵਾਲ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰੀ ਜਥੇ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਬਾਰੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣ ਉਤੇ ਪੈਸਾ ਖਰਚਿਆ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੱਜਣਾਂ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਪ੍ਰੇਮ ਸੀ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਪਾਏ ਗਏ ਇਸ ਖਲਲ ਤੋਂ ਹੀ ਜਾਹਰ ਹੈ। ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹੜੇ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਵੇਖ ਲਿਆ? ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਗਿਆ।

ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮਰਵਾਹਾ ਸਾਹਿਬ ਜਬਰੀ ਮਾਈਕ ਫੜ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜਿਦ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਬੋਲਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਸ. ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮਾਈਕ ਖੋਹ ਲਿਆ ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਰਵਾਹਾ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਧੱਕੇ ਮਾਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਉਹ ਸਭ ਗੁਰੂਘਰ ਦੇ ਸਿਕਓਰਟੀ ਕੈਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਰਿਕਾਰਡ ਹੋ ਗਏ। ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਕਾਲ ਕੀਤੀ, ਅਤੇ ਧੱਕੇ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਨੇ ਧੱਕੇ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਖਿਲਾਫ ਕੰਪਲੇਂਟ ਲਿਖਵਾ ਦਿੱਤੀ।

ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਭਾਈ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ ਹੋਟਲਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਲੈ ਜਾਣ ਅਤੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਵਿਚ ਵਿਘਨ ਪੈ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਿਰਵਿਘਨ ਸਮਾਪਤੀ ਦੀ ਝੂਠੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਬਦਲੇ ਤਨਖਾਹ ਭੁਗਤ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਬਾਰੇ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਵੀ ਸੁਣੇ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਬਾਬਾ ਥਾਂ ਥਾਂ ਪੰਗੇ ਲੈਂਦਾ ਰਿਹਾ।

ਕੁਝ ਸ਼ਬਦ ਪਿਛਲੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਬਾਰੇ

ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਲੋਂ ਸਵਾਲ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੰਨ 2002 ਵਿਚ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਗੁਰੂਘਰ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦਾ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਰੈਫਰੈਂਡਮ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਪੁਰਾਣੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਸੰਨ 2005 ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਬਾਰੇ ਰੈਫਰੈਂਡਮ ਕਰਵਾਏ ਹੋਣ ਦਾ ਰਾਗ ਅਲਾਪ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਾਂ ਪਿਓ ਦਾ ਪੁਛਿਆ ਹੋਵੇ ਤੇ ਅੱਗੋਂ ਦੱਸਿਆ ਇਹ ਜਾਵੇ ਕਿ ਮੇਰੇ ਫੁਫੜ ਦਾ ਨਾਂ ਫਲਾਣਾ ਸਿੰਘ ਹੈ।

ਅੱਜ ਇਹ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਿਸੇ ਠੋਕੇਦਾਰ ਵਲੋਂ ਗੁਰੂਘਰ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਲਾ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਛੁਡਾਉਣ ਲਈ ਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ? ਜੇ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਹ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਇਹ ਵੀ ਰੱਟ ਵਾਰ ਵਾਰ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂਘਰ ਦੇ ਕੋਈ ਬਾਈਲਾਅਜ਼ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁਛਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸੱਚਮੁਚ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ 1998 ਤੋਂ 2008 ਦੇ ਦਸ ਸਾਲ ਦੇ ਅਰਸੇ ਦੌਰਾਨ ਅਜਿਹਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ?

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਨਮੁਖਾਂ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਰਹੋ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਹੰਤੀ ਮਨਸੂਬਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਓ।

ਸਮੂਹ ਮੈਂਬਰ ਤੇ ਸਮਰਥਕ ਪੰਥਕ ਸਲੇਟ

ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਵਾਰਾ ਦੇ ਕਰੀਬੀ ਸਾਥੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬਰੀ ਕੀਤੇ

ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ : ਲੰਘੀ 11 ਜੁਲਾਈ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿਚ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਜੱਜ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਦੇ ਮੁਖੀ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਵਾਰਾ ਦੇ ਕਰੀਬੀ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਖ ਦੋਹਾਂ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਲਗਾਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਇਕ ਕੇਸ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਵਾਰਾ ਦੀ ਸਮੂਲੀਅਤ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਟਰਾਇਲ ਬੁਡੈਲ ਜੇਲ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਜਿਥੇ ਹਵਾਰਾ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਬੰਦ ਹੈ, ਵਿਚ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਇਕ ਵਿਵਾਦਗ੍ਰਸਤ ਸਬ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪਿੰਕੀ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪਿੰਕੀ ਖ਼ੁਦ ਇਕ ਕਤਲ ਕੇਸ ਵਿਚ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹੈ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਇਹ ਕੇਸ ਬੱਸੀ ਪਠਾਣਾਂ ਪੁਲਿਸ ਥਾਣੇ ਵਿਚ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਵਾਰਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸਾਥੀਆਂ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਿਵਾਸੀ ਬਰਮਾਲੀਪੁਰ, ਪਾਇਲ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਜੋਗਾਦਾਸ, ਸਮੀਰ, ਵਿਰੁਧ ਚੁੱਨੀ ਕਲਾਂ ਵਿਖੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਇਕ ਨੀਮ ਹਕੀਮ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨਿਵਾਸੀ ਬਾਸੀਆਂ ਬੈਦਵਾਣ ਦੇ 30 ਦਸੰਬਰ 2004 ਨੂੰ ਹੋਏ ਕਤਲ ਕੇਸ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਕਤਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਕੇਸ ਅਣਪਛਾਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਰੁਧ ਦਰਜ

ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਕ ਝੂਠਾ ਕੇਸ ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁਧ ਦਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਏ.ਆਈ.ਜੀ. ਕ੍ਰਾਇਮ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ।

ਜਦੋਂ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਵਾਰਾ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਵਾਰਾ ਨੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਜੋਗਾਦਾਸ ਉਰਫ ਜੋਗਾ ਅਤੇ ਸੁਮੀਰ ਉਰਫ ਟੋਨੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਬਾਰੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਦਿੰਦਾ ਸੀ।

ਦੂਜਾ ਕੇਸ ਸਰਹਿੰਦ ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ 16 ਜੁਲਾਈ, 2005 ਨੂੰ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਿਵਾਸੀ ਬਰਮਾਲੀਪੁਰ, ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਿਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਲਾਪਰਾਂ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਅਤੇ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਧੀਰਾ ਨਿਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਖੰਟ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਿਰੁਧ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਅਤੇ ਐਕਸਪਲੋਜ਼ਿਵ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਖ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧ ਨਾ ਕਰ ਸਕਿਆ, ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿਤਾ।

ਕੌਮੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਦੀਆਂ ਧਾਂਦਲੀਆਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਮੁੱਖ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਲਈ ਚੁਣੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮੈਰਿਟ ਸੂਚੀ ਦੇ ਸਿਖਰਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤੀ ਪੱਤਰ ਨਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਹੇਠਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਫਾਰ ਸੈਡਿਊਲਡ ਕਾਸਟ ਦਿੱਲੀ ਕੋਲ ਵੀ ਪੁੱਜਣ ਕਾਰਨ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੱਖ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਵਲੋਂ ਭਾਵੇਂ 15 ਜੂਨ ਨੂੰ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਉੱਪਰ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦਿਆਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਇਸ ਦੀ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਰਿਪੋਰਟ ਮੰਗੀ ਸੀ, ਪਰ ਫਿਲਹਾਲ ਪਰਨਾਲਾ ਉਥੇ ਦਾ ਉਥੇ ਹੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਕ ਅਕਤੂਬਰ 2006 ਨੂੰ ਇਸਤਿਹਾਰ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਸੀ-ਡੈਕ ਰਾਹੀਂ ਮੁੱਖ ਅਧਿਆਪਕ ਤੇ ਬੋਟਨੀ ਲੈਕਚਰਾਰਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਵਿੱਢੀ ਸੀ। ਇਸੇ ਭਰਤੀ ਪਰਕ੍ਰਿਆ ਦੌਰਾਨ ਮਜ਼ਹਬੀ ਤੇ ਵਾਲਮੀਕੀ ਵਰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮੁੱਖ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀਆਂ 16 ਅਸਾਮੀਆਂ ਕੱਢੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ 16 ਅਸਾਮੀਆਂ ਲਈ ਕੇਵਲ 15 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੇ ਹੀ ਅਪਲਾਈ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਰਕਾਰ ਭਰਤੀ ਪਰਕ੍ਰਿਆ ਨੂੰ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕੀ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੁਣੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ 7

ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ 13 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਹੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਪੱਤਰ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

ਉਪਰ ਐਸ.ਸੀ.ਬੀ.ਸੀ. ਅਧਿਆਪਕ ਯੂਨੀਅਨ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਉੱਪਰ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਭਰਤੀ ਲਈ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਕੁੱਲ 15 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮੈਰਿਟ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਯੁਕਤੀ ਪੱਤਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਮੈਰਿਟ ਲਿਸਟ ਦੀ ਲੜੀ ਨੰਬਰ 5 ਤੱਕ ਦੇ ਸਿਖਰਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅੱਖੋਂ-ਪਰੋਖੇ ਕਰਕੇ ਹੇਠਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤੀ ਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਕਲਿਆਣ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਕੱਤਰ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਲੋਂ ਚੁਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਮਹਿਲਾਂ ਮੁੱਖ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਮੈਰਿਟ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਲੜੀ ਨੰਬਰ 6 'ਤੇ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ (57.488 ਫੀਸਦੀ ਮੈਰਿਟ), ਲੜੀ ਨੰਬਰ 7 'ਤੇ ਅੰਜੂ ਰਾਣੀ (57.188 ਫੀਸਦੀ), ਲੜੀ ਨੰਬਰ 9 'ਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਕੁਮਾਰੀ (53.315 ਫੀਸਦੀ), ਲੜੀ ਨੰਬਰ 11 'ਤੇ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ (52.069 ਫੀਸਦੀ), ਲੜੀ ਨੰਬਰ 12 'ਤੇ ਸੁਨੀਤਾ ਰਾਣੀ (51.253 ਫੀਸਦੀ) ਅਤੇ ਲੜੀ ਨੰਬਰ 14 'ਤੇ ਕੰਵਲਜੀਤ ਕੌਰ (50.425 ਫੀਸਦੀ) ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤੀ ਪੱਤਰ

ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਜਦੋਂਕਿ ਲੜੀ ਨੰਬਰ 1 ਵਾਲੀ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ (58.901 ਫੀਸਦੀ), ਲੜੀ ਨੰਬਰ 2 ਰੇਨੂ ਬਾਲਾ ਸਹੋਤਾ (58.787 ਫੀਸਦੀ), ਲੜੀ ਨੰਬਰ 3 'ਤੇ ਰੀਟਾ ਰਾਣੀ (58.105 ਫੀਸਦੀ), ਲੜੀ ਨੰਬਰ 4 'ਤੇ ਇਕਬਾਲ ਕੌਰ (57.603 ਫੀਸਦੀ), ਲੜੀ ਨੰਬਰ 5 'ਤੇ ਵੀਨਾ (57.59 ਫੀਸਦੀ), ਲੜੀ ਨੰਬਰ 10 'ਤੇ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ (52.315 ਫੀਸਦੀ), ਲੜੀ ਨੰਬਰ 13 'ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੌਰ (50.880 ਫੀਸਦੀ) ਅਤੇ ਲੜੀ ਨੰਬਰ 15 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸੁਖਪਾਲ ਕੌਰ (49.316 ਫੀਸਦੀ) ਨੂੰ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਨਿਯੁਕਤੀ ਪੱਤਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।

ਯੂਨੀਅਨ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਦੀ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਇਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜਨਮ ਮਿਤੀ 5 ਜਨਵਰੀ 1964 ਦੀ ਥਾਂ 1 ਮਈ 1964 ਲਿੱਖੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਦੋਂਕਿ ਇਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨਾ ਕਰਕੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਰਗ ਨੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਫਾਰ ਸੈਡਿਊਲਡ ਕਾਸਟ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਆਸਰਾ ਲਿਆ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ 4 ਮਈ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਬਤ ਬਾਕਾਇਦਾ ਲਿਖਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁੱਖ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਤੇ ਬੋਟਨੀ ਲੈਕਚਰਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਕਰਨ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਉੱਪਰ 15 ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਜਵਾਬ ਮੰਗਿਆ ਸੀ।

ਕੈਪਟਨ ਪੁਨਮ ਕੌਰ ਕੋਰਟ ਮਾਰਸ਼ਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੈਨਾ 'ਚੋਂ ਬਰਖ਼ਾਸਤ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਆਪਣੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਕ ਵਿਲੱਖਣ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਫੌਜੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੈਪਟਨ ਪੁਨਮ ਕੌਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਫੌਜੀ ਅਫ਼ਸਰਾਂ 'ਤੇ ਝੂਠੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਣ ਕਾਰਨ ਕੋਰਟ ਮਾਰਸ਼ਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਰਖ਼ਾਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕੈਪਟਨ ਪੁਨਮ ਕੌਰ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਅਦੂਲੀ, ਅਪਣੇ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁਧ ਝੂਠੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਣ ਤੇ ਨੌਕਰੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ। ਆਰਮੀ ਸਰਵਿਸ ਕੋਰ ਦੀ ਕੈਪਟਨ ਪੁਨਮ ਕੌਰ ਦਾ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਖੇ ਇਕ ਫੌਜੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੰਜ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਰਟ ਮਾਰਸ਼ਲ ਕੀਤਾ।

ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਜੁਲਾਈ ਵਿਚ ਕੈਪਟਨ ਪੁਨਮ ਕੌਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤਿੰਨ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਕਾਲਕਾ ਵਿਖੇ ਤਾਇਨਾਤ ਬਟਾਲੀਅਨ ਦਾ ਕਮਾਂਡਿੰਗ ਅਫ਼ਸਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ

ਸੀ, ਵਿਰੁਧ ਮਾਨਸਿਕ ਤੇ ਸਰੀਰਕ ਸੋਸ਼ਣ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਤਿੰਨੋਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਘਰ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਫੌਜ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਜਾਂਚ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਸਨ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੈਪਟਨ ਪੁਨਮ ਕੌਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਐਸ.ਕੇ. ਅਗਰਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਵਲੋਂ ਕਰਨਲ ਆਰ.ਕੇ. ਸ਼ਰਮਾ, ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਕਰਨਲ ਚਾਵਲਾ ਤੇ ਮੇਜਰ ਸੂਰਜ ਭਾਨ ਵਿਰੁਧ ਲਗਾਏ ਸਰੀਰਕ ਸੋਸ਼ਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਕਦੇ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਰਦੇ ਹੇਠ ਲੁਕਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਫੌਜੀ ਅਦਾਲਤ ਵਲੋਂ ਕੈਪਟਨ ਪੁਨਮ ਕੌਰ ਦੇ ਕੋਰਟ ਮਾਰਸ਼ਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਪੱਛਮੀ ਕਮਾਂਡ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਲਗ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪੁਨਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨਾਲ ਅਨਿਆਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਸੌ ਫੀਸਦੀ ਗਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ-ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਮੰਗਲਵਾਰ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੇ ਇਕ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀਆਂ ਸਮੇਤ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਉੱਪਰ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਹੋਏ ਬਹੁਤੇ ਹਮਲੇ ਨਸਲੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਜਲਦੀ ਹੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਉੱਪਰ ਹੋਏ ਹਮਲਿਆਂ ਦਾ ਰਿਵਿਊ ਕਰੇਗੀ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਸੌ ਫੀਸਦੀ ਗਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ।

ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਅਨ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਸਹਾਇਕ ਸਕੱਤਰ ਸ਼੍ਰੀ ਕੋਲਿਨ ਵਾਲਟਰਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਐਕਟ ਦਾ ਫਾਸਟ ਟ੍ਰੈਕ ਰਿਵਿਊ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ

ਜਾਵੇਗਾ। ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਉੱਪਰ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਵਧੇ ਹਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆਈ ਮੰਤਰੀ ਆਉਂਦੀ 15, 16 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਰਾਜਧਾਨੀ ਕੈਨਬਰਾ ਵਿਖੇ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਨਗੇ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਗੇ।

ਸ਼੍ਰੀ ਵਾਲਟਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਚੀਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਇਕ ਦਹਾਕਾ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ 10 ਗੁਣਾ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ 1 ਲੱਖ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲੈ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਏ ਕਿ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਉੱਪਰ ਹਮਲੇ

ਨਸਲੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਲਗਦਿਆਂ ਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਅਸੀਂ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲੈ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ 100 ਫੀਸਦੀ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮੁਲਕ ਅਜਿਹੀ ਗਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ।

ਸ਼੍ਰੀ ਵਾਲਟਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਮੈਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਨਸਲਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਹੋਏ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਹਮਲਿਆਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਸਲਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ।” ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਥੇ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਵਾਪਰੇਗਾ, ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਸਰਕਾਰ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਜ਼ੀਰੋ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਦੀ ਨੀਤੀ ਉੱਪਰ ਅੱਗੇ ਵਧੇਗੀ।

Truck Wash For Lease

at Pilot Truck Stop, Whiteland, IN

ਟਰੱਕ ਵਾਸ਼ ਲੀਜ਼ ਵਾਸਤੇ ਉਪਲਬਧ ਹੈ

ਵਾਈਟਲੈਂਡ ਇੰਡੀਆਨਾ ਵਿਚ ਪਾਇਲਟ ਟਰੱਕ ਸਟਾਪ ਉਤੇ

ਵਧੀਆ ਆਮਦਨ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਬਿਜਨਸ, ਸਸਤੀ ਡੀਲ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਸਿੰਘ

917-535-1615,
815-603-5877

SUPER TRAVEL

847-676-9090

E-mail: supertravel2003@yahoo.com

Lowest Fares With Excellent Service

AMERICAN AIR,
CONTINENTAL AIR

JET AIRWAYS
DELTA, AIR INDIA,
KLM, LUFTHANSA.

For Emergency
Call anytime at

847-673-3825

EARLY BIRD SALE!!!!

India \$545
London \$250

SYAN VIDEO PRODUCTION, INC.

Professional HD Video & Digital Photo Production

Multiple Camera Shooting / Digital Still Photography
(with flush mount Album)

Live Video Display with Large Screens

DJ Service with Laser Lights

Call Toll Free : 1-888-RAJ- SYAN
(725-7926)

(With 14 years Experienced)

734-261-0936 / 734-890-1767

E-mail: raj@syanvideo.com

or visit at: www.syanvideo.com

ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮਸਲੇ ਵਿਚਾਰਨ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਰਿਹਾ ਸੰਮੇਲਨ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨਿਊਜ਼ ਸਰਵਿਸ

ਲਾਕੁਇਲਾ: ਇਟਲੀ ਦੇ ਭੂਚਾਲ ਨਾਲ ਭੰਨੇ ਸ਼ਹਿਰ ਲਾਕੁਇਲਾ 'ਚ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਜੀ-8 ਤੇ ਜੀ-5 ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਹੋਏ ਸਾਂਝੇ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ ਦੋਨਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਕੇ ਜੀ-14 ਬਣਾਉਣ, ਕੋਪਨਹੇਗਨ ਸਮਾਗਮ ਤੱਕ ਜਲਵਾਯੂ ਤਬਦੀਲੀ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਾਂਝੀ ਸਮਝ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਗਰੀਬ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ 20 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ।

ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਖੇਤਰ 'ਚ ਉਤਪਾਦਨ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਗਰੀਬ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਵਾਸਤੇ ਆਖਰ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਰਜ਼ਾਮੰਦ ਹੁੰਦਿਆਂ 20 ਅਰਬ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਵੰਡਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ ਆਗੂਆਂ ਵਲੋਂ ਲਏ ਗਏ ਇਸ ਫ਼ੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ 'ਚ ਪਸਰੀ ਭੁੱਖਮਰੀ ਵਲ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਰੁਖ਼ 'ਚ ਆਈ ਤਬਦੀਲੀ ਦਾ ਲਖਾਇਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੰਘੀ 10 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਕ ਬਿਆਨ ਦੇ ਮਸੌਦੇ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਰਾਸ਼ੀ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਖਰਚੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵ ਆਗੂਆਂ ਵਲੋਂ ਲਏ ਗਏ ਇਸ ਫ਼ੈਸਲੇ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਗਰੀਬੀ ਵਿਰੋਧੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਇਸ ਰਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਨਾਕਾਫ਼ੀ ਦੱਸਿਆ। ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਰਾਸ਼ੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਸਿਰਫ਼ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਗਰੀਬ

ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਦੇਣ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਭੁੱਖ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤੱਕ ਨਜ਼ਿੱਠ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਜੀ-8 ਸੰਮੇਲਨ 'ਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਉਭਰ ਰਹੀਆਂ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਆਲਮੀ ਔਕੜਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੀ ਪਹੁੰਚ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਈ। ਜਿੱਥੇ ਜੀ-5 ਨੇ ਜੀ-8 ਗਰੁੱਪ ਨੂੰ ਮੌਸਮੀ ਤਬਦੀਲੀਆਂ 'ਤੇ ਸਖ਼ਤ ਸਿਆਸੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ, ਉਥੇ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ ਅਜੇ ਵੀ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਬਾਕੀ ਮੁਲਕਾਂ ਨਾਲ ਰਲ-ਮਿਲ ਕੇ ਨਜ਼ਿੱਠਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਏ। ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ ਗਰੀਨ ਹਾਊਸ ਗੈਸਾਂ ਘਟਾਉਣ ਬਾਰੇ ਪੁਰਾਣੇ ਪੈਂਤੜੇ ਉਤੇ ਖੜੋਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਨੂੰ ਗੰਧਲਾ ਕਰਨ 'ਚ ਨਿਭਾਈ ਆਪਣੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ। ਇਟਲੀ ਦੇ ਕਸਬੇ 'ਚ ਹੋ ਰਹੇ ਜੀ-8 ਦੇ ਇਸ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣ ਵਾਲੇ 5 ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਿਖਰ ਸੰਮੇਲਨ 'ਚ ਮੌਸਮ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰ ਰਹੇ ਭਾਰਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਜਲਵਾਯੂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਇਕ ਮੁੱਖ ਮੁੱਦਾ ਕਿਹਾ।

ਇਸ ਸੰਮੇਲਨ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਅਹਿਮ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਲਵਾਯੂ ਪਰਿਵਰਤਨ ਸਬੰਧੀ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅਹਿਮ ਕੋਪਨਹੇਗਨ ਸਿਖਰ ਸੰਮੇਲਨ 'ਚ ਸਿਰਫ਼ 150 ਦਿਨ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਜੀ-5 ਦੇ ਇਕ ਬੁਲਾਰੇ ਵਜੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵ ਮੰਦਵਾੜੇ ਦਾ ਹੱਲ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।

ਸੰਮੇਲਨ ਮੌਕੇ ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨਿਕੋਲਾਸ ਸਰਕੋਜ਼ੀ, ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਹੋਰਨਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਆਗੂ ਇਕ ਸਾਂਝੀ ਤਸਵੀਰ ਵਿਚ।

ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ 'ਚ ਪੈਦਾਵਾਰ ਵਧਾਉਣ 'ਚ ਮਦਦ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ ਆਗੂਆਂ ਵਲੋਂ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਇਹ ਕਦਮ ਅਨਾਜ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗਾ, ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਿਆਸੀ ਅਸਥਿਰਤਾ ਦਾ ਇਕ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਬਿਆਨ ਦਾ ਇਹ ਮਸੌਦਾ 8 ਉਦਯੋਗਿਕ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਲੋਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਚਰਚਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਉਭਰਦੀਆਂ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਤੇ ਅਫ਼ਰੀਕੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਮੂਹ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਸੰਮੇਲਨ 10 ਜੁਲਾਈ ਤਕ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਹ ਵੀ ਉਮੀਦ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸਮੂਹ 27 ਦੇਸ਼ ਇਸ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਨਗੇ। ਵਫ਼ਦ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਰਾਸ਼ੀ ਵਿਚੋਂ 3 ਅਰਬ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਤੇ 2 ਅਰਬ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਪੈਰਿਸ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਕ ਵੱਖਰੇ ਬਿਆਨ 'ਚ ਪਾਣੀ ਤੇ ਸਿਹਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਕਹੀ ਗਈ ਹੈ। ਬਿਆਨ 'ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੀ-8 ਦੇਸ਼ ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ 'ਚ ਅਫ਼ਰੀਕੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨਗੇ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਵਧ ਰਹੇ ਅਨਾਜ ਸੰਕਟ ਕਾਰਨ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਅੰਨ ਲਈ ਦੰਗੇ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਜੀ-8 ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਗਰੀਬ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਵਧਾਉਣ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਵ ਵਪਾਰ ਤੇ ਯੂਰਪ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘੱਟੇਗੀ। ਜਿੱਥੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਖ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇਗਾ, ਉਥੇ ਇਹ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਵੀ ਕਰੇਗੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਮਸੌਦੇ ਬਾਰੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਯੂ.ਐਨ. ਫੂਡ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਜੈਕਸ ਡੀਆਫ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਪੱਖੀ ਇਹ ਤਬਦੀਲੀ ਸਵਾਗਤਯੋਗ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹਜਨਕ ਕਦਮ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਡੀਆਫ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗਰੀਬ

ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਲੋਂ ਹੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ - ਜ਼ਰਦਾਰੀ

ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਲੋਂ ਕੁਝ ਅਧਿਕਾਰ ਛੱਡਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ

ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ : ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਿਆਸੀ ਰਣਨੀਤੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਖੁਦ ਇਸ ਦਾ ਸੇਕ ਲੱਗਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਤਾਲਿਬਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਿੰਸਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਮੰਨਦਿਆਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਆਸਿਫ ਅਲੀ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਨੇ ਕਬੂਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ 'ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਉਦੇਸ਼ਾਂ' ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਵਿਖੇ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਸੰਘੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਜਨਾਬ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਸੱਚਾਈ ਕਬੂਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜਨਾਬ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਜਿਸ ਕੱਟੜਵਾਦ ਨੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਹ ਕਮਜ਼ੋਰ ਨੌਕਰਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਸਾਡੀ ਸਿਆਸੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਹੈ। ਜਨਾਬ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਨੂੰ ਸੋਚੀ ਸਮਝੀ ਰਣਨੀਤੀ ਤਹਿਤ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਜਨਾਬ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਦੀ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਡੇਲੀ ਟਾਈਮਜ਼ ਨੇ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜਨਾਬ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਇਸ ਸਮੇਂ ਟੁੱਟਣ ਕੰਢੇ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਬਹੁਤਾ ਸਮਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਸਹਾਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਕੌਮੀ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਹਿੱਤਾਂ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਨਾ ਪੈਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਜਨਾਬ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਦੇਸ਼ ਤਬਾਹ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਨਾਬ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਾਬਕਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਪ੍ਰਵੇਜ਼ ਮੁਸ਼ਰਫ ਵਲੋਂ ਸੱਤਾ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਵਾਲੀ ਨੀਤੀ ਦਾ ਵੀ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸੱਤਾ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ

ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜਨਾਬ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਜੋਂ ਕੁਝ ਅਧਿਕਾਰ ਛੱਡਣ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਵੀ ਜਤਾਈ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਫੌਜ ਮੁੱਖੀ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਤੇ ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਡੇਲੀ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਜਨਾਬ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਨੇ ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਯੂਸਫ਼ ਰਜ਼ਾ ਗਿਲਾਨੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ਕਤੀ

ਸੰਤੁਲਨ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ 'ਚ ਵੀ ਇਸ ਕਦਮ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਮ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਇਸ ਕਦਮ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਮਿਲੇਗੀ।

ਅਖ਼ਬਾਰ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਅਤੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਫਰਹੱਤ ਉਲਾ ਬਾਬਰ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਫਰਹੱਤ ਉਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ

ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਸੰਸਦ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਛੱਡ ਦੇਣਗੇ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ 'ਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਲਈ 28 ਮੈਂਬਰੀ ਸਰਬ ਪਾਰਟੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜਨਾਬ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਨੇ ਸੂਬਾਈ ਰਾਜਪਾਲਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸ਼ਾਸਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਦਾ ਵੀ ਇਰਾਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ। ਉਧਰ ਜੀ-5 ਤੇ ਜੀ-8 ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਰਤਦਿਆਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਹਾਜ਼ 'ਚ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਰੋਕਣ ਲਈ ਦਬਾਅ ਪਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਹਰ ਵੇਲੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਮਿੱਤਰਤਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਮਿੱਤਰਤਾ ਨਿਭਾਉਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰੇ।

ਆਸਿਫ ਅਲੀ ਜ਼ਰਦਾਰੀ

Indian Restaurant For Sale

In Milwaukee, WI

ਭਾਰਤੀ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਵਿਕਾਊ ਹੈ

10 years in business high profit.

Excellent Location

Low Rent

Long Lease

99 Seats

ਵਧੀਆ ਲੋਕੇਸ਼ਨ

ਘੱਟ ਰੈਂਟ

ਲੰਮੀ ਲੀਜ਼

99 ਸੀਟਾਂ

Full Bar License

For More Info. Call

Vicky Vasudeva: 414-688-4197

Sony: 414-526-2026

ਕੁਝ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਮੱਛੀਆਂ ਸਾਰੇ ਤਾਲਾਬ ਨੂੰ ਗੰਦਾ ਕਰ ਰਹੀਆਂ

ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਦੁਖੜੇ ਲੈ ਕੇ ਔਰਤਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਹੋਰਨਾਂ ਕੋਲ ਵੀ ਬਹੁਤ ਦੀਆਂ ਹਨ? ਕੁਝ ਦੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਮਦਦ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹਾਂ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਮੇਰੇ ਪਾਠਕ ਭੈਣਾਂ-ਵੀਰ ਵੀ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਲਾਚਾਰ ਹੋ ਗਈ ਹਾਂ ਅਤੇ ਜਨਤਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਆਈ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਜੋ ਕੋਈ ਜਣਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਕੇ ਦੱਸੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਕੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ?

ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਆਉਣਡੋਰ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਹਰਿਆਣੇ ਵਿਚੋਂ ਨਵਾਰਸੀ (ਪਿੱਪਲੀ) ਤੋਂ ਇਕ ਛੇ ਸਾਲ ਦੀ ਬੱਚੀ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਣ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਡਾਊਨ ਸਿੰਡਰੋਮ' ਸੀ। ਉਹ ਬੱਚੀ ਮੰਦਬੁਧੀ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਆਪ ਸਾਭ ਸਕਣ ਦੇ ਕਾਬਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਡੇਢ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤੁਰਨਾ ਸਿੱਖਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੇ ਜਮਾਂਦਰ ਨੁਕਸ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਆਈਆਂ ਦੋਨਾਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਔਰਤਾਂ ਮੱਥੇ ਉਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਭੁੱਜੇ ਹੀ ਬਹਿ ਗਈਆਂ।

ਮੈਂ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਕਿ ਇਹ ਮਾਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜਵਾਨ ਔਰਤ ਨੂੰ ਹੌਸਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੋਈ ਨਾ ਹੋਰ ਬੱਚਾ ਕਰ ਲਿਓ, ਪਰ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਟੈਸਟ ਕਰਵਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿ ਕਿਸ ਵਿਚ ਨੁਕਸ ਹੈ? ਬਜ਼ੁਰਗ ਔਰਤ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, "ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਏਸ ਕੁੜੀ ਦੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚ ਨੁਕਸ ਹੈ।" ਮੈਂ ਹੌਸਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ

ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਬੰਬੇਰੇ ਕੇਸ ਆਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਐਵੇਂ ਦਿਲ ਨੂੰ ਨਾ ਲਾਓ। ਇਸ ਦੀ ਮਾਂ ਦੇ ਅੱਜ ਹੀ ਟੈਸਟ ਕਰਵਾ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਅਗਲੀ ਵਾਰ ਪਿਓ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਇਓ।"

ਉਹ ਜਵਾਨ ਔਰਤ ਇਕਦਮ ਬੋਲੀ, "ਇਹ ਮੇਰੀ ਬੇਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਗੋਦ ਲੈਣ ਦੇ ਕਾਗਜ਼ ਬਣਵਾ ਰਹੀ ਹਾਂ।"

ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਖੋਰੇ ਮਾਪੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਖਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋਣੇ, ਸੋ ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ। ਬਜ਼ੁਰਗ ਔਰਤ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, "ਇਹਦੀ ਮਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਵਿਚ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਪਿਓ ਕੰਮ 'ਤੇ ਬਾਹਰ ਗਿਆ ਹੋਇਆ।"

ਨਾਲ ਖੜੀ ਜਵਾਨ ਔਰਤ ਨੇ ਫੱਟ ਟੋਕਿਆ ਅਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, "ਸੱਚ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦੇ। ਡਾਕਟਰ ਕੋਲ ਕੀ ਬੂਠ ਮਾਰਨਾ। ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਸ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਕਰ ਲਈ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਇਹ ਬੱਚੀ ਹਾਲੇ ਇਕ ਸਾਲ ਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ। ਇਸ ਦਾ ਬਾਪ ਇਟਲੀ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਏਥੇ ਗਲਤ ਸ਼ਲਤ ਪਤਾ ਦੱਸ ਕੇ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਕੇ ਚੋਖਾ ਦਾਜ ਲੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮਾਪੇ ਕਰਜ਼ਈ ਹੋ ਗਏ। ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਦਸ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਦਾਜ ਦਾ ਲੱਖਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਸਾਮਾਨ ਵੇਚ ਕੇ ਉਹ ਬੰਦਾ ਰੱਫੂ-ਚੱਕਰ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅੱਜ ਤਕ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਦੀ ਮਾਂ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਿਹਣੇ ਸਹਾਰੇ ਨਹੀਂ ਗਏ।

ਨਾਨਕੇ ਦਰ-ਦਰ ਮੰਗਣ ਵਾਲੀ ਹਾਲਤ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਮਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਭ ਝੱਲਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਬੱਚੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਰੱਬ ਕੋਲ ਤੁਰ ਗਈ। ਮੈਂ ਮਹੀਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਆਹ ਕੇ ਇਸ ਘਰ ਆਈ ਹਾਂ। ਇਸ ਦੀ ਮਾਂ ਮੇਰੀ ਨਨਾਣ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਪਤੀ ਕਰਜ਼ਾ ਲਾਹੁਣ ਖਾਤਰ ਦੁਬਈ 'ਚ ਝਾੜੂ ਮਾਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਮੇਰੇ ਕਾਗਜ਼ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਦੋਂ ਬਣਨਗੇ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਘਰ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਉਤਰੇਗਾ, ਉਦੋਂ ਹੀ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਕੋਲ ਜਾ ਸਕਾਂਗੀ। ਮੈਂ ਇਸ ਬੱਚੀ ਨੂੰ ਗੋਦ ਲੈ ਰਹੀ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪਾਲਾਂਗੀ। ਹੁਣ ਦੱਸੋ ਇਸ ਬੱਚੀ ਦਾ ਕੀ ਕਸੂਰ। ਪਿਓ ਖਾ ਪੀ ਕੇ ਮੌਜ ਕਰ ਕੇ ਕਿਤੇ ਦਾ ਕਿਤੋਂ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇਸ ਬੱਚੀ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਇਸ ਬੱਚੀ ਦੀ ਸਮਝ ਤਾਂ ਰੱਬ ਨੇ ਖੋਹ ਲਈ। ਕਸੂਰ ਕਿਸ ਦਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਕੌਣ ਭੁਗਤ ਰਿਹਾ ਹੈ! ਇਸ ਦੀ ਮਾਂ ਨਾਲ ਇੰਜ ਹੋਈ ਸੀ। ਵਿਦੇਸ਼ ਦੇ ਲਾਲਚ ਵਿਚ ਅਨਪੜ੍ਹ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।"

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਨਾਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਹੰਝੂ ਸਨ। ਮੈਂ ਬੇਵੱਸ ਜਿਹੀ ਉਸ ਬੱਚੀ ਵਲ ਵੇਖਦੀ ਰਹੀ। ਮੇਰੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਕੁਝ ਮੁਫਤ ਦਵਾਈਆਂ ਜਾਂ ਕੱਪੜੇ ਉਸ ਦਾ ਕੀ ਭਵਿੱਖ ਸੰਵਾਰ ਸਕਦੇ ਹਨ?

ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਵੀ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਬੱਚੇ ਹੋਣਗੇ! ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਬਾਰੇ ਕੌਣ ਫਿਕਰਮੰਦ ਹੈ? ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਮੱਛੀ ਸਾਰਾ ਤਾਲਾਬ ਗੰਦਾ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਬਿਲਕੁਲ ਉਸੇ ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਐਨ.ਆਰ. ਆਈਜ਼ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਹਯਾਈ ਦੀ ਖੇਡ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਹ ਬਾਕੀ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਨਾਂ ਬਦਨਾਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਇਸ ਪੱਖ ਵਲ ਦੋ-ਧਾਰੀ ਤਲਵਾਰ ਵਾਂਗ ਵਾਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰਲੇ ਲੋਕ ਜਿਹੜੇ ਸਮਾਜ ਵਾਸਤੇ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਸੈਂਕੜੇ ਬੇਸਹਾਰਾ ਬੱਚੇ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੇਕਸੂਰਾਂ ਵਾਸਤੇ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕੁਝ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਪੈਸੇ, ਮੁਫਤ ਪੜ੍ਹਾਈ ਜਾਂ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕੋਈ ਹੋਸਟਲ ਬਣਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਹਿਊਮਨ ਰਾਈਟਸ ਵਾਲੇ ਆਵਾਜ਼ ਚੁੱਕ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸਿਓਂ ਐਨ.ਆਰ. ਆਈਜ਼ ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਬੰਦੇ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਟ ਲਾਹਨਤ ਪਾ ਕੇ ਉਸ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ ਵਾਸਤੇ ਜ਼ੋਰ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜੇ

ਨਾ ਮੰਨੇ ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਅਣਭੋਲ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਆਪਣੇ ਪਿਓ ਦੀ ਛਤਰ ਛਾਇਆ ਮਿਲ ਸਕੇ। ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੇਕਸੂਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬਣਦਾ ਹੱਕ ਦਿਵਾਉਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਇੱਕ-ਦੁੱਕਾ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ 15000 ਦੇ ਕਰੀਬ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈਜ਼ ਵਲੋਂ ਛੱਡੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਹਾਲੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲਟਕ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਮਾਨਸਿਕ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਭੁਗਤ ਰਹੇ ਹਨ।

ਜੇ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਇਸ ਕੁਕਰਮ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਨਾ ਪਾਈ ਤਾਂ ਮਾਪੇ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਵਤਨੋਂ ਪਾਰ ਵਿਆਹੁਣ ਦੇ ਖਿਆਲ ਤੋਂ ਵੀ ਤ੍ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪੈਣਗੇ।

ਦੂਜਾ ਕੇਸ ਜਨਤਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਹੈ ਇਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਮਾਂ ਦਾ, ਜਿਹੜੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਨਾਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਗਵਾਂਢਣ ਸੀ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਚੈਕਅਪ ਲਈ ਆਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਔਰਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮੁੰਛ ਫੁਟ ਪੁੱਤਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਹਾਲੇ ਪੰਦਰਾਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਹੀ ਸੀ, ਇਕ ਬੂਠੇ ਪੁਲਿਸ ਕੇਸ ਤਹਿਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਏ ਗਏ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਅੱਤਵਾਦੀ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਬਾਕੀ ਦੋਵੇਂ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚੋਂ ਭੱਜ ਗਏ ਅਤੇ ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸ਼ਰਨ ਲੈ ਕੇ ਵਸ ਗਏ। ਇਸ ਦਾ ਘਰ ਵਾਲਾ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਏਨੇ ਸਾਲ ਤੋਂ ਇਹ ਇਕੱਲੀ ਧੱਕੇ ਖਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਕਾਨੂੰਨ ਹੁਣ ਇਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਬਾਹਰੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸ਼ਰਨ ਲਈ ਹੈ। ਨਾ ਹੀ ਇਸਨੂੰ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਦਿਨ-ਰਾਤ ਰੋ-ਰੋ ਕੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵੀ ਘੱਟ ਗਈ ਹੈ। ਕੋਈ ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਨੂੰ ਦੇ ਜਾਏ ਤਾਂ ਖਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਭਰ ਦੁਪਹਿਰੇ ਭੁੱਖੀ ਤ੍ਰੇਹੀ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲੈ ਕੇ ਕੁਰਲਾਉਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਫਿਕਰ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਛੱਲਣੀ ਕਰ ਛੱਡਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਸਰੀਰ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਘਰ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮੈਂ ਵੇਖਿਆ ਉਹ ਸੁੱਕ ਕੇ ਕਾਨਾ ਬਣੀ ਔਰਤ ਉਮਰ ਨਾਲੋਂ ਦੁੱਗਣੀ ਦਿਸ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਪੱਤੇ ਵਾਂਗ ਹਿਲਦੀ ਮੇਰੇ ਨੇੜੇ ਹੋ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, "ਮੈਂ ਅਜਿਹੀ ਇਕੱਲੀ ਮਾਂ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ

ਵਰਗੀਆਂ ਬੰਬੇਰੀਆਂ ਹੋਰ ਵੀ ਇੰਝ ਹੀ ਧੱਕੇ ਖਾਂਦੀਆਂ ਫਿਰਦੀਆਂ ਨੇ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਰਿਤੂ-ਖੁਤ ਕੇ ਹਰਿਆਣੇ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਸਾਂ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰੋਂ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਆਪਣੇ ਵਰਗੀਆਂ ਦੇ ਸੁਨੇਹੇ ਆਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਇਨਸਾਨ ਕੋਲ ਕੀ ਗਿਲਾ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਜਦ ਰੱਬ ਹੀ ਸਾਡੀ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦਾ। ਵੀਹ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਮੈਂ ਰੱਬ ਤੋਂ ਮੰਗ ਰਹੀ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਸੰਸਾਰਕ ਯਾਤਰਾ ਤੋਂ ਨਿਜ਼ਾਤ ਦਵਾ। ਹਾਲੇ ਤਕ ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ ਕਿ ਮੇਰਾ ਕਸੂਰ ਕੀ ਹੈ? ਸਿਰਫ ਇਹੀ ਕਿ ਮੈਂ ਤਿੰਨ ਜਵਾਨ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੀ ਮਾਂ ਸੀ? ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕਦੇ ਫੜਿਆ ਸੀ।

ਏਨਾ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਉਸ ਦਾ ਗਲ ਭਰ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਮੈਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੈਠ 'ਤੇ ਬਿਠਾਇਆ ਅਤੇ ਚਾਹ ਮੰਗਵਾ ਕੇ ਪੀਣ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ। ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਹੋਰ ਕੁਝ ਪਲਾਂ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਉਸੇ ਨਰਕ ਵਿਚ ਚਲੀ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਕਹਿਰ ਵਰਸਾਉਂਦੀ ਗਰਮੀ ਵਿਚ, ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈ ਕੇ ਰੋਣਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਏਨੀ ਲਾਚਾਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੀ ਸਾਂ ਕਿ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਕਿ ਕੀ ਕਰਾਂ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਢੇਰ ਸਾਰੀਆਂ ਬੇਕਸੂਰ ਬਜ਼ੁਰਗ ਮਾਵਾਂ ਲਈ ਮਾਝੇ ਕੋਲ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ। ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ 'ਚ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦਾ ਏਨਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਧਰਤੀ ਸਵਰਗ ਹੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਰੁਲਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਇਹ ਹਾਲਤ ਹੈ!

ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਤ ਅਸੀਂ ਸਭ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕੌਣ ਜਗਾਏਗਾ ਸਰਕਾਰੀ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿ ਇਸ ਪਾਸੇ ਵਲ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦੇਣ?

ਦੋ ਕੇਸ ਮੈਂ ਜਨਤਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਰੱਖੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇ ਕਿ ਹੋਰ ਕਿੰਨੀ ਦੇਰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਸੁੱਤੇ ਰਹਿਣ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ? ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਤਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਰਹੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਵੀ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਵਿਕਰਾਲ ਚਪੇਟ ਵਿਚ ਕਦੇ ਨਾ ਕਦੇ ਜ਼ਰੂਰ ਆ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਾਡੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਵੀ ਕੋਈ ਆਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੇਗਾ।

ਹੁਣ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਕੇਸ ਤੁਹਾਡੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਹਨ, ਤੁਸੀਂ ਫੈਸਲਾ ਕਰੋ!

ATTN. HOMEOWNERS !!

Purchase, Refinance, Loan Modification, Conventional, FHA, VA

Full doc / Stated Income, No MI Programs

No / Low Closing Cost Option

Low Down Payment (3.5% only)

First Time Homebuyers Get \$8,000 Tax Credit (FHA Program Available only up to December 2009)

Free Consultation

Free Pre-qualification

Free Pre-approval

Even Free appraisal

(Reimbursed after the closing)

Please Call 847-933-9404

We speak English, Hindi, Punjabi, Gujarati & Malayalam

Guardian Financial Mortgage, Inc.

An Illinois Residential Mortgagee Licensee MB0005054

Loose Weight Feel Great!

***Natural *Guaranteed *Doctor Recommended**

ਮੋਟਾਪਾ

ਦੁਖੀ ਨਾ ਹੋਵੋ, ਕੁਦਰਤੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇਸ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਓ

ਕੁਦਰਤੀ ਹਰਬਲ Products ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਭਾਰ ਘਟਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ Side Benefits ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਘਟਾ ਜਾਂ ਖਤਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ

IQBAL KAUR

Ph: 708-444-0554

ਤੇਰਾ ਸਿੰਘ ਚੰਨ ਨਹੀਂ ਰਹੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਪੰਜਾਬ ਅਮਨ ਲਹਿਰ ਦੇ ਬਾਨੀ ਅਤੇ ਇਪਟਾ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੇ ਉਘੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਸ. ਤੇਰਾ ਸਿੰਘ ਚੰਨ ਲੰਬੀ ਬਿਮਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੰਘੀ 9 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਲੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਵਿਚ ਸੋਗ ਦੀ ਲਹਿਰ ਦੌੜ ਗਈ। ਸ.

ਚੰਨ ਦਾ ਘਾਟਾ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਨਾ ਪੂਰਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਘਾਟਾ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਰੀਬ 88 ਸਾਲਾ ਸ. ਚੰਨ ਕਾਫੀ

ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬਿਮਾਰ ਚਲੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਆਖਰ ਉਹ ਇਸ ਫਾਨੀ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਆਖ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਸਸਕਾਰ 10 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 11 ਵਜੇ ਮੁਹਾਲੀ ਦੇ ਫੇਜ਼ 6 ਵਿਖੇ ਸਥਿਤ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨ ਘਾਟ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸ. ਤੇਰਾ ਸਿੰਘ ਚੰਨ ਦਾ ਜਨਮ 6 ਫਰਵਰੀ 1921 ਨੂੰ ਸ. ਮੇਲਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਮਾਤਾ ਜੀਵੀ ਜੀ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ ਪਿੰਡ ਬਿਲਾਵਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕੈਮਲਪੁਰ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੂਹੜਕਾਨਾ ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਮੁੱਢਲੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਭੂਆ ਦੇ ਔਲਾਦ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਭੂਆ ਕੋਲ ਚਲੇ ਗਏ ਅਤੇ ਦਸਵੀਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਕੂਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਕੀਤੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਆਹ ਬੀਬੀ ਬਸੰਤ ਕੌਰ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਉਹ ਪਿੰਡ ਨੀਲਾ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਅਧਿਆਪਕ ਰਹੇ।

Freeway Travel Inc

ਸਸਤੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ, ਖਰਾ ਸੌਦਾ, ਬਿਹਤਰ ਸਰਵਿਸ

Call Raju

Tel: 773-973-0200

Fax: 773-973-0557

2542 W Devon Ave. Chicago IL 60659

Aero Travel & Tours Inc.

8401 N. Crawford Ave #105, Skokie IL 60076

Serving The Community Since 1981
Most Economical Fares & Confirmed Seats to Indian, Pakistan, Bangladesh, Europe and Middle East.

Consolidators For All Major Airlines

ਸਸਤੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਕਾਲ ਕਰੋ

Toll Free: (800) 679-1328

or (847) 677-2021

e-mail: aerotravel@gmail.com

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 18 ਜੁਲਾਈ, 2009

ਵਿੱਤੀ ਫਿਕਰਾਂ ਸਮੇਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਮਾਅਨੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀ-ਚੈਸਟਰ ਬੋਵਲਸ

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਜੀ-8 ਸੰਮੇਲਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ

ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਇਟਲੀ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਲਾਕੁਇਲਾ ਵਿਚ ਹੋਈ ਜੀ-8 ਅਤੇ ਜੀ-5 ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਆਰਥਿਕਤਾ, ਅਤਿਵਾਦ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿਚ ਆ ਰਹੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਸਬੰਧੀ ਕੁਝ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਫੈਸਲੇ ਲਏ ਗਏ ਹਨ। ਜੀ-8 ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਸਿਖਰ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗਰੀਬ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਉਤਪਾਦਨ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਆਉਂਦੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ 20 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਨਿਵੇਸ਼ ਦਾ ਮਕਸਦ ਭੁੱਖਮਰੀ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜੀ-8 ਅਤੇ ਜੀ-5 ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦੌਰਾਨ ਦੋਹਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਕਰਕੇ ਜੀ-14 ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਕੋ ਸਾਂਝੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਵੀ ਵਕਾਲਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜੀ-8 ਅਤੇ ਜੀ-5 ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਆਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੀ-14 ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀ 80 ਫੀਸਦੀ ਜਨਸੰਖਿਆ ਆ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਮੁੱਚੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮਸਲੇ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਹੱਲ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਣਗੇ। ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਇਕ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਅਮੀਰ ਦੇਸ਼ ਗਰੀਬ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਖੇਤੀ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੰਗਮੀ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਗਰੀਬ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਨਾਜ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਵੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਗਰੀਬ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ 20 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੁਆਰਾ 3.5 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਾਪਾਨ ਅਤੇ ਯੂਰਪੀਅਨ ਯੂਨੀਅਨ ਨੇ ਵੀ 3 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਅਨਾਜ ਦੇ ਨਿਰਯਾਤ ਉਪਰ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਾਉਣ ਦੀ ਵੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਪੀੜਤ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਰਾਹਤ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵੇਲੇ ਪਾਈਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਬੰਦਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਇਟਲੀ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸਿਲਵੀਓ ਬਾਰਲੁਸਕੋਨੀ ਨੇ ਜੀ-8 ਅਤੇ ਜੀ-5 ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਮਿਲਾ ਕੇ ਜੀ-14 ਨਾਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਵੀ ਵਕਾਲਤ ਕੀਤੀ। ਬਰਾਜ਼ੀਲ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਐਲ.ਡੀ-ਸਿਲਵਾ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰੀ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਖਾਤਬ ਹੋਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਇਥੇ ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜੀ-8 ਦੀਆਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਸਮੇਂ ਹੁਣ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜੀ-5 ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੀ-5 ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ, ਚੀਨ, ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ, ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਅਤੇ ਮੈਕਸੀਕੋ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਥੇ ਹੋਈਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦੌਰਾਨ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦੇ ਵਿਚ ਗਰੀਬ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪਈ ਵਧਵੀਂ ਮਾਰ, ਸਨਅਤੀ ਸੁਰੱਖਿਆਵਾਦ, ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰੀ ਵਿੱਤੀ ਸੰਗਠਨਾਂ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਲਿਆਉਣ, ਵਿਸ਼ਵ ਵਪਾਰ ਸੰਸਥਾ, ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਲਾਮਤੀ ਕੌਂਸਲ, ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੁਦਰਾ ਫੰਡ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕੰਮਕਾਰ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਲਿਆਉਣ ਵਰਗੇ ਮਸਲੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸ਼੍ਰੀ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਹੀ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਬੱਚਤ ਅਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਦਰ ਕਾਫੀ ਉਪਰ ਉੱਠੀ ਹੈ, ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਮੰਦੇ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਮਾਰ ਨਹੀਂ ਪਈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨਿਕੋਲਾਸ ਸਰਕੋਜ਼ੀ, ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਅਤੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਦੁਵੱਲੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਆਰਥਿਕਤਾ ਸਮੇਤ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਮਸਲਿਆਂ ਉਪਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ। ਭਾਰਤ ਅਨੁਸਾਰ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਮਸਲਾ ਜਲਵਾਯੂ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਦਾ ਰਿਹਾ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਪੱਛਮੀ ਮੁਲਕ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਿਕਸਤ ਮੁਲਕਾਂ ਉਪਰ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਨ ਵਿਚ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਹੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਦਰੁਸਤੀ ਲਈ ਫੰਡਿੰਗ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਅੱਗੇ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਲੰਬੀ 9 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਜੀ-8 ਅਤੇ ਜੀ-5 ਮੁਲਕਾਂ ਨੇ ਇਕ ਸਾਂਝਾ ਐਲਾਨਨਾਮਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੌਸਮੀ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਬਾਰੇ ਜੀ-5 ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪੱਖ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਆਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਲਵਾਯੂ ਤਬਦੀਲੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਧੁਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸਮਝੌਤਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤਕਰੀਬਨ ਤਿਆਰ ਹਨ, ਜੋ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਆਰਥਿਕ ਫੋਰਮ ਵਲੋਂ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਜੀ-8 ਅਤੇ ਜੀ-5 ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦੌਰਾਨ ਵਾਤਾਵਰਣ 'ਚ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਉੱਤੇ ਗਰੀਨ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਤੁਰੀ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਗੋਰਡਨ ਬ੍ਰਾਊਨ ਨਾਲ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਸਬੰਧੀ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਇੰਜ ਇਟਲੀ ਦੇ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਲਾਕੁਇਲਾ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਸੀ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਏਜੰਡੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਅਤਿਵਾਦ, ਵਾਤਾਵਰਣਿਕ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦਾ ਹੀ ਰਹੇ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਸਾਰੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਧੁਰਾ ਜਲਵਾਯੂ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦਾ ਉਭਾਰਿਆ।

ਉਂਜ ਇਹ ਭਾਵੇਂ ਜਲਵਾਯੂ ਵਿਚ ਆ ਰਹੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਹੋਣ ਜਾਂ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦਾ ਅਤੇ ਜਾਂ ਅਤਿਵਾਦ, ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਗਰੀਬ, ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਅਤੇ ਵਿਕਸਤ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਆਪਸੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਮਦਭੇਦ ਹਾਲੇ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਗਰੀਬ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਮੁਲਕ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਵਿਕਸਤ ਮੁਲਕਾਂ ਦਾ ਖੁਪਤਵਾਦੀ ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ ਹੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਵਿਕਸਤ ਮੁਲਕਾਂ ਦਾ ਆਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪੱਛਮੀ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਬਾਦੀ ਵਾਤਾਵਰਣਿਕ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸੋਮਿਆਂ ਉਪਰ ਵਧਵਾਂ ਭਾਰ ਬਣ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਾਤਾਵਰਣਿਕ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਦੇਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਉਲਝੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਵਿਕਸਤ ਮੁਲਕਾਂ ਦਾ ਖੁਪਤਵਾਦੀ ਜੀਵਨ ਢੰਗ ਜਲਵਾਯੂ ਸਬੰਧੀ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦਾ ਕਾਰਕ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪੱਛਮੀ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਵਧ ਰਹੀ ਬੇ-ਰੋਕ ਆਬਾਦੀ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਦੋਨਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਮਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਚਲੋ ਜਲਾਲਾਬਾਦ !

ਵਰਕਰ ਭੂਤਰੇ ਕੁੱਟਦੇ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ,

ਪਿਆ ਤੱਕਦਾ ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਰਹਿੰਦਾ।

ਦਿਨ ਸੁੱਖ ਦੇ ਚਾਰ ਦਿਨ ਲੰਘਦੇ ਨਾ,

ਪਿਆ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਕਲੇਸ਼ ਰਹਿੰਦਾ।

ਗੱਦੀ ਸੌਂਪਣੀ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਹੀ,

ਹਾਕਮ ਸੂਬੇ ਦਾ ਬੁੱਢ-ਵਰੇਸ ਕਹਿੰਦਾ।

ਬਿਜਲੀ ਆਵੇ ਨਾ ਆਵੇ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ,

ਚੋਣ-ਦੰਗਲ ਕੋਈ ਆਇਆ ਹਮੇਸ਼ਾ ਰਹਿੰਦਾ !

ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰਵਾਸ ਦੇ ਕੁਝ ਨਵੇਂ ਰੁਝਾਨ

ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਲਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵੀਜ਼ਾ ਰੂਟ ਰਾਹੀਂ ਨਵਾਂ ਰਾਹ ਲੱਭ ਲਿਆ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ 'ਆਖਿਰ ਪ੍ਰਵਾਸ ਕਿਉਂ?' ਵਿਚ ਵਿਗਤਿਆ ਵਿਆਹ ਕਹਿ ਕੇ ਬਿਆਨਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਨਵੀਂ ਸਕੀਮ ਤਹਿਤ ਮਾਪੇ ਆਪਣੇ ਮੁੰਡੇ ਜਾਂ ਕੁੜੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਉਸ ਕੁੜੀ ਜਾਂ ਮੁੰਡੇ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਕੋਲ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਾਲਜ ਜਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ 'ਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਪਰਖ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਟੈਸਟ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਅਤੇ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਆਇਲਟਸ ਦੇ ਆਧਾਰਤ ਦਾਖਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਕੋਲ ਆਇਲਟਸ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਫੀਸ ਅਤੇ ਖਰਚਾ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਉਹ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਅਜਿਹੀ ਲੱਭ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਕੋਲ ਆਇਲਟਸ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਪਰ ਖਰਚ ਖੋਚਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਦੂਜੇ ਲਈ ਵਿਸ਼ਾਖੀਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੁੰਡੇ ਜਾਂ ਕੁੜੀ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਜਣਾ ਪੜ੍ਹਾਈ ਆਧਾਰਤ ਦਾਖਲਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਪਤੀ ਜਾਂ ਪਤਨੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਪਰਮਿਟ (ਵਰਕ ਪਰਮਿਟ) ਹਾਸਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਕੋ ਤੀਰ ਨਾਲ ਕਿੰਨੇ ਸ਼ਿਕਾਰ

ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਹਿਲ

ਫੁੰਡੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੁੰਡਾ, ਕੁੜੀ ਵਿਆਹੇ ਵੀ ਗਏ, ਆਪਣਾ ਖਰਚਾ ਵੀ ਆਪ ਤੋਰਨਗੇ ਅਤੇ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕ ਜਾਣ ਦੀ ਤਮੰਨਾ ਵੀ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਆਹ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਇਕ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸੰਕਟ ਵੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਮਸਲਨ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਤਲਾਕ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਕੋਈ ਬੱਚਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਸਥਾਈ ਪ੍ਰਵਾਸ ਨਾ ਮਿਲ ਸਕੇ।

ਖੈਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵੀਜ਼ੇ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਖੱਜਲ-ਖੁਆਰੀ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਬੱਚੇ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕੀ ਮਨੋਰਥ ਹੈ? ਜੇ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਡਿਗਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਤੱਕ ਹੀ ਹੋ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ। ਡਿਗਰੀ ਉਪਰੰਤ ਬੱਚਾ ਭਾਵੇਂ ਬਾਹਰ ਸੈਂਟ ਹੋਵੇ ਭਾਵੇਂ ਭਾਰਤ 'ਚ ਕੁਝ ਹਾਸਲ ਕਰੇ, ਪਰ ਜੇ ਕਿਧਰੇ ਮਨ 'ਚ ਪੱਕੇ ਪ੍ਰਵਾਸ (ਪੀ.ਆਰ.) ਦੀ ਸਕੀਮ ਹੈ ਤਾਂ ਦਾਖਲੇ ਸਮੇਂ ਪੂਰੀ ਪਤਤਾਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਬੱਚੇ ਦੀ ਲਿਆਕਤ, ਮਿਹਨਤ, ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਸਮਾਂ, ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਰਮਾਇਆ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਓਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੀ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਲੋੜ ਹੈ। ਭਾਵ ਬੱਚਾ ਜਿਸ ਡਿਗਰੀ ਜਾਂ ਡਿਪਲੋਮੇ ਵਿਚ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਓਸ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਉਪਰੰਤ ਪੀ.ਆਰ. (ਸਥਾਈ ਪ੍ਰਵਾਸ) ਮਿਲ ਸਕੇਗੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਥੇ ਪੂਰਾ ਮਹਾਜਨੀ ਫਾਰਮੂਲਾ ਲਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਲਾਭ ਵੱਟ 'ਤੇ ਪਿਆ ਹੋਵੇ ਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਾ-ਮਾਤਰ ਹੀ ਹੋਵੇ।

ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਅੱਗੋਂ ਵੀ ਹੋਣਗੇ। ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ-ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਰਿਵਾਜ ਚਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਫਟਾਫਟ ਜਿਹਤਾਂ ਕੋਰਸ ਮਿਲਦੇ, ਜਿਥੇ ਮਿਲਦੇ, ਫੀਸ ਭਰੇ, ਜਹਾਜ਼ ਦੀ ਟਿਕਟ ਬੁੱਕ ਕਰਾਓ ਅਤੇ ਜੁਆਨ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿਓ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਬੰਦੇ ਲੱਭ ਕੇ ਟੈਲੀਫੋਨ ਲੈ ਕੇ ਦੱਸਣਾ ਕਿ ਮਦਦ ਕਰਿਓ। ਇਹ ਪੇਂਡੂ ਫਾਰਮੂਲਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਦੀ ਆਸ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਸਭ ਹੋ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਵੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ਉਹ ਜਿਥੇ ਦਾ ਮਰਜ਼ੀ ਹੋਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਮਰਜ਼ੀ ਪੈਸੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਕੇ ਆਇਆ ਹੋਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਚੰਗੇ ਜਾਂ ਸਰਦੇ-ਪੁੱਜਦੇ ਘਰ ਦਾ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਮਰਜ਼ੀ ਸੰਸਥਾ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਨ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਆਇਆ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਪਹੁੰਚਣ ਪਿੱਛੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤ ਅਤੇ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਲਈ ਕੁਝ ਤਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਕੋਈ ਬੱਚਾ ਇਕ ਵਾਰੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਹੀ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨਾ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਤੂੰ ਗਲਤ ਕੋਰਸ ਕਿਉਂ ਚੁਣਿਆ ਜਾਂ ਤੂੰ ਇਸ ਕਾਲਜ 'ਚ ਦਾਖਲਾ ਕਿਉਂ ਲਿਆ? ਸਗੋਂ ਉਸ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜਿਵੇਂ-ਕਿਵੇਂ ਜਦੋਂ-ਜਹਿਦ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਬਲ ਹੋ ਸਕੇ। ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਅਤੇ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਿੱਚ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਹਾਲੀ ਟਿਕਟ ਕਿਸੇ ਏਜੰਟ ਤੋਂ ਬੁੱਕ ਹੀ ਕਰਵਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੁਆਕ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਉਥੇ ਹੀ ਭੁੱਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਦਿਨ ਗਿਣ-ਗਿਣ ਕੇ ਲੰਘਾਉਂਦਿਆਂ ਮਸੀਂ ਖੰਭਾਂ ਵਾਲੀ ਮੋਟਰ (ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼) ਵਿਚ ਬੈਠਦੇ ਹਨ। ਜਹਾਜ਼ ਤੋਂ ਉਤਰਦਿਆਂ ਹੀ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਫੁੱਟ ਉੱਚਾ ਤੁਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਸੋਚ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਹੁੰਚ ਗਏ, ਬਸ ਸਾਲ-ਛਿਮਾਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਐ, ਸੈਂਟ ਹੋ ਕੇ ਮਾਪੇ ਵੀ ਬੁਲਾ ਲਵਾਂਗੇ।

ਚਲੋ ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ, ਮਿੱਤਰ-ਪਿਆਰਾ, ਸਨੇਹੀ ਜਾਂ ਆਂਢੀ-ਗੁਆਂਢੀ ਹੁੰਦਾ, ਉਹ ਤਾਂ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਜਹਾਜ਼ੋਂ ਉਤਰਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅੱਗੋਂ ਯਥਾਯੋਗ ਅਗਵਾਈ ਵੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਬਾਈਂ ਲਿਜਾਣ ਵਾਲਾ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਖੁਦ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਹਰ ਵਾਰੀ ਕੋਈ 5-7 ਦਿਨ ਰੱਖ ਕੇ ਕੋਈ ਦਸ ਦਿਨ ਰੱਖ ਕੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਪੀ.ਜੀ. (ਪੇਇੰਗ ਗੈਸਟ) 'ਚ ਛੱਡ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਸਟਲ ਵਿਚ। ਕਈ ਬੱਚੇ ਵਿਚਾਰੇ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹੀ ਸਿੱਧੇ ਕਿਸੇ ਹੋਸਟਲ ਜਾਂ ਪੀ.ਜੀ. ਵਿਚ ਹਨ। ਪੀ.ਜੀ. ਜਾਂ ਹੋਸਟਲ ਪੈਸੇ ਲੈ ਕੇ ਰੋਟੀ ਟੁੱਕ ਅਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਤਾਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

ਜਿਉਂ ਹੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਲੋਕ ਮਾਤਾ ਜਿਹਾ ਪੈਰਾਂ ਸਿਰ ਹੋਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਸਭ ਭੁਲ-ਭੁਲਾ ਕੇ ਬਿਨ ਖੰਭਾਂ ਦੇ ਉੱਡਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਪੱਕੇ ਬਾਜ਼ੀਦਿਆਂ ਦੀ ਰੀਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਭੁੱਲ ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਸ ਹਾਲੀ ਪੂਰਨ ਅਸਥਾਈ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਮੂਲ ਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਹਾਲੀ ਪੱਕਾ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਚੰਗੇ ਘਰਾਂ 'ਚੋਂ ਆਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਆਪਣੀ ਟੋਹਰ ਭੁੱਲਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਡਲੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਵੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ।

ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪੁੱਛੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਕੀ ਮਕਸਦ ਹੈ? ਅੱਗੋਂ ਇਕੋ ਜਵਾਬ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਥਾਈ ਪ੍ਰਵਾਸ ਲਈ ਪਹੁੰਚੇ ਹਾਂ। ਅਗਲਾ ਸਵਾਲ ਕਰੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੋਰਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ, ਉਸ ਦੇ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਸਬੰਧਿਤ ਨੌਕਰੀ ਅਤੇ ਪੀ.ਆਰ. ਮਿਲ ਸਕੇਗੀ? ਢਿੱਲੇ ਜਿਹੇ ਹੋ ਕੇ ਕਹਿਣਗੇ ਕਿ ਕਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਕੋਰਸ ਚੁਣਿਆ ਹੀ ਕਿਉਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਏਜੰਟ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਸਿਰਫ ਇਹੋ ਕੋਰਸ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਹੈ। ਮਨ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਭਲਿਓ ਲੋਕੋਂ ਤੁਸੀਂ ਨਾ ਕੋਰਸ ਦੀ ਚੋਣ ਖੁਦ ਕੀਤੀ, ਨਾ ਕਾਲਜ ਦੀ, ਨਾ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਤੇ ਭਾਲਦੇ ਹੋ ਕਿ ਜਲਦੀ ਪੱਕੇ ਹੋ ਜਾਈਏ।

ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਜਦ ਤਸਵੀਰ ਸਾਫ ਹੋਣ ਲਗਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਪਛਤਾਵਾਂ ਕਰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਏਜੰਟ ਨੂੰ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਮਿੱਤਰ ਜਾਂ ਸਬੰਧੀ ਨੂੰ ਕੋਸਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਰਸ ਪੂਰਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਵਰਕ ਪਰਮਿਟ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਿਹਾ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਡੰਗ ਟਪਾਉਣ ਲਈ ਹੋਰ ਕੋਰਸ ਵਿਚ ਦਾਖਲੇ ਦੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਸ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਬੰਧਿਤ ਨੌਕਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਹੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਬਾਹਰਲੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਸਬੰਧਤ ਨੌਕਰੀਆਂ ਮੁਹੱਈਆ ਵੀ ਕਰਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਸਥਾਈ ਪ੍ਰਵਾਸ ਵੀ ਦਿੱਤਾ। ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਹੜ੍ਹ ਆਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ, ਸਭ ਕੁਝ ਔਖਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੁਕਾਬਲਾ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਅਤਿ ਕਠਿਨ ਹੈ। ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਕਦਮ ਪੁੱਟਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਜੋ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਬੀਤ ਗਿਆ। ਜਿਥੇ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਗਲਤ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇਗਾ ਉਹ ਭੁਗਤਣਗੇ ਹੀ, ਪਰ ਕੀ ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਸ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਵੀ ਕੁਝ ਕੁ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਨਿਭਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਅਜਿਹੀ ਸੰਸਥਾ ਜੋ ਜਹਾਜ਼ ਤੋਂ ਉਤਰਨ ਵਾਲੇ ਹਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਹਫਤੇ ਦੀ ਮੁਫਤ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੇ ਸਕੇ। ਉਥੇ ਹੀ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆ ਕੇ ਘੱਟੋ ਕੁ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮ ਦੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਅਤੇ ਮੁਢਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਦੇਵੇ। ਕੋਈ ਦੱਸਣ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਕਾਲਜ ਜਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕਿੱਥੇ ਹੈ, ਉਥੇ ਕਿਵੇਂ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਰੇਲਵੇ ਅਤੇ ਬੱਸ-ਪਾਸ ਕਿਵੇਂ ਅਤੇ ਕਿੱਥੋਂ ਬਣਦੇ ਹਨ।

ਬੱਸਾਂ ਅਤੇ ਗੱਡੀਆਂ ਦੇ ਟਾਈਮ ਟੇਬਲ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਹੋਰ ਸੱਜਣ ਟੈਲੀਫੋਨ ਅਤੇ ਮੋਬਾਈਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਟਰੈਫਿਕ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬੈਂਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਰਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸਮਝਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਕਿੱਥੋਂ ਸਸਤੀਆਂ ਅਤੇ ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਕਿੱਥੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਥੇ ਕਿਵੇਂ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਸਾਥੀ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੀ.ਜੀ. ਰਹਿਣਾ ਕਿੰਨਾ ਚੰਗਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਂਝੇ ਮਕਾਨ ਵੀ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲੈ ਕੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਕਿਸ-ਕਿਸ ਕੋਲ ਠੀਕ ਅਤੇ ਚੰਗੇ ਕੋਰਸ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਚੰਗੇ ਭਾਵ ਰੁਜ਼ਗਾਰ-ਮੁਖੀ ਕੋਰਸ ਨਹੀਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਰਸ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ ਪਹੁੰਚਣ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਪੱਕੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਨਹੀਂ ਬਣੇ।

ਪੱਕਾ ਪ੍ਰਵਾਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਪੂਰਨ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਪੈਰ ਧਰ ਕੇ ਮਿਹਨਤ ਹੀ ਰੰਗ ਲਿਆ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇੰਜ ਲੋੜ ਹੈ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਇਥੇ ਪਹੁੰਚੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਤਕਾਂ 'ਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਰਨਾ ਸਿਖਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਜਾਂ ਮੰਦਰ ਪਹਿਲ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾਂ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਇਕ ਦੋ ਕਮਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂ ਰੱਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਬਣਵਾਏ ਵੀ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਲੰਗਰ ਗੁਰੂ ਸਮਰੱਥ ਖੁਦ ਦੇਵੇਗਾ।

ਬੁਰੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਇਹ ਸੰਤੁਲਤ ਬਜਟ

ਜੇਕਰ ਆਰਥਿਕ ਲਿਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਇਹ ਇਕ ਆਮ ਵਰਗਾ ਸਾਲ ਹੁੰਦਾ, ਜੇਕਰ ਸਕਲ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦ (ਜੀ.ਡੀ.ਪੀ.)

ਪ੍ਰੇਮਸੰਕਰ ਝਾ

ਦੀ ਵਿਕਾਸ ਦਰ ਅੱਠ ਫੀਸਦੀ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਰਾਂ, ਟੈਕਸਾਂ ਵਿਚ 25 ਫੀਸਦੀ ਆਮਦਨ ਹੋਈ ਹੁੰਦੀ, ਤਾਂ ਸਾਲ 2009-10 ਦੇ ਬਜਟ ਨੂੰ ਸਤਰਕਤਾ ਵਰਤਦਿਆਂ ਸਵਾਗਤਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਸਾਲ 2005 ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਹਰੇਕ ਸਾਲ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਟੈਕਸ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਨੂੰ ਆਸਾਨ ਬਣਾਉਣ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਮਾਜਿਕ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਆਪਕ ਖਰਚਿਆਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਉਹ ਟੈਕਸ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪਰ ਦੁਰਭਾਗ ਨਾਲ ਇਹ ਸਾਲ ਆਰਥਿਕ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਬਰਾਬਰ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਅੰਕਤਾ ਸੰਗਠਨ (ਸੀ.ਐਸ.ਓ.) ਦੇ ਅਨੁਮਾਨ ਮੁਤਾਬਕ ਸਾਲ 2007-08 ਦੀ ਨੌਂ ਫੀਸਦੀ ਦੀ ਵਿਕਾਸ ਦਰ ਇਸ ਸਾਲ 6.7 ਫੀਸਦੀ ਹੀ ਰਹੇਗੀ। ਇਹ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਵਿਕਾਸ ਦਰ ਸਾਲ 2009-10 ਵਿਚ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਸੱਤ ਫੀਸਦੀ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਏਗੀ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗ ਜਗਤ ਦੇ ਕੁਝ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਜਾਨ ਪਰਤ ਆਈ ਹੈ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮੰਨ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬੁਰਾ ਦੌਰ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਤੋਂ 'ਬਰਾਬਰ ਵਾਲਾ ਕੰਮਕਾਜ' ਵਲ ਵਾਪਸ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਪਰ ਦੇਖਿਆ ਜਾਏ ਤਾਂ ਸੱਚਾਈ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੀ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਕਾਸ ਦਰ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰਦੇ ਹਾਂ। 6.7 ਫੀਸਦੀ ਦੀ ਵਿਕਾਸ ਦਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਹੀ ਬੇਹਦ ਭੁਲੇਖਾ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚੋਂ 1.9 ਫੀਸਦੀ ਤਾਂ ਸਮਾਜਿਕ, ਭਾਈਚਾਰਕ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿਚ ਆਏ 13.5 ਫੀਸਦੀ ਉਛਾਲ ਦੀ ਦੇਣ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਛੇਵੇਂ ਤਨਖਾਹ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚਾਲੇ ਇਹ ਦਰ ਵੀ ਛੇਵੇਂ ਤਨਖਾਹ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਤਨਖਾਹ ਭੱਤਿਆਂ, ਪੈਨਸ਼ਨ ਅਤੇ ਏਰੀਅਰ ਭੁਗਤਾਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ। ਗੌਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਨੇ ਸਾਲ 1948 ਵਿਚ ਨੈਸ਼ਨਲ ਅਕਾਊਂਟ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਤਨਖਾਹ ਭੱਤਿਆਂ ਵਿਚ ਹੋਏ ਵਾਧੇ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਅਤੇ 2008-09 ਦਾ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਅਧਿਐਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਨੂੰ ਘਟਾ ਦੇਈਏ ਤਾਂ ਵਿਕਾਸ ਦਰ ਨੌਂ ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਫਿਸਲ ਕੇ 4.8 ਫੀਸਦੀ 'ਤੇ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਵਿਚਾਲੇ ਇਸ ਸਾਲ ਦਾ ਹਾਲ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਬੁਰਾ ਹੈ। ਸਾਲ ਦੀ ਦੂਜੀ ਛਮਾਹੀ ਵਿਚ ਹੀ ਵਿਕਾਸ ਦਰ 5.8 ਫੀਸਦੀ 'ਤੇ ਆ ਗਈ ਸੀ। ਇਥੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਇਹੀ ਉਹ ਦੌਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਤਨਖਾਹ ਭੱਤਿਆਂ ਅਤੇ ਬਕਾਏ ਦਾ ਪੂਰਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਖੇਤਰ ਦੀ ਜੀ.ਡੀ.ਪੀ. ਵਿਚ ਉਛਾਲ ਆਇਆ। ਇਸ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਅਕਤੂਬਰ 2008 ਵਿਚ ਅਸਲ ਵਿਕਾਸ ਦਰ 5.8 ਨਹੀਂ ਰਹੀ, ਬਲਿਕ ਇਸ ਵਿਚ ਦੋ ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੀ ਗਿਰਾਵਟ ਆਈ। ਇਸ ਅਰਸੇ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਖੇਤਰ ਵਿਚ 1.6 ਅਤੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਜਗਤ ਵਿਚ 2.4 ਦੀ ਵਿਕਾਸ ਦਰ ਦੇਖਣ ਵਿਚ ਆਈ ਹੈ, ਜੋ ਬਿਲਕੁਲ ਹੈਰਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਚਾਲੂ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦਰ ਜ਼ੀਰੋ ਦੇ ਲਗਭਗ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵੀ ਗਿਰਾਵਟ ਦੇਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਮਾਨਤ ਚਾਰ ਫੀਸਦੀ ਵਿਕਾਸ ਦਰ ਉਮੀਦਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਜੇ ਹਾਲਾਤ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਸ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਵੀ ਆਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਈ ਤੇਜ਼ ਗਿਰਾਵਟ ਨਾਲ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਰਾਜਸੀ ਵਾਧੇ ਦੀ ਦਰ 'ਤੇ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਿਆ। ਇਸ ਵਿਚਾਲੇ

ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ 20 ਫੀਸਦੀ ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਵਾਧੇ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿਚ ਸਾਲ 2008-09 ਵਿਚ ਮਹਿਜ਼ 3.7 ਫੀਸਦੀ ਦਾ ਛੋਟਾ ਵਾਧਾ ਹੀ ਦੇਖਣ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚਾਲੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਾਹਤ ਪੈਕੇਜ ਲਈ ਬੈਂਕਾਂ ਤੋਂ ਭਾਰੀ ਭਰਕਮ ਰਕਮ ਉਧਾਰ ਲਈ। ਨਤੀਜੇ ਵਲੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ 3,26,515 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਬਾਂਡ ਜਾਰੀ ਕਰਨੇ ਪਏ, ਜਦਕਿ ਬਜਟੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ 1,33,287 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਹੀ ਸੀ।

ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਪੈਸੇ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾਲ ਮੰਗ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰੁਪਈਆ ਮਾਰਕਿਟ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਬਾਂਡਜ਼ ਦਾ ਵੀ ਹਤੁ ਜਿਹਾ ਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਆਜ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਨਿਜੀ ਉਧਾਰ ਵਧ ਗਿਆ। ਇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਬੈਂਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਦਸ ਫੀਸਦੀ ਤਕ ਦੀ ਗਿਰਾਵਟ ਆ ਗਈ। ਸਾਲ 2007-08 ਵਿਚ ਇਸ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਦੀ ਦਰ ਜਿਥੇ ਜੀ.ਡੀ.ਪੀ. ਦੀ 25 ਫੀਸਦੀ ਸੀ, ਜੋ 2008-09 ਵਿਚ ਘੱਟ ਕੇ 15 ਫੀਸਦੀ ਰਹਿ ਗਈ। ਇਸ ਵਿਚ ਵੀ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਵੰਬਰ ਦੇ ਬਾਅਦ ਤੋਂ ਕਰਜ਼ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਵਾਧਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।

ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਣਤ ਮੁਖਰਜੀ ਨੇ ਇਕ ਬੇਹੱਦ ਸੰਤੁਲਿਤ ਬਜਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲੋਕ ਲੁਭਾਉਣਾ ਬਜਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਨੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ। ਸਮਾਜਿਕ ਖੇਤਰ ਦੇ ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿਚ ਖਾਸਾ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ 40 ਤੋਂ 44 ਫੀਸਦੀ ਤੱਕ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਸਾਵਾਦੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਵੀ ਦੇਖੀਏ, ਤਦ ਵੀ ਵਿਕਾਸ ਦਰ ਵਿਚ ਨੌਂ ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਾਧਾ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਰਾਜਕੋਸ਼ ਦੇ ਮੋਰਚੇ 'ਤੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਬਹੁਤ ਨੇਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬਾਂਡ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰ ਰਾਜਕੋਸ਼ੀ ਘਾਟੇ ਨੂੰ 0.8 ਫੀਸਦੀ ਹੋਰ ਵਧਾਉਣ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸਦਾ ਕੁੱਲ ਉਧਾਰ 3,26,515 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ 4,00,996 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਹ ਪਤਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਾਲ ਵਿਆਜ ਦਰਾਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਗਿਰਾਵਟ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਵੀ ਜੜਤਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਰਹੇਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਲਈ ਇਹ ਬਜਟ ਸਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਇਹ ਉਮੀਦ ਜਤਾਈ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਜਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖਰਚ ਨਾਲ ਉਪਭੋਗਤਾ ਮੰਗ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰ ਸੱਚ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿਚ ਕਮੀ ਹੋਣ ਨਾਲ ਕਮੇਡਿਟੀ ਵਿਚ ਸਟੋਰ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਵਧਾਉਣ ਨਾਲ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਮੁਦਰਾ ਸਫੀਤੀ ਵਿਚ ਵੀ ਵਾਧਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਖਰਜੀ ਨੇ ਸਥਿਰਤਾ ਨਾਲ ਮੁਦਰਾ ਸਫੀਤੀ ਦਾ ਨੁਸਖਾ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਹੈਰਾਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਕਿ ਬਜਟ ਭਾਸ਼ਣ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਦੇ ਕੁਝ ਮਿੰਟਾਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਸ਼ੇਅਰ ਬਾਜ਼ਾਰ 730 ਅੰਕ ਥੱਲੇ ਆ ਗਿਆ। ਬਜਟ ਵਿਚ ਬੋਤੀ ਜਿਹੀ ਉਮੀਦ ਵੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਰਾਜਨੀਤਕ ਹੀ ਹੈ, ਆਰਥਿਕ ਨਹੀਂ। ਪੂਰੇ 42 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਚੰਦੇ 'ਤੇ ਕਰ ਛੂਟ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੰਦੇ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਟੈਕਸ ਲਾ ਕੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਬੰਧਤ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਜਿੰਨਾ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਾਇਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿਚ ਅਪਰਾਧਕ ਵਿੱਤ ਅਤੇ ਫਿਰ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਲਈ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੇ। ਟੈਕਸ ਛੂਟ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇਗੀ, ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਆਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਧ ਜਾਵੇਗੀ, ਜੋ ਹੁਣ ਤੱਕ ਆਪਣੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਧਨ ਦੀ ਇਮਾਨਦਾਰ ਵਿਵਸਥਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਸ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿੰਦੇ ਆਏ ਹਨ।

ਲਾਲਗੜ੍ਹ ਖੇਤਰ 'ਸੇਜ਼' ਲਈ ਖਾਲੀ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨੇ ਖੱਬੇ

ਪੱਛਮੀ ਮੋਦਨੀਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਲਾਲਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਅਰਧਸੈਨਿਕ ਬਲਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜਣਾ ਗਲਤ ਸੀ। ਲਾਲਗੜ੍ਹ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਮੂਲ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਜੁਲਮ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅੰਤਾਂ ਦਾ ਦਰਦ ਅਤੇ ਗਰੀਬੀ ਹੈ। ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਤੁਸੀਂ ਦੇਖੋ ਕਿ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ, ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ। ਇਕ ਤੱਥ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਦੀ ਆਤ ਹੇਠ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਦਮਨ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਬੰਗਾਲ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਪੁਲਿਸ ਪਲਟਨ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਦੂਜੇ ਅੱਧ ਦੌਰਾਨ ਲਾਲਗੜ੍ਹ

ਮਹਾਸ਼ਵੇਤਾ ਦੇਵੀ

ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਉਸੇ ਜ਼ਿਆਦਤੀ ਦਾ ਦੁਹਰਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਲਾਲਗੜ੍ਹ ਅੰਦੋਲਨ ਅੱਠ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਨਵੰਬਰ 2008 ਵਿਚ ਲਾਲਗੜ੍ਹ ਝਾਰਗੁਮ-ਸ਼ਾਲਬਨੀ ਦੀ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਏਕੜ ਖੇਤਰ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਰਥਿਕ ਖੇਤਰ (ਸੇਜ਼) ਦੇ ਸ਼ਿਲਾਨਿਆਸ ਲਈ ਤਤਕਾਲੀਨ ਲੋਹਾ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜਦੋਂ ਗਏ ਸਨ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਫਲੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਬਾਅਦ ਲਾਲਗੜ੍ਹ ਦੇ ਪੂਰੇ ਅੰਚਲ ਵਿਚ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਦਾ ਦੌਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਰਾਤ ਵੇਲੇ ਬੰਗਾਲ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਆਦਿਵਾਸੀ ਔਰਤਾਂ 'ਤੇ ਕਹਿਰ ਵਰਸਾਇਆ। ਔਰਤਾਂ 'ਤੇ ਹੋਏ ਅਤਿਆਚਾਰ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਹੀ ਲਾਲਗੜ੍ਹ ਦੇ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਅੰਦੋਲਨ ਛੇਤਿਆ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਜੁਰਮ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਦਾਖਲਾ ਰੋਕਣ ਦੇ ਢੰਗ ਲਾਲਗੜ੍ਹ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਆਪਨਾਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲਾਲਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਨੇੜੇ ਤੇਤੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰਸਤੇ ਕੱਟ ਦਿੱਤੇ। ਸਤਕਾਂ 'ਤੇ ਦਰਖਤਾਂ ਦੇ ਦਰਖਤ ਖੜੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਇਕ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਗਈ। ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ

ਖੇਤਿਆ ਸ਼ਬਰ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ 32 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਖੱਬਿਆਂ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਨਾ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਮਿਲੀ, ਨਾ ਸੜਕ, ਨਾ ਹਸਪਤਾਲ। ਇਹ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਮੰਗਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਮਾਰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਅੱਜ ਵੀ ਸ਼ਬਰ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਜਨਮਜਾਤ ਅਪਰਾਧੀ ਮੰਨਦੀ ਹੈ। ਕਿਤੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਹੋਵੇ, ਫੜੇ ਆਦਿਵਾਸੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਖੱਬੇ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸ਼ਾਸਨਕਾਲ ਵਿਚ 37 ਲੋਧਾ ਸ਼ਬਰ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਖੱਬਿਆਂ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਚੁਣੀ ਗਈ ਕੋਟਾਲ ਨਾਂ ਦੀ ਲੋਧਾ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਨੀਵੀਂ ਜਾਤੀ ਤੋਂ ਆਈ ਸੀ। ਅਖੀਰ ਨੂੰ ਉਸਨੂੰ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਖੱਬੇ ਮੋਰਚੇ ਨੇ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਨਰਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜੰਗਲ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸੁਭਾਵਕ ਅਧਿਕਾਰ ਖੋਹ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਆਦਿਵਾਸੀ ਫਲ, ਸ਼ਹਿਦ, ਲਕੜ, ਪੱਤੇ ਆਦਿ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਕਰਕੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਸਰ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਆਪਨਾਈ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਖਤਮ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਜਿਊਣ ਦਾ ਕੋਈ ਦੂਜਾ ਹੱਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਵਿਚਾਲੇ ਭੁੱਖ ਨਾਲ ਦਮ ਤੌਤਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਦੂਜਾ ਰਸਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਲਾਲਗੜ੍ਹ ਦੇ ਨੇੜੇ ਆਮਲਾਸੋਲ ਵਿਚ ਪੰਜ ਸ਼ਬਰ ਆਦਿਵਾਸੀ 2004 ਵਿਚ ਭੁੱਖ ਨਾਲ ਹੀ ਮਰੇ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਬੀ.ਪੀ.ਐਲ. ਕਾਰਡ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੌ ਦਿਨ ਦੀ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਗਾਰੰਟੀ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਸਥਾਨਕ ਮਾਕਪਾ ਨੇਤਾ ਦੀ ਦੇਖ ਰੇਖ ਵਿਚ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੇਂਦਰੀ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਆਵਾਸ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਆਏ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਮਾਕਪਾ ਦੇ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਮਕਾਨ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਮਾਕਪਾ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਲਾਲਗੜ੍ਹ ਵਿਚ 1500 ਰੁਪਏ ਮਹੀਨਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਇਕ ਖੱਬਿਆਂ ਦੇ ਲੀਡਰ ਨੇ ਚਾਲੀ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਲਾਗਤ ਵਾਲੀ ਹਵੇਲੀ ਖੜੀ ਕਰ ਲਈ। ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ

ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ- 'ਪੁਲਿਸ ਅਤਿਆਚਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਜਨਸਾਧਾਰਨ ਕਮੇਟੀ।' ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਆਦਿਵਾਸੀ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਹੋਈ ਜ਼ਿਆਦਤੀ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਮਾਫੀ ਮੰਗੇ ਅਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਨਾ ਲਈ ਜਾਵੇ। ਮਾਓਵਾਦੀ ਹੋਣ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਅੰਚਲ ਵਿਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਨਾਗਰਿਕ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਇਹ ਮੰਗ ਨਾ ਮੰਨੀ ਤਾਂ ਅਣਖੀ ਆਦਿਵਾਸੀ ਤੀਰ-ਕਮਾਨ ਵਰਗੇ ਆਪਣੇ ਪਾਰੰਪਰਿਕ ਹਥਿਆਰ ਲੈ ਕੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ 'ਤੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰੀ ਕਰਨ ਲੱਗੇ, ਤਾਂ ਕਿ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ। ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਗੁਆਂਢੀ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਦੇ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਵੀ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੱਛਮੀ ਮੋਦਨੀਪੁਰ ਦੇ ਲਾਲਗੜ੍ਹ ਦਾ ਅੰਦੋਲਨ ਬਾਂਕੁਤਾ ਅਤੇ ਪੂਰੁਲਿਆ ਦੇ ਆਦਿਵਾਸੀ ਬਹੁ ਗਿਣਤੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਫੈਲ ਗਿਆ। ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ। ਅੰਦੋਲਨ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਦੇ 18 ਪੁਲਿਸ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਨਾਕਾਮ ਜਿਹੀ ਹੋ ਗਈ। ਪਰ ਤਿੰਨਾਂ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਵਿਚ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਸਿਰਫ ਪੁਲਿਸੀ ਤਸੱਦਦ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਉਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਅਲੱਗ ਬਲੱਗ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਪਛਤਿਆਪਨ ਸੀ। ਸਰਕਾਰੀ ਅਲੱਗ ਬਲੱਗਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਉਹ ਇਕੱਠਾ ਹੋਇਆ ਗੁੱਸਾ ਸੀ, ਜਿਹੜਾ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ। ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਤਿੰਨਾਂ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਦੇ ਆਦਿਵਾਸੀ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਨਾਗਰਿਕ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੱਛਮੀ ਮੋਦਨੀਪੁਰ ਦੇ ਲੋਧਾ ਸ਼ਬਰ ਅਤੇ ਪੂਰੁਲਿਆ ਦੇ

ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਘਰ ਵੀ ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਮਾਕਪਾ ਨੇਤਾ ਦੀ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਕੋਠੀ। ਇਸ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਗੁੱਸਾ ਉਸ ਹਵੇਲੀ 'ਤੇ ਕੱਢਿਆ। ਮੈਂ ਮੰਨਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਪੱਛਮੀ ਮੋਦਨੀਪੁਰ-ਬਾਂਕੁਤਾ, ਪੂਰੁਲਿਆ ਦੇ 105 ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਜੰਗਲ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸੰਥਾਲ, ਲੋਧਾ, ਖੇਤੀਆ, ਲੋਧਾ ਸ਼ਬਰ, ਮੁੰਡਾ, ਮੁਰਮੂ, ਮਹਤੋ ਬੇਹਦ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਹਨ। ਮੈਂ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ। ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ 62 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਕੁਝ ਵੀ ਹਾਸਲ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਹਨ। ਮੈਂ ਪੁੱਛਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਕਾਂਟਾਪਹਾਤੀ-ਬਾਂਸਪਹਾਤੀ ਵਿਚ ਅੱਜ ਤੱਕ ਬਿਜਲੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚੀ? ਚਾਰ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਕੋਈ ਵੀ ਖ਼ਬਰ ਮੈਨੂੰ ਜਲਦੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਲਾਲਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਨੇ, ਜੋ ਅਤਿਆਚਾਰ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਜਨ-ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਤਿਆਚਾਰ ਹਨ, ਉਸ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਅਤਿਆਚਾਰ ਰਾਜਸੀ ਅਤਿਆਚਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਲਾਲਗੜ੍ਹ ਦੇ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਦਹਿਸ਼ਤਜ਼ਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਘੁਮਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਬੇਲਪਹਾਤੀ, ਚਾਕਾਡੋਬਾ, ਪਿਤਾਕਾਟਾ ਵਿਚ ਖੱਬਿਆਂ ਦਾ ਕੇਡਰ ਕੀ ਆਪਣੇ ਅਤਿਆਚਾਰ ਦਮ 'ਤੇ ਸਥਾਪਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਲਾਲਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦੂਰ ਕੇਸਪੁਰ ਅਤੇ ਗਤਬੇਤਾ ਵਿਚ ਮਾਕਪਾ ਕੇਡਰਾਂ ਨੇ ਅਤਿਆਚਾਰੀ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਕਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਲਾਲਗੜ੍ਹ-ਝਾਰਗੁਮ ਸ਼ਾਲਬਨੀ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਚਲਾ ਕੇ ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਇਲਾਕੇ ਨੂੰ ਸੇਜ ਲਈ ਖਾਲੀ ਕਰਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ? ਕੀ ਇਹੀ ਖੱਬਾ ਦਲ ਹੈ?

ਸਿੱਖ ਵਿਰਸੇ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਵਾਰਤਾ

ਸੰਚਾਰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਬੇ-ਉਤਕੇ ਵਾਧੇ ਅਤੇ ਆਵਾਜਾਈ ਦੇ ਤੇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਫਤਾਰ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਬਹੁਲਤਾ ਕਾਰਨ, ਸੰਸਾਰ ਦਿਨ-ਬ-ਦਿਨ ਸੁੰਗੜਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਰੰਗਾਂ, ਨਸਲਾਂ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਜਦੋਂ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਨਾਲ ਮੇਲ-ਮਿਲਾਪ ਸਹਿਚਾਰ ਵਧਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਆਪਸ ਵਿਚੀ ਸਭਿਆਚਾਰਾਂ ਦਾ ਭੇਡ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਭੇਡ ਦੇ ਇਸ ਕੁਦਰਤੀ ਵਰਤਾਰੇ ਦੌਰਾਨ ਜਿਸ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਟੁੱਟ ਭੱਜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਹੀ

ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਸੁਭਾਗ ਉਦੋਂ ਹੋਰ ਚਮਕ ਪਏ, ਜਦੋਂ ਕਾਲਜ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਦਾਇਰੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ। ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਗੌਰਵਮਈ ਵਿਰਸੇ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਵਾਲੇ ਇਕੋ ਇਕ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕੇ ਤੁਰੀ ਹੋਈ, ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਨਾਮਵਰ ਸੰਸਥਾ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਦੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਡਾ. ਬਰਸਾਲ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤਰਾਸ਼ਿਆ ਸੰਵਾਰਿਆ।

ਇਸੇ ਹੀ ਉਚ ਵਿਦਿਅਕ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਸਿੱਖ ਫਲਸਫੇ ਦਾ ਨਿੱਠ ਕੇ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ। ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਜ਼ਮੀਨੀ-ਹਕੀਕਤਾਂ ਦਾ ਗਹਿਰ ਗੰਭੀਰ ਮੁਤਾਲਿਆ ਕੀਤਾ। ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਵਿਚ ਆਏ ਸਮਾਜਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਨਿਘਾਰ ਨਾਲ ਡਾ. ਬਰਸਾਲ ਦੀ ਆਤਮਾ ਵੀ ਵਿਆਕੁਲ ਹੋਈ। ਇਸ ਅੰਤਰ-ਪੀੜ 'ਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪੁਸਤਕ 'ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ', ਜਿਸ ਦੀ ਲੋਕਪ੍ਰਿਅਤਾ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਹੀ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਹੁਣ ਪੰਜਵਾਂ ਐਡੀਸ਼ਨ ਛਪਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇਕ ਬੁੱਧੀਵਾਨ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਅਤੀਤ ਵਲ ਪਿਸਤੌਲ ਦੀ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਗੇ ਤਾਂ ਭਵਿੱਖ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤੋਪਾਂ ਨਾਲ ਤਬਾਹ ਕਰ ਸੁੱਟੇਗਾ। ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਅਮਰੀਕਨ ਸਟਾਈਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਆਪਦਾ ਸਿਰ ਖੁਰਕਣ ਦਾ ਵਿਹਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਉਸੇ ਨੱਠ-ਭੱਜ ਦਾ ਇਕ ਅੰਗ ਹੁੰਦਿਆਂ, ਡਾ.

ਬਰਸਾਲ ਨੂੰ ਉਕਤ ਕਥਨ ਕੁਰੇਦਦਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਕਿਰਤ ਵਿਰਤ ਕਰਦਿਆਂ, ਦੂਸਰੀ ਪੁਸਤਕ 'ਵਿਰਸੇ ਦੇ ਗੀਤ' ਕੌਮ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਾਲੇ ਵੀਰ ਹੀ ਹਨ। ਇਸ ਸ਼ਾਨਾ ਮੱਤੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰੇਟ ਦੇ ਮੁਖੀ ਡਾ. ਵਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਅਰੰਭ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ-ਮਨੋਰਥ ਬਿਆਨ ਕਰਦਿਆਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ-

“...ਇਹ ਸੁੰਦਰ ਰਚਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਉਂਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਅਤਿਅੰਤ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿਚ ਜਿਊਣ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਣ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੋਣਗੀਆਂ... ਜਿਤਨੇ ਵਿਸ਼ੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇਸ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਛੂਹੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੌਜਵਾਨ ਪਸੰਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ, ਸਗੋਂ 'ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ' ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਕੂਲਾਂ/ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਯੂਵਕ-ਮੇਲਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਬਣਾਉਣਗੇ।” ਹਥਲੇ ਲੇਖ ਦੇ ਲਿਖਾਰੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਮੁੱਖਬੰਦ, ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਛਪਦੇ ਮਾਸਿਕ ਮੈਗਜ਼ੀਨ 'ਸਿੱਖ ਵਿਰਸਾ' ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ ਸ. ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਜ ਦੇ ਪਦਾਰਥਵਾਦੀ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਮਚੀ ਹੋਈ ਆਪਾ-ਧਾਪੀ ਅਤੇ ਸਵਾਰਥੀਪੁਣੇ ਦੇ 'ਇਲਾਜ' ਲਈ ਡਾ. ਬਰਸਾਲ ਦੀਆਂ ਕਿਰਤਾਂ ਨੂੰ 'ਆਸ ਦੀ ਕਿਰਨ' ਕਹਿ ਕੇ ਵਡਿਆਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚਲੇ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ 'ਕੁਝ ਕਿਤਾਬ ਬਾਰੇ' ਸਿਰਲੇਖ ਅਧੀਨ ਡਾ. ਬਰਸਾਲ ਨੇ ਖੁਦ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਵਾਲ ਗੀਤਾਂ, ਕਹਾਣੀਆਂ, ਲੇਖਾਂ ਜਾਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਸੰਚਾਰ ਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਕਬੂਲਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਵਿਰਸੇ ਦੇ ਅਮੋਲਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਗੀਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਾਂਝੇ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਮਾਣਾ ਜਿਹਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ!

ਉਚ ਕੋਟੀ ਦੇ ਕਵੀਆਂ, ਸੁਪ੍ਰਸਿੱਧ ਲੇਖਕਾਂ,

ਚਿੰਤਕਾਂ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਭਰੀ ਮਹਿਫਲ ਵਿਚ ਲੋਕ-ਅਰਪਣ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਰੂਪੀ ਕਾਵਿ-ਚੰਗੇਰ ਦੇ ਫੁੱਲ ਰੂਪੀ ਗੀਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਸ਼ਬਦ! ਜਿਵੇਂ ਭਾਰਤੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿਨ ਅਤੇ ਰਾਤ ਦੇ ਕੁੱਲ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਸਤਾਈ ਨਛੱਤਰਾਂ ਦੇ ਵਰਤਾਰੇ ਨਾਲ ਆਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਬਰਸਾਲ ਨੇ ਪੂਰੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਸਤਾਈ ਵਿਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਗੀਤ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਇਹ ਗੀਤ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਛੰਦਾ-ਬੰਦੀ ਜਾਂ ਕਾਵਿਕ ਨਾਪ-ਤੋਲ ਦੀ ਢਿਲਿਆਈ ਅੱਖਰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚਲਾ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਵੇਗ, ਇਸ ਕਾਵਿ-ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਅਣਗੌਲਿਆ ਕਰੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਹਿੰਦੇ ਦਰਿਆ ਦੀ ਰਵਾਨੀ ਵਾਂਗ, ਖਿਆਲਾਂ-ਦੀ ਪੁਖਤਗੀ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਵਹਾਉਂਦੀ ਚਲੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਰਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੋੜ-ਭੰਨ ਕਰਕੇ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਉਪਰ ਵਦਾਣ ਵਾਂਗ ਵੱਜਣ ਵਾਲੇ ਕੁਲਹਿਣੇ ਤਲਾਕ ਬਾਰੇ ਗੀਤ ਵਿਚ ਵਜ਼ਨਦਾਰ ਖਿਆਲ ਲੜੀ ਗੁੰਦੀ ਹੋਈ ਹੈ। 'ਹੁੰਦਾ ਕੀ ਤਲਾਕ ਜੀ' ਵਾਲੇ ਗੀਤ ਦੇ ਬੋਲ ਤੱਕ ਜ਼ਰਾ-ਗੁਰਮਤਿ ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦੀ, ਹੁੰਦਾ ਕੀ ਤਲਾਕ ਜੀ। ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਦੇ ਵਿਚ ਵੀ, ਵਿਚਾਰ ਖਾਂਦੇ ਮੇਲ ਨਾ। ਲੋਕਾਂ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗ ਕੇ ਨਹੀਂ ਘਰ ਪੱਟਦੀ, ਭਾਵੇਂ ਹੋਵੇ ਝੋਲ ਨਾ। ਹੱਕ ਛੱਡ ਕੇ ਜੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝੋ ਰਹਿੰਦਾ ਇਤਫਾਕ ਜੀ!... ਘਰ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਨਿੱਕੀ ਨਿੱਕੀ ਗੱਲ ਨੂੰ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਦੱਸਦੇ। ਸਾਹਮਣੇ ਜਤਾਉਂਦੇ ਲੋਕ ਹਮਦਰਦੀ, ਪਿੱਠ-ਪਿੱਛੇ ਹੱਸਦੇ। ਵੱਸਣ ਨਾ ਦੇਣ ਕਈ ਘਰ ਕਿਸੇ ਦਾ, ਨੀਚ ਤੋਂ ਚਲਾਕ ਜੀ। ਜਿਦ ਆਪਣੀ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਰੋਲ ਬੈਠਦੇ, ਘਰ ਦੇ ਜਵਾਕ ਜੀ...। ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਟ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਪੱਲਾ ਫੜ ਕੇ ਬੋਲੇ ਚਿਰ ਮਗਰੋਂ ਕੋਰਣਾਂ ਕਚਹਿਰੀਆਂ ਵਿਚ ਧੱਕੇ ਖਾਣ ਉੱਤੇ ਕਟਾਖਸ਼ ਇੰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ-

ਸਹੁੰ ਖਾ ਕੇ ਝੂਠੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ, ਪੂਜਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ ਵਾਲਾ ਛੱਡ ਫੈਸਲਾ, ਭਾਲਦੇ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ। ਗੁਰੂ ਨਾਲੋਂ ਜੱਜ ਦੇ ਉਤਾਰਾਂ ਰੱਖਦੇ ਫੈਸਲੇ, ਨਾਪਾਕ ਜੀ...। 'ਦਾਜ ਲੈ ਕੇ ਜਿਹੜੇ ਪੁੱਤ ਨੇ ਵਿਆਹੁੰਦੇ'

ਸਿਰਲੇਖ ਵਾਲੇ ਗੀਤ ਵਿਚ ਦਾਜ ਦੇ ਲੋਭੀਆਂ ਨੂੰ ਇੰਜ ਲੱਖ-ਲੱਖ ਲਾਹਣਤਾਂ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਨੇ- ਮੁੰਡੇ ਵਾਲੇ ਕਹਿੰਦੇ ਸਾਡੇ ਘਰੇ ਕੋਈ ਤੋਟ ਨਾ। ਪਰ ਕੁੜੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਣੀ ਕੋਈ ਛੋਟ ਨਾ। ਉਹ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਨੱਕ ਨੇ ਰਖਾਉਂਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿਰ ਲੱਖ ਲਾਹਣਤਾਂ! ਦਾਜ ਲੈ ਕੇ ਜਿਹੜੇ....। ਕਦੇ ਰੋਕਾ, ਠਾਕਾ ਕਦੇ, ਕਦੇ ਚੁੰਨੀ ਮੰਗਣਾ ਰਸਮਾਂ ਬਹਾਨੇ ਸਦਾ ਮੰਗਦੇ ਨਾ ਸੰਗਣਾ...। ਮਾਂ-ਪਿਉ ਦੇ ਆਦਰ ਸਤਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸਰਵੋਤਮ ਧਰਮ ਕਰਮ ਦੱਸਦਿਆਂ 'ਹੁੰਦਾ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਉਹ ਹਜ਼ੂਰ ਵੱਸਦਾ' ਵਾਲੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਡਾ. ਬਰਸਾਲ ਨੇ ਕੁਝ ਸਤਰਾਂ ਇੰਜ ਲਿਖੀਆਂ ਨੇ-

ਜਿਸ ਘਰ ਵਿਚ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਖੁਸ਼ ਚਿਹਰੇ ਹੋ ਕੇ ਰੱਬੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰ, ਖੁਸ਼ੀ ਆਉਂਦੀ ਉਸੇ ਵਿਹੜੇ ਜਾਪੇ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਰੱਬ ਦਾ ਹੀ ਨੂਰ ਵੱਸਦਾ...। ਮੌਜੂਦਾ ਦੌਰ ਵਿਚ ਇਸ਼ਕ-ਮੁਸ਼ਕ ਅਤੇ ਨੰਗੇਜਵਾਦ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣੀ ਹੋਈ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ 'ਅਸਲ ਸੱਭਿਆਚਾਰ' ਦੇ ਰੂ-ਬ-ਰੂ ਕਰਦਿਆਂ ਕਵੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ- ਇਥੇ ਛੋਟੀ ਹੁੰਦੀ ਧੀ ਵਰਗੀ ਤੇ ਵੱਡੀ ਹੁੰਦੀ ਮਾਂ ਵਰਗੀ। ਥਾਂ ਮਿਲਦੀ ਭਾਬੀ ਸਾਲੀ ਨੂੰ ਸਦਾ ਭੈਣਾਂ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਵਰਗੀ ਇਹ ਚਿਸ਼ਤੇ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਦੇ ਨਾ ਨੀਤੀ ਕੋਈ 'ਸਰਕਾਰੂ' ਹੈ। ਅਸੀਂ ਵਿਕਸਤ ਹੋਏ ਪ੍ਰਾਣੀ ਹਾਂ ਸਾਡਾ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਉਸਾਰੂ ਹੈ! ਸਿੱਖ ਫਲਸਫੇ ਨੂੰ ਪਿੱਠ ਦੇ ਕੇ ਮਨਮਤੀਏ ਬਣੇ ਹੋਏ ਮਾਡਰਨ ਸਿੱਖ ਵਲੋਂ 'ਗੁਰੂ ਜੀ ਸਾਨੂੰ ਮਾਫ ਕਰੀ' ਵਾਲੇ ਗੀਤ ਵਿਚ ਵਿਅੰਗਨੁਮਾ ਸਤਰਾਂ ਹਨ-

ਉਚ ਨੀਚ ਨਾਲੋਂ ਸਾਡਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸੀ ਤੋੜਿਆ। ਹਰ ਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈ ਸੀ 'ਸਿੰਘ-ਕੌਰ' ਜੋੜਿਆ। ਜਾਤੀ ਹਉਮੈ ਮਾਰੇ ਗੋਤ ਵੀ ਲਗਾਈਏ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸਾਨੂੰ ਮਾਫ ਕਰੀ...। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਮਨ ਭਾਉਂਦੇ ਛੰਦ 'ਜਾਗੋ' ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੁੱਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜਗਾਉਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ- ਤੂੰ ਸੁੱਤਾ ਏਂ ਲੰਬੀਆਂ ਤਾਣੀ ਚੋਰਾਂ ਦੀ ਤੈਨੂੰ ਚੰਬੜੀ ਢਾਣੀ।

ਲਿਖਤਮ

ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ

ਰਾਜ ਧਰਮ ਦਿਆਂ ਨੇਕੇਦਾਰਾਂ ਪਾ ਲਈ ਏ ਗਲਵਕਤੀ ਜਾਣੀ। ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਪੂਰਕ ਬਣ ਕੇ ਲੁੱਟ ਕਰਨ ਦੀ ਨੀਤੀ ਠਾਣੀ ਡੋਰੇਦਾਰਾਂ, ਸਾਧਾਂ, ਸੰਤਾਂ ਚੰਗੀ ਧੁੰਮ ਮਚਾਈਆ ਬਈ ਹੁਣ ਜਾਗੋ ਆਈਆ। ਜਾਗ ਸਿੰਘਾ ਬਈ...!

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਵਿਰਸਾ ਸੰਭਾਲ ਸਿੱਖ' -ਸਿੱਖ ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਦੱਸਾਂ ਕਿਹੜੀ ਕਿਹੜੀ ਮੈਂ ਕਹਾਣੀ ਵਾਲੇ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਸਾਦੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਬਿਆਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। 'ਅੱਜ ਆਖਾਂ ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ' ਵਿਚ ਗੁਰੂ-ਡੱਮ ਅਤੇ ਸ਼ਖਸ਼ੀ ਪੂਜਾ 'ਤੇ ਕਰਾਰੀ ਚੋਟ ਮਾਰੀ ਗਈ ਹੈ। 'ਮੇਰੀਏ ਨੀਂ ਮਾਏ' ਇਕ ਧੀ-ਧਿਆਣੀ ਦਾ ਦਿਲ ਟੁੰਬਵਾਂ ਬਿਆਨ ਹੈ। 'ਚੁੰਨੀ' ਵਾਲੇ ਗੀਤ ਵਿਚ ਨੰਗੇ ਸਿਰ ਨੂੰ 'ਕੁਸ਼ਗਨੀ' ਦੱਸਣ ਵਾਲਾ ਵਿਰਸਾ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। 'ਸਿੱਖਿਆ ਬਨਾਮ ਸਿਹਰਾ' ਵਿਚ ਨਵ-ਵਿਆਹੇ ਜੋੜੇ ਨੂੰ ਬੜੇ ਹੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਸ਼ਬਦਾਂ ਰਾਹੀਂ ਗ੍ਰਹਿਸਤੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਤੇ ਕਰਤਵਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਗੱਲ ਕੀ, ਜੀਵਨ ਦੇ ਹਰ ਪੱਖ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨੁਕਤੇ, ਪੁਰਾਤਨ ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ 'ਚ ਨਵਿਆਏ ਗਏ ਹਨ।

ਪੂਰੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕਿਤਾਬ ਨਾਲ ਕਦੇ ਪਾਠਕ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਪਰ ਮੈਂ ਵਿਰਸੇ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਹਰ ਸਤਰ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤੀ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ।

ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਆਮ ਬੁੱਕ-ਸਟਾਲਾਂ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਜੇ ਕਿਸੇ ਸੱਜਣ ਨੂੰ ਕੋਈ ਦਿੱਕਤ ਆਵੇ ਤਾਂ ਡਾ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਸਾਲ ਨੂੰ ਹੱਲਾ ਸ਼ੇਰੀ ਦੇਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪੁਸਤਕ ਬਾਰੇ ਵੀ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫੋਨ ਨੰਬਰ 408-209-7072 ਹੈ। ਉਮੀਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਪੁਸਤਕ ਵਾਂਗ 'ਵਿਰਸੇ ਦੇ ਗੀਤ' ਦੀਆਂ ਵੀ ਕਈ ਐਡੀਸ਼ਨਾਂ ਛਪਣਗੀਆਂ। ਆਮੀਨ!!

ਅਮ੍ਰਿਤਾ ਦੇ ਬਾਲਾਂ ਦੇ ਪੋਤੜੇ ਦੁੱਗਲ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਜਾ ਡਿੱਗੇ

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਤਾਂ ਕਮਾਲ ਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਕ ਸਮਰੱਥ ਕਵੀ ਦਾ ਪੁੱਤ ਕਿਹੜੀਆਂ ਲੀਹਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅਗਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਵਰਗਾ ਹੀ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਜੀ ਹਾਂ! ਸਾਡੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਫਿਲਮੀ ਕਲਾਕਾਰ ਅਮਿਤਾਬ ਬੱਚਨ ਆਪਣੇ ਮੁੰਡੇ ਅਤੇ ਨੂੰਹ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਰਾਤ ਦੇ ਹਨੇਰੇ 'ਚ ਵੀਹ ਵੀਹ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਪੈਦਲ ਯਾਤਰਾ ਕਰ ਕੇ ਮੰਦਰ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ। ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਨਤਾਂ ਮੰਗਦਾ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਅਜਿਹੇ ਕੰਮਾਂ 'ਚ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰ 'ਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਵੱਡਾ ਸ਼ਖ਼ਸ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹੈਰਾਨੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਵੱਡਾ ਸ਼ਖ਼ਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਕ ਸਾਬਕਾ ਵਿਸ਼ਵ ਸੁੰਦਰੀ ਵੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਤਿਭਾਵਾਨ ਪਤੀ ਵੀ ਸਾਬ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਮੀਡੀਆ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਜਾਗ ਕੇ ਇਸ ਨਿੱਜੀ ਧਾਰਮਿਕ ਅਨੁਸ਼ਠਾਨ ਨੂੰ ਇਕ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਘਟਨਾ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਸਾਡੇ ਬਿੱਗ ਬੀ ਜੋ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕੀ ਉਹ ਸਹੀ ਹੈ? ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ? ਕਦੇ ਮੰਦਰ 'ਚ ਦਸ ਕਰੋੜ ਦੇ ਹੀਰੇ ਚੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਕਦੇ ਕਠਿਨ ਯਾਤਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸਾਰਾ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਵੀ ਟੇਟਕਿਆਂ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਬਿੱਗ ਬੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਵੀ ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਬਣਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਨਿੱਜੀ ਨਾ ਰਹਿ ਕੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਇਕ ਵੱਡੇ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਕਿਰਪਾਲ ਕਜ਼ਾਕ ਦੀ ਡਰਾਮੇਬਾਜ਼ੀ, ਝੂਠ ਅਤੇ ਰਹਿਮ-ਪਾਤਰੀ ਜ਼ਮਾਨੇ 'ਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਕਾਫੀ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਅਮਰੀਕ ਗਿੱਲ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਕੂਲ ਆਫ ਡਰਾਮਾ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੀ। ਕਿਰਪਾਲ ਕਜ਼ਾਕ ਅਤੇ ਕੰਵਰ ਸੁਖਦੇਵ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਮਿਲ ਗਏ। ਸਾਰੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਨਵਤੇਜ ਪੁਆਧੀ ਵਲ ਚੱਲ ਪਏ ਕਿ ਦਾਰੂ ਪੀਆਂਗੇ। ਅੱਗੇ ਪੁਆਧੀ ਘਰ ਨਾ, ਫਿਰ ਸਭ ਨੇ ਮਤਾ ਪਕਾਇਆ ਕਿ ਚਲੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਨੂੰ ਮਿਲ ਆਉਂਦੇ ਆਂ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਕੋਲ ਕਜ਼ਾਕ ਆਪਣਾ ਰੰਡ-ਰੋਣਾ ਲੈ ਕੇ ਬਹਿ ਗਿਆ। ਅਖੇ ਦੀਦੀ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਗਰੀਬ ਹਾਂ... ਮੈਂ...ਮੈਂ...ਮੈਂ...! ਕਜ਼ਾਕ ਨੂੰ ਝਾਕ ਸੀ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪੈਸੇ-ਪੁਸੇ ਦੇ ਦੇਵੇਗੀ, ਪਰ ਜਦ ਉਹ ਸਾਰੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਦੇ ਘਰੋਂ ਤੁਰਨ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਆਪਣੇ ਪੋਤੇ-ਪੋਤੀਆਂ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਝੌਂਗੇ-ਪੋਤੀਆਂ ਦਾ ਝੋਲਾ ਭਰ

ਲਿਆਈ ਅਤੇ ਕਜ਼ਾਕ ਨੂੰ ਫੜਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਤੇਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਕੰਮ ਆ ਜਾਣਗੇ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਸਾਹਮਣੇ ਤਾਂ ਕਜ਼ਾਕ ਨੇ ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਸ਼ੀ ਉਹ ਝੋਲਾ ਫੜ ਲਿਆ ਪਰ ਸਤਕ 'ਤੇ ਆ ਕੇ ਉਹ ਇਕਦਮ ਅੱਗ-ਬਗਲਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਸਤਕ 'ਤੇ ਖੜਾ ਨਾਲੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਨੂੰ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢੀ ਜਾਵੇ ਨਾਲੇ ਝੋਲੇ ਨੂੰ ਗੋਪੀਏ ਵਾਂਗ ਘੁਮਾਈ ਜਾਵੇ ਤੇ ਆਖੀ ਜਾਵੇ, "ਇਹ ਲੀਹਾਂ ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਨੀਆਂ...ਪੈਸੇ ਦਿੰਦੀ...ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦਾਰੂ ਤਾਂ ਪੀ ਲੈਂਦੇ।"

ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਝੋਲਾ ਗੋਪੀਏ ਵਾਂਗ ਉਡਾ ਦਿੱਤਾ। ਝੋਲਾ ਰਾਕਟ ਵਾਂਗ ਉਤਾਰਾ ਨੂੰ ਉਡਿਆ ਤੇ ਸਿੱਧਾ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੁੱਗਲ ਦੇ ਵਿਹੜੇ 'ਚ ਜਾ ਡਿੱਗਿਆ। ਕੰਵਰ ਸੁਖਦੇਵ ਤੇ ਅਮਰੀਕ ਹੱਸ ਹੱਸ ਕੇ ਪਾਗਲ ਹੋ ਗਏ। ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਵਤੇਜ ਪੁਆਧੀ ਨੂੰ ਆ ਕੇ ਗੱਲ ਦੱਸੀ ਤਾਂ ਪੁਆਧੀ ਕਹਿੰਦਾ, "ਬਈ ਇਕ ਗੱਲ ਆ ਕਿ ਦੁੱਗਲ ਸਾਬੂ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਨੀ ਪਤਾ ਲੱਗਣਾ ਬਈ ਇਹ ਪੋਤੜੇ ਕੀਹਦੇ ਨੇ...ਤੇ ਜੇ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਸੋਚ ਬਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਨੇ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਟੂਣਾ ਕਰਵਾਇਆ।"

ਸੱਚਮੁੱਚ ਅੱਜ ਤੱਕ ਦੁੱਗਲ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਉਹ ਪੋਤੜੇ ਕਿਸ ਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਕਿਵੇਂ ਆ ਡਿੱਗੇ?

PHO presents

ਪੰਜਾਬੀ ਮੇਲਾ PUNJABI MELA

on Saturday, July 25, 2009at Busse Woods Forest Preserve Grove Elk Grove Village, IL. 60007
(Southwest corner of Higgins Road and Arlington Heights Road)**Cultural Performances** **Sports & fun activities****ATHLETICS: RACES, SHOTPUT****Volleyball Tournament**

Volleyball teams must register by July 18 to participate in Tournament. Entry Fee: \$50.00 per team.

Must be paid in advance.

To register Call: 630-728-5490 or 630-549-5983

ਤੁਹਾਡੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੈ
ਦਿਲ ਵੱਟੇ ਦੇਵੇ ਭੈੜਾ ਛੱਲੇ
ਮੁੰਦੀਆਂ...ਵਾਲਾ,
ਕੁਲਦੀਪ ਮਾਣਕ ਦਾ ਸ਼ਾਗਿਰਦ
ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਪੰਡੀ
(ਮਹਿਮਾਨ ਕਲਾਕਾਰ)

ਸੰਗੀਤ: ਨਰਿੰਦਰ ਬੱਗਾ ਤੇ ਸਾਥੀ

ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ
Children Sportsਵੱਨ ਸੁਵੰਨਾ ਪਹਿਰਾਵਾ ਮੁਕਾਬਲਾ
Fancy Dress Competition

ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਰਾਸਤ ਸੰਸਥਾ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ

PUNJABI HERITAGE ORGANIZATION OF CHICAGO

P.O. BOX 2556, PALATINE, IL. 60078

(PHO is a non-profit community organization dedicated to promote Punjabi cultural heritage, sports and social events.)

Web address: www.phochicago.org Email: info@phochicago.org

More Info: Lakhbir Singh Sandhu (847) 975-3877, Jaswinder Sandhu (847) 254-1782

Tony Sanghera (630) 728-5490, Dr. Harjinder Singh Khaira 630-479-0031, Jairam Singh Kahlon (224) 456-8096

Board of Directors: Paramjit Singh Sangha 847-299-1411, Tejinder Singh Minhas 630-213-7704, Kirpal Singh Randhawa 847-837-8719, Mohinderjit Singh Rakalla 708-460-7946, Mandeep Singh Jammu 224-595-3744, Manjit Singh Dhanoa 312-404-3590, Kulwant Singh Nagra 773-761-7150, Maninder Singh Aulakh 847-526-4941, Jasbir Singh Sahota 847-489-7887, Dr. Gulroop Singh Hansra 847-370-8795, Narinderpal Singh Marwaha 630-313-9121, Harjit Singh Gill 847-833-5340, Gurbux Singh 847-513-3754

Sponsors: Balwinder Singh Sandhu, Manjinder Singh Bhambra, Prof. Jaginder Singh Ramdev, Sunny Dhoorh, Nick Gakhal, Kamaljit Singh Mahal, Beant Singh Boparai, Iqbal Singh Randhawa, Dr. Harbans Singh Mavi, Jaidev Singh Bhathal, Balwinder Singh (A-one Carpet), Major Gurcharan Singh Jhaj, Davinder Singh Ranghi, Swarn Singh Sekhon, Jaswinder Singh Dhaliwal, Manjit Singh Dhanoa, Hardial Singh Deol, Dr. Gurdial Singh Basran, Lakhpal Singh Johal, Harjinder Singh Sandhu, Dr. Gurmukhpal Singh, Dr. Sarabjit Singh Bhandal, Satnam Singh Aulakh, Happy Heer, Santokh Singh D.C., Gurmukh Singh Bhullar, Ajaib Singh Lakhan, Baldev Singh Raju, Onkar Singh Dhillon, Balkar Singh Dhillon, Baltej Singh Kahlon, Amrik Singh (Amar Carpet), Ravinder Singh Ravi (R.K. Carpet), Parminder Singh Mangat, Mandeep Singh Nagra, Jagdev Singh, Jagtar Singh, Iqbal Singh Judge, Jagmohan Singh Jhaj, Jaswinder Singh Randhawa, Jasbir Singh (Singh Grocers), Jasbir Sahota, Lucky Sahota, Gurdial Singh Sanghera, Tony Sanghera, Gurpal Singh Sanghera, Gurdeep Singh Sanghera, Raja Kooner, Parveen Bhardwaj, Surinder Singh Bhatia, Sunny Kular, Dr. Harjinder Singh Khaira, Mickey Kahlon, Harkirat Singh Sandhu, Harjit Singh Gill, Charan Singh, Ayodhia Salwan (Star Foods), New Punjab Sweets, Indermohan Singh Chhabra, Mohinderjit Singh Rakalla, Narinder Singh Sra, Gian Singh Seahra, Gill Express, Illinois Sikh Community Center (Bolingbrook)

ਡਬਲਯੂ ਡਬਲਯੂ ਈ ਦਾ ਮਹਾਨ ਰੈਸਲਰ ਗਰੇਟ ਖਲੀ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਆਇਆ। ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈਪੀ ਹੀਰ, ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ ਲੱਖਣ, ਡਾ. ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਏ-ਵੰਨ ਕਾਰਪੋਟਸ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਕੌਂਸਲ ਜਨਰਲ ਅਸ਼ੋਕ ਅਤਰੀ ਦੇ ਘਰ। 4 ਜੁਲਾਈ ਦੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਕੈਪਸ਼ਨ ਵਿਚ ਇਹ ਗਲਤ ਛਪ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਤਸਵੀਰ ਹੈਪੀ ਹੀਰ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਹੈ।

ਸਨਾਤਨ ਕੌਰ ਦਾ ਯੋਗਾ ਕਨਸਰਟ 21 ਤੋਂ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਸਪਿਰਿਟ ਰਾਈਜ਼ਿੰਗ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪਰਚਮ ਹੇਠ ਸਨਾਤਨ ਕੌਰ ਗੁਰੂ ਗਣੇਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਨੀਸ਼ਾ ਵਿਆਸ 21 ਅਤੇ 22 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ 'ਸਨਾਤਨ ਕੌਰ ਸਮਰ ਇਨ ਸ਼ਿਕਾਗੋ-2009' ਨਾਂ ਹੇਠ ਇਕ ਦੋ ਰੋਜ਼ਾ ਅਧਿਆਤਮਕ ਸੰਗੀਤ ਦਰਬਾਰ ਅਤੇ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਗੇ।

ਸਪਿਰਿਟ ਰਾਈਜ਼ਿੰਗ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਿਵ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਮੰਗਲਵਾਰ 21 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਕੀਰਤਨ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਲਿਟਲ ਇਟਲੀ ਨੇਬਰਹੁਡ ਵਿਚ ਆਵਰ ਲੇਡੀ ਆਫ ਪੈਪੇਈ (1224 ਵੈਸਟ ਲੈਕਸਿੰਗਟਨ

ਸਟਰੀਟ) ਚਰਚ ਵਿਚ ਅਰੰਭ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰ ਵੇਲੇ ਇਸੇ ਥਾਂ ਉਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਯੋਗ ਅਭਿਆਸ ਸਨਾਤਨ ਕੌਰ ਵਲੋਂ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਦਾ ਸਮਾਗਮ 22 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਰਾਤ ਸਾਢੇ ਸੱਤ ਵਜੇ ਇਵੈਂਸਟਨ ਵਿਚ ਹੈਵਨ ਮੀਟਸ ਅਰਬ ਯੋਗਾ ਸਟੁਡੀਓ (2746 ਸੈਂਟਰਲ ਐਵਨਿਊ) ਵਿਖੇ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਨਾਤਨ ਕੌਰ ਵਲੋਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਲਈ ਇਕ ਯੋਗਾ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਲਈ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਾਲਪਨਿਕ ਕਹਾਣੀਆਂ, ਗੀਤਾਂ, ਮੰਤਰਾਂ ਅਤੇ ਯੋਗ ਆਸਣਾਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਯੋਗ ਅਭਿਆਸ ਕਰਵਾਉਣਗੇ। ਇਹ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਸਨਾਤਨ ਕੌਰ ਦੀ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਨਵੀਂ ਆਈ ਯੋਗਾ ਡੀ.ਵੀ.ਡੀ. ਉਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ।

Taste of India
Authentic Indian Cuisine
Indo-Chinese & Pakistan Cuisine

**ਬਿਹਤਰੀਨ
ਲੰਚ ਬਢੇ**

\$8.99 MON-Fri
\$10.99 Sat & Sun
22 Items!!!

**ਜ਼ਾਇਕੇਦਾਰ ਤੰਦੂਰੀ
ਖਾਣਿਆਂ ਦਾ ਲੁਤਫ**

**ਅਸੀਂ ਤੰਦੂਰ 'ਚ
ਤਾਜ਼ਾ ਭੁੰਨਿਆ ਚਿਕਨ
ਅਤੇ ਤਾਜ਼ਾ ਪੱਕੇ ਨਾਨ
ਤੇ ਫੁਲਕੇ ਪਰੋਸਦੇ ਹਾਂ**

761 E 81st. Ave
Merrillville, IN 46410
Tel: 219-755-4634
Fax: 219-755-4638
Www.tasteofindia.in.com

PUNJABI STARS
ENTERTAINMENT PRESENT

RAI JUJHAR
"PAKHIYAN FAME"

PREET HARPAL
"GUNGROO FAME"

BUKAN JATT
"FAISLA KARON WALE FAME"

SUKHWANT SUKHI

PUNJABI MELA 2009

SIMIK JASWANT

FOR SHOW CALL
SATTI 916-410-9741,
GURDEV KAMBOJ
626-422-2323,
VIJAY 703-980-6203,
JASSI 209-518-8423

New York NY July 25, 2009
Call: Tony-347-723-2533 OR
Jay: 917-681-4211

Fairfax VA July 31, 2009
Call: Jay-703-980-6203 Or
Nisha-571-212-1855

Philadelphia PA August 01, 2009
Call: Jay-703-980-6203
Open August 08, 2009
Open August 09, 2009

Spokane WA Call Nagra 509-994-7844
And Seattle WA August 16, 2009
(1:00pm to 7:00pm-Kabaddi Mela)
Call: Channa Alamgeer-206-478-7744

Bakersfield CA August 22, 2009
Los Vages NV August 23, 2009

Show In USA In August 2009
Call- Satti: 916-410-9741

Punjabi Americans Organization of Chicago

ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿੱਚ
ਪੰਜਵਾਂ

ਤੀਆਂ ਦਾ ਮੇਲਾ

(A colorful entertaining program exclusively for ladies & girls. Boys under age of 12 are also allowed)

On Sunday, August 2nd, 2009

from 10:00 a.m. to 4:00 p.m.

Waterford Banquet & Conference

933 S. Riverside Dr., Elmhurst, IL 60126

(Brunch will be served between 11:00 am to 2:30 pm)

Tickets: Adults \$ 10.00, Kids between 5 yrs to 8 yrs \$ 5.00 and Kids under 5 yrs are free....!!!!

“Teeyan Da Mela” also presents: *The First Ever Contest of “Miss Punjaban Midwest-2009”*

ਮਿਸ ਪੰਜਾਬ ਮਿਡਵੈਸਟ-2009

1st Prize \$500, 2nd Prize \$300, and 3rd Prize \$200. Registration fee of Miss Punjaban-2009 is \$25.00

Free Photo/ Portrait Session, Dholki, Open Gidha/Dance, D.J., Mehndi, Stalls of Ladies Suits & Jewelry, Face Painting for Kids, Fashion Show, Event-Dances & Songs, and much more...!

Hurry!!!! Dead line of Miss Punjaban – 2009 contest registration July 24th,

Fashion Show registration dead line July 15th, Event-Dances and Songs registration dead line July 24th

For Participation, Please Contact:

Miss Punjaban

Sukhi Singh (847.708.4071)

Naina Singh (847.828.9412)

Naiha Walia (847.687.9074)

Items

Mini Multani (630.935.5239)

Priti Sangha (847.740.6542)

Jasmeet Suga (708.715.1734)

Fashion Show

Pooja Sahni (847.809.0191)

Sonia Kular (847.532.5551)

Vandna Walia (847.477.6569)

Stalls/Vendors

Sukhi Singh (847.708.4071)

Shweta Bawa (312.543.3154)

For More Information

Jasmeet Suga 630-922-3878 , Rene Gakhil 630-688-3570,
Jeevanjeet kahlon (224.656.0097), Simi Verma (847.650.6046), Kulbir Kaur (630.637.1394)
Rosy Multani (630.893.8420), Parminder Hansra (847.721.8951), Kanti Parmar (773-507-0319),
Pinki Walia (847.999.8720), Gurmeet Kaur (847.677.5107), Kamal Hunjan (773.981.5153),
Balbir Kaur (815.556.8407), Pammi Gill (630.893.5156), Simran Parmar (630.440.8381)

*Fashion show costumes
provided by
Vandana Walia*

Grand Sponsor
Suga Builders
Jasbir Suga

Sponsors: Narinder S. Munder-Michigan, Gurbachan S. Pappu-Indiana, Harpal S. Tanda-Michigan, Balwinder Singh (Vicky) Kuldeep S. Tanda-Sant Baba Prem Singh Cultural Society Indiana, The Goddard School-Amrita Dandona, Remax Expert-Vic Singh, Amar Carpets Inc., A-1 American Limo- D.C, Happy Heer, Punjab Auto Works

*Remax United - Jesse Singh

*Pan-Oceanic Engineering - Gulzar S. Multani

*Allstates Transportation -Nick Gakhil

Supporting Organizations: Sant Baba Prem Singh Cultural Society of Indiana, Sher-E-Punjab Sports Club, SRS Chicago, Punjabi American Youth Club of Indiana, Punjab Sports Club of Midwest, Punjabi Heritage Organization (PHO), Gurdwara Sahib-Devon Ave, F.I.A. Chicago, Sikh Cultural Soc. Of South Bend, Guru Nanak Sikh Center – Lansing

Media Sponsors: Punjab Times, Desi Junction, Sikh TV, India TV, Indian Reports, Raunak Mela, Sher-E-Punjab, TV Asia, Hi India, Desi Talk, Desi Chill Radio 24/7 Internet, Shan Photography, PUNJABILEKHAK.COM

www.PAOCHICAGO.org

SAHIL & L.A. TAN
PROUDLY PRESENTS

Hard Kaur

Sonu Niigam

Sunidhi Chauhan

WWW.BOLLYWOODSTARSHOW.COM

BIG Cinemas

www.bigcinemas.com

\$35 & \$300 SOLD OUT
EXPLOSION
2009

WEB PARTNERS

DESICLUB.com

Sulekha.com
Connecting Indians Worldwide

pakmanzil.com

sapachicago.com

ABC
CHICAGO

RADIO PARTNERS

DESICHILL.com

DesiJunction.com

Sulekha.com
Connecting Indians Worldwide

Buy Tickets Online

DESICLUB.com

www.BollywoodStarShow.com

www.sulekha.com/chicago • desiclub.com/sonunigam

ON FRIDAY JULY 31ST 2009 • 8:30PM SHARP
@ ROSEMONT THEATRE (5400 N. RIVER ROAD ROSEMONT, IL)

TICKETS \$35, \$49, \$69, \$89, VIP, VVIP

VVIP
ADVANTAGES

- EXPRESS RED CARPET ENTRY
- EXCLUSIVE COCKTAIL RECP. 6:30 TO 7:30PM AT LOBBY
- MEET & GREET WITH SONU & SUNIDHI ON THU JULY 30TH LOCATION TBA

FOR
MORE
INFO

AL-MANSOOR
773.764.7576

ATLANTIC
773-338-3600

BHAVESH
(VIDEO VISION)
773-507-0023

AZIZ KHAN
815-302-9830

ANISH SHAH
224-715-5991

GRAND SPONSORS

INSURE FIRST
COMMERCIAL

VEET
IMPORTS & EXPORTS

Raj Jewels
Fine Jewellers

Associated Bank

FOR SPONSORSHIP & ADVERTISING CALL:
MAYUR 877.775.5426 BHAVESH 773.262.1222 NICK 773.507.7333
FOOD CATERED BY EBONY LOUNGE

ਪੰਜਾਬੀ ਬੰਦੇ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ ਖਿਲਾਰ ਪਿੱਛੇ ਲੁਪਤ ਸਾਜਿਸ਼ੀ ਸਿਆਸਤ

—ਗੁਰਬਚਨ

ਕਿਸੇ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਕੋਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਦਾ ਏਜੰਡਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿੰਨਾ ਕੁਝ ਚੁਪੀਤੇ/ਲੁਪਤ ਰਿੱਝ-ਪੱਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਡੇਰੇ ਖਦੇਤੇ ਹੋਏ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਉਰਜਾ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਥਿਤੀ ਜੇ ਪੱਧਰੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਮਾਲਟਾ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ 'ਚ ਡੁੱਬਣ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬੀ ਮੁੰਡੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਲ ਮੂੰਹ ਨਾ ਕਰਦੇ।

ਡਾਕਟਰ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬ 'ਤੇ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਭਾਸ਼ਕ ਸਭਿਆਚਾਰਕਤਾ ਨਾਲ ਉਹਨੂੰ ਕੋਈ ਲੈਣਾ ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹਦੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਜਿਸ ਸਿਆਸਤ ਪ੍ਰਤੀ ਹੈ, ਉਹ ਸਿਆਸਤ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗੌਰਵ ਦਾ ਹਨਨ ਕਰਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਦੂਤ ਹੈ, ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਵਿਰਾਟ, ਪਰ ਹੋਂਦਾਂ 'ਚ ਵਿਲੀਨ ਹੋਇਆ ਦੇਖਣ ਦੀਆਂ ਇੱਛਾ ਕਰਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੰਦੇ ਦੀਆਂ ਸਿਮ੍ਰਤੀਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਏਜੰਡਾ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਸਿਆਸੀ ਕ੍ਰੀੜਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਕ ਸਦੀ ਤੋਂ ਚਲਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹਦੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨੱਪਾਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਉਹ ਇਸ ਕ੍ਰੀੜਾ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕਿਸੇ ਭੂਖੰਡ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਉਹਦੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕਤਾ ਤੋਂ ਬੇਮੁੱਖ ਹੋ ਕੇ ਚਿਤਵਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਕਾਲੀ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸਤਹੀ ਰੂਪ ਦੇ ਹੀ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹਨ। ਉਹ ਸਿੱਖੀ ਗੌਰਵ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਗੌਰਵ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰਕੇ ਦੇਖਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਗੌਰਵ ਦਾ ਨਿਸ਼ੇਧ ਕਰਨ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ/ਸਭਿਆਚਾਰ ਬਾਰੇ ਆਕ੍ਰਮਣੀ ਨੀਤੀ ਦੇ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਬੇਪਛਾਣ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਹੋਣ ਦਾ ਗੌਰਵ ਹੈ, ਉਹ ਬੇਸ਼ੱਕ ਸਿੱਖੀ ਗੌਰਵ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਵਿਰਸਾ ਸਮਝਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਰਲੇ ਹਨ। ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ

ਇਹਦੀ ਅਪਰੰਪਾਰ ਮਿਸਾਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਧਾਰਾ ਵਿਚ ਇੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਗੁਜਰਾਲ ਵਰਗੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਬੇਸ਼ੱਕ ਪੰਜਾਬੀ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਤਿਲਾਂਜਲੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ, ਭਾਵੇਂ ਇਹਦੇ ਲਈ ਸੂਚੇਤ ਯਤਨ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਹਦੇ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਵਿਯਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਆਧੁਨਿਕਤਾ ਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ ਧਰਮ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਰਾਹੀਂ ਚੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਤੋਂ ਮਾਰ ਖਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਡਾਕਟਰ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਆਰਥਿਕ ਟੈਕਨੋਕਰੈਟ ਹੈ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਕਾਰਜ ਸਾਧਕ। ਉਹ ਚਿੰਤਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਿਧਾਂਤਕਾਰ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਸੇਵਕ ਹੈ। ਉਹ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਹਦੀ ਕੋਈ ਸਿਆਸੀ ਵਿਯਨ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਸਿਆਸੀ ਜਾਂ ਸਮਾਜਿਕ/ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਤਬਦੀਲੀ ਦਾ ਦੂਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ 'ਚ ਉਹ ਉੱਕਾ ਕੋਰਾ ਹੈ। ਉਹ ਦਫ਼ਤਰੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਜਮਾਤ 'ਚੋਂ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਸਿਆਸੀ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ 'ਚੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰ ਹਨ।

ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰਗਤੀ ਦੀ ਗੱਲ ਜਦ ਸਥਾਨਕ ਸਭਿਆਚਾਰਕਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ 'ਚ ਰੱਖੇ ਬਗ਼ੈਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਮਝੋ ਇਹ ਹਾਸੀਆਬਧ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕਰਨ ਦਾ ਨਵਾਂ ਤਰੀਕਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਭਿਆਚਾਰਕਤਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੰਦੇ ਦੇ ਪਛਾਣ ਚਿੰਨ੍ਹ, ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰਸਾਤਲੀ ਹਨ, ਨਵੀਂ ਸਿਆਸੀ ਆਰਥਿਕਤਾ (ਪੁਲਿਟੀਕਲ ਇਕਾਨਮੀ) ਅੱਗੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਮਿੱਟਣੇ ਤੈਅ ਹਨ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵਾਪਰਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਮਝਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਜੀਣ ਬੀਣ ਦੀ ਉਹ ਗੁਆਚ ਹੈ, ਜੋ ਪੱਛਮੀ ਜਾਂ ਅਮਰੀਕੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦਾ ਮੂਕ ਏਜੰਡਾ ਹੈ:

ਵਿਰਾਟ ਮੰਡੀ 'ਚ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਜਾਤੀ ਨੂੰ ਚੁਪੀਤੇ ਸਮੇਟ ਦੇਣਾ। ਜਦ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵ ਵਪਾਰ ਕੇਂਦਰ 'ਤੇ 11 ਸਤੰਬਰ 2001 ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਮਲਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਬਰਤਾਨੀਆ 'ਚ ਨਿਕਲਦੇ ਇਕ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰੀ 'ਚ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨੇ ਲਿੱਖਿਆ, “ਇਹ ਇਜ਼ਾਏ ਫਰਸਟ ਅਟੈਕ ਆਨ ਗਲੋਬਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ” ਇਹ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾ ਹਮਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਧਿਆਨ 'ਚ ਰੱਖ ਕੇ ਫੈਲ ਰਹੇ ਅੱਤਵਾਦ ਦੇ ਉਦੇ-ਸਰੋਤਾਂ ਤੱਕ ਪੁੱਜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਬੰਦਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਬੰਦੂਕ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ,

ਬੰਦੂਕ ਉਹਨੂੰ ਹਤਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤ ਬਣਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਜਮਾਤ ਬਣਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਆਪਣਾ ਚਿੰਤਨ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਉਸ 'ਤੇ ਨੋਸਦੀ ਹੈ, ਉਹਨੂੰ ਨਿਬਾਵਾਂ ਬਣਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਜਾਤੀ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਨਿਗੂਣਾ ਬਣਾ ਦੇਣਾ ਜਾਂ ਉਸ ਜਾਤੀ ਦੀ ਆਧੁਨਿਕਤਾ ਵਲ ਗਤੀ ਨੂੰ ਭਾਸ਼ਕ ਵਿਹਾਰ ਤੋਂ ਤੋੜ ਦੇਣਾ, ਜਿਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ 'ਚ ਹੋ ਰਿਹਾ, ਲੁਪਤ ਕਿਸਮ ਦੀ ਹਿੰਸਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਜੇ ਖੋਹਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਕਾਂਗਰਸ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਭੁੱਲਿਆ ਨਹੀਂ, ਉਹ

ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹਦੇ ਪਿੱਛੇ ਗੁਲਜ਼ਾਰੀ ਲਾਲ ਨੰਦਾ ਦਾ ਮਨਸੂਬਾ ਸੀ। ਨੰਦਾ ਖੁਦ ਪੰਜਾਬੀ ਸੀ। ਕੋਈ ਵੀਹ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਰਮੇਸ਼ ਬਾਪਰ ਵਲੋਂ ਕੱਢੇ ਜਾਂਦੇ ‘ਸੈਮੀਨਾਰ’ ਦਾ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ-ਪੰਜਾਬ ਵਿਵਾਦ ਬਾਰੇ ਸੀ। ਉਹਨੂੰ ਪਤਾ ਕੇ ਹੈਰਾਨਕੁੰਨ ਤੱਥ ਪਤਾ ਚਲਦੇ ਹਨ। ਕਾਂਗਰਸੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਲੁਪਤ ਏਜੰਡਾ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਕਿੰਨਾ ਮਾਰੂ ਹੈ, ਇਹਦੇ ਨਤੀਜੇ ਪੰਜਾਬ ਭੁਗਤ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਿਆਸਤ ਨੇ ਚੱਪਾ ਸਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪਿੰਡਾ ਲੂਸਿਆ। ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਵਸੋਂ ਦਾ ਬਦਲਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਇਹਨੂੰ ਰਾਸ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਪੱਛਤਿਆ ਰਹੇ, ਇਹਦੀ ਪਛਾਣ ਦੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਸਿੱਧਲ ਹੋ ਜਾਣ, ਇਹਦੀ ਮਾਨਵੀ ਉਰਜਾ ਵਕਤ ਨਾਲ ਮੁੱਕ ਜਾਵੇ-ਤਾਕਤ ਦੀ ਭੇਤ 'ਚ ਇਹ ਕਟਾਰੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਉਦੇਂ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਦ ਸੱਤਾ 'ਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਅਵਾਜ਼ਾਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਠੱਪਾਬਦ ਸੋਚ ਬੇਜ਼ਮੀਨੀ ਹੋਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ।

ਆਪਣੀ ਮੂਲ ਪਛਾਣ ਵਾਲਾ ਮਹਾਂਨਗਰ ਨਾਂ ਹੋਣਾ, ਕਿਸੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਜਾਤੀ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਰਿਸਣ ਵਾਲਾ ਜ਼ਖ਼ਮ ਹੈ। ਇਹ ਜ਼ਖ਼ਮ ਅੱਜ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ। ਜਿੰਨਾ ਜਹਾਦ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਖੋਹਣ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਉਹਦੀ ਤੈਹ 'ਚ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਮੰਗਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਪੰਜਾਬੀ ਜਾਤੀ ਨੂੰ ਸਿੱਧਲ ਕਰਨ ਦਾ ਇਹ ਬੜਾ ਨਿਰਦਈ ਹਥਿਆਰ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਯੂਥ ਜਿਸ ਖਾਲੀਪਣ 'ਚੋਂ ਗੁਜਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹਦਾ ਪਤਾ ਜਾਨ ਹੁਲ ਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਲ ਦੀਆਂ ਵਹੀਰਾਂ ਤੋਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਾਸਤਵਿਕਤਾ ਅੱਜ ਬਟਾਲਾ/ਬਰਨਾਲਾ ਜਾਂ ਲੁਧਿਆਣਾ/ਮੁਹਾਲੀ ਦੇ ਘੜਮੱਸੇ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ

ਦੀ ਗੈਰ-ਸਭਿਆਚਾਰਕਤਾ 'ਚ ਗੱਡੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਪਿਛਾਂਹਮੁਖ ਵਾਸਤਵਿਕਤਾ ਹੈ, ਜਿਹਦਾ ਭਵਿੱਖ ਵੀ ਘੜਮੱਸੇ ਵਾਲਾ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਇਹਦਾ ਵਿਕਲਪ ਵਿਦੇਸ਼ ਹੈ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਗੈਰ-ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਅਵਸਥਾ 'ਚ ਫਾਬੇ ਡਰੱਗਾਂ 'ਚੋਂ ਰਾਹਤ ਲੱਭ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿਹਤਾ ਅਜਿਹੀ ਸਿੱਧਲਤਾ ਤੋਂ ਟੁੱਟਦਾ ਹੈ, ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਤੁਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਹੀ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਹੀ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਪ੍ਰਤੀ ਕੈਂਡ ਅਤੇ ‘ਸਿਨੀਕਲ’ ਸੋਚ ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਹੈ।

ਤੋਲਗੂ ਗੌਰਵ ਜਾਂ ਮਾਰਾਠੀ ਭਾਸ਼ਾ/ਸਭਿਆਚਾਰ ਜਾਂ ਤਾਮਿਲਵਾਦ ਦੀ ਜਦ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਉੱਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕ ਪਾਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜਾਂ ਗਊ-ਬੈਲਟ ਦੀ ਵਿਰਾਟਤਾ 'ਚ ਵਿਲੀਨ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਵੀ ਸਵੈ-ਪਛਾਣ ਦੇ ਗੌਰਵ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸੀ ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਗੌਰਵ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਹੀ ਨਾ ਮਿਲਣ। ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਅਜਿਹੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਕਾਰਜ ਸਾਧਕ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਬੰਦੇ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵ 'ਚ ਖਿਲਾਰ ਪਿੱਛੇ ਵੀ ਲੁਪਤ ਸਿਆਸਤ ਹੈ-ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਯੁਵਕਾਂ ਤੋਂ ਟੁੱਟ ਜਾਵੇ, ਜੋ ਇਹਦੇ ਵਰਤਮਾਨ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਤਾਕਤ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਿੱਛੇ ਬਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉਹ ਮੁੰਡੇ ਜੋ ਸਕੂਲ ਬੋਰਡ ਦੇ ਇਮਤਿਹਾਨਾਂ 'ਚ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਕੁਝ ਕਰਨ ਜੋਗੇ ਹਨ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਪਛਾਣ ਦੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਤੋਂ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਨਵ-ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ ਦੇ ਯੁੱਗ 'ਚ ਆਕ੍ਰਮਣ ਸਿੱਧਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸੱਤਾ ਦੀ ਭੇਤ 'ਚ ਬਹੁਤੇ ਏਜੰਡੇ ਲੁਪਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸਾਜਿਸ਼ ਸ਼ਬਦ ਅੱਜ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਬੇਮਾਅਨਾ ਹੈ। ਕੀ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਜੀਹਦਾ ਮੂਲ ਏਜੰਡਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਨਾਲ ਏਥੋਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਤੇ ਇਹਦੇ ਗੌਰਵ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ ਹੋਵੇ? ਕੀ ਪੰਜਾਬੀ ਬੰਦਾ ਆਧੁਨਿਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ? ਜੇ ਆਧੁਨਿਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ?

ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਾ ਹੱਲ ਆਯੁਰਵੈਦ ਦੇ ਸੰਗ

ਮਰਦਾਨਾ ਤਾਕਤ ਲਈ ਸਿਹਤ ਰੀਯੋਗ ਕੋਰਸ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ ਤਿੱਲਾ (ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ)

ਇਕ ਹਫ਼ਤਾ ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੁਸੀਂ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਜੀਵਨ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਅਨੰਦ ਉਠਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਵੇ-ਗਲਤ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਸ਼ੂਗਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਵਧਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਕਾਰਨ।

ਹਿਰਦੇ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ

ਮੋਟਾਪਾ ਘਟਾਓ

ਸਿਹਤ ਬਣਾਓ

ਵਾਲਾਂ ਦਾ ਬੜਨਾ

ਸ਼ੂਗਰ ਕੰਟਰੋਲ

ਇਸਤਰੀ ਰੋਗ

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਫਾਰਮੇਸੀ ਜਿੱਥੇ ਮਰਦਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਪਿਛਲੇ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨਸਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ (ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ) ਤੇਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਬੁਢਾਪੇ ਵਿਚ ਜਵਾਨੀ ਵਰਗੀ ਤਾਕਤ ਦੁਬਾਰਾ ਹਾਸਿਲ ਕਰੋ।

ਪੂਰਾ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੁਬਾਰਾ ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ।

ਡਾ. ਨੰਦ ਕਿਸ਼ੋਰ ਓਬਰਾਏ
ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਡਾਕਟਰ
ਰਜਿ. ਨੰ. 59/AY/PB.

ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਭੈੜੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਤਰਨਾਕ ਅਤੇ ਗੁਪਤ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਔਰਤ ਦੇ ਕਾਬਿਲ ਨਾ ਰਹਿਣਾ, ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ, ਮਸਾਨੇ ਦੀ ਗਰਮੀ, ਪਿਸ਼ਾਬ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਉਣਾ, ਖੂਨ ਨਾ ਬਣਨਾ, ਖਾਂਦਿਆਂ ਪੀਂਦਿਆਂ ਸੁੱਕਦੇ ਜਾਣਾ ਆਦਿ ਤਮਾਮ ਤਕਲੀਫਾਂ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸਾਡੀ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅਜਮਾਈ ਹੋਈ ਦਵਾਈ ਅਤੇ ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ ਤੇਲ ਦੇ ਕੋਰਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ। ਇਸ ਦੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਵਰਤਣ ਨਾਲ ਸੁਪਨਦੋਸ਼ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਵਾਈ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਗਏ ਗੁਜ਼ਰੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਝਲਕ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

Surajvanshi Pharmacy (R)

MANUFACTURE & EXPORTER OF HERBAL PRODUCTS

25, New Model Town, Jalandhar (Punjab) INDIA.

Contact : Dr. Shweta Oberoi E-mail : shweta077@yahoo.com

Mobile : 98155-33933 Fax : 0091-181-5062627

PUNJAB AUTO WERKS Akai Transport Corp

1930 W. Hubbard St., Chicago, IL

For Excellent Auto Body Work, Taxi Cab
Leasing, 24 Hours Towing, Complete Auto
Repair of Domestic & Foreign Cars

ਅਮਰੀਕਨ ਅਤੇ ਇੰਪੋਰਟਡ ਕਾਰਾਂ ਦੀ
ਰਿਪੇਅਰ ਦਾ ਕੰਮ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਅਤੇ ਵਾਜਬ
ਭਾਅ ਉਤੇ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

ਟੈਕਸੀ ਕੈਬ ਵੀ
ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ

Call
Gurcharn Singh Jhaj
Jaidev Singh Bhattal
Sukhraj Singh Takhar

Tel. 312-243-3344, 312-243-2255

Fax: 312-243-2277

ਸੌ ਵਿਚੋਂ ਨਤਿਨਵੇਂ ਬੇਈਮਾਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਮੇਰਾ ਦੇਸ਼ ਮਹਾਨ

ਪਿਛਲੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਰਾਨ ਇਕ ਵਾਰੀ ਇਕ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲ ਨੇ ਸਟਿੰਗ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਟਿੰਗ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਕਿ ਕਈ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰ ਕੁਝ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪੈਸੇ ਲੈ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਦੇ ਹਨ। ਪੈਸਿਆਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਹੁੰਦਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਖਾਏ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਹੰਗਾਮੇ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਜਿਹੜੀ ਭਾਜਪਾ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਅੰਦਰ ਬਹੁ-ਸੰਮਤੀ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ, ਉਹ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਨੰਬਰ ਲੈ ਗਈ। ਕੁੱਲ ਗਿਆਰਾਂ ਮੈਂਬਰ ਫਸੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਿਆਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਛੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸਨ। ਉਦੋਂ ਕਈਆਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਇਹ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੀ.ਏ. ਨੇ ਹੀ ਸਾਰੀ ਖੇਡ ਖੇਡੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਬਹਾਨੇ ਨਾਲ ਵੀ ਛੁਟਕਾਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਇਸ ਵਾਰੀ ਅਭਵਾਨੀ ਜੀ ਅਗਾਊਂ ਖਬਰਦਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਵਾਦਫ਼ੀਆਂ-ਸਜਾਦਫ਼ੀਆਂ ਛੁੱਟਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਤਾਂ ਪੈਸੇ ਲੈ ਕੇ ਹੋਰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣ ਦਾ ਕੰਮ ਭਾਜਪਾ, ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਦਲਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੀ, ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਇਕ ਅਕਾਲੀ ਵਿਧਾਇਕ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਾਂਝ ਵਾਲੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਠੇਕੇ ਨੂੰ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸਪਲਾਈ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਚੁੱਕ ਦਿੱਤਾ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਹਾਕਮ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗਠਜੋੜ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਖੁੱਜੇ ਲਾ ਦੇਣਾ ਸੀ, ‘ਆਪਣਾ’ ਬੰਦਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਤਸੱਲੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, “ਲੋੜ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਵਧ ਵੀ ਭੇਜ ਦਿਆਂਗੇ।”

-ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂੰ

ਜਿਹੜੇ ਵੱਡੇ ਮੁੱਦੇ ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਚੁੱਕੀ ਖੜੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਗੁਜਰਾਤ ਅੰਦਰ ਸਵਾ ਸੌ ਤੋਂ ਵਧ ਲੋਕ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਕਰ ਕੇ ਮਰ ਗਏ ਹਨ। ਗੁਜਰਾਤ ਉਹ ਰਾਜ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਕਈ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ਰਾਬ ਉੱਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਹੈ। ਪਾਬੰਦੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੀਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਲੋੜ ਜੋਗਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਿਸੇ ਵੀ ਥਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਈਮਾਨ ਵੀ ਵਿਕਦਾ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ ਵੀ ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਵੀ। ਕਾਂਗਰਸੀ ਰਾਜ ਚੋਰਾਨ ਉਥੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਪੰਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਦਾ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਰਾਜ ਆਇਆ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਦੇ ਭਾਜਪਾ ਵਾਲੇ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਵਿਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਰਾਜਾਂ ਤੋਂ ਆਏ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਪੀਣ ਦਾ ਪਰਮਿਟ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਵੀ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਹੋਟਲ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਤੋਂ ਵੀ ਤੇ ਉਸ ਪਰਮਿਟ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਮਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਝੁੱਗੀਆਂ ਤੱਕ ਸਭ ਥਾਂ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਸੱਚਾ-ਸੁੱਚਾ ਅਖਵਾਉਣ ਦੇ ਸ਼ੌਂਕੀਨ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੇ ਖਾਸ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਇਸ ਪੰਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜਦੇ ਦੱਸੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਜਿਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਇਹ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਈ ਗਈ, ਕਦੇ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਪੀਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਪਾਬੰਦੀ ਲਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹੀ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਹਰਿਦੁਆਰ ਵਿਚ ਪਾਬੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਪੀਣ ਵਾਲਾ ਮਾਲ ਧਾਰਮਿਕ ਡੋਰਿਆਂ ਅੰਦਰੋਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਵੀ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਪਹਿਲਾਂ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਜਾਂਚ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਦਬਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਾਲੇ ਹੋਰ ਕਈ ਥਾਂ ‘ਤੇ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਪਾਬੰਦੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਪਾਬੰਦੀ ਵੀ ‘ਇਹੋ ਜਿਹੀ’ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਦੂਜਾ ਮੁੱਦਾ ਹੈ ਮੀਂਹ ਦਾ। ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਕੁਝ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮੀਂਹ ਪਵਾਉਣ ਲਈ ਹਵਨ-ਪੂਜਾ ਕੀਤੀ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲੰਗਰ ਲਾਏ ਗਏ। ਆਧਾਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਇਕ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਇੰਦਰ ਦੇਵਤਾ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਹਲ ਵਾਹਿਆ ਅਤੇ ਬਲਦਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਪੰਜਾਲੀ ਖੁਦ ਚੁੱਕੀ। ਗੋਤਮ ਰਿਸ਼ੀ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਛਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇੰਦਰ ਦੀ ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖੁਸ਼ੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਕਬਾਈਲੀ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਨੰਗੇ ਹੋ ਕੇ ਪਹਾੜੀ ਦੇ ਪਿੰਡੇ ਜਾ ਕੇ ਹਲ ਵਾਹਿਆ। ਫੇਰ ਮੀਂਹ ਪੈ ਗਿਆ, ਪਰ ਨਾਲ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਪਿਆ, ਉਸ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਿਆ। ਖ਼ਬਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਟੀ.ਵੀ. ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੇ ਵਿਅੰਗ ਕੀਤਾ ਕਿ “ਇੰਦਰ ਦੇਵਤੇ ਨੇ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਮੀਂਹ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾਪਦਾ। ਉਸ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜੇ ਮੀਂਹ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਇਹ ‘ਏਦਾਂ ਦਾ’ ਹਲ ਵਾਹੁਣ ਤੋਂ ਹਟ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਕੁਝ ਦਿਨ ਹੋਰ ਇਹ ਲੀਲਾ ਚੱਲਣ ਦੇਵਾਂ, ਫਿਰ ਮੀਂਹ ਪਵਾ ਦੇਵਾਂਗਾ।” ਇਹ ਇੱਕੀਵੀਂ ਸਦੀ ਦਾ ਭਾਰਤ ਹੈ!

ਤੀਜੀ ਖ਼ਬਰ ਰਾਜਸੀ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਆਗੂ ਲਾਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਭਵਾਨੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਸਹਾਇਕ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਤੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਅੰਦਰ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣ ਦੇ ਦੋਵਾਂ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਵਧਾਨੀ ਵਰਤਣ। ਇੰਝ ਹਦਾਇਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕ ਖਾਸ ਕਾਰਨ ਹੈ।

ਪਿਛਲੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਰਾਨ ਇਕ ਵਾਰੀ ਇਕ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲ ਨੇ ਸਟਿੰਗ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਟਿੰਗ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਕਿ ਕਈ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰ ਕੁਝ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪੈਸੇ ਲੈ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਦੇ ਹਨ। ਪੈਸਿਆਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਹੁੰਦਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਖਾਏ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਹੰਗਾਮੇ ਹੋਣ ਲੱਗ

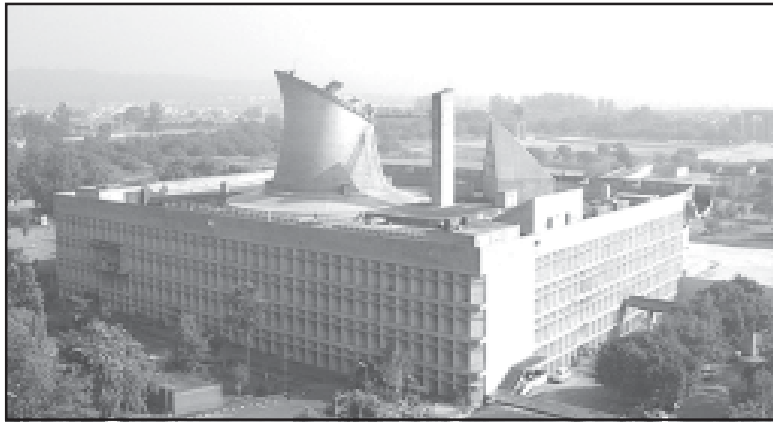
ਪਏ। ਜਿਹੜੀ ਭਾਜਪਾ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਅੰਦਰ ਬਹੁ-ਸੰਮਤੀ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ, ਉਹ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਨੰਬਰ ਲੈ ਗਈ। ਕੁੱਲ ਗਿਆਰਾਂ ਮੈਂਬਰ ਫਸੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਿਆਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਛੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸਨ। ਉਦੋਂ ਕਈਆਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਇਹ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੀ.ਏ.ਪੀ. ਨੇ ਹੀ ਸਾਰੀ ਖੇਡ ਖੇਡੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਬਹਾਨੇ ਨਾਲ ਵੀ ਛੁਟਕਾਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਇਸ ਵਾਰੀ ਅਭਵਾਨੀ ਜੀ ਅਗਾਊਂ ਖਬਰਦਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਵਾਦਫ਼ੀਆਂ-ਸਜਾਦਫ਼ੀਆਂ ਛੁੱਟਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ।

ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਤਾਂ ਪੈਸੇ ਲੈ ਕੇ ਹੋਰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣ ਦਾ ਕੰਮ ਭਾਜਪਾ, ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਦਲਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੀ, ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਇਕ ਅਕਾਲੀ ਵਿਧਾਇਕ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਾਂਝ ਵਾਲੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਠੇਕੇ ਨੂੰ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸਪਲਾਈ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਚੁੱਕ ਦਿੱਤਾ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਹਾਕਮ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗਠਜੋੜ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਖੁੱਜੇ ਲਾ ਦੇਣਾ ਸੀ, ‘ਆਪਣਾ’ ਬੰਦਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਤਸੱਲੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, “ਲੋੜ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਵਧ ਵੀ ਭੇਜ ਦਿਆਂਗੇ।”

ਜਿਹੜੇ ਅਕਾਲੀ ਵਿਧਾਇਕ ਨੇ ਇਹ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਸੇ ਦਾ ਬਾਪ ਭਾਜਪਾ ਵਲੋਂ ਮੰਤਰੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਅੰਦਰ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਇਕ ਵਿਧਾਇਕ ਨਾਲ ਹੀ ਸਿੱਛ ਫਸਾ ਬੈਠਾ। ਮਾਮਲਾ ਸੀ ਟੈਕਨੀਕਲ ਕੋਰਸਾਂ ‘ਚ ਦਾਖਲੇ ਦਾ। ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਇਕ ਵਿਧਾਇਕ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਕਾਲਜਾਂ ਵਾਲੇ ਮੋਟੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਵਸੂਲਦੇ ਹਨ। ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਹੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਦੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਗਲਤ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਨੇ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਝਾੜ-ਝੰਬ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸਵਾਲ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਉਹ ਕਾਲਜਾਂ ਦਾ ਪੱਖ ਪੂਰਨ ਤੁਰ ਪਿਆ ਹੈ। ਫੇਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਦਖ਼ਲ ਦੇਣਾ ਪੈ ਗਿਆ।

ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਤਾਂ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਦੇ ਟਕਰਾਅ ਦਾ ਸੀ, ਇਕ

ਮੁੱਦਾ ਹੋਰ ਵੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਵਾਲਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਇਕ ਵਿਧਾਇਕ ਸਦਨ ਵਿਚ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਇਕ ਮੰਤਰੀ ਉਸ ਦੀ ਟੋਕਾ-ਟਾਕੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹਟ ਰਿਹਾ। ਖਿੱਝੇ ਹੋਏ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕ ਨੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ, “ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਚੁੱਪ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਬਜੀਤ ਮੱਕੜ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣਾ ਪਊਗਾ?” ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਉਹ ਵਿਧਾਇਕ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਇਕ ਭਾਜਪਾ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ

ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਇਕ ਬਾਹਰੀ ਦ੍ਰਿਸ਼।

ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢੀਆਂ ਸਨ। ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਭਾਜਪਾ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਕੱਢੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕ ਵਲੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਇਕ ਭਾਜਪਾ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਹੀ ਆਖੀ ਜਾਣ ਕਰ ਕੇ ਇਕ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਮਿਹਣਾ ਬਣ ਗਈ, ਜਿਹੜਾ ਜਦੋਂ ਵੀ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਕਰੂਗਾ, ਅਕਾਲੀ ਹੱਸਿਆ ਕਰਨਗੇ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਵਾਲੇ ਨੀਵੀਂ ਪਾ ਕੇ ਬਹਿ ਜਾਇਆ ਕਰਨਗੇ। ਅਗਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਵਾਰ ਇਹ ਗੱਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲੇਗੀ।

ਜਿਸ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਅੰਦਰ ਇਹ ਕੁਝ ਹੋਇਆ, ਉਸੇ ਵਿਚ ਇਕ ਗੱਲ ਹੋਰ ਹੋ ਗਈ। ਮੀਂਹ ਪੈਂਦਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਹਾਲ ਦੀ ਛੱਤ ਚੋਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਇਕ ਆਜ਼ਾਦ ਵਿਧਾਇਕ ਦੇ ਉੱਤੇ ਛੱਤ ਤੋਂ ਟਪਕਦਾ ਪਾਣੀ ਪੈ ਗਿਆ। ਉਹ ਉੱਠ ਕੇ ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਹ ਸਮਝ ਲਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਬੋਲ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਸ ਵੇਲੇ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਫਿਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ, ਇਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣੀ ਹੈ। ਸਪੀਕਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕਰਿਓ।” ਉਸ ਨੇ ਫਿਰ ਕਹਿ

ਦਿੱਤਾ, “ਜਨਾਬ ਛੱਤ ਚੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ ਪਾਣੀ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ।” ਇਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵੀ ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਹੋ ਕਿਹਾ, “ਕਿਸੇ ਦੂਜੀ ਸੀਟ ‘ਤੇ ਬੈਠ ਜਾਓ, ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰਿਓ।” ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਨੇਮ-ਕਾਨੂੰਨ ਇੰਜ ਹੀ ਹੋਣ, ਪਰ ਇਕ ਗੱਲ ਯਾਦ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਫੌਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਵੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਚਲਦੇ ਇਜਲਾਸ ਚੋਰਾਨ ਛੱਤ ਤੋਂ ਉੱਖੜ

ਕੇ ਇਕ ਪਲਾਸਟਿਕ ਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਪਲੇਟ ਵੀ ਡਿੱਗ ਪਈ ਸੀ। ਜੇ ਛੱਤ ਤੋਂ ਇੰਜ ਹੀ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਡਿੱਗਦਾ-ਚੌਂਦਾ ਰਿਹਾ, ਫਿਰ ਨੇਮ-ਕਾਨੂੰਨ ਛੱਡ ਕੇ ਵੀ ਗੱਲ ਸੁਣਨੀ ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਂਜ਼ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਭਵਨ ਦੀ ਛੱਤ ਵੀ ਚੌਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਾਲਤ ਕੀ ਹੋਵੇਗੀ? ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਮੀਂਹ ਵੀ ਪੂਰੇ

ਪਏ ਨਹੀਂ, ਮੀਂਹਾਂ ਦਾ ਅਗੇਤਾ ਠਾਕਾ ਜਾਂ ਛਤਕਾ ਹੀ ਆਇਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਮੌਨਸੂਨ ਨੇ ਜਲਵਾ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤਾ, ਫੇਰ ਕੀ ਬਣੇਗਾ?

ਏਧਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਕੁ ਖ਼ਬਰਾਂ ਹੋਰ ਆਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਮੁੱਦਾ ਹਨ, ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਮੁੱਦਾ। ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਖ਼ਬਰ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ-ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਟੈਸਟ ‘ਆਈਲੈਟਸ’ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਇਕੋ ਦਿਨ ਦੋ ਥਾਂਈਂ, ਜਲੰਧਰ ਤੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਿਚ, ਛਾਪਾ ਪਿਆ ਤੇ ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਪੰਜ ਕੁ ਮੁੰਡੇ ਤੇ ਚਾਰ ਕੁ ਕੁੜੀਆਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਥਾਂ ਟੈਸਟ ਦਿੰਦੇ ਫੜੇ ਗਏ।

ਆਈਲੈਟਸ ਦਾ ਟੈਸਟ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਵਕਾਰ-ਸਤਿਕਾਰ ਦਾ ਪੈਮਾਨਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਇਹਨਾਂ ਟੈਸਟਾਂ ਬਾਰੇ ਅੱਗੇ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਸੂਈ ਘੁੰਮਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਹੁਣ ਹੋਰ ਘੁੰਮੇਗੀ। ਫੜੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਮੁੱਕਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸੰਨ੍ਹ ਉੱਤੇ ਫੜੇ ਚੋਰ ਵਾਂਗ ਹਨ, ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਉਹ ਟੈਸਟ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੋਰਸ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੀ ਏਜੰਸੀ ਨੇ ਸਿੱਧਾ ਸੌਦਾ ਮਾਰ ਕੇ ਪੈਸੇ ਤੇ

ਪਾਸਪੋਰਟ ਲੈ ਲਏ ਸਨ, ਕਿਸ ਨੂੰ ਬਿਠਾ ਕੇ ਟੈਸਟ ਦਿਵਾਉਣਾ ਤੇ ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਉਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਹੈ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ, ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਗਿਆ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨੀਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਣ, ਪਰ ਸਵਾਲ ਦੋ-ਚਾਰ ਜਣਿਆਂ ਦੀ ਫੜੋ-ਫੜੀ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਸਕੈਂਡਲਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਫੜਨ ਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਟੈਸਟ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਉੱਤੇ ਵੀ ਫੋਟੋ ਲੱਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਆਏ ਹੋਏ ਰੋਲ ਨੰਬਰ ਉੱਤੇ ਵੀ, ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਉੱਤੇ ਵੀ ਤੇ ਟੈਸਟ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਵਿਚ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਉੱਤੇ ਦੂਜੀ ਫੋਟੋ ਚਿਪਕਾ ਕੇ ਕੋਈ ਨਕਲੀ ਬੰਦਾ ਟੈਸਟ ਦੇਣ ਪੁੱਜ ਕਿਵੇਂ ਗਿਆ? ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉੱਚੇ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਵੀ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਇਕ ਹੋਰ ਖ਼ਬਰ ਛਪੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਪਟਿਆਲੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਤੇ ਟੈਕਨੀਕਲ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਦਾਖ਼ਲੇ ਲਈ ਅੰਗਰੀਏ ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਵਰਗ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਕੌਂਸਲਿੰਗ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ। ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਮੁੰਡੇ ਉੱਤੇ ਸ਼ੱਕ ਪੈ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਅਸਲੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨਹੀਂ।

ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਤੋਂ ਭੇਦ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਾਸੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਥਾਂ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦੇਣ ਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਸਵਾਲਾਂ-ਜਵਾਬਾਂ ਵਿਚ ਉਲਝ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਫਸ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਦੀ ਥਾਂ ਉਸ ਨੇ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗਰੀਬਤਾ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਉਹ ਰਾਏਕੋਟ ਕਸਬੇ ਵਿਚ ਚੰਗੇ ਚੱਲਦੇ ਲੋਹਾ ਸਟੋਰ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ। ਏਨੇ ਮਾਇਆਧਾਰੀ ਵੀ ਜੇ ‘ਗਰੀਬ’ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਪੈਸੇ ਪੱਖੋਂ ਗਰੀਬ ਨਹੀਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੀਤ ਦੀ ਗਰੀਬੀ ਨੇ ਮਾਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ ਤੇ ਨੀਤ ਦੀ ਗਰੀਬੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਜਿਸ ਬੰਦੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਰਲ ਜਾਵੇ, ਫਿਰ ਕਦੇ ਨਿਕਲਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਵਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਪਿੱਛੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਸਦੇ ਇਕ ਮਿੱਤਰ ਨੇ ਈ-ਮੇਲ ਕਰ ਕੇ ਕਿਹਾ ਹੈ, “ਏਦਾਂ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਤਾਂ ਮੰਨਣ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।”

ਸਵਾਲ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਮਿੱਤਰਾਂ ਦੇ ਮੰਨਣ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਕੀਕਤਾਂ ਕੂਕ-ਕੂਕ ਕੇ ਕਹਿ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਸਾਡਾ ਦੇਸ਼ ਹੁਣ ਏਦਾਂ ਦਾ ਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਟਰੱਕਾਂ ਵਾਲੇ ਵੀ ਲਿਖੀ ਫਿਰਦੇ ਹਨ, “ਸੌ ਵਿਚੋਂ ਨਤਿਨਵੇਂ ਬੇਈਮਾਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਮੇਰਾ ਭਾਰਤ ਮਹਾਨ।”

ਸਾਂਤ ਵਸਦੇ ਦੇਹਰਾਦੂਨ 'ਚ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਮੁੰਡਾ ਮਾਰਿਆ

-ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨਿਊਜ਼ ਸਰਵਿਸ

ਦੇਹਰਾਦੂਨ ਵਿਚ 22 ਸਾਲਾ ਨੌਜਵਾਨ ਦੇ ਕਤਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 14 ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਤਲ ਦਾ ਪਰਚਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 8 ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਮੁਅੱਤਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਇਹ ਦੱਸ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਵਧੀਕੀਆਂ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਬਾਦਸਤੂਰ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦੇਹਰਾਦੂਨ ਆਏ ਰਣਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਸੂਈ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਵਲ ਘੁੰਮਦੀ ਹੈ।

ਜਿਸ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਵਿਚ ਰਣਬੀਰ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਸਮੇਤ ਰੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਜਿਵੇਂ ਪੁਲਿਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਮਾਨ ਲੈ ਕੇ ਗਈ, ਉਸ ਨਾਲ ਪੁਲਿਸ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸ਼ੱਕ ਹੋਰ ਗੂੜ੍ਹਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਕਤੂਲ ਦੇ ਜਿਸਮ ਵਿਚੋਂ 12 ਗੋਲੀਆਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 28 ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਮਿਲੇ ਹਨ। ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ

ਨੇ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਕਤੂਲ ਉੱਤੇ ਬੇਇਤਾਹਤ ਤਸ਼ੱਦਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਕਤਲ ਦੀ ਇਸ ਵਾਰਦਾਤ ਬਾਰੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਲਗਾਤਾਰ ਬਦਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੇਹਰਾਦੂਨ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਪੁਲਿਸ ਅਮਿਤ ਕੁਮਾਰ ਸਿਨਹਾ ਨੇ ਸਮੁੱਚੇ ਮਾਮਲੇ ਉੱਤੇ ਪਰਚਾ ਪਾਉਣ ਦੀ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਮਾਮਲਾ ਤੁਲ ਫੜ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਾਈਨ ਹਾਜ਼ਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਰਣਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਜੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਾਗਰੂਕ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਰਮੇਸ਼ ਪੋਖਰਿਆਲ ਨਿਸ਼ਾਂਕ ਦੀ ਦਖ਼ਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਵੇਂ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਤਲ ਦਾ ਪਰਚਾ ਦਰਜ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਇਹ ਮਸਲਾ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਸਵਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਕਿਸ

ਕਰਕੇ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਚਲੀ ਗਈ।

ਦੇਹਰਾਦੂਨ ਦੀ ਘਟਨਾ ਪੁਲਿਸ ਵਧੀਕੀ ਦੀ ਕੋਈ ਇਕਲੌਤੀ ਘਟਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਗੜਬੜੀ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਅਕਸਰ ਝੂਠੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਅਤੇ ਬੇਕਸੂਰਾਂ ਉੱਤੇ ਤਸ਼ੱਦਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅੰਤਵਾਦ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਪੁਲਿਸ ਵਧੀਕੀਆਂ ਹੋਈਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਘੜਵੀਂ ਮਿਸਾਲ ਲਾਵਾਰਸ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦਾ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਅਣਸੁਲਝਿਆ ਮਾਮਲਾ ਹੈ।

ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਅਪਰਾਧ ਸ਼ਾਖਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁਖੀਆਂ ਦਾ ਝੂਠੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਨਾਂ ਬੋਲਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਐਸ.ਐਸ. ਰਾਠੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਸਮੇਤ ਅਦਾਲਤ ਵਲੋਂ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਵਧੀਕੀਆਂ ਦੇ ਇਸ ਰੁਝਾਨ ਕਾਰਨ ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਬੇਕਸੂਰ ਅਤੇ ਨਿਹੱਥੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਵਧੀਕੀਆਂ ਕਰਨਾ ਸਮੁੱਚੇ

ਦੇਸ਼ ਲਈ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਗੜਬੜੀ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਅੰਤਵਾਦੀ ਹਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ੱਕ ਕਾਰਨ ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਘਟਨਾ ਦੇ ਵਾਪਰ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਦੇਹਰਾਦੂਨ ਵਰਗੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਦੀ ਵੀ ਆੜ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੀ। ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਅਜਿਹੀ ਵਾਰਦਾਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਤਲ ਨੂੰ ਆਤਮ-ਰੱਖਿਆ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਾਰ ਦੇਣਾ ਜਾਂ ਵਧੀਕੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਬੇਕਸੂਰ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਜਬਰੀ ਮੁਲਜ਼ਮ ਬਣਾਉਣਾ ਪੁਲਿਸ ਬਾਰੇ ਸ਼ੱਕ ਨੂੰ ਗੂੜ੍ਹਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਕੌਮੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਦੇਹਰਾਦੂਨ ਕਾਂਡ ਦਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦਿਆਂ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਤੋਂ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਉੱਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਢੁਕਵੀਂ ਰਾਹਤ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪੱਲਾ ਮਾਰ ਕੇ ਬੁਝਾ ਗਈ ਦੀਵਾ

ਸੜਕ ਕਿਨਾਰੇ ਇਕ ਭਲਾ-ਮਾਣਸ ਸੋਚਾਂ ‘ਚ ਡੁੱਬਿਆ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਕੋਲੋਂ ਲੰਘਣ ਵਾਲੇ ਇਕ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ‘ਰੱਬ ਦਿਆਂ ਬੰਦਿਆ ਕੀ ਸੋਚਦੈ?’ ਉਹ ਭੋਲਾ ਜਿਹਾ ਮੂੰਹ ਬਣਾ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ‘ਧੀ ਵਿਆਹੁਣ ਵਾਲੀ ਐ, ਕੰਮ ਕੋਈ ਹੈ ਨੀ, ਇਹੀ ਸੋਚ ਰਿਹੈ ਹੱਥ ਪੀਲੇ ਕਿਵੇਂ ਕਰਾਂਗਾ?’ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਨੇ ਫਿਰ ਸ਼ਰਾਰਤ ਦੀ ਬੁਰਕੀ ਸੁੱਟੀ, ਲੈ ਕੰਮ ‘ਤੇ ਤੈਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਲੁਆ ਦਿਆਂਗੇ’ ਉਹਦੇ ਚਿਹਰੇ ‘ਤੇ ਰੋਣਕ ਨੱਚਣ ਲੱਗ ਪਈ। ‘ਪੈਸੇ ਕਿੰਨੇ ਮਿਲਣਗੇ?’ ਤੇਰੀ ਸੋਚ ਤੋਂ ਵਧ, ਪੁਰਾ ਲੱਖ ਰੁਪਿਆ ਮਹੀਨਾ ਤਨਖਾਹ।’ ਸ਼ੇਖਚਿਲੀ ਵਾਂਗ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾ ਸੰਭਾਲੀ ਜਾਵੇ। ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਾ ‘ਕੰਮ ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ?’ ਸ਼ਰਾਰਤ ਦੀ ਅਗਲੀ ਪੁੱਤੀ ਮੂੰਹ ਦੇਂਦਿਆਂ ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ‘ਤੂੰ ਬਸ ਸੋਚਣੈ, ਸੋਚੀ ਜਾਣੈ।’ ਵਿਚਾਰਾ ਸੁਪਨੇ ਪੂਰੇ ਹੁੰਦੇ ਵੇਖ ਕੇ ਬਾਗੋਂ ਬਾਗ ਹੋਇਆ ਬੋਲਿਆ, ‘ਜਨਾਬ ਇਹ ਤਾਂ ਦੱਸੋ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਿਆ ਤਨਖਾਹ ਕੌਣ ਦੇਵੇਗਾ?’ ਦੂਜੇ ਨੇ ਚੁਟਕੀ ਮਾਰੀ। ‘ਬੱਸ ਇਹੋ ਤੈਂ ਸੋਚਣੈ।’ ਐਤਕਾਂ ਛੋਟੇ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ 2010 ਤੱਕ ਬਿਜਲੀ ਨਾਲ ਨੁਹਾ ਦਿਆਂਗੇ, ਚੌਵੀ ਘੰਟੇ ਚਾਲੂ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਵਾਂਗ। ਉਦੋਂ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕੱਛਾਂ ਵਜਾ ਲਈਆਂ। ਪਰ ਹੁਣ ਸੋਚਦੇ ਨੇ ਬਿਜਲੀ ਆਵੇਗੀ ਕਿਥੋਂ?’ ਇਹ ਦਾਅਵੇ ਚਹਿਲ ਤੇ ਸ਼ਿਮਲੇ ‘ਚ ਨਜ਼ਾਰੇ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਕੈਪਟਨ ਦੇ ਵੀ ਸਨ। ਭਲਾ ਜਿਸ ਮੁਲਕ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਟੁੱਟੀਆਂ ਹੋਣ, ਬਿਜਲੀ ਸਿਰਫ ‘ਜੈ ਹਿੰਦ-ਕਹਿਣ ਆਉਂਦੀ ਹੋਵੇ ਉਹ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਬਣ ਸਕਦੈ? ਲੋਕ ਇਹ ਵੀ ਸੋਚੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਵੀ ਆਰਥਿਕ ਸੰਕਟ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਿੱਛੇ ਕਾਰਨ ਰਾਜਨੀਤਕ ਹੀ ਰਹੇ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਵੀ ਮੱਤ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਤਾਂ ਲੰਬੀ ਸੀ ਪਰ ਅਕਲ ਛੋਟੀ। ਆਸ਼ਕ ਮਿਜਾਜ਼ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਇਕ ਬੋਲੀ ਸੀ, ‘ਅੱਖ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਗਈ ਪੱਲਾ ਮਾਰ ਕੇ ਬੁਝਾ ਗਈ ਦੀਵਾ।’ ਪਰ ਹੁਣ ਪੱਲਾ ਮਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂ ਕਿ ਲਾਟੂ ਬੁਝਿਆ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਕਿਰਲੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ‘ਚ ਕਰੇਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਿਹੜੇ ਹਰ ਵੇਲੇ ਕਿਸੇ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵੱਢਣ ਲਈ ਆਰੀ ਲਈ ਫਿਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਚੁਗਲੀ ਤੇ ਨਿੰਦਿਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਵੇਲੇ ਤੋਰੀ ਵਾਂਗ ਜੀਭ ਲਮਕਾਈ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਉਜਾੜਨ ਤੇ ਬਰਬਾਦ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਸ਼ਾਂਤ ਜਾਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਣਗੇ, ਭਲਾ ਏਦਾਂ ਹੋ ਸਕਦੈ? ਪਤੀ ਤੋਂ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਪਤਨੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵੀ ਉਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਕੈਦੀ ਬੰਦ ਤਾਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਹੋਵੇ ਪਰ ਉਸ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਸਾਰੇ ਬੂਹੇ ਬਾਰੀਆਂ ਖੁਲ੍ਹੇ ਹੋਣ। ਜਿਹੜੇ ਵਿਹਲ ਨੂੰ ਆਨੰਦ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਉਹ ਭਰਮ ਵਿਚ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਰੁੱਝੇ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਹੀ ਆਪਣਾ ਤੇ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਜੇ ਕੋਈ ਸੁਨੱਖਾ ਵੀ ਰੱਜ ਕੇ ਹੋਵੇ, ਸੋਹਣਾ ਵੀ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਲਾਰੇ ਵੀ ਦਾਅਵੇ ਹੀ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਤਾਪ ਬੜਾ ਗਹਿਰਾ ਉਠਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਚਿੱਟੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਾਲੇ ਚਿੱਟੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ‘ਚੋਂ ਉਤਰ ਕੇ ਇਹੋ ਕੁਝ ਤਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਜਾਂ ਮੰਦਾ-ਚੰਗਾ ਕਿਸ ਨੂੰ ਬੋਲਦੇ ਹਨ? ਜ਼ਰਾ ਕਿਆਸ ਕਰਕੇ ਵੇਖਿਓ ਤਾਂ ਬਿਜਲੀ ਮਹਿਕਮਾ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਮਹਿਕਮੇ ਵਾਲੇ ਹੀ ਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੰਦ ਕਿਰਤ ਕਿਰਤ ਕੇ ਲੰਬੇ ਹੱਥੀਂ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਘਾਟਾ ਝੱਲਣ ਵਾਲਾ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ‘ਲਾਰੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਤੇ ਸੱਟਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇ’ ਵਾਲੀ ਹਾਲਤ ‘ਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਗੱਲ ਕੋਈ ਚਾਰ ਕੁ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ। ਹਾੜ੍ਹ ਯਾਨਿ ਕਿ ਜੂਨ ਲੋਹੇ ਦੀ ਭੱਠੀ ਵਾਂਗ ਤਪੇ। ਨਾ ਅੰਦਰ ਚੈਨ ਮਿਲੇ ਨਾ ਬਾਹਰ। ਉਪਰੋਂ ਬਿਜਲੀ ਆਵੇ ਤੇ ‘ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ’ ਕਹਿ ਕੇ ਭੱਜ ਜਾਵੇ। ਇੰਜ ਅਠਖੇਲੀਆਂ ਕਰਦੀ ਨੇ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਲੰਘਾ ਦਿੱਤੀ। ਫਿਰ ਦੇ ਕੁ ਘੰਟੇ ਲੰਘੇ ਹੋਣਗੇ, ਅੱਖ

ਲੱਗੀ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਲਾਟੂ, ਕੂਲਰ, ਪੱਖੇ ਫਿਰ ਬੰਦ, ਭਰੇ ਪੀਤੇ ਨੇ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਫੋਨ ਕਰ ਹੀ ਲਿਆ ‘ਹੁਣ ਦੇਵੀ ਕਿੰਨੇ ਵਜੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਵੇਗੀ?’ ਮੈਂ ਵਿਅੰਗਮਈ ਅੰਦਾਜ਼ ‘ਚ ਪੁੱਛਿਆ। ਉੱਘਦਾ ਅਪ੍ਰੈਟਰ ਬੋਲਿਆ ‘ਇਹ ਕਿਸੇ ਸਾਧ ਜਾਂ ਪੁੱਛਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਡੇਰੈ। ਅਖੇ ਦੇਵੀ ਕਿੰਨੇ ਵਜੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਵੇਗੀ। ਸੋਣ ਤਾਂ ਦਿਆ ਕਰੋ। ਇਹ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਹੈ।’ ਤੇ ਉਹਨੇ ਠਾਹ ਦੇਣੀ ਫੋਨ ਦਾ ਚੌਂਗਾ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ।

ਮਨ ‘ਚ ਸੋਚਿਆ ਪਈ ਇਹ ਵਿਚਾਰਾ ਇਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਕਿ ਲੋਕ ਅਸਲੀ ਦੇਵੀਆਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਸਿਰਫ ਬਿਜਲੀ ਦੇਵੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਵਿਲਕਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਹੁਣ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦੇਵੇ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀਓ ਬਿਜਲੀ 24 ਘੰਟੇ ਮਿਲੂ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰੋ ਤਾਂ ਸੱਚ ਮੰਨਿਓ ਸਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਸਣੇ ਬੁੱਢੇ-ਠੋਰਿਆਂ ਤੇ ਨਿਆਣੇ ਨਿੱਕਿਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਲੱਤ ਭਾਰ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਜਾਊ। ਮੈਂ ਹੌਂਸਲਾ ਕਰਕੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਫੋਨ ਮਿਲਾ ਲਿਆ ਉਹੀ ਬਾਬੂ ਮਾਰੂ ਮੱਝ ਵਾਂਗ ਚਾਰੇ ਖੁਰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਪੈ ਗਿਆ ‘ਕੀ ਗੱਲ ਐ?’ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ‘ਜਨਾਬ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਮੈਂ ਹੀ ਫੋਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਦੇਵੀ ਮੈਂ ਬਿਜਲੀ ਨੂੰ ਆਖਿਐ। ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਸਮਝੋ ਨਹੀਂ।’

‘ਦੇ ਘੰਟਿਆਂ ਨੂੰ ਆਵੇਗੀ।’ ਉਹ ਫਿਰ ਅੱਖੜ ਕੇ ਪਿਆ।

‘ਜਾਵੇਗੀ ਕਦੇ?’

‘ਪਤਾ ਨੂੰ ਅੱਧੇ ਘੰਟੇ ਬਾਦ ਵੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤੇ ਪੰਦਰਾਂ ਮਿੰਟ ਬਾਦ ਵੀ।’

‘ਅੱਜ ਕੱਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤਨਖਾਹ ਬਿਜਲੀ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਮਿਲਦੀ ਐ ਜਾਂ ਕੱਟਣ ਦੀ?’

‘ਬਾਬੂ ਜੀ ਫਾਲਤੂ ਗੱਲਾਂ ਨਾ ਕਰੋ।’

ਅਗਲਾ ਸਵਾਲ ਮੈਂ ਫਿਰ ਧਰਤਾ ਮੂਹਰੇ ‘ਕੀ ਐਸ ਵੇਲੇ ਉੱਚੇ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਦੀਵਾ ਗੁੱਲ ਐ?’

‘ਕਿਹੜੇ ਮਹਿਲ?’

‘ਤੈਨੂੰ ਇਹੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਪਈ ਪਟਿਆਲੇ ਆਲੇ ਰਾਜੇ ਦੇ।’

‘ਕੀ ਬਾਦਲ ਦੇ ਘਰ ਵੀ ਇਸ ਵੇਲੇ ਮੱਛਰ ਗਿੱਧਾ ਪਾ ਰਿਹੈ, ਕੀ ਮੰਤਰੀ ਐਸ ਵੇਲੇ ਜਾਗ ਰਹੇ ਨੇ? ਕੀ 24 ਘੰਟੇ ਬਿਜਲੀ ਦੇਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੁਖਬੀਰ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਾਂਗ ਗਲੀਆਂ, ਕੋਠਿਆਂ ਤੇ ਬਹਿ ਕੇ ਸਾਢੇ ਨਾਲ ਮੱਛਰ ਉਡਾ ਰਿਹੈ?’ ਮੈਂ ਕਈ ਸਵਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਪਰ

ਉਹ ਕਦੋਂ ਦਾ ਫੋਨ ਕੱਟ ਗਿਆ।

ਇਕ ਦਿਨ ਇਥੇ ਇਕ ਮਿੱਤਰ ਪਿਆਰੇ ਦਾ ਫੋਨ ਆਇਆ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਾ, ਤੁਹਾਡੀ ਲੇਖਣੀ ‘ਚੋਂ ਕਈ ਵਾਰ ਝਲਕ ਮਾਝੇ ਤੇ ਮਾਲਵੇ ਦੀ ਪੈਂਦੀ ਆ। ਜੁਆਨਾ ਕਿਹੜਾ ਪਿੰਡ ਐ ਤੇਰਾ?’

ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਨਵੇਂ ਸ਼ਹਿਰ ਜਿਲ੍ਹੇ ‘ਚ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿੰਡ ਕੌਰ ਦੇ ਨਾਲ ਭੌਰਾ। ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁਧ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਭੌਰਾ ਵੀ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਹੀ ਸੀ, ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਲਈ ਖੇਡਣ ਵਾਲਾ ਕੁਲਬੀਰ ਵੀ ਇਥੋਂ ਦਾ ਹੈ, ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮਰਹੂਮ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮੰਤਰੀ ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਵੀ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਹੀ ਸੀ?’

ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਜੁਆਨਾ ਫਿਰ ਤੇਰੇ ਪਿੰਡ ਤਾਂ ਬਿਜਲੀ ਜਾਂਦੀ ਨੂੰ ਹੋਣੀ?’

‘ਕਿਉਂ ਭਾਖੜੇ ਤੋਂ ਸਿੱਧੀ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਲਾਈਨ ਪਈ ਹੋਈ ਐ?’

ਤੇ ਉਹ ਹੱਸਦਿਆਂ ਫੋਨ ਕੱਟ ਗਿਆ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਇਕ ਹਾਸਰਸ ਪਾਤਰ ਐਂ ਦੁੱਲੀ ਦਾ ਦੀਪ। ਮਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਦੁੱਲੀ ਸੀ ਤੇ ਪਿਓ ਛੋਟੇ ਹੁੰਦੇ ਦਾ ਮਰ ਗਿਆ। ਨਾ ਪੱਕ ਗਿਆ ਦੁੱਲੀ ਦਾ ਦੀਪ। ਪਿੰਡ ਦਾ ਚੌਕੀਦਾਰ ਐ। ਪੰਜਾਹ ਕੁ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਨਾ ਉਹਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋਇਆ ਨਾ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਦਾ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਬਾਜੀ-ਬੋਲੀ ਤੀਵੀਂ ਲਿਆਂ ਤੀ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਘਰੇ ਉਹਨੇ ਫੋਨ ਵੀ ਲੁਆ ਲਿਆ। ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਮੈਂ ਫੋਨ ਕਰਕੇ ਪੁੱਛਿਆ ‘ਕਿਵੇਂ ਦੀਪ ਠੀਕ ਐ?’

‘ਜਮਾਂ ਢੇਲੇ ਦੀਆਂ ਲਾਈ ਦੀਆਂ।’

‘ਕਹਿੰਦੇ ਬਿਜਲੀ ਨੂੰ ਆਉਂਦੀ?’

‘ਸਾਡੇ ਤਾਂ ਸਾਲੀ ਆਈ ਈ ਦੇ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ। ਪੰਜ ਘੋਟਣਿਆਂ ਅਰਗੇ ਜੁਆਕ ਬਿਜਲੀ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਨੇ ਤੇ ਪੈਰ ਤੇਰੀ ਭਾਬੀ ਦਾ ਫਿਰ ਭਾਰੀ ਐ, ਅੱਸ ‘ਚ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨੇ। ਅਸੀਂ ਬਿਜਲੀ ਤੋਂ ਧਾਰਾਂ ਲੈਣੀਆਂ, ਲਾਟੂ ਆਪਾਂ ਆਏ ਸਾਲ ਜਗਾ ਦਈਦੈ।’ ਉਹ ਇਕੋ ਸਾਰੇ ਕਈ ਕੁਝ ਗਿਣ ਗਿਆ।

‘ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਆਲੀ ਚਤੁਰ-ਚਲਾਕ ਠਾਕਰੀ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਐ?’

‘ਗਡੀਰਨੇ ਵਾਂਗ ਭੱਜੀ ਫਿਰਦੀ ਐ। ਉਹਦੇ ਪੋਤਾ ਹੋਇਆ ਪੰਜ-ਛੇ ਕੁ ਦਿਨ ਹੋ ਗਏ। ਮੈਂ ਗਿਆ ਮੁੰਡੇ ਦਾ ਨਾਂ ਦਰਜ ਕਰਨ। ਉਹ ਸ਼ਹਿਰੇ ਆਈ ਸੀ ਬੋਂਦਲੀ, ਪੱਖੀਆਂ ਚੱਕੀ ਆਵੇ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਤਾਈਂ ਕਿਵੇਂ ਆਂ? ‘ਭੁੜਕ ਪਈ’ ਆਂਦੀ ਓ

ਬੋਤਾ ਬਹਿ ਜੇ ਤੁਹਾਡਾ ਲਾਲ ਝੰਡੇ ਆਲਿਓ। ‘ਮਰੀਕਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਿੱਧੀ ਬਿਜਲੀ ਦੇਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਸੀ। ਤੁਸੀਂ ਪਾਏ ਬੇਤੀਆਂ ‘ਚ ਵੱਟੇ। ਮਿੰਦੇ ਦੇ ਜੁਆਕ ਕਾਹਦਾ ਜੰਮਿਆ ਛੇ ਦਿਨ ਹੋ ਗਏ ਬਹੁ ਵਿਲਕਦੀ ਐ, ਜੁਆਕ ਦੀ ਲਲੇ ਨੀ ਅੰਦਰ ਵੜਦੀ। ਪੱਖਾ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਹੋ ਗਏ ਘੰਟਾ ਨੂੰ ਘੁੰਮਿਆ ਹੋਣਾ। ਵਿਚਾਰੀ ਛਿਲੇ ‘ਚ ਐ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਨਿਕਲ ਸਕਦੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਆਲੇ ਕਾਮਰੇਡ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ‘ਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਟਿੱਡ ‘ਚ ਕਾਨ੍ਹਾ ਪਾਈ ਫਿਰਦੇ ਸੀ ਅਖੇ ਝੱਲ ਹੁਣ ਮੇਰੀ ਬਹੁ ਤੇ ਜੁਆਕ ਨੂੰ ਪੱਖੀ। ਅੱਗੇ ਆਂਹਦੇ ਸੀ ਭਾਖੜੇ ਆਲੇ ਪਾਣੀ ‘ਚੋਂ ਬਿਜਲੀ ਕੱਢ ਕੇ ਫੋਕਾ ਪਾਣੀ ਦਈ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਪੰਡ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਰੂਸ ਛੱਡ ਆਉ। ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਪੱਖੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਆਈ ਆਂ ਤੀਹ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਚੇਤੇ ਆ ਗਏ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਦਸ ਕੁ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਬਿਜਲੀ ਦੁੱਖੋਂ ਵਿਲਕਦਾ ਆ ਰਿਹੈ। ਵੋਟਾਂ ਆਲੇ ਦਿਨਾਂ ‘ਚ ਗੁਆਂਢੀ ਰਾਜਾਂ ਤੋਂ ਮਹਿੰਗੀ ਬਿਜਲੀ ਖਰੀਦ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੁੱਧੂ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਵੋਟਾਂ ਪੰਜ ਵਜੇ ਪੈ ਕੇ ਹਟੀਆਂ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਸਾਢੇ ਪੰਜ ਗੁੱਲ। ਹੁਣ ਸਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਹਾਲ ਦੁਹਾਈ ਪਾ ਰਿਹੈ, ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨ ਹਲਕਿਆਂ ‘ਚ ਵੋਟਾਂ ਪੈਣ ਲੱਗੀਆਂ ਨੇ ਉਥੇ ਲੋਕ ਕੂਲਰਾਂ ਮੂਹਰਿਓਂ ਨੂੰ ਉੱਠਦੇ।

ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਨੇ ਬਰਸਾਤ ਦੇ ਅੱਖ ਮਟੱਕੇ ਕਾਰਨ ਭਾਖੜੇ ਵਾਲੀ ਗੋਬਿੰਦ ਸਾਗਰ ਕਦੇ ਦੀ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਟਰਬਾਈਨਾਂ ਬੰਦ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਬਠਿੰਡੇ ਤੇ ਰੋਪੜ ਆਲੇ ਬਰਮਲ ਪਲਾਂਟ ਯੂਨਿਟ ਬੰਦ ਹੋਣ ਦੀ ਦੁਹਾਈ ਦੇ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁਰਖ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹੈ। ਸੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਕੋਇਲਾ ਪੈਸੇ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਮਿਲ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਚਾਹੇ ਬੀਬੀ ਭੱਠਲ ਕਹੇ ਚਾਹੇ ਕਾਕਾ ਬਾਦਲ, ਚਾਹੇ ਕੈਪਟਨ ਸਾਹਿਬ, ਪੰਜਾਬ ‘ਚੋਂ ਬਿਜਲੀ ਸੰਕਟ ਮੁਕਾਉਣਾ ਬੜਾ ਔਖਾ ਕਾਰਜ ਹੈ। ਐਵੇਂ ਉਠ ਦੇ ਮੂੰਹ ‘ਚ ਜੀਰਾ ਫਸਾਈ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।

ਚਿੱਟੀਆਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪਤੈ ਤੇ ਨੀਲੀਆਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕਿ ਇਹ ਸੰਕਟ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸੰਕਟ ਬਣੇਗਾ। ਸਿਰਫ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ‘ਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਹੋ ਰਿਹੈ।

ਬੋਤਾ ਜਿਹਾ ਹੋਰ ਠਹਿਰੇ ਲੋਕ ਸੜਕਾਂ ‘ਤੇ ਉਤਰਨ ਹੀ ਵਾਲੇ ਨੇ। ਹਾਲੇ ਬੋਤਾ ਸਹਿਮੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੋਏ ਨੇ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜੇ ਦੇ ਰਾਜ ਦੀ ਲਾਲਤੂ

ਗੱਲੀ-ਬਾਤੀ

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਫੋਨ: 925-752-8025

ਵਾਲੀ ਘਟਨਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲੀ ਨਹੀਂ। ਹੋਇਆ ਇਉਂ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜ ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਤੋਂ ਗੁੱਲ ਬਿਜਲੀ ਵਿਰੁਧ ਲਾਲਤੂ ਦੇ ਤਪੇ ਲੋਕ ਮੁਜਾਹਰੇ ‘ਤੇ ਉਤਰ ਆਏ। ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਭੰਨ ਸੁੱਟਿਆ ਤੇ 132 ਕੇ.ਵੀ. ਗਰਿੱਡ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ। ਫਿਰ ਕੀ ਸੀ ਪੁਲਿਸ ਕਪਤਾਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ‘ਚ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਘਰਾਂ ‘ਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਕੁੱਟਿਆ, ਤੀਵੀਆਂ ਬੱਚੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਖਸ਼ੇ। ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਢਾਹ ਸੁੱਟੇ ਤੇ ਮੰਜੇ ਤੋੜ ਦਿੱਤੇ। ਪੁਲਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਨੁੱਡਾਂ ਨਾਲ ਬੁੜੀਆਂ ਖੁਦੋਂ ਵਾਂਗ ਬੁੜਕਦੀਆਂ ਦੇਖੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਜੇ ਛੇਤੀ ਬਿਜਲੀ ਸੰਕਟ ਦਾ ਹੱਲ ਨਾ ਨਿਕਲਿਆ ਤਾਂ ਤਪਦੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅੱਗ ਲੱਗੇਗੀ।

ਜੇ ਘਰ ‘ਚ ਦਾਣੇ ਨਾ ਹੋਣ ਤਾਂ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਨੂੰ ਲੰਗਰ ਛਕਣ ਦਾ ਨਿਉਂਦਾ ਦੇਣਾ ਸਿਆਣੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ਨੂੰ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਬਿਜਲੀ ਤਾਂ ਮੁੱਲ ਦੇਣ ਨੂੰ ਹੈ ਨੂੰ। ਮੁਢਲੇ ਕਿਥੋਂ ਦਿਓਗੇ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਤਾਂ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਪੈਸੇ ਲਓ ਬਿਜਲੀ ਦਿਓ। ਪਰ ਕੌਣ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਆਖੇ ਇੰਜ ਨਹੀਂ ਇੰਜ ਕਰ।

ਕਮਾਲ ਦੇਖੋ ਕਿ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਸੰਕਟ ਦਾ ਹੱਲ ਤੇ ਸੋਕੇ ਦਾ ਇਲਾਜ ਲੱਭਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਏ.ਸੀ. (ਵਾਤਾ-ਨਕੂਲ) ਮਾਹੌਲ ‘ਚ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੰਤਰੀਆਂ ਸਣੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਅਫਸਰ ਸ਼ਾਹੀ ਏ.ਸੀ. ਘਰਾਂ ‘ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਏ.ਸੀ. ਕਾਰਾਂ ‘ਚ ਬਹਿ ਕੇ ਏ.ਸੀ. ਇਮਾਰਤਾਂ, ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਵਿਚ ਆ ਬਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸੀਸੇ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਭੂ-ਮੱਧ ਰੇਖਾ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਲਾਲ ਹੋਇਆ ਦਿਸਦਾ ਹੋਣੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਢਾ ਅਦਾਰਾ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਘਾਟੇ ‘ਚ ਚੱਲ ਰਿਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਜ਼ਿਲੇ ਦੇ ਬਹੁ ਚਰਚਿਤ ਰਹੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਇਕ ਹੁਕਮ ਕਰਕੇ ਹਰ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਤ੍ਰਿਵੇਣੀ ਯਾਨਿ ਕਿ ਬੋਹੜ-ਪਿੱਪਲ ਤੇ ਨਿੱਮ ਦੇ ਦਰਖਤ ਲਾਏ ਸਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਜਾਣ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਰਖਤਾਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਪਵੇਗਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ‘ਚ ਹੁਣ ਬਿਜਲੀ ਖੁਦੋਂ ਦੁਪਿਹਰਾ ਕੱਟਣ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਰਖਤਾਂ ਬੋਲੇ ਹੀ ਬੈਠੇ ਦਿਸਦੇ ਹਨ ਤੇ ਰਾਤੀ ਨੰਗੇ ਪਿੰਡੇ ਤੇ ਘਰਾਂ ‘ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਕੇ ਸਾਫਾ ਮਾਰ ਕੇ ਮੱਛਰ ਨੂੰ ਆਂਹਦੇ ਹਨ, ‘ਨਾ ਕਰ ਸ਼ਰਾਰਤਾਂ ਯਾਰ।’

ਜਦੋਂ ਪਿੰਡਾਂ ‘ਚ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲ ਬਿਜਲੀ ਆਈ ਸੀ ਤਾਂ ਨੰਦ ਲਾਲ ਨੂਰਪੁਰੀ ਨੇ ਗੀਤ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ‘ਭਾਖੜੇ ਤੋਂ ਆਉਂਦੀ ਮੁਟਿਆਰ ਨੱਚਦੀ’ ਪਰ ਹੁਣ ਇਸ ਮੁਟਿਆਰ ਦੀਆਂ ਝਾਂਜਰਾਂ ਟੁੱਟ ਗਈਆਂ ਹਨ ਪੈਰੀਂ ਛਾਲੇ ਪੈ ਗਏ ਹਨ। ਦੇਖੋ ਬਾਦਲ ਜਾਂ ਕੈਪਟਨ ਸਾਹਿਬ ਕਦੋਂ ਨਵੀਆਂ ‘ਝਾਂਜਰਾਂ’ ਘੜਾ ਕੇ ਦੇਣਗੇ।

ਮਲਾਹ

ਇਕ ਸੁਰਮਈ ਸ਼ਾਮ ਵਿਚ
ਝੀਲ ਦੇ ਪਾਣੀ ਤੇ ਧੁੰਧ ਦਾ ਸ਼ੀਸ਼ਾ
ਕਿਨਾਰੇ ਖੜ੍ਹੀ ਪੁਰਾਣੀ ਬੋਤੀ ਵਿਚ
ਝੀਲ ਨੂੰ ਮੁੜ ਕੇ ਦੇਖਦਾ ਮਲਾਹ
ਅਤੇ ਹੋਰ ਖਾਲੀ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਬੋਤੀਆਂ
ਅਹਿਸਾਸ ਦਿਵਾਂਦੇ ਹਨ
ਕਿ ਪੁਰਾਂ ਦੇ ਪੁਰ ਲੰਘ ਗਏ
ਰਾਜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਮੰਜਲ ‘ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰ ਲੰਘਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ
ਇਹ ਮਲਾਹ
ਅੱਜ ਰੁਕ ਚੁੱਕੀ ਟੁਟੀ-ਫੁਟੀ ਬੋਤੀ ਵਿਚ
ਇਕ ਬੁੱਤ ਬਣ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ
ਬੋਤੀਆਂ ਛੱਡ ਕੇ ਤੁਰ ਗਏ ਮਲਾਹ
ਹੁਣ ਇਥੇ ਸਵਾਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ
ਪਰ ਇਹ ਮਲਾਹ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ
ਕਿਸੇ ਦੀ ਉਡੀਕ ‘ਚ
ਕੀ ਕੋਈ ਇਸ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਭਾਅ ਗਿਆ ਹੈ
ਰੁਕ ਗਿਆ ਬੁੱਤ ਬਣਕੇ
ਉਸ ਦੇ ਮੁੜ ਆਉਣ ਤੱਕ
-ਪ੍ਰਮਿਦਰ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਵਾਨਾ
ਫੋਨ:510-781-0487

ਯਾਦ ਰੱਖਣਯੋਗ ਗੱਲਾਂ

*ਕੁਝ ਬਣੇ ਜਾਂ ਨਾ ਬਣੇ ਪਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਸਿਰਦਰਦ ਨਾ ਬਣੇ।

*ਮੁਸੀਬਤ ਦਾ ਵੀ ਲਾਭ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਸੋਚਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਵਧਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

*ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਮਿਥ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਅਕਸਰ ਅਸੀਂ ਉਸ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਵੀ ਲੰਘ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ।

*ਜਿਹੜਾ ਸਾਰੀ ਗੱਲਬਾਤ ਪੂਰਨ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਸਮਝਣ ਉਪਰੰਤ ਵੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਧੀਰਜ ਨਾਲ ਸੁਣਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਮਹਾਪੁਰਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

*ਉਦਾਸ ਆਦਮੀ ਜਿਥੇ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਥੇ ਮਾਯੂਸੀ ਅੱਗੇ ਖੜ੍ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

*ਫਰਜ਼, ਬੀਜ ਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਫਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

*ਲਾਇਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਬਣਨ ਵਾਸਤੇ ਸੁੱਖ ਤਿਆਗਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਲਾਇਕ ਬਣਨ ਉਪਰੰਤ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੁੱਖ ਮਿਲ ਜਾਣਗੇ।

*ਪਰਮਾਤਮਾ ਭਾਰ ਚੁੱਕਣ ਵੇਲੇ ਨਹੀਂ, ਲਾਹੁਣ ਵੇਲੇ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਬੋਝ ਚੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਨਹੀਂ, ਉਤਾਰਦਾ ਹੈ।

*ਮਨੁੱਖ ਫਲ ਵਿਚੋਂ ਬੀਜ ਦੇਖਦਾ ਹੈ, ਕੁਦਰਤ ਬੀਜ ਵਿਚੋਂ ਫਲ ਦੇਖਦੀ ਹੈ।

*ਸਵਰਗ ਜਾਂ ਨਜ਼ਾਰੇ ਵੇਖਣ ਵਾਸਤੇ, ਪਰ ਦਿਲਚਸਪ ਸਾਥ ਦਾ ਅਨੰਦ ਨਰਕਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

-ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ, ਫੀਨਿਕਸ
ਫੋਨ:480-794-0325

NirpalKaur.com

ਨਿਰਪਾਲ ਕੌਰ ਡਾਟ ਕੌਮ

A WEBSITE SHOWCASING THE TASTE OF PUNJABI FOOD

ਪੰਜਾਬਣ ਦੀ ਰਸੋਈ

ਥਿੰਦੇ ਇਸ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੋਈ

VISIT : WWW.NIRPALKAUR.COM

HOME COOKING, FASHION AND HEALTH

ਸੈਰੀ ਦੀ ਡਾਇਰੀ ਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਪੰਨੇ

ਰੰਗ-ਬੇਰੰਗ

ਪ੍ਰੋ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰੋਮਾਣਾ

ਸੈਰੀ ਸੰਧੂ ਦੀ ਡਾਇਰੀ ਦੇ ਕੁਝ ਪੰਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' 'ਚ ਛਪ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਸੈਰੀ ਰੀਟਾਇਰਡ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਹੈ, ਜੋ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਹਰ ਗਰਮੀ ਚੁੱਤੇ ਆਪਣੇ ਬੇਟੇ ਤੇ ਬੇਟੀ ਕੋਲ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ 3-4 ਮਹੀਨੇ ਗੁਜ਼ਾਰ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਆਦਤ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਡਾਇਰੀ ਲਿਖਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਥੋਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਮਾਜ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਅੰਕਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਪਤਰੇ ਇਸ ਕਾਲਮ ਰਾਹੀਂ ਅਸਾਂ ਪਾਠਕਾਂ ਤੱਕ ਪੁੱਜਦੇ ਕੀਤੇ ਸਨ।

ਉਸ ਬਾਰੇ ਇਕ ਹੋਰ ਗੱਲ ਹੈ, ਜੋ ਆਮ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਜੇ ਅਜੀਬ ਨਹੀਂ ਵੀ ਲਗਦੀ ਤਾਂ ਅਢੁੱਕਵੀਂ ਜ਼ਰੂਰ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਨਾਂ। ਸੈਰੀ ਉਸ ਦਾ ਨਿੱਕ ਨੇਮ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਨਾਂ ਹੈ 'ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ'। ਕਾਲਜ ਦੇ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਉਹ ਆਪਣੇ ਇਸ ਨਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਨਾ ਪਰਦਾ ਪਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਪੈਂਦਾ। ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸੁੰਦਰ ਜਾਂ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਹਿ ਕੇ ਬੁਲਾਇਆ ਹੋਵੇ। ਜੇ ਕਿਤੇ ਪੂਰਾ ਨਾਂ ਲਿਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਤਾਂ ਉਹ 'ਐਸ.ਐਸ.ਸੰਧੂ' ਨਾਲ ਹੀ ਕੰਮ ਸਾਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ। 'ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ' ਉਹ ਅਣਸਰਦੇ ਨੂੰ ਵਰਤਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਾਲਜ ਦਾ ਦਾਖਲਾ ਫਾਰਮ ਭਰਨ ਵੇਲੇ ਆਦਿ। ਇਸ ਪਿਛੇ ਕਹਾਣੀ ਇਹ ਕਿ ਸੈਰੀ ਦਾ ਦਾਦਾ ਜ਼ੈਲਦਾਰ ਸ਼ਿਵਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਬੜਾ ਦੁਰਦਰਸੀ ਅਤੇ ਸਮਝਦਾਰ ਆਦਮੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਕੋਈ ਕੋਈ ਪੜ੍ਹਿਆ ਲਿਖਿਆ ਬੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਉਹ ਉਰਦੂ ਦਾ ਅਖ਼ਬਾਰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹ ਲੈਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਰਦੂ 'ਚ ਚਿੱਠੀ ਵੀ ਲਿਖ/ਪੜ੍ਹ ਲੈਂਦਾ ਸੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਪਿੰਡਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਲ ਜਾ ਕੇ ਵਸਣ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸੋਚਦਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਉਸ ਨੇ ਸਾਡੇ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚ ਹਵੇਲੀ ਵਰਗਾ ਦੋ ਮੰਜਲਾ ਮਕਾਨ ਬਣਵਾਇਆ ਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਸ. ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਏ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਤੇ ਫੈਨ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਮਨ 'ਚ ਵਿੱਦਿਆ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਖੇਤਰ 'ਚ ਮਜੀਠੀਏ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਅਥਾਹ ਸ਼ਲਾਘਾ ਸੀ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਮਜੀਠੀਏ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਜ਼ੈਲਦਾਰ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਲੱਗਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਫੋਟੋ ਖਿਚਵਾ ਕੇ ਲਿਆਇਆ, ਜੋ ਅਜੇ ਵੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸੈਰੀ ਦੇ ਘਰ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸੈਰੀ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਪੂਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਅਤੇ ਸੈਰੀ ਦੇ ਡੈਡੀ ਮੰਮੀ ਦੇ ਡਟਵੇਂ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਆਪਣੇ ਪੋਤਰੇ ਦਾ ਨਾਂ ਆਪਣੇ ਨਾਇਕ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ 'ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ' ਰੱਖਿਆ। ਇਸੇ ਸੋਚ ਵਸ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਸੈਰੀ ਦੀ ਸਕੂਲ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਡਿਕਸ਼ਣੀ ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਕੂਲ 'ਚ ਕਰਵਾਈ। ਉਸ ਦੀ ਸੋਚ ਸੀ ਸ਼ਾਇਦ ਸੈਰੀ ਚੰਗੀ ਤੇ ਉੱਚੀ ਵਿੱਦਿਆ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ ਦੂਜਾ ਮਜੀਠੀਏ ਬਣੇ। ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸੈਰੀ ਕਾਲਜ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਦਾਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਰਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉਸਦਾ ਨਾਂ 18ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਾਲਾ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਥਾਂ-ਥਾਂ 'ਤੇ ਪੋਚਾ ਪਾਚੀ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦਾ ਵਾਹ ਕਾਮਰੇਡਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਮਾਨਤਾ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਅਖ਼ਬਾਰੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਰਾਹੀਂ ਬਦਲਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ।

ਇਕ ਵਾਰ ਸੈਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰੀ-ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਦੇ ਕੈਮਿਸਟਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਦੌਰਾਨ ਸਾਰੀ ਕਲਾਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਦੇ ਨਾਂ 'ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ' ਦਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਫਿਜ਼ਿਕਸ ਦਾ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਸੀ ਤੇ ਸੈਰੀ ਲੈਬ ਵਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪਿਛੋਂ ਕੁਝ ਮੱਧਮ ਤੇ ਰਲਵੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਉਸ ਦੇ ਕੰਨੀਂ ਪਈਆਂ 'ਸੁੰਦਰ ਮੁੰਦਰੀਏ, ਤੇਰਾ ਕੌਣ ਵਿਚਾਰਾ ਹੋ, ਦੁੱਲਾ ਭੱਟੀ ਵਾਲਾ...'। ਸੈਰੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਇਕਦਮ ਪਿੱਛੇ ਮੁੜ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਦੀਆਂ ਜਮਾਤਦਾਰਾਂ ਸਨ, ਜੋ ਇਕਦਮ ਚੁੱਪ ਕਰ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਸੁੰਗਤ ਕੇ ਲੈਬ 'ਚ ਚਲੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਸੈਰੀ ਸਿੱਧਾ ਫਿਜ਼ਿਕਸ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਡੇਵਿਟ ਕੋਲ ਗਿਆ ਤੇ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਪ੍ਰੋ. ਡੇਵਿਟ ਆਪਣੇ ਸੁਭਾਅ ਅਨੁਸਾਰ ਹੱਸ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਸੈਰੀ,

ਤੇਰੀ ਉਮਰ 'ਚ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਦੇ ਚੰਗੇ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੇ, ਬਾਕੀ ਅੱਜ ਤੁਹਾਡਾ ਆਖਰੀ ਪੇਪਰ ਹੈ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਤੁਸੀਂ ਫਿਰ ਕਦੇ ਮਿਲਣਾ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ।" ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਚੈਨ ਨਾ ਆਇਆ ਤੇ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਦੇ ਖਤਮ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਲਜ ਦੀ ਸਾਈਕਲ-ਸ਼ੈਡ ਕੋਲ ਜਾ ਘੇਰਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਆਦਤ ਅਨੁਸਾਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਬੋਲਣ ਲੱਗਾ, "Look here, I don't like this nonsense. Be careful in future." ਉਹ ਵਿਚਾਰੀਆਂ ਸੰਗਾਉਂਦੇ ਪੇਂਡੂ ਜਿਹੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਸਾਈਕਲ-ਸ਼ੈਡ 'ਚ ਚਲੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਸੈਰੀ ਨੂੰ ਅੱਜ ਵੀ ਆਪਣੇ ਇਸ ਵਿਹਾਰ ਦਾ ਅਫਸੋਸ ਹੈ। ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਜੇ ਕਿਧਰੇ ਉਹ ਕੁੜੀਆਂ ਮਿਲ ਜਾਣ ਤਾਂ ਮੁਆਫੀ ਜ਼ਰੂਰ ਮੰਗਣੀ ਹੈ।

ਇਕ ਹੋਰ ਘਟਨਾ ਦਾ ਸਬੰਧ ਸੈਰੀ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਕਾਰਡ ਨਾਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਦਾਦੇ ਦਾ ਨਾਂ ਸ਼ਿਵਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਂ ਜਨਮੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਅਤੇ ਕਾਕੇ ਦਾ ਨਾਂ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਛਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸੈਰੀ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਵਿਆਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਚਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਤੇ ਤਾਏ ਚਾਚੇ ਉਥੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਕਾਰਡ ਤਾਂ ਹਰ ਇਕ ਘਰ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ। ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਕੁਝ ਰਸਮਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਤਾਂ ਹਰ ਕੋਈ ਮਨਮੀਤ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਦਾ ਕਾਰਡ ਦਿਖਾ ਕੇ ਮਖੌਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। "ਮਨਮੀਤ ਆਪਣੇ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਫੋਨ ਤੇ ਕਰ ਕੇ ਵੇਖ ਕਿਧਰੇ ਨਾ ਹੀ ਉਪਰ ਹੇਠ ਨਾਂ ਛਪ ਗਏ ਹੋਣ।" "ਮਨਮੀਤ ਇਹ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਿਧਰੇ ਕੋਈ ਵਡੇਰੀ ਉਮਰ ਦਾ ਭਾਈ ਤੇ ਨਹੀਂ

ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਤਾਪ ਲਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਖੁਦਗਰਜ਼ ਮਿੱਤਰਾਂ ਵਾਂਗ ਇਸ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਆਣ ਡੇਰੇ ਲਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। 35-40 ਸਾਲ ਤੋਂ ਇਸ ਨਾਲ ਗੁੜ੍ਹਾ ਵਾਹ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਇਕ ਸ਼ਹਿਰ ਨਾਲੋਂ ਸੋਗੀ-ਸਾਥੀ ਵਧ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਲਈ ਸ਼ਾਇਦ ਜਦ ਇਹ ਤਪ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅਸੀਂ ਨਿਊਯਾਰਕ ਬੈਠੇ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਤਾਪ ਦੇ ਪਾਰੇ ਦੇ ਉਤਰਾ ਚੜ੍ਹਾ ਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ਖ਼ਬਰ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ।

ਹੁਣ ਬੁਢਾਪਾ ਤਾਂ ਲਗਭਗ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਮੇਰੀ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤੀ ਦੇਖੋ ਕਿ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਸਿਹਤ ਪੱਖੋਂ ਬੇਪ੍ਰਵਾਹ ਬੰਦੇ ਕੋਲ ਇਹ ਵੀ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਅਲਾਮਤ ਦੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਨਾ ਬਲੱਡ-ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ, ਨਾ ਸ਼ੂਗਰ ਅਤੇ ਨਾ ਕੋਈ ਜੋੜਾਂ ਦਾ ਦਰਦ। ਹੋਰ ਕਮਾਲ ਦੇਖੋ ਮੇਰਾ ਵਜ਼ਨ ਵੀ ਠੀਕ ਹੈ ਤੇ ਲਿਵਰ ਵੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੈਂ ਸ਼ਰਾਬ ਸ਼ਿਵ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਲੋਕ ਨਾਥ ਤਕ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਮਤਿਕ ਕੇ ਪੀਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਬਣਦਾ ਸਾਥ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਆਪਣੀ ਬੀਵੀ ਦੇ ਵਾਰ ਵਾਰ ਕਹਿਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਬਾਬਾ ਰਾਮਦੇਵ ਦਾ ਚੇਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਆਮ ਜਾਣਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਇਕ ਬੜਾ ਕਾਮਯਾਬ ਵਿਅਕਤੀ ਹਾਂ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੇਰੀਆਂ ਸਭ ਕਾਮਯਾਬੀਆਂ ਮੇਰੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਆਏ ਬਟੋਰੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਧਾਰਨ ਯਤਨ ਤਾਂ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਜੋ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਕੋਈ ਉਚੇਚੇ ਜਾਂ ਅਣਥੱਕ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ। ਮੈਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਰ ਮਿਟਣ ਵਾਲੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਬਣਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਚੱਲਿਆ। ਹਾਂ, ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਮਨਜੀਤ ਨੂੰ

ਪਰ ਮੈਂ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਜਾਅਲੀ ਨਾਸਤਿਕ ਨਹੀਂ ਹਾਂ, ਸਗੋਂ ਮਾਓ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਜ਼ਮੀਰ (conscience) ਦਾ ਨਾਸਤਿਕ ਹਾਂ। ਜੇ ਕਦੇ ਰਾਤੀਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੀਣ ਨਾਲ ਸਵੇਰੇ ਸਿਰ ਪੀੜ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਹੱਡ ਪੈਰ ਦਰਦ ਕਰਨ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਮੂੰਹੋਂ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਕਦੇ ਵੀ 'ਹਾਏ ਰੱਬ' ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ 'ਹਾਏ ਮਾਂ' ਹੀ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਅਖੀਰ ਤੱਕ ਇਹੋ ਕਹਿੰਦੀ ਰਹੀ, 'ਸੈਰੀ ਪੁੱਤਰ ਤੂੰ ਦਿਨ 'ਚ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਇਕ ਵਾਰ ਰੱਬ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਿਆ ਕਰ, ਜਿਸ ਨੇ ਤੇਰੀ ਝੋਲੀ ਏਨੇ ਸੁੱਖਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀ ਐ। ਮੇਰੀ ਨੂੰਹ ਮਨਮੀਤ ਵਲ ਵੇਖ ਜਿਹੜੀ ਨਿਤਨੇਮ ਕਰਨਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਸੁੱਖ ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨਾ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਦੀ। ਰਸੋਈ 'ਚ ਜੇ ਪਲੇਟ ਵੀ ਡਿੱਗ ਕੇ ਟੁੱਟਣੇ ਬਚ ਜਾਏ ਤਾਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਲੱਖ ਲੱਖ ਸ਼ੁਕਰ ਕਰਦੀ ਐ। ਇਕ ਤੂੰ ਏ' ਕਿ ਪਿਉ ਵਾਂਗ ਵਿਸਕੀ ਦਾ ਨਿਤਨੇਮ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਦਾ। ਐਨੇ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 'ਚ ਘਰ ਬਣੇ ਨੂੰ ਤੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਸੁੱਚਾ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਇਆ।'

ਮੈਂ ਉਸਦੇ ਸਾਰੇ ਭਾਸ਼ਣ ਦਾ ਇਕੋ ਹੀ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, 'ਮੰਮੀ, ਜਿਥੇ ਬੰਦੇ ਹੀ ਸੁੱਚੇ ਵਸਦੇ ਹੋਣ ਉਹ ਥਾਂ ਤੇ ਸੁੱਚੀ ਹੀ ਸੁੱਚੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਗੱਲ ਵਿਸਕੀ ਵੀ ਐਂਟੀ ਸੈਪਟਿਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਮਨਮੀਤ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਲੈ ਇਹ ਕੈਮਿਸਟਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਐ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕੈਮੀਕਲਾਂ ਦੀ ਚੰਗੀ ਸਮਝ ਹੈ।'

ਅੱਜ ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਦਾ ਦਿਨ ਹੈ ਤੇ ਸਵੇਰੇ ਸਵੇਰੇ ਮੇਰਾ ਬੇਟਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, 'ਡੈਡੀ, ਅੱਜ ਆਪਾਂ ਇਕ ਸਾਹਿਤਕ ਸਮਾਗਮ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣਾ

ਮੈਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਰ ਮਿਟਣ ਵਾਲੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਬਣਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਚੱਲਿਆ। ਹਾਂ, ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਮਨਜੀਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਖਾਸ ਯਤਨ ਜ਼ਰੂਰ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਹ ਬਟੋਰੀ ਮੇਰੇ ਪੈਰ ਹੇਠ ਨਹੀਂ ਆਈ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਫੜਨ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਝੂਠੀ ਮੂਠੀ ਦੀ ਲਿਆਕਤ ਤੇ ਸ਼ਰਾਫ਼ਤ ਦਾ ਜਾਲ ਲਾਉਣਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਸ ਸੁੰਦਰ ਭਾਪਣ ਨੂੰ ਘਰ ਲੈ ਜਾਣ ਲਈ ਦਾਦਾ ਜੀ ਅਤੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਵਲੋਂ ਲਾਇਆ ਜੱਟਵਾਦ ਦਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬੈਰੀਕੇਡ ਪਾਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਕੁ ਪਾਪੜ ਵੇਲਣੇ ਪਏ ਹਨ।

ਜਿਹਨੂੰ ਤੂੰ ਦਿਲ ਦੇ ਬੈਠੀ ਏ।"

ਇਸੇ ਸੈਰੀ ਦੀ ਡਾਇਰੀ ਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਪੰਨੇ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰ ਹਨ: "ਅੱਜ ਕੱਲ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਲੰਘੀ ਅਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਹੈਰਾਨੀ ਵੀ। ਖੁਸ਼ੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਕਿ ਅੱਜ ਤੱਕ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਲਗਭਗ ਸਭ ਕੁਝ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਹੀ ਵਾਪਰਿਆ ਹੈ ਤੇ ਹੈਰਾਨੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਸਭ ਕੁਝ ਲਈ ਕੋਈ ਖਾਸ ਤਰੱਦਦ ਜਾਂ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਯਾਦ ਕਿ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਕਦੇ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਨੂੰ ਡੂੰਘਾ ਦੁੱਖ ਜਾਂ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਤਕਲੀਫ ਪਹੁੰਚਾਈ ਹੋਵੇ। ਪਿਆਰ ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ ਤੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਮਿਲੇ। ਮਨਚਾਹੇ ਸਕੂਲਾਂ ਕਾਲਜਾਂ 'ਚ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਪੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲੋਂ ਚੰਗੇ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲੀ। ਮਨਪਸੰਦ ਸੁੰਦਰ ਪਤਨੀ ਮਿਲੀ ਤੇ ਅਲੋਕਾਰ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਉਹ ਸੁੰਘੜ, ਸਿਆਣੀ ਤੇ ਜ਼ਹੀਨ ਵੀ ਨਿਕਲੀ ਤੇ ਮੇਰੇ ਦਾਰੂ ਪੀਣ ਦੇ ਐਬ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਿਤਨੇਮ ਨਾਲ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਢਕਦੀ ਰਹੀ ਕਿ 'ਪਰਮਾਤਮਾ ਭਲੀ ਕਰੇਗਾ।'

ਸੁੱਖ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਦੋਵੇਂ ਬੱਚੇ ਸਾਊ ਤੇ ਮਿਹਨਤੀ ਹਨ ਅਤੇ ਸੋਨੇ 'ਤੇ ਸੁਹਾਗਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਹਿਣ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇਸ਼ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਹੈ। ਰਹਿਣ ਲਈ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸ਼ਹਿਰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਹਰ ਸਹੂਲਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਰੀਟਾਇਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਕੰਮਕਾਜੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵਧੀਆ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਲਈ ਇਕ ਹੋਰ ਵੀ ਫਾਇਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਰਮੀ ਅਜੇ ਆਈ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਸਾਡੇ ਲਈ ਨਿਊਯਾਰਕ ਦੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਅਸੀਂ ਬੇਵਫਾ ਮਿੱਤਰਾਂ ਵਾਂਗ ਇਸ ਪਿਆਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਤਾਪ ਨਾਲ ਭੱਠ ਵਾਂਗ ਤਪਦਾ ਛੱਡ ਕੇ ਨਿਊਯਾਰਕ ਦੀਆਂ ਠੰਡੀਆਂ ਛਾਵਾਂ ਵਲ ਉਡਾਰੀ ਮਾਰ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਵੱਲ ਹੋ

ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਖਾਸ ਯਤਨ ਜ਼ਰੂਰ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਹ ਬਟੋਰੀ ਮੇਰੇ ਪੈਰ ਹੇਠ ਨਹੀਂ ਆਈ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਫੜਨ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਝੂਠੀ ਮੂਠੀ ਦੀ ਲਿਆਕਤ ਤੇ ਸ਼ਰਾਫ਼ਤ ਦਾ ਜਾਲ ਲਾਉਣਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਸ ਸੁੰਦਰ ਭਾਪਣ ਨੂੰ ਘਰ ਲੈ ਜਾਣ ਲਈ ਦਾਦਾ ਜੀ ਅਤੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਵਲੋਂ ਲਾਇਆ ਜੱਟਵਾਦ ਦਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬੈਰੀਕੇਡ ਪਾਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਕੁ ਪਾਪੜ ਵੇਲਣੇ ਪਏ ਹਨ।

ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਕਿ ਇਸ ਸਭ ਕੁਝ ਲਈ ਮੈਂ ਕਿਸ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਾਂ। ਰੱਬ 'ਚ ਮੈਨੂੰ ਸੱਚੀ-ਮੁੱਚੀ ਉਕਾ ਵੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਬਾਕੀ ਸਭ ਲੋਕ ਮੇਰੇ ਆਪਣੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਮੇਰਾ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਆਪਣਿਆਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਵੈਸੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਨੇਹ ਨੂੰ ਸੱਟ ਮਾਰਨਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸ ਦੇਵਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਕੋਈ ਐਸਾ-ਵੈਸਾ ਨਾਸਤਿਕ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੋਚਣੀ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਦਿਸਣ ਲਈ ਰੱਬ ਨਾਂ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਬੁਰਾ ਭਲਾ ਕਹਿੰਦਾ ਫਿਰਾਂ। ਜਿਵੇਂ ਮੇਰੇ ਮਹਿਕਮੇ ਦਾ ਇਕ ਸਾਥੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀਆਂ ਕਈ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਤੇ ਸਮਾਜ-ਸੇਵੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਸਰਗਰਮ ਮੈਂਬਰ ਹੈ। ਪਿਛੇ ਜਿਹੇ ਜਦੋਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸੇਵਾਂ ਜਨਮ ਦਿਨ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ 'ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਨਾਸਤਿਕਤਾ ਅਤੇ ਮਹਾਨਤਾ' ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਐਸਾ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਅਸਲੀ ਨਾਸਤਿਕਤਾ 'ਤੇ ਫਖਰ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਸਵੇਰੇ ਸਵੇਰੇ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਜਾਣਾ ਪਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਬੀਵੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, "10 ਮਿੰਟ ਬੈਠੋ, ਉਹ ਹੁਣੇ ਆ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਨੇ।"

'ਪਾਠ ਰੋਜ਼ ਕਰਦੇ ਨੇ।' ਮੈਂ ਉਤਸੁਕਤਾ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ। 'ਨਹੀਂ ਰੋਜ਼ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਪਰ ਜੇ ਟਾਈਮ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਜੁਰਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਾਂ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਬੇਟੀ ਦਾ ਪੀ.ਐਮ.ਟੀ. ਦਾ ਰਿਜ਼ਲਟ ਆਉਣਾ ਐ।' ਉਹ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਚਾਹ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਚਲੀ ਗਈ।

ਹੈ।' ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ, 'ਕਾਕਾ ਤੈਨੂੰ ਇਹ ਰੋਗ ਕਦੋਂ ਕੁ ਦਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ ਕਦੀ ਲੱਛਣ ਤਾਂ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ?' ਉਹ ਹੱਸਿਆ, 'ਰੋਗ ਰੁਗ ਵਾਲੀ ਤਾਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ 'ਚ ਇਕ ਮੇਰਾ ਤੇ ਭਾਜੀ ਬਾਜਵੇ ਦਾ ਚੰਗਾ ਮਿੱਤਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੇ ਵਾਰ ਫੋਨ ਆ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਦੂਜੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠ ਕਰਕੇ ਦਿਖਾਉਣਾ ਐ, ਬੰਦੇ ਲੈ ਕੇ ਆਓ ਤੇ ਆਪ ਵੀ ਪਹੁੰਚੋ। ਉਥੇ ਕਈ ਦਰਬਾਰ ਵੀ ਹੋਣਾ ਐ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੋਂ ਆਏ ਇਕ ਲੇਖਕ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਵੀ ਕਰਨਾ ਐ। ਅਮਰੀਕ ਦੇ ਭਾਈ ਸਿੱਭ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਜਾਣਾ ਐ। ਆਪਾਂ ਦੋ ਕੁ ਵਜੇ ਚੱਲਾਂਗੇ।'

ਸਿੱਭ ਨਾਂ ਤੋਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਕੋਈ ਗੋਰਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਫਟਾਫਟ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਰ ਐਸਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ 30-35 ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਬੜਾ ਸਾਧਾਰਨ ਜਿਹਾ ਪੰਜਾਬੀ ਮੁੰਡਾ ਹੈ, ਜੋ ਹਰ ਵੇਲੇ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਜਾਣਨ ਜਾਂ ਦੱਸਣ ਲਈ ਉਤਸੁਕ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਟੀ.ਵੀ. ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਤੇ ਸਿੱਭ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਵਲ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣ 'ਚ ਅਜੇ ਇਕ ਘੰਟਾ ਬਾਕੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਚੱਲ ਰਹੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਹੋਰ ਚੈਨਲਾਂ ਦੇ ਚੰਗੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅਚਾਨਕ ਇਕ ਸਵਾਲ ਕੱਢ ਮਾਰਦਾ ਹੈ, 'ਅੰਕਲ ਤੁਹਾਡਾ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਂ ਕੀ ਹੈ?' ਮੈਂ ਸਵਾਲ ਸੁਣ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਸਵਾਲ ਦੇ ਮਤਲਬ ਪੁੱਛਦਾ ਹਾਂ। ਉਹ ਦਸਦਾ ਹੈ, 'ਅੰਕਲ, ਮੇਰਾ ਮਤਲਬ ਤੁਹਾਡਾ ਦੇਸੀ ਨਾਂ ਕੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਮੇਰੇ ਭਾਈ ਦਾ ਦੇਸੀ ਨਾਂ ਅਮਰੀਕ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਨਾਂ ਮਾਈਕ ਹੈ।'

ਮੈਂ ਉਸ ਦਾ ਸਵਾਲ ਸਮਝ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਦੱਸਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਅਮਰੀਕਾ ਸਿਰਫ 3-4 ਮਹੀਨਿਆਂ ਲਈ ਆਉਂਦਾ ਹਾਂ ਤੇ 'ਸੈਰੀ' ਮੇਰਾ ਦੇਸੀ ਨਾਂ ਹੀ ਹੈ। ਜੋ ਮਾਂ ਬਾਪ ਨੇ ਜੰਮਣ ਵੇਲੇ ਹੀ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਪਰ ਚੁੱਪ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਗੱਲ

ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਦਾ ਹਾਂ, 'ਸਿੱਭ ਕੋਈ ਵਧੀਆ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਤੇਰੇ ਭਾਈ ਦਾ ਨਾਂ 'ਮਾਈਕ' ਹੈ। ਜੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਨਾਂ ਰੱਖਣਾ ਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਨਾਂ ਰੱਖਦਾ ਜਿਵੇਂ 'ਡੇਵਿਡ', 'ਜਾਰਜ', ਜਾਂ 'ਮਾਈਕਲ' ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਜਾ ਜੇ ਤੂੰ ਦੱਸੇ ਕਿ ਗੋਰੇ ਮੈਨੂੰ ਸਿੱਭ ਕਹਿ ਕੇ ਬਲੱਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੈਨੂੰ ਇਕੋ ਹੀ ਸਵਾਲ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਜਾ ਕੇ ਤੇਰਾ ਨੱਕ ਵਗਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਅੱਵਲ ਤਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਨਾਂ ਰੱਖਣ ਦੀ ਤੈਨੂੰ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਆਪੇ ਲੱਭ ਕੇ ਗੋਰਿਆਂ ਨੇ ਤੈਨੂੰ 'ਮਿਸਟਰ ਸਿੰਘ' ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਾਂ ਨਾਲ ਬਲੱਣ ਲੱਗ ਪੈਣਾ ਸੀ। ਆਹ ਮੇਰਾ ਬੇਟਾ ਐ ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਦਫਤਰ 'ਚ ਸਾਰੇ ਗੋਰੇ ਗੋਰੀਆਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਸਭ ਅਰਾਮ ਨਾਲ 'ਸੰਧੂ' ਕਹਿ ਕੇ ਬੁਲਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਦਾਮਾਦ ਬਾਜਵੇ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਸਭ ਗੋਰੇ ਅਰਾਮ ਨਾਲ 'ਬਾਜਵਾ' ਕਹਿ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

'ਅੰਕਲ ਇਹ ਪੜ੍ਹੋ-ਲਿਖੋ ਬੰਦੇ ਨੇ ਅਤੇ ਦਫਤਰਾਂ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਸਾਨੂੰ ਸਟੋਰਾਂ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਨਾਂ ਰੱਖਣੇ ਹੀ ਪੈਂਦੇ ਨੇ। ਮਾਲਕ ਸੋਚਦੇ ਨੇ ਕਿ ਸੇਲ ਵਧੇਣ ਲਈ ਸਟੋਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਗਾਹਕਾਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਨੇ। ਅਜਿਹੇ ਨਾਂ ਜਿਹੜੇ ਗੋਰੇ ਗਾਹਕਾਂ ਲਈ ਲੈਣੇ ਸੌਖੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਨਾਵਾਂ ਵਰਗੇ ਹੋਣ। ਮੇਰਾ ਨਾਂ 'ਸਿੱਭ' ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ, ਪਰ ਕਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿਸ ਓਨਰ ਨੇ ਇਹ ਨਾਂ ਰੱਖਿਆ, ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਤੇਰੇ ਅਸਲੀ ਨਾਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਤੇਰਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਨਾਂ 'ਸਿੱਭ' ਹੀ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਅਸਲੀ ਨਾਂ ਜੋ ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਆ।

ਮੈਨੂੰ ਉਹਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਗੁੱਸਾ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, 'ਪਾਗਲਾ, ਇਹ ਨਾਂ ਤਾਂ ਉਂਜ ਹੀ ਵਰਤਣਾ ਐ ਕਿਹੜਾ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਦਿਖਾ ਕੇ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਵੇਣਾ ਸੀ। ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਤੋਂ ਭਾਵੇਂ ਮਾਈਕਲ, ਬੁਸ਼ ਜਾਂ ਕਲਿੰਟਨ ਰੱਖ ਲੈਂਦਾ।'

ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਉਹ ਉਦਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, 'ਅੰਕਲ ਹੁਣ ਤਾਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਪਰ ਇਥੇ ਚੱਲਦਾ ਇਵੇਂ ਈ ਐ। ਮੇਰੇ ਪਹਿਲੇ ਓਨਰ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸਵੇਰੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਂ ਮਨਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਨਾਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਨਾਂ ਓਨਰ ਨੇ 'ਸਿੱਡੀ' ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਗੋਰੇ ਲੋਕ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ 'ਸਿੱਡੀ' 'ਸਿੱਡੀ' ਕਹਿ ਕੇ ਬੁਲਾਉਂਦੇ ਤਾਂ ਅੰਕਲ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਣਾ ਕਿ ਜਿਵੇਂ 'ਭਿੰਡੀ' ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਣ। ਆਪਣੇ ਦੇਸੀ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਤਾਂ ਫੇਰ ਵੀ ਠੀਕ ਠੀਕ ਨੇ, ਕਿਸੇ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਇਕ ਅੱਧੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ। ਪਰ ਆਪਣੀਆਂ ਦੇਸੀ ਬੁੜੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਤਾਂ ਬਾਹਲੇ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੇ। ਕਈ ਵਾਰ ਸੁਣ ਕੇ ਕਚਿਆਣ ਔਣ ਲੱਗਦੀ ਐ। ਜਿਵੇਂ 'ਲਿੰਡਾ, ਸਿੱਡੀ, ਕੈਂਡੀ, ਮੈਂਡੀ ਆਦਿ। ਪਰ ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਇਥੇ ਗੋਰੀਆਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਵੀ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਨੇ।'

ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲੱਗਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸਲ 'ਚ ਅਮਰੀਕਾ' ਦੇ 99 ਫੀਸਦੀ ਲੋਕ ਸਾਡੇ ਵਾਂਗ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਹਨ, ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਪਹਿਚਾਣ ਕਾਇਮ ਰੱਖੋਗੇ ਤਾਂ ਇਹ ਪਹਿਚਾਣ ਸਲਾਮਤ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਏਨੇ ਨੂੰ ਮੇਰਾ ਬੇਟਾ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅਸੀਂ ਕਾਰ 'ਚ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਲ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਲਗਭਗ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 'ਚ ਵੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇਖੇ ਹਨ ਜਿਥੇ ਲੰਬੀ ਤਣੀ ਵਾਲੇ ਝੋਲੇ ਮੋਢੇ 'ਤੇ ਲਟਕਾਈ ਲੇਖਕ ਲੋਕ ਫਿਰਦੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਰੇਡੀ ਜਾਂ ਖੋਖੇ ਤੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜੇਬ 'ਚੋਂ ਪੈਸੇ ਦੇ ਕੇ ਚਾਹ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਜਾਂ ਦੋ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀਆਂ ਸਟਾਲਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਜਿਥੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਨਪਸੰਦ ਕਿਤਾਬਾਂ ਮਿਲ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਨਵੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਤੇ ਪੇਪਰ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਅਲੋਚਕ ਲੋਕ ਬਹਿਸ 'ਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਵਾਰ ਕਵੀ-ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਨਹੀਂ। ਮੁੱਖ ਜ਼ੋਰ ਗੋਸ਼ਟੀ 'ਤੇ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਇਥੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇਖਣ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਹਾਲ ਦੇ ਬਾਹਰੋਂ ਹੀ ਇਹ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਘੱਟ ਤੇ ਮਾਤੇ ਵਿਆਹ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੱਗਦਾ

(ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ ਜਾਰੀ)

ਮੇਰੀ ਭੂਆ

ਡਿਟਰਾਇਟ ਏਅਰਪੋਰਟ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤ ਨੂੰ ਲਾਹ ਚੁੱਕਣ ਪਿਛੋਂ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਲੱਗਿਆਂ ਬਰਫ਼ ਮੇਰੇ ਅੱਗੇ ਹੀ ਪੈ ਗਈ। ਮੇਰੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਦੇਖੋ ਢੀਠ ਚੀਜ਼ਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਮੇਰੇ ਅੱਗੇ ਹੀ ਟੁੱਟ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਤਾਬਤਤੋਤ ਹਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਬਰਫ਼ ਮੈਨੂੰ ਏਥੇ ਹੀ ਦਫਨਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਸਾਰਾ 60 ਮੀਲ ਤੇ ਵਾਕਿਆ ਮੇਰਾ ਸ਼ਹਿਰ ਭੁਤਕ ਕੇ ਦੂਜੇ ਧਰੁਵ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਲਗਦਾ ਸੀ। ਮੌਸਮ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਕਹਿਰ ਵਿਚ ਨਾ ਕਾਰ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਧਰਵਾਸ ਦਿੰਦੀ ਸੀ ਨਾ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਕੋਈ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ। ਦਰਅਸਲ ਅਸੀਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਡਰੇ ਹੋਏ ਸਾਂ। ਅਜੇ ਸਾਲ ਖੰਡ ਤਾਂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਫਸੇ ਵਸੇ ਨੂੰ, ਅਜੇ ਤਾਂ ਸੜਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲੇਨਾਂ, ਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕਤਾਰਾਂ ਤੇ ਸੜਕਾਂ ਦੇ ਚਿਹਨ-ਚੱਕਰਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਸਿਰ ਚਕਰਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਆਹ ਬਰਫ਼ਾਂ, ਸਿਰ ਮਨਾਉਂਦਿਆਂ ਓਲੇ ਪੈਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

ਕਾਰ ਦੀਆਂ ਲਾਈਟਾਂ ਬਰਫ਼ ਤੇ ਹਨੇਰੇ ਦੀ ਘਾਣੀ ਵਿਚੀਂ ਲੰਘਣ ਦੀ ਅਸਫਲ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਸਾਹਮਣੇ ਮਰ ਕੇ ਦੋ ਕਦਮ ਦੀ ਵਿਥ ਤਕ ਹੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਪੀਲੀਆਂ ਲਾਈਨਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਬਰਫ਼ ਵਿਚ ਖੁਰ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਟਰੈਫਿਕ ਆਪਹੁਦਰੀ ਹੋਈ ਪਈ ਸੀ। ਕਾਰ ਤੇਜ਼ ਕਰਾਂ ਤਾਂ ਫਿਸਲਣ ਦਾ ਡਰ, ਹੌਲੀ ਚਲਾਵਾਂ ਤਾਂ ਕਿਹੜੇ ਵੇਲੇ ਪਹੁੰਚਾਂਗਾ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਪ ਕੋਸਣ ਲਈ ਖੂਬ ਉਕਸਾਉਂਦੀ ਹੈ: ਮੌਸਮ ਦਾ ਚੈਨਲ ਦੇਖ ਕੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਚੱਲਿਆ। ਜਾਂ ਬੋਤਾ ਪਹਿਲਾਂ ਚੱਲ ਪੈਂਦਾ। ਅਖੇ ਦੋਸਤ ਨਾਲ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਲਵਾਂ। ਲੈ ਲਾ ਦੋਸਤ ਦੇ ਸਵਾਦੇ!

ਚਾਰੇ ਤਰਫ਼ ਮੰਦ ਤੋਂ ਮੰਦ ਹੋ ਰਹੀ ਟਰੈਫਿਕ ਦੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਖੜੋਤ ਵਿਚ ਜਾਣ ਲੱਗੀ ਸੀ। ਫੁੱਲ ਸਪੀਡ ਤੇ ਚਾਮ-ਚੜਕਾਂ ਜਿਹੇ ਚੱਲਦੇ ਵਾਈਪਰਾਂ ਦੀ ਖਟ-ਖਟ ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੁਖਾਂਤ ਦਾ ਆਭਾਸ ਕਰਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਅੱਗੇ ਕੋਈ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਸਾਢੇ ਅੱਠ ਵੱਜ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਤੇ ਹਨੇਰ ਸਾਈਂ ਦਾ ਹਨੇਰਾ ਵੀ ਮੇਰੇ ਅੱਗੇ ਪਸਰਨ ਲੱਗਾ ਸੀ। ਕਾਰ ਨੂੰ ਤੱਦੀਆਂ ਕਰਨ ਦਾ ਖੂਬ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਜੇ ਕਿਤੇ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਬਰੇਕ ਲਾ ਬੈਠਦਾ ਤਾਂ ਇਸ ਨੇ ਘੁੰਮ ਜਾਣ ਦਾ ਕੋਤਕ ਦਿਖਾਉਣ ਲੱਗਣਾ ਸੀ। ਕਾਰ ਹੈ ਵੀ ਪੁਰਾਣੀ ਟੁੱਟਤ ਜਿਹੀ ਸੀ। ਨਵੀਂ ਜੋਗੇ ਅਜੇ ਹੋਏ ਕਿੱਥੇ ਸਾਂ। 'ਨੈ ਵੀ ਡੂੰਘੀ, ਤੁਲਾ ਪੁਰਾਣਾ' ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੋਈ ਪਈ ਸੀ। ਅਜੇ ਤਾਂ ਸਾਲੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵੀ ਅੜਿੱਕੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਈ, ਕੋਈ ਬਿਪਤਾ ਪੈ ਗਈ ਤਾਂ ਕਿਹੜੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਮਾਸੀ ਕਹਾਂਗਾ।

ਏਸੇ ਸੰਤਾਪ ਵਿਚ ਘੁਲਦਿਆਂ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਕੀ ਲੈਣਾ ਮਾਂ ਮਾਸੀ ਤੋਂ, ਆਪਣੀ ਭੂਆ ਜੁ ਹੈ ਤੇ ਉਸਦਾ ਸ਼ਹਿਰ ਏਧਰ ਨੇੜੇ ਹੀ ਹੈ ਕਿਤੇ।

ਭੂਆ ਦਾ ਚੇਤਾ ਆਉਂਦਿਆਂ ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਦੀ ਭੂਆ ਚੇਤੇ ਆ ਗਈ, ਮਨ ਦੇ ਜਾਣੋਂ ਸਾਰੇ ਕਲੇਸ਼ ਕੱਟੇ ਗਏ, ਤਨ ਚੌੜਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਗੱਡੀ ਕਹੇ ਵਿਚ ਆ ਗਈ ਤੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਗੁਣਗੁਣਾਹਟ। ਬੋਤਾ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਐਗਜ਼ਿਟ ਦਾ ਨੰਬਰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਤੇ ਹਿਸਾਬ ਲਾਇਆ ਗੱਲ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਬੱਸ ਇਕ ਦੋ ਐਗਜ਼ਿਟ ਦੀ ਹੀ ਵਾਟ ਹੈ ਤੇ ਭੂਆ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵੱਟ 'ਤੇ ਪਿਆ। ਬਰਫ਼ ਤੇ ਹਨੇਰੇ ਦਾ ਖੋਫ਼ ਔਹ ਗਿਆ ਔਹ ਗਿਆ ਹੋ ਗਿਆ।

ਲੋਕ ਟੁੱਟਣ ਟੁੱਟਣ ਅਜੇ ਬੋਤੀ ਦੂਰ ਹੀ ਚੱਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਆਲਾ ਦੁਆਲਾ ਓਪਰਾ ਓਪਰਾ ਲੱਗਣ ਲੱਗਾ। ਵਿਲਾਸੇ ਮਨ ਨੂੰ ਭੂਆ ਦੇ ਨਿਘ ਚੋਂ ਕਢਿਆ ਤੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ: ਮੈਂ ਚਾਂਭਲਿਆ ਹੋਰ ਹੀ ਰਸਤੇ ਤੇ ਔਝੜਿਆ ਫਿਰ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਮਨ ਤੇ ਕਾਰ ਫਿਰ ਡੋਲਣ ਲੱਗੇ। ਕੇਹਾ ਦੇਸ਼ ਹੈ ਇਹ, ਕਾਰ ਵੀ ਏਥੇ ਚੱਲ ਸੋ ਚੱਲ ਰੱਖਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਤਾਂ ਕੋਈ ਸੈੱਲ ਫੋਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਿੱਧਰ ਮੂੰਹ ਅਇਆ ਕਾਰ ਦੱਬੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੀ ਇਕ ਕਿਰਨ। ਮੈਂ ਕਾਰ ਮੋੜੀ ਤੇ ਭਾਈ ਤੋਂ ਰਸਤਾ ਪੁੱਛਿਆ। ਉਸਦੇ ਸਮਝਾਏ ਮੁਤਾਬਕ ਮੈਂ ਰਫ਼ਤਾ ਰਫ਼ਤਾ ਅੱਗੇ ਵਧਦਾ ਗਿਆ। ਬਰਫ਼ਾਂ ਦੀ ਮਾਰੇ ਮਾਰ ਦੌਰਾਨ ਪੇਟ ਵਿਚ ਚੂਹੇ ਵੀ ਕੁੱਦਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਫਿਰ ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਦੀ ਭੂਆ ਫਿਰ ਗਈ ਜਿਸਨੇ ਕੁਵੇਲੇ ਆਏ ਆਪਣੇ ਭਤੀਜੇ ਨੂੰ ਚੱਕੀ ਦੇ ਪੁਤ ਜਿੱਥੇ ਪਰੋਠੇ ਤੇ ਸੋਵੀਆਂ ਦੀ ਥਾਲੀ ਵਿਚ ਸ਼ੱਕਰ ਦੀ ਮੁੱਠ ਤੇ ਪੰਧਰੇ ਹੋਏ ਘਿਉ ਦਾ ਕੋਲ ਪਾ ਕੇ ਉਸ ਅੱਗੇ ਪਰੋਸਿਆ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ ਤਰ-ਬਤਰ ਖਾਤਰਦਾਰੀ ਦਾ ਤਸਵੀਰ ਆਉਂਦਿਆਂ ਮੇਰੇ ਪੇਟ ਦੇ ਚੂਹੇ ਨੱਚਣਾ ਛੱਡ ਕੇ ਮੇਰੀਆਂ ਆਂਦਰਾਂ ਖਾਣ ਲੱਗੇ। ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਰਾਲਾਂ ਮੈਂ ਜੈਕਟ ਦੀ ਬਾਂਹ ਨਾਲ ਪੂੰਝੀਆਂ। ਸ਼ਹਿਰੀ ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਭੂਆ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਕਿਉਂ ਨੱਕ ਮੁੜ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਹੁੰਚਾਂ ਸਹੀ ਮੈਂ ਇਕ ਵਾਰੀ ਭੂਆ ਦੇ ਘਰ।

ਔਝੜਦਾ ਔਝੜਦਾ ਚਾਅ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਮੈਂ ਸੋਤੇ ਪਏ ਭੂਆ ਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਘੰਟੀ ਖੜਕਾਈ, ਦੋ ਤਿੰਨ ਮਿੰਟ ਵੇਟ ਕੀਤਾ, ਕੋਈ ਨਾ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ। ਸੁਤੇ ਪਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾ ਸੁਣਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਕ ਵਾਰੀ ਹੋਰ ਘੰਟੀ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਇਆ ਪਰ ਫਿਰ ਸੁੰਨ ਮਸਾਣ। ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ, ਬੋਲਿਆ, ਕੋਈ ਘਰ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ?

ਬੱਸ ਫਿਰ ਆਪੇ ਨੂੰ ਕੋਸਣ ਦਾ ਦੌਰਾ, ਫਿਰ ਸੈਲ-ਫੋਨ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਝੋਰਾ। ਬੁਖਲਾਹਟ ਵਿਚ ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਮੈਂ ਫਿਰ ਘੰਟੀ ਖੜਕਾਈ ਤਾਂ ਝਬਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੁਲ੍ਹਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ। ਭੂਆ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜੀ ਸੀ, ਸਾਹਾਂ ਵਿਚ ਆਏ ਸਾਹ ਨੇ ਜ਼ਬਾਨ ਫੜੀ, 'ਸਾ ਸਿਰੀ ਕਾਲ'।

“ਲਗਦਾ ਸਾ ਸਿਰੀ ਕਾਲ ਦਾ, ਇਹ ਕੋਈ ਟਾਈਮ ਹੈ ਆਉਣ ਦਾ, ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਸੀ ਅਰਾਮ ਨਾਲ।” ਇਹ ਸਕੀ ਭੂਆ ਦੀ ਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੀ। ਪਰ ਸੋਚਿਆ ਕੁਵੇਲੇ ਆਇਆਂ, ਘਬਰਾ ਗਈ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਕੋਈ ਬੁਰੀ ਖਬਰ ਹੈ।

“ਏਅਰਪੋਰਟ ਗਿਆ ਸੀ, ਬਰਫ਼ ਵਿਚ ਘਿਰ ਗਿਆ, ਸੋਚਿਆ ਭੂਆ ਕੋਲ ਹੈ, ਕਾਹਨੂੰ ਔਖੇ ਹੋਣਾ।” ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਮਜਬੂਰੀ ਤੇ ਕੁਝ ਕੁਝ ਭੂਆ ਨਾਲ ਮੋਹ ਦੇ ਭਾਵ ਪਰਗਟ ਕੀਤੇ। ਪਰ ਘਰ ਦੇ ਭਾਗ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲੱਗੇ ਸਨ।

ਬੇਰ, ਭੂਆ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਅੰਦਰ ਲੰਘਣ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਖਾਤ ਕਰਦਾ ਬੂਹਾ ਲਗਾਉਂਦਿਆਂ ਬੁਤਬਤਾਈ, “ਕੋਈ ਵੇਲਾ ਹੁੰਦਾ ਆਉਣ ਦਾ, ਇਹ ਬੋਤੀ ਜਦੋਂ ਮਰਜ਼ੀ ਤੁਰ ਪਓ। ਬਰਫ਼ ਵਾਲੇ ਬੂਟ ਤੇ ਜੈਕਟ ਝਾੜ ਕੇ ਹੋਥੇ ਕਲੋਜ਼ਿਟ ਚ ਲਾਹ ਦੇ, ਕਾਲੀਨ ਖਰਾਬ ਕਰਦਾ ਫਿਰੋਗਾ।”

ਉਸਦੇ ਆਰਾਮ ਵਿਚ ਵਿਘਨ ਪਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਮੈਂ ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਜੈਕਟ ਤੇ ਬੂਟ ਉਤਾਰੇ ਤੇ ਸੋਫੇ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੁੱਟ ਲਿਆ।

ਕੁਝ ਚਿਰ ਚੁੱਪ ਛਾਈ ਰਹੀ। ਭੂਆ ਉਵੇਂ ਹੀ ਖੜੀ ਸੀ ਮੂੰਹ ਬਣਾਈ, ਭਤੀਜ-ਮੋਹ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਹੁਣਚਾਰੀ ਦਾ ਕੋਈ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਪੇਟ ਦੇ ਚੂਹਿਆਂ ਦੀ ਫਿਰ ਬੋਤੀ ਹਲਚਲ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਈ। ਆਖਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਮੂੰਹੋਂ ਇਹ ਲਫ਼ਜ਼ ਕਢਦਾ ਹੀ ਦਿੱਤੇ, “ਭੂਆ ਮੈਨੂੰ ਬੋਤੀ ਭੁਖ ਲੱਗੀ ਹੈ।”

“ਹੂੰ ਭੁਖ ਲੱਗੀ ਹੈ, ਐਸ ਵੇਲੇ, ਰਾਹ 'ਚੋਂ ਮੈਕਡੋਨਲਡ ਖਾ ਲੈਣਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਦੇਵਾਂ ਐਸ ਵੇਲੇ?”

ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਲਾਲ ਸਨ, ਸ਼ਾਇਦ ਨੀਂਦ ਨਾਲ, ਸ਼ਾਇਦ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ।

“ਕੋਈ ਰੋਟੀ ਰਾਟੀ ਬਚੀ ਨਹੀਂ ਪਈ, ਮੈਂ ਬੋਤੀ ਖਾਕੇ ਸੌਂ ਜਾਉ, ਏਨੀ ਬਰਫ਼ਬਾਰੀ ਵਿਚ ਮੈਂ ਮੈਕਡੋਨਲਡ ਕਿੱਥੋਂ ਲਭਦਾ।” ਮੈਂ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਬੋਤੇ ਤਰਲੇ ਦੀ ਚੱਸ ਦਿਤੀ।

‘ਵਾਧੂ ਰੋਟੀਆ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੇ, ਇਹ ਅਮਰੀਕਾ ਹੈ, ਏਥੇ ਫਾਲਤੂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਟਾਈਮ ਨਹੀਂ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਤੌਰ ਤਰੀਕਿਆ ਬਾਰੇ ਮੇਰੇ ਤੇ ਲੈਕਚਰਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਝੜੀ ਲੱਗ ਗਈ। ਪਰ ਮੇਰੇ ਚੂਹੇ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਰਾਵੀ ਸਨ, “ਜੇ ਆਟਾ ਗੁੰਨਿਆ ਪਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪ ਪਕਾ ਲੈਂਨਾ।”

“ਵੱਡਾ ਆਇਆ ਆਪੇ ਪਕਾਉਣ ਵਾਲਾ, ਕਿਚਨ ਵਿਚ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਫੁਫੜ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਵੜਨ ਦਿੰਦੀ, ਆਦਮੀ ਗਾਹ ਪਾ ਛਡਦੇ ਹਨ।” ਸਾਫ਼ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦਾ ਮੈਨੂੰ ਭੁਖਿਆਂ ਸੁਲਾਉਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ ਪਰ ਆਪਣੀ ਵੀ ਢੀਠਤਾ ਵਿਚ ਕੁਝ ਦਮ ਸੀ, “ਚੱਲ ਬੋਤਾ ਸੀਰੀਅਲ ਹੀ ਦੇ ਦੇਹ।”

“ਸੀਰੀਅਲ ਤਾਂ ਕਈਆਂ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਮੁਕਿਆ ਪਿਆ, ਨਾਲੇ ਤੇਰਾ ਫੁੱਫੜ ਨਹੀਂ ਬਾਹਲਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦਾ।” ਉਸਨੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਸੀਰੀਅਲ ਦਾ ਖਾਲੀ ਡੱਬਾ ਖੜਕਾਇਆ।

“ਚੱਲ ਬਰੈੱਡ ਆਮਲੇਟ ਬਣਾ ਦੇ।” ਹੁਣ ਚੜੀ ਲੱਬੀ ਦਾ ਫਰਕ ਮੁੱਕ ਚੁੱਕਾ ਸੀ, ਖਾਲੀ ਢਿਡ ਦਾ ਸਵਾਲ ਸੀ।

“ਆਂਡੇ ਤਾਂ ਡਾਕਟਰਾਂ ਮਨ੍ਹਾਂ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੁਲੈਸਟਰੋਲ ਬਹੁਤ ਹਾਈ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਹਾਂ ਜੈਮ ਪਿਆ ਹੈ ਪਰ ਬਰੈੱਡ ਨਹੀਂ ਹੈ।”

ਰਾਹ ਨਿਕਲ ਆਇਆ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਾ ਮੇਰੀ ਬੋਤੀ ਜਹੀ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗੀ। ਹੌਸਲੇ 'ਚ ਮੈਂ ਗੱਲ ਅੱਗੇ ਵਧਾਈ, “ਚਲੋ ਬਰੈੱਡ ਔਖਾ ਸੌਖਾ ਮੈਂ ਲੈ ਆਉਂਨਾ।” ਮੈਂ ਤਟਫਟ ਜਾਣ ਲਈ ਉਠ ਖਲੋਇਆ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਂ ਭੁਖਾ ਵੀ ਸੌਂ ਸਕਦਾ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਭੂਆ ਦਾ ਜਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਆਪਣਾ ਘਟਾਅ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ। ਸੋਚਿਆ ਤਾਂ ਸੀ ਭੂਆ ਦਾ ‘ਜੀ ਸਦਕੇ ਜੀ ਸਦਕੇ’ ਕਹਿੰਦੀ ਦਾ ਮੂੰਹ ਸੁਕੋਗਾ, ਚਾਅ ਨਾਲ ਫੁੱਫੜ ਨੂੰ ਜਗਾਏਗੀ ਤੇ ਏਨੀ ਸਰਦੀ ਕਾਰਨ ਪੈਂਗ-ਸ਼ੈਂਗ ਦੀ ਸੁਲਹ ਮਾਰੀ ਜਾਵੇਗੀ ਪਰ ਏਥੇ ਤਾਂ ਪਾਸੇ ਹੀ ਪੁੱਠੇ ਪਏ ਹੋਏ ਸਨ।

“ਜਾਹ ਫਿਰ ਛੇਤੀ ਜਾਹ, ਸੌਣਾ ਵੀ ਹੈ।” ਮੈਂ ਜੈਕਟ ਪਾ ਕੇ ਬੂਟ ਦੇ ਤਸਮੇਂ ਕੱਸ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਭੂਆ ਬੋਲੀ, “ਜੈਮ ਤਾਂ ਘਰੇ ਹੈਗਾ ਦਰਜਨ ਆਂਡੇ ਤੇ ਗੈਲਨ ਦੁਧ ਵੀ ਫੜੀ ਆਵੀਂ। ਬਰਫ਼ ਕਰਕੇ ਅੱਜ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਵੀ ਸਟੋਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਹੋਇਆ, ਤੇਰੇ ਫੁਫੜ ਲਈ ਵੀ ਸਵੇਰੇ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ।” ਮੇਰੇ ਮਨ 'ਚ ਆਇਆ ਭੂਆ ਹੁਣ ਤਾਂ ਕਹਿ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਫੁਫੜ ਦਾ ਕੁਲੈਸਟਰੋਲ ਹਾਈ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਦਰਜਨ ਆਂਡੇ ਮੰਗਵਾ ਰਹੀ ਹੈ।

“ਸਾਬਣ ਤੇ ਸ਼ੈਘ ਵੀ ਲੈ ਆਵਾਂ, ਮੈਂ ਸਵੇਰੇ ਨਹਾ ਕੇ ਜਾਵਾਂਗਾ।” ਮੈਂ ਤਾਂ ਛੁਰਲੀ ਹੀ ਛੱਡੀ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਛੁਰਲੀ ਨੂੰ ਗੋਲ ਮੋਲ ਕਰ ਗਈ, “ਵੇ ਜਾਹ ਜੇ ਲਿਆਉਣਾ ਲੈ ਆ, ਛੇਤੀ ਤੁਰ, ਤੇਰਾ ਫੁਫੜ ਨਾ ਉਠ ਜਾਵੇ, ਉਨੇ ਸਵੇਰੇ ਕੰਮ 'ਤੇ ਜਾਣਾ।”

ਭੂਆ ਹੋਰ ਲਿਸਟ ਨਾ ਦੇ ਦੇਵੇ, ਮੈਂ ਫੁਰਤੀ ਨਾਲ ਉਠ ਦੌੜਿਆ। ਨੇੜਿਓਂ ਹੀ ਇਕ ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਡਿਊਢੇ ਰੇਟ ਤੇ ਮੈਂ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਫਟਾ ਫਟ ਫੜ ਲਿਆਇਆ। ਭੂਆ ਸੋਫੇ ਤੇ ਉਘ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਫੜਾ ਕੇ ਹੱਥ ਮੂੰਹ ਧੋਣ ਚਲੇ ਗਿਆ। ਆਇਆ ਤਾਂ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੀ, “ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਭੁਖ ਲੱਗੀ ਹੈ?”

ਮੱਥਾ ਠਣਕਿਆ, ਅਜੇ ਦਿੱਲੀ ਦੂਰ ਹੈ, “ਭੁਖ ਤਾਂ ਲੱਗੀ ਹੀ ਹੈ ਭੂਆ, ਦੁਪਹਿਰ ਦੀ ਰੋਟੀ ਖਾਧੀ ਹੈ।”

“ਮੇਰਾ ਮਤਲਬ ਸੀ ਬਰੈੱਡ ਦੇ ਦੋ ਪੀਸ ਖਾਏਗਾ ਕਿ ਇਕ?”

ਭੂਆ ਦਾ ਮਤਲਬ ਮੇਰੇ ਖਾਨੇ ਚੀਰ ਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਬਰੈੱਡ ਖਾਣ ਜਿੰਨੀ ਭੁਖ ਲੱਗੀ ਸੀ ਤੇ ਭੂਆ ਇਕ ਜਾਂ ਦੋ ਪੀਸ ਵਿਚੋਂ ਚੋਣ ਪੁਛ ਰਹੀ ਸੀ। ਜਾਣਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਕਿ ਦੋ ਇਕ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਢੁਕਵੀਂ ਚੋਣ ਜਾਹਰ ਕੀਤੀ, “ਦੋ ਪੀਸ ਤਾਂ ਖਾ ਹੀ ਹੋ ਜਾਣਗੇ, ਨਾਲ ਦੁਧ ਦਾ ਗਲਾਸ ਦੇ ਦਈ।” ਮੇਰੀ ਟੋਨ ਵਿਚ ਨਿਰਮਾਣਤਾ ਬਰਕਰਾਰ ਸੀ।

“ਦੁੱਧ ਦਾ ਗਲਾਸ ਹੁਣ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਲੱਭਣਾ, ਸਵੇਰ ਦੀ ਚਾਹ ਜੋਗਾ ਰਖਕੇ ਮੈਂ ਤਾਂ ਬਾਕੀ ਦੇ ਨੂੰ ਜਾਗ ਵੀ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਫੁੱਫੜ ਤੇਰਾ ਸਵੇਰੇ ਸਵੇਰੇ ਦਹੀਂ ਨਾਲ

ਮਿੱਸੀ ਰੋਟੀ ਖਾਂਦਾ ਹੈ।” ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹਿ ਗਿਆ, ਨਿਪਟ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਭੇਤ ਸੀ।

“ਚਲੋ ਫਿਰ ਦੋ ਆਂਡਿਆਂ ਦਾ ਆਮਲੇਟ ਬਣਾ ਦੇ” ਆਪਾਂ ਹੋਰ ਸੁਝਾ ਦਿੱਤਾ।

“ਆਮਲੇਟ ਐਸ ਵੇਲੇ? ਤੈਨੂੰ ਮੈਂ ਜੈਮ ਲਾ ਕੇ ਬਰੈੱਡ ਦੇ ਦੋ ਪੀਸ ਦਿੰਦੀ ਹਾਂ, ਆਮਲੇਟ ਤੂੰ ਸਵੇਰੇ ਖਾਈਂ ਫੁਫੜ ਨਾਲ, ਹੁਣ ਚਾਹ ਬਣਾ ਦਿੰਦੀ ਹਾਂ।”

ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਮੈਂ ਪੌਲਿਓ ਦਰਜਨ ਆਂਡੇ ਤੇ ਦੁਧ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆਂ ਫਿਰ ਵੀ ਪਰਨਾਲਾ ਥਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਹੈ, ਲਗਦਾ ਭੂਆ 'ਤੇ ਗਰੀਬੀ ਛਾ ਗਈ ਹੈ, ਸ਼ਾਇਦ ਗੈਸ ਦਾ ਖਰਚਾ ਬਚਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਸ਼ਾਇਦ ਖੇਚਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ। ਆਪਾਂ ਸਹਿਜ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਆ ਗਏ ਤੇ ਹਥਿਆਰ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੇ, “ਜਿਵੇਂ ਤੇਰੀ ਮਰਜ਼ੀ।”

“ਅੱਛਾ ਏਹ ਦੱਸ ਚਾਹ ਮੱਗ ਵਿਚ ਪੀਵੇਗਾ ਕਿ ਕੱਪ ਵਿਚ?” ਇਕ ਹੋਰ ਬੰਬ। ਅਜਿਹੀ ਚਾਇਸ ਮੈਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸੁਣੀ ਸੀ। ਸੋ ਇਹ ਜਾਣਦਿਆਂ ਕਿ ਮੱਗ ਕੱਪ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਮੈਂ ਮੱਗ ਦੀ ਫਰਮਾਇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

“ਮੱਗ ਭਰਿਆ ਪੀਵੇਗਾ ਕਿ ਅਧਾ?” ਸਮਝ ਲੱਗਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਧਰਤੀ ਹੋਰ ਪਰੇ ਹੋਰ ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

“ਮੈਂ ਭਰਿਆ, ਭਰਿਆ, ਭਰਿਆ ਪੂਰਾ ਨੱਕ ਤੱਕ ਭਰਿਆ ਮੱਗ ਪੀਵਾਂਗਾ। ਹੋਰ ਪੁਛ?” ਪਹਿਲੀ ਤੇ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਮੈਂ ਸ਼ਕਤੀ ਸੰਤੁਲਨ ਆਪਣੇ ਪੱਖ ਵੱਲ ਮੋੜਨ ਲਈ ਹੰਝਲਾ ਮਾਰਿਆ।

ਭੂਆ ਨੇ ਹੂੰ ਹੂੰ ਫੂੰ ਫੂੰ ਕਰਦੀ ਨੇ ਦੋ ਜੈਮ ਲੱਗੇ ਪੀਸ ਤੇ ਉਣਾ ਚਾਹ ਦਾ ਮੱਗ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਥਮਾ ਦਿੱਤਾ। ਖਾ ਪੀ ਹਟਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਭੂਆ ਸੌਣ ਬਾਰੇ ਵੀ ਤਿੜ ਫਿੜ ਕਰੇਗੀ, ਹੋਰ ਕਾਹਨੂੰ ਲੁਹਾਉਣੀ ਹੈ, ਸੋ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ, “ਭੂਆ ਮੈਂ ਤਾਂ ਸੋਫੇ ਤੇ ਹੀ ਸੌਂ ਜਾਵਾਂਗਾ, ਨਾਲੇ ਥੱਕਿਆ ਪਿਆ।”

“ਲੈ ਸੋਫੇ ਤੇ ਕਿਉਂ, ਸੌ ਸੁਖ ਦਾ ਮੇਰਾ ਭਤੀਜਾ, ਮਸਾਂ ਤਾਂ ਲੱਝਾ, ਜਾਹ ਨਾਲ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਹ, ਮੈਂ ਛੇਤੀ ਛੇਤੀ ਭਾਂਡੇ ਸਮੇਟਦੀ ਹਾਂ।

ਪਾਣੀ ਦਾ ਜੱਗ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਸਿਰਹਾਣੇ ਰੱਖ ਦੇਵਾਂਗੀ।”

“ਕਿਹੜੇ ਭਾਂਡੇ, ਕਾਹਦੇ ਲਈ ਪਾਣੀ ਦਾ ਜੱਗ, ਨਸ਼ੇ ਦਾ ਤਾਂ ਘੁਟ ਵੀ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਗਿਆ? ਮਨ ਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ।

ਸ਼ੈਰੀ ਦੀ ਡਾਇਰੀ

ਹੈ। ਗਰਮ ਗਰਮ ਪਕੌੜੇ, ਗੁਲਾਬ-ਜਾਮਨ, ਬਰਫੀ, ਚਾਹ ਆਦਿ ਠੰਡੇ ਹਾਲ ਦੇ ਬਾਹਰ ਸ਼ਸੇਭਤ ਹਨ। ਲੋਕ ਪੇਟ ਪੂਜਾ ਕਰ ਹਾਲ 'ਚ ਕੁਰਸੀਆਂ 'ਤੇ ਬੈਠ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਤੇ ਸਿੱਭ ਵੀ ਇਵੇਂ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰਾ ਬੇਟਾ ਤੇ ਬਾਜਵਾ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਜੂਨ ਮਹੀਨਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਜਿੰਨੀ ਗਰਮੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਗਰਮੀ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ। ਪਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋਕ ਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਸੂਟਾਂ ਨਾਲ ਟਾਈਆਂ ਲਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਟਾਈਆਂ ਤਾਂ ਆਮ ਬੰਦਿਆਂ ਲਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਮੈਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਿੱਭ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਫੋਟੋਆਂ ਹੋਣਾ ਤੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਖਬਾਰਾਂ 'ਚ ਛਪਣਾ ਦੱਸਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਗੱਲ ਦੀ ਸਮਝ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਕ ਰਿਸ਼ਟ-ਪ੍ਰਸ਼ਟ ਤੇ ਟਾਈ-ਸੂਟ ਵਾਲਾ ਬੰਦ ਮਾਈਕ ਸੰਭਾਲਦਾ ਹੈ, ਸਭ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਖਾਸ ਨਾਂ ਵੀ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਜਾਂ ਦੇਣ ਦੱਸਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਬੋਤ੍ਰਾ ਬਹੁਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਹ ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਮੰਡਲ 'ਚ ਸ਼ਸੇਭਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪੰਜ ਪਤਵੰਤਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ ਸਟੇਜ 'ਤੇ

ਲੱਗੀਆਂ ਕੁਰਸੀਆਂ 'ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੇਰੀ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਕੋਈ ਹੱਦ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ, ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਮੰਡਲ 'ਚ ਮੇਰੇ ਬੇਟੇ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਬੋਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਂ ਤੇ ਸਿੱਭ ਖਾਮੋਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਇਥੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਰੋਤੇ ਮੇਰੇ ਤੇ ਸਿੱਭ ਵਰਗੇ ਹੀ ਜਾਪਦੇ ਨੇ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸਾਹਿਤਕ ਮੱਸ ਤੋਂ ਕੋਰੇ। ਕਈ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਈਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਨੂੰਹਾਂ-ਧੀਆਂ ਅਤੇ ਪੋਤਰੇ-ਦੋਤਰਿਆਂ ਨਾਲ ਹਾਜ਼ਰ ਹਨ। ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਗਹਿਣੇ ਪਾਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਮੈਂ ਸਿੱਭ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਸਿੱਧਾਂ ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਜਵਾਬ ਸੀ, ‘ਅੰਕਲ, ਏਥੇ ਆਪਣੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਆਵਦਾ ਗਹਿਣਾ ਗੱਟਾ ਸ਼ੋਅ ਕਰਨ ਦਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਮੌਕਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਹੀ ਪਹਿਣ ਕੇ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।’

ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਮੰਡਲ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪੰਜੇ ਆਦਮੀਆਂ ਦੇ ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ ਨਾਂ ਲੈ ਕੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਮਦ, ਮਿਹਨਤ ਤੇ ਕਾਮਯਾਬੀ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਆਏ ਲੇਖਕ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਬੋਤ੍ਰਾ ਬਿੜਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਮੰਡਲ ਵਾਲੀ ਮੰਡਲੀ 'ਚ ਸਟੇਜ 'ਤੇ

ਬੈਠੇ ਹਨ। ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਾਲੀ ਫਾਈਲ 'ਚ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਦੀ ਫਰੋਲਾ ਫਰਾਲੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਲੇਖਕ ਬਾਰੇ ਲਿਖੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਾਲਾ ਪੇਪਰ ਗੁੰਮ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਇਕ ਦੋ ਬੰਦੇ ਸਟੇਜ ਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ 'ਚ ਪਿਆ ਇਹ ਪੇਪਰ ਸਟੇਜ ਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ 'ਚ ਪਿਆ ਲੱਭ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮਿਲਣ ਤੱਕ ਇਹ ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਚਰਨ ਛੂਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਕਾਗਜ਼ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਝਾੜ ਝੰਬ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਲੇਖਕ ਮੈਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਤੇ ਉਦਾਸ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਾਗਜ਼ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਰੌਲ-ਘਰੋਲੇ 'ਚ ਮਾਈਕ 'ਤੇ ਇਕ ਲੇਖਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਆਦਮੀ ਕਾਬਜ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਟੇਜ ਦੀ

ਕਾਰਵਾਈ ਬੜੀ ਜੁਗਤ ਨਾਲ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇਕੱਲੇ ਲੇਖਕਾਂ ਜਾਂ ਸਾਹਿਤ 'ਤੇ ਗੱਲ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਇਕ ਘੰਟੇ 'ਚ ਹੀ ਭੁਗਤ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਸੋ, ਉਹ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਬੰਦੇ ਤੋਂ ਗੀਤ ਗਵਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਬੁਲਾਰੇ ਨੂੰ ਬਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਸ਼ਣਕਾਰ ਬੁਢਾਪਾ ਪੈਨਸ਼ਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਤੱਕ ਦੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਖਿਚ ਕੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਕਈ ਦਰਬਾਰ ਤੱਕ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਭ ਜਿਹੜਾ ਕਈ ਦਰਬਾਰ ਤੋਂ ਭਾਵ ਗਾਉਣ-ਵਜੋਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸਮਝੀ ਬੈਠਾ ਸੀ, ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਦੇਖਾ-ਦੇਖੀ ਤਾੜੀਆਂ ਵਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਵਾਰੇ ਵਾਰੀ ਕਵੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸੁਣ

ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਯਾਦ ਕਿ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਕਦੇ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਨੂੰ ਡੂੰਘਾ ਦੁੱਖ ਜਾਂ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਤਕਲੀਫ ਪਹੁੰਚਾਈ ਹੋਵੇ। ਪਿਆਰ ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ ਤੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਮਿਲੇ। ਮਨਚਾਹੇ ਸਕੂਲਾਂ ਕਾਲਜਾਂ 'ਚ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਪੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲੋਂ ਚੰਗੇ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲੀ। ਮਨਪਸੰਦ ਸੁੰਦਰ ਪਤਨੀ ਮਿਲੀ ਤੇ ਅਲੋਕਾਰ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਉਹ ਸੁੰਘੜ, ਸਿਆਣੀ ਤੇ ਜ਼ਹੀਨ ਵੀ ਨਿਕਲੀ ਤੇ ਮੇਰੇ ਦਾਰੂ ਪੀਣ ਦੇ ਐਬ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਿਤਨੇਮ ਨਾਲ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਢਕਦੀ ਰਹੀ ਕਿ 'ਪਰਮਾਤਮਾ ਭਲੀ ਕਰੇਗਾ।'

ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਕਵਿਤਾ ਬਾਰੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕਵੀ ਵਰਡਸਵਰਥ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀ ਹੈ:

“Poetry is a spontaneous overflow of powerful feelings.”

ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ 'ਚ Powerful feelings ਲੱਭਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਮਦਮ ਹੋਣ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਕਵਿਤਾ ਬਣ ਕੇ ਫੁੱਟਣਾ ਤਾਂ ਕੁਦਰਤੀ ਹੈ। ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਖਤਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਮਹਿਮਾਨ ਲੇਖਕ ਇਕ ਸਾਹਿਤਕ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਪੰਜਾਬ, ਅਮਰੀਕਾ, ਇੰਗਲੈਂਡ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ ਰਚੇ ਜਾ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਬਾਰੇ ਲੰਬੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸੁਝਾਅ ਵੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਹਿਤਕ ਸਮਾਗਮ ਦੀਆਂ ਆਖਰੀ ਰਸਮਾਂ ਹੋਣ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੋਈ 40 ਦੇ ਕਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੜੇ ਖੂਬਸੂਰਤ ਪਲੇਕ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਚਾਰੇ ਜਣੇ ਕਾਰ 'ਚ ਬੈਠ ਕੇ ਘਰ ਵਲ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਰਾਹ 'ਚ ਮੇਰਾ ਬੇਟਾ ਪੁੱਛਦਾ ਹੈ, “ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤਾਂ ਠੀਕ ਠਾਕ ਰਿਹਾ। ਇਕੱਠ ਵੀ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।”

ਮੇਰੇ ਬੋਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਿੱਭ ਬੋਲ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, “ਭਾ ਜੀ, ਇਕੱਠ ਵੀ ਪੂਰਾ ਸੀ, ਖਾਣ ਪੀਣ ਵੀ ਵਾਧੂ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਨਿਬੜ ਵੀ ਸੁਖ ਸਾਂਤੀ ਨਾਲ ਗਿਆ।” ਮੈਂ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਬੇਟੇ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਇਕ ਜੇਤੂ ਵਾਲੀ ਖੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਝਲਕ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ 'ਚ ਦਲਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਹਸਤੀ ਦਾ ਸਵਾਲ

ਪੰਜਾਬ ਸਿੱਖ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਰਾਜ ਹੈ। 1966 ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਪੁਨਰਗਠਨ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ (ਜਦੋਂ ਇਸ ਦੇ ਹਿੰਦੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਡ ਕਰਕੇ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਕੁਝ ਪਹਾੜੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਨੂੰ ਹਿਮਾਚਲ ਵਿਚ ਮਿਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ) ਇਸ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਬਣਤਰ ਤਿੱਖੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਦਲ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕੁਲ ਵਸੋਂ ਦਾ 63 ਫੀਸਦੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਪੇਂਡੂ ਵਸੋਂ ਵਿਚ ਇਹ ਹਿੱਸਾ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਹੈ—ਤਕਰੀਬਨ 72 ਫੀਸਦੀ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਦਲਿਤ ਜਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਖਾਸੀ ਚੋਖੀ ਹੈ। 1991 ਦੀ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਗਿਣਤੀ 28.3 ਫੀਸਦੀ ਸੀ, ਜਿਹੜੀ 2001 ਵਿਚ ਵਧ ਕੇ 30 ਫੀਸਦੀ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੋਵੇਗੀ। ਦਲਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਵਸੋਂ ਦੀ ਇਹ ਮਾਤਰਾ ਹਿੰਦ ਦੇ ਹੋਰ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਜਾਤੀਆਂ ਦਾ 80 ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਜਾਂ ਤਾਂ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਵਸਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਦਲਿਤ। ਜੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਡੂੰਘਾ ਮੱਲਾਂਕਣ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦਾ ਦਰਜਾ ਤੇ ਜੀਵਨ-ਹਾਲਤਾਂ ਕੀ ਹਨ ਅਤੇ ਵਰਣ ਆਸ਼ਰਮ ਬਾਰੇ ਰਵਾਇਤੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀਆਂ ਕੀ ਸੀਮਾਵਾਂ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕੀ ਦਰਜਾ ਹਾਸਲ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਸ ਸਵਾਲ ਉੱਤੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਲਿਤਾਂ ਉੱਤੇ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਿਆ।

ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਦਲਿਤਾਂ (ਸਾਬਕਾ ਅਛੂਤ ਜਾਤੀਆਂ) ਉੱਤੇ ਸਮਾਜੀ ਜਬਰ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰੇ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਚੋਖਾ ਅਸਰ ਪਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ, ਸੰਗਤ ਤੇ ਲੰਗਰ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ, ਜਾਤੀ ਆਧਾਰਤ ਪੁਜਾਰੀ ਪ੍ਰਥਾ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਅਤੇ ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਜਿਹੀਆਂ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਜਾਤਪਾਤ ਰਹਿਤ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ 'ਅਸੀਂ ਹਿੰਦੂ ਨਹੀਂ' ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਨਾਲ ਹਿੰਦੂਆਂ ਤੋਂ ਵਖਰੇਵਾਂ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਅੱਡਰੀ ਤੇ ਨਿਵੇਕਲੀ ਪਛਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਜਿਸ ਨਿਵੇਕਲੇ ਪੱਖ ਦਾ ਉਚੇਚਾ ਜ਼ਿਕਰ ਉਹਨਾਂ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ "ਵਰਣ ਆਸ਼ਰਮ" ਤੇ "ਛੂਤ ਛਾਤ" ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਮਹੱਤਤਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਅਛੂਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਸਮਾਜੀ ਹੈਸੀਅਤ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਆਸ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਪਰ ਇੰਝ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸੂਲਾਂ ਤੇ ਸਮਾਜੀ ਰਹ-ਰੀਤਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਪਾਤਾ ਸੀ, ਜਿਹੜਾ ਹੁਣ ਵੀ ਕਾਇਮ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰਾ ਜਿਸ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਵਿਕਸਤ ਹੋਇਆ, ਉਸਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸੂਲਾਂ, ਭਾਰੂ ਜੱਟ ਜਾਤੀ ਦੇ ਕਬਾਇਲੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਤੌਰ-ਤਰੀਕਿਆਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੱਤਾ-ਹਿੱਤਾਂ ਵਿਚਲੀ ਅੰਤਰ ਕਿਰਿਆ ਦੀ ਉਪਜ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਅਜਿਹੀ ਸਿੱਖ ਜਾਤੀਵਾਦੀ ਦਰਜੇਬੰਦੀ ਵਿਚ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਹਿੰਦੂ ਵਰਣ ਆਸ਼ਰਮ ਨਾਲੋਂ ਅੱਡਰੀ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਵੀ। ਜਿਸ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਜਾਤੀਵਾਦ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਕਾਇਮ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਇਸਦੇ ਕਾਰਨ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਦੋ ਮਾਮਲੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਅਰਥ ਭਰਪੂਰ ਹਨ। ਡਾ. ਅੰਬੇਦਕਰ ਨੇ 1936 ਵਿਚ ਇਸ ਸੁਝਾਅ ਉੱਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਦਲਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਮਨੁੱਵਾਦੀ ਵਰਣ ਵੰਡ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸਮੂਹਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਪਣਾ ਲੈਣ। ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੂਰੀ ਘੋਖ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਉਸ ਨੇ ਕਿਉਂ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਮੁੜ ਕਦੇ ਵੀ ਇਸ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਾ ਸਮਝਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ 20 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਅੰਬੇਦਕਰ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਥਾਂ ਕਿਉਂ ਆਪਣੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬੁੱਧ ਧਰਮ ਅਪਨਾਉਣ ਵਲ ਤੋਰਿਆ। ਦੂਸਰੇ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹਿੰਦ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੱਖ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ

ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਇਕ ਜਾਤ ਪਾਤ ਹੀਣ ਅਤੇ ਸਰਬ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਵਾਲੇ ਸਮਾਜ ਵਜੋਂ ਸਾਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਸਮਾਂ ਬੀਤਣ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਵੀ ਉਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਜਾਤ ਪਾਤ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਰਵਾਇਤੀ ਹਿੰਦੂ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਾਤੀ ਪਾਤੀ ਕਲੇਸ਼ ਕੁਝ ਹੋਰ ਤਿਖੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਭਰਨ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਇਸ ਜਾਤੀ ਕਲੇਸ਼ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬੁਨਿਆਦ ਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਕਿਸ ਪਾਸਿਓਂ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅੱਗੇ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਜਾਤੀ ਪਾਤੀ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਦੀ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਤਰਤੀਬ ਹੈ, ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਹਰੀਸ਼ ਪੁਰੀ ਦਾ ਇਹ ਲੇਖ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਲੇਖ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਸੰਜੀਦਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲਈ ਇਥੇ ਕਿਸਤਵਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। —ਸੰਪਾਦਕ

ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਮਾਨਤਾ ਲਈ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਲੋਂ ਲਏ ਗਏ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਅੰਦੋਲਨ ਨਾਲ ਹੈ। ਜਿਸਦਾ ਮੰਤਵ ਸਿੱਖ ਸ਼ਡਿਊਲਡ ਜਾਤੀਆਂ ਲਈ ਉਹੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਦਰਜਾ ਤੇ ਰਿਆਇਤਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਹਿੰਦੂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਜੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਜਾਤੀ ਵੰਡ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਤ ਉਚ-ਨੀਚ ਦੀ ਕੋਈ ਹੋਂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਅੰਦੋਲਨ ਕਿਸ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ? ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਸ ਲਿਖਤ ਦਾ ਮੰਤਵ ਇਹ ਪਤਾ ਲਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਆਖਰ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹਨ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਅਸੂਲ ਕੁਝ ਹੋਰ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਮਾਜ ਤੇ ਅਰਥਚਾਰੇ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਹੁਕਮਰਾਨ ਸਮਾਜੀ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਹਿੱਤਾਂ ਦਾ ਵਤੀਰਾ ਤੇ ਵਿਹਾਰ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੈ।

ਜਾਤੀਵਾਦ ਦੀ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਸੱਤਾ ਲਈ ਵਰਤੋਂ : 1849 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਪਿੱਛੋਂ ਜਦੋਂ ਬਰਤਾਨਵੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕਾਂ ਤੇ ਮਨੁੱਖਜਾਤੀ-ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਉੱਤੇ ਡੂੰਘੀ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਨਿਵੇਕਲਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਜਾਤੀ-ਵੰਡ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਬਾਕੀ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਵਰਗੀ ਨਹੀਂ। ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਸਲਾਂ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਿਰੰਤਰ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕਾਰਨ ਏਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਹੀ ਢੰਗ ਦੀ ਮਿਲੀ-ਜੁਲੀ ਬਣਤਰ ਵਿਚ ਢਲ ਗਏ ਸਨ। ਬੁੱਧ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੱਛਣ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚਿਤਰਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ "ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਮਾਜੀ-ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਅੰਤਰ-ਮਿਸ਼ਰਣ" ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਆਈ ਕਿ ਇਸ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸਨਾਤਨੀ ਪੁਰੋਹਤ ਵਰਗ (ਅਰਥਾਤ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ) ਨੇ 'ਅਮਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਿਆਗ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਸੀ', ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਪਹਿਲੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਗੰਗਾ ਦੇ ਮੈਦਾਨੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਜਾ ਵਸੇ ਸਨ।

ਬਰਤਾਨਵੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕਾਂ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਸੀ ਕਿ 19ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਧਾਰਮਿਕ ਪੱਖੋਂ ਪੰਜਾਬ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨਾਲੋਂ ਮੁਸਲਿਮ ਵਧੇਰੇ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਸਲਾਮ 'ਅਮੂਮਨ ਜਨੂੰਨ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈ।' ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੱਛਮੀ ਭਾਗ ਵਿਚ, ਜਿੱਥੇ ਮੁਸਲਿਮ ਵਸੋਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧੇਰੇ ਸੀ ਤੇ ਸਮਾਜ ਦਾ ਗਠਨ ਕਬਾਇਲੀ ਢੰਗ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਤ ਸੀ, ਦੇਖਣ ਵਿਚ ਆਇਆ ਕਿ "ਜਾਤੀ ਵੰਡ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨਾਂਹ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸੀ।" ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਮੁਸਲਿਮ ਸਮਾਜੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਇਸ ਵਸਥ ਲਈ ਇਕ ਕਾਰਨ

ਸੂਫੀ ਮੱਤ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੀ। ਸੂਫੀ ਮੱਤ ਗੌਰ ਦੇ ਸੁਲਤਾਨ ਈਰਾਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਸਨ (ਇਪੀਰੀਅਲ ਗੈਜੀਟੀਅਰ ਆਫ ਇੰਡੀਆ 1, 1908, 48-50) ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤੁਰਕਾਂ ਦਾ ਅਹਿਦ ਦਸਤਕਾਰ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ/ਜਾਤੀਆਂ ਵਿਚ ਵਰਨਣਯੋਗ ਸਰਗਰਮੀ ਤੇ ਸਫ਼ਬੰਦੀ ਦਾ ਦੌਰ ਸੀ।

ਭਗਤੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਕਵੀਆਂ ਦੀ ਬਾਣੀ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਗਤ ਰਵੀਦਾਸ ਵਲੋਂ ਉਡਾਈ ਗਈ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੀ ਖਿੱਲੀ ਸਮਾਜੀ ਆਦਰ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਤ ਢਾਂਚੇ ਲਈ ਉਠ ਰਹੀ ਵੰਗਾਰ ਦਾ ਵੀ ਉਤਨਾ ਹੀ ਵੱਡਾ ਸਬੂਤ ਹੈ, ਜਿੰਨਾ ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਮਾਜੀ ਉਚ-ਨੀਚ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਆ ਰਹੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਸੀ।

ਤਾਂ ਵੀ ਕੇਂਦਰੀ ਪੰਜਾਬ, ਜਿਹੜਾ ਲਗਭਗ ਮੌਜੂਦਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖੇਤਰ ਜਿੱਭਾ ਹੀ ਸੀ, ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਉਭਰਨ ਨਾਲ ਇਹ ਆਸ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਜਾਤੀ ਵੰਡ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਉੱਤੇ ਇਸਦਾ ਨਿਸ਼ਚਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਏਗਾ। ਆਰਨਲਡ ਟੋਇਨਬੀ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਤੁਰਕ ਹਮਲਿਆਂ ਸਮੇਂ ਵਰਣ-ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਸਮਾਜੀ ਨਾਸ਼ੂਰ ਕਾਰਨ ਹਿੰਦੂ ਸਮਾਜ ਟੁੱਟਣਾ-ਭੱਜਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਕਬੀਰ ਤੇ ਨਾਨਕ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਅਖੌਤੀ ਸੂਦਰ ਜਾਤੀਆਂ ਨੇ ਬਗਵਾਤਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂ ਅਲਾਪੀ। ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਜੇ.ਐਸ. ਗਰੇਵਾਲ ਅਨੁਸਾਰ "ਟੋਇਨਬੀ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ

—ਹਰੀਸ਼ ਪੁਰੀ

ਉਭਰਨਾ ਹਿੰਦੂ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰਲੀ ਮਿਹਨਤੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਲੋਂ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅੱਡ ਹੋ ਜਾਣ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਸੀ।"

ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ, ਨੇ ਜਾਤੀ ਵੰਡ-ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਿਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਆਮ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਹੈ—

ਫਕਤ ਜਾਤੀ ਫਕਤ ਨਾਉ॥ ਸਭਨਾ ਜੀਆ ਇਕਾ ਛਾਉ

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਸ਼ਬਦ ਹੈ— ਨੀਚਾ ਅੰਦਰਿ ਨੀਚ ਜਾਤਿ ਨੀਚੀ ਹੂ ਅਤਿ ਨੀਚ।

ਨਾਨਕ ਤਿਨ ਕੇ ਸੰਗਿ ਸਾਥਿ ਵਡਿਆ ਸਿਉ ਕਿਆ ਰੀਸ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਜਗਿਆਸਾ ਹੈ ਮੁਕਤੀ, ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ। ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਅੱਗੇ ਜਾਤੀ ਵੰਡ ਦਾ ਕੋਈ ਅਰਥ ਨਹੀਂ।

ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਆਪਣੀ ਮਿਹਰ ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਕੌਣ ਕਿਸ ਜਾਤੀ ਵਿਚੋਂ ਹੈ। ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਜਾਤੀ-ਪ੍ਰਥਾ ਨਾਲ ਬੋਝਣਾ ਜਾਂ ਉਚੀ ਜਾਤੀ ਜਾਂ ਕੁਲ ਦਾ ਮਾਣ ਕਰਨਾ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਇਕਸੁਰ ਹੋਣ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਰੁਕਾਵਟ ਹੈ। "ਪਰਲੋਕ ਵਿਚ ਕੋਈ ਉਚ-ਨੀਚ ਨਹੀਂ।" ਜਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜਾਤੀਵਾਦ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਦਾਇਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਹਿ ਕੇ ਹੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇ.ਐਸ. ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ, "ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਸਮਾਜੀ ਜਾਂ ਆਰਥਿਕ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਬਰਾਬਰੀ ਨਹੀਂ ਚਿਤਵਦੇ।" ਤਾਂ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਸਮਾਜੀ ਪਰਿਣਾਮ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੀ ਹਨ। "ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਉਸਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਬਰਾਬਰ ਹਨ, ਉਥੇ ਹੀ ਉਸਦੇ ਸਾਰੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਵੀ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਬਰਾਬਰ ਹਨ।"

ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਭਾਵ ਉਦੋਂ ਪਿਆ, ਜਦੋਂ 'ਸੰਗਤ' ਤੇ 'ਲੰਗਰ' ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ। ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਸੀ ਧਾਰਮਿਕ ਇਕੱਠਾਂ ਸਮੇਂ ਇਕੋ ਥਾਂ ਬੈਠ ਕੇ ਲੰਗਰ ਛਕਣ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਬਰਾਬਰੀ। ਹਰ ਕਿਸੇ ਵਲੋਂ ਕਤਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦੇ ਚੜ੍ਹਾਵੇ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਇਕ ਹੋਰ ਨਵੀਂ ਜੁਗਤ ਸੀ। ਕਤਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਉਹ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਜਿਹੜੇ ਕਬਿਤ ਨੀਵੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਚੜ੍ਹਾਵੇ ਵਿਚ ਆਇਆ ਕਤਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਇਕੋ ਥਾਟੇ ਵਿਚ ਰਲਾਉਣ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸ ਥਾਟੇ ਵਿਚ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਵਰਤਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਡਬਲਯੂ.ਐਸ. ਮੈਕਲਾਇਡ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਪ੍ਰਥਾ ਪੰਜਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਤੋਂ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਚਲਤ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਮੰਤਵ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਸੀ ਕਿ ਅਖੌਤੀ ਉਚੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕ ਕਬਿਤ ਨੀਵੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਅਛੂਤ ਜਾਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਸਮੇਤ ਸੰਗਤਾਂ ਵਲੋਂ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਕਤਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਜ਼ਰੂਰ ਛਕਣ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਉਸ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਉਹ ਇਕੋ ਥਾਟੇ ਵਿਚੋਂ ਵਰਤਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ।

ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ 1699 ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ ਤਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਨ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਨਵੀਂ ਰਵਾਇਤ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਉਹ ਅਮਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਤੀ ਭੇਦ ਭਾਵ ਉਪਰ ਤਿੱਖਾ ਵਾਰ ਸੀ। ਇਸ ਰਵਾਇਤ ਅਧੀਨ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਕੋ ਥਾਟੇ ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਾਰੇ-ਵਾਰੀ ਛਕਣ। ਇਹ ਰਵਾਇਤ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਲਤ ਇਸ ਰਵਾਇਤ ਦੇ ਉੱਕਾ ਹੀ ਉਲਟ ਸੀ

ਕਿ ਕੇਵਲ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਪੁਜਾਰੀ ਹੀ ਧਾਰਮਿਕ ਰਸਮਾਂ ਅਦਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਨ ਦੀ ਰਵਾਇਤ ਲਈ ਚੁਣੇ ਪਹਿਲੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਅਖੌਤੀ ਨੀਵੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। (ਭਾਵੇਂ ਅਛੂਤ ਜਾਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ)। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਇਕੋ ਥਾਟੇ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਲਾਉਣਾ ਧਾਰਮਿਕ ਰੀਤਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਸਵੈਛਾ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦਾ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਖੰਡਨ ਸੀ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸ਼ਸਤਰ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਸੀ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਜਾਤ ਬਰਾਦਰੀ ਦੀ ਕੋਈ ਮਹੱਤਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

10ਵੇਂ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਜੀਵਤ ਗੁਰੂ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਵੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ। ਦਸਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਹੀ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਗੁਰੂ ਹੋਣਗੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼੍ਰੋਤ ਹਿਰਦੇ ਨਾਲ ਉਹ ਇਸ ਵਿਚ ਅੰਕਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸੱਚ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਨੌਵਾਂ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ਼ੇਖ ਫਰੀਦ, ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਤੇ ਰਵੀਦਾਸ ਜਿਹੇ ਸੂਫੀ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਇਹ ਸੂਫੀ ਸੰਤ ਹੋਰਨਾਂ ਧਰਮਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਸਬੰਧਤ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਜਾਤੀਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਅਛੂਤ ਸਮਝਦਾ ਸੀ। ਇੰਝ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਸਰਬ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਬਰਾਦਰੀ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਸਨੇਹਾ ਹੈ। ਜਾਤੀ ਪ੍ਰਥਾ ਦਾ ਇਸ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡਾ ਖੰਡਨ ਹੋਰ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਅਛੂਤ ਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਕ ਨਵੇਂ ਧਰਮ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਦਾ ਮਾਣ ਭਰਿਆ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

ਪਰ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਏਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਧਾਰਮਿਕ ਸਨੇਹੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਜਾਤੀ ਪ੍ਰਥਾ ਖਤਮ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਈ? ਇਸਦੇ ਲਈ ਇਹ ਗੱਲ ਦੇਖਣੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਪਨਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਖੌਤੀ ਅਛੂਤਾਂ ਜਾਂ ਨੀਵੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਉੱਤੇ ਭਾਰੂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਲੂਕ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਸੀ।

ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦਸ ਦੇ ਦਸ ਗੁਰੂ ਖੱਤਰੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਨ ਅਤੇ ਮੁੱਢਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਵੀ ਖੱਤਰੀ ਹੀ ਸਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਉੱਤੇ ਬਹੁਤਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਹੀ ਸੀ। ਤਾਂ ਵੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਸਿੱਖੀ ਅਪਣਾਉਂਦੇ ਸਨ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜਾਤੀ ਪਛਾਣ ਜਿਉਂ ਦੀ ਤਿਉਂ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਨਾ ਤਾਂ ਇਹ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਆਸ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਪਿਛਲੀ ਜਾਤੀ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਣ। ਸਾਰੇ ਗੁਰੂਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੰਤਾਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਖੱਤਰੀਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਕੀਤੀਆਂ। ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਇਹ ਆਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਜਾਤ ਗੋਤ ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਦੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਨ। ਉਹ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਾਂ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਤਾਂ ਬਰਾਬਰ ਸਨ ਪਰ ਅੰਗ ਸਾਕਾਂ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਉਹ ਅੱਡਰੇ ਸਨ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਬਣਨ ਪਿੱਛੋਂ ਅਛੂਤ ਅਛੂਤ ਨਹੀਂ ਸਨ ਰਹਿੰਦੇ।

ਛੇਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜੱਟ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਨੇ ਇਸਦੀ ਜਾਤੀ ਬਣਤਰ ਤੇ ਤਵਾਜ਼ਨ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਲੈ ਆਈ। ਜੱਟ ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਤਬਕਾ ਸੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੇਂਡੂ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਉਸੇ ਦਾ ਬੋਲ-ਬਾਲਾ ਸੀ। 18ਵੀਂ ਸਦੀ ਤਕ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਵਿਚ ਜੱਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਇਸ ਵਿਚ ਹੋਰ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਾਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਠੀਕ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਉਦੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਜਦੋਂ ਬਰਤਾਨਵੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ 1881 ਵਿਚ ਇਹ ਦੇਖਣ ਲਈ ਮਰਦਮ ਸ਼ੁਮਾਰੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਕਿਸ ਜਾਤੀ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਲੋਕ ਹਨ। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜਿਹਨਾਂ 17,06, 909

ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਐਲਾਨਿਆ ਸੀ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ 63 ਫੀਸਦੀ ਜੱਟ ਸਨ। ਇਹ ਅਨੁਪਾਤ ਅਜੇ ਤਕ 60-66 ਫੀਸਦੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਤੁਰਿਆ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਜੱਟ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਤੇ ਅਣਖੋਂ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰ ਹਨ। ਉਹ ਮਿਹਨਤੀ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੱਥੀ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਵਾਂਗ ਵਰਣ ਆਸ਼ਰਮ ਅਧੀਨ ਜੱਟ ਵੀ ਸੂਦਰ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਪਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਸਰੀਰਕ ਮਿਹਨਤ ਪ੍ਰਤੀ ਜੱਟ ਬਰਾਦਰੀ ਦੇ ਵਤੀਰੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ। ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਉਦਾਸੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਵਿਚ ਵਾਸਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦਾ ਕਿੱਤਾ ਅਪਣਾਇਆ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ, “ਸੱਚਾ ਵੰਡ ਕਿਸਾਨ”। ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਆਪਣਾ ਨਿਰਬਾਹ ਰੱਸੀਆਂ ਵੱਟ ਕੇ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂਆਂ ਨੇ ਉਚਤਮ ਕਿਹਾ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਰਤ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਹਾਸਲ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੀ, ਕਿਰਤ ਕਰੋ, ਵੰਡ ਛਕੋ ਤੇ ਨਾਮ ਜਪੋ।

ਇਰਫਾਨ ਹਬੀਬ ਨੇ ਜੱਟ ਬਰਾਦਰੀ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਦਿਆਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪਸ਼ੂਪਾਲ ਕਬੀਲੇ ਪਹਿਲੇ-ਪਹਿਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 7ਵੀਂ ਤੋਂ 9ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੇਖੇ ਗਏ। ਜੱਟ ਬਰਾਦਰੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਸਮਾਜੀ ਵਰਣ ਵੰਡ ਦੀ ਕੋਈ ਬਹੁਤੀ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦੀ ਅਤੇ ਉਹ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਵੱਲ ਵੀ ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਆਕਰਸ਼ਤ ਹੋਏ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਰਵਾਇਤੀ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਬਰਾਬਰੀ ਵੱਲ ਝੁਕਾਅ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਸਦਕਾ “ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆਂ ਹੀ ਨਵੇਂ ਪੰਥ ਵਿਚ ਉੱਚੀ ਅਧਿਕਾਰਤ ਹੈਸੀਅਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈ। ਇਸਦਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਜੱਟ ਬਰਾਦਰੀ ਦੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਤੌਰ-ਤਰੀਕਿਆਂ ਨੇ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਲੀਹਾਂ ਉੱਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤੋਚਿਆ, ਉਹ ਤੁਰਦੇ ਗਏ।” ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਵਰਣ ਆਸ਼ਰਮ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਆਪਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਅਛੂਤ ਜਾਤੀਆਂ ਵਲ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਵਤੀਰਾ ਹਿੰਦੂ ਸਮਾਜ ਵਾਲਾ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਪਨਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਵਧਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਵਤੀਰਿਆਂ ਉੱਤੇ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਦਾ ਭਾਰ ਜਿਉਂਦਾ ਤੇ ਤਿਉਂਦਾ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਸਿੱਖ ਮਿਸਲਾਂ ਦਾ ਗਠਨ ਵੀ ਜਾਤੀ ਲੀਹਾਂ ਉੱਤੇ ਹੀ ਹੋਇਆ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਕਿ ਇਸ ਪੜਾਅ ਉੱਤੇ ਅਛੂਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਪਣਾਇਆ। ਤਾਂ ਵੀ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗਿਣਤੀ ਥੋੜ੍ਹੀ ਹੀ ਰਹੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਪਨਾਉਣ ਦੀ ਲਹਿਰ 19ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ ਉੱਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਨਾ ਹੋਈ।

ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਜ (1799-1938) ਸਮੇਂ ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਉਚ ਵਰਗ ਜਾਂ ਹੁਕਮਰਾਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਉਭਰੇ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸਲਤਨਤ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਕੁੱਲ ਵਸੋਂ ਦਾ 6-7 ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਹੀ ਸਨ। ਮੁਸਲਮਾਨ ਵਸੋਂ 70 ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਤੇ ਹਿੰਦੂ 24 ਫੀਸਦੀ। ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਰਗੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧੇਰੇ ਸੀ ਪਰ ਉਥੇ ਵੀ ਇਹ ਕੁਲ ਵਸੋਂ ਦਾ ਇਕ ਤਿਹਾਈ ਹੀ ਸਨ। ਤਾਂ ਵੀ ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਮਹਾਰਾਜੇ ਦੀ ਫੌਜ ਦਾ ਮੁੱਖ ਭਾਗ ਸਨ। ਉਚ ਵਰਗ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ 30 ਫੀਸਦੀ ਸੀ ਤੇ ਜਾਗੀਰਾਂ ਵੀ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਹਾਸਲ ਹੋਈਆਂ। ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਮਿਲਦਾ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਦੀ ਸਮਾਜੀ ਹੈਸੀਅਤ, ਉਸਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਤੇ ਨਿਸ਼ਚਤ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਪ੍ਰਚਲਤ ਸਮਾਜੀ ਨਾ-ਬਰਾਬਰੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਵਜੋਂ ਅਪਨਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਇਸਨੂੰ ਪੂਜਨੀਕ ਇਸ਼ਟ ਵਿਚ ਬਦਲ ਲਿਆ। “ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਤੇ ਸੰਗਤ ਦੇ ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਬਰਾਬਰ ਸਨ ਪਰ ਇਸਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸਮਾਜੀ ਨਾ ਬਰਾਬਰੀ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਨ ਲਿਆ ਗਿਆ।” ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਉਚ ਵਰਗ ਤੇ ਜਨ ਸਾਧਾਰਨ ਵਿਚਲੇ ਪਾਏ ਦਾ ਵਰਣਨ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਉਸ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਦਾਸ ਪ੍ਰਥਾ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਅਤੇ ਮੰਗਣ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਵੀ। ਗਰੀਬ ਮਾਪੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਵੇਚ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਕਈ ਵਾਰ ਜੁਆਨ ਕੁੜੀਆਂ ਵੀ ਵੇਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਕੁਝ ਸਮਕਾਲੀ ਬਰਤਾਨਵੀ ਨਿਰੀਖਕਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਉਚ-ਵਰਗ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਗਰੀਬ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਪਾੜਾ ਉਸ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵਧ ਸੀ ਜਿੰਨਾ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹੋਰਨੀਂ ਬਾਈ ਅਜਿਹਾ ਪਾੜਾ ਦੇਖਣ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ

ਸੀ। ਵਧੇਰੇ ਕਰੂਰ ਵਰਣ ਵੰਡ ਅਤੇ ਅਛੂਤ ਜਾਤੀਆਂ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰੇ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਦਾਖਲੇ ਉੱਤੇ ਰੋਕ, ਸਾਂਝੇ ਖੂਹਾਂ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਉੱਤੇ ਰੋਕ ਅਤੇ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ਉੱਤੇ ਰੋਕ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਸੱਤਾ ਤੇ ਧਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਧਾਰਮਿਕ ਨੈਤਿਕਤਾ ਵੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ। “ਸਿੱਖ ਸੱਤਾ ਦੇ ਉਭਰਨ ਨਾਲ ਪੰਥ ਆਪਣਾ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਚਰਿੱਤਰ ਗੁਆ ਬੈਠਾ।”

ਮਰਾਤਮੇ ਤੇ ਨਵੀਆਂ ਸਮਾਜੀ ਗੁੰਝਲਾਂ: 1849 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਪਿੱਛੋਂ “ਬਰਤਾਨਵੀ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਜਕੜ” ਨੇ ਨਵੇਂ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸਿੱਖ ਸੰਪਰਦਾ ਨੂੰ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਸਮਾਜੀ ਬਣਤਰ ਤੇ ਜਾਤੀ ਸੰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ, ਉਹ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਮਹੱਤਤਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਨਵੇਂ ਹਾਕਮਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਪਤਵੰਤੇ ਤਬਕੇ ਦੀ ਨਫ਼ਰਤ ਨੂੰ ਸਮਝਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹੇ “ਸੁਭਾਵਕ ਆਗੂਆਂ” ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਿਆਉਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਆਰੰਭੀਆਂ, ਜਿਹੜੇ ਬਰਤਾਨਵੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਵੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਹੋਣ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਰਸਾਨੀ ਵਿਚ ਵੀ ਚੌਧਰ ਹੋਵੇ। ਸਿੱਖ ਸੈਨਾ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨਾ, ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਮੁਖੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜਾਗੀਰਾਂ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨਾ, ਸੋਢੀਆਂ ਤੇ ਬੇਦੀਆਂ ਦੀ ਪੁਜਾਰੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੂੰ ਨਿਵਾਉਣਾ ਦੇ ਦਬਾਉਣਾ ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਸਿੱਖ ਰਈਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੂੰ ਅਤੇ ਸੈਨਾ (ਗ਼ਦਰ ਦੇ ਅੰਤ ‘ਤੇ ਪਿੱਛੋਂ ਸਿੱਖ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸੈਨਾ ਦਾ 28 ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਸਨ) ਨੂੰ ਗਠਤ ਕਰਨਾ 1857 ਦੀ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ ਬਗ਼ਾਵਤ ਸਮੇਂ ਬਰਤਾਨੀਆ ਲਈ ਬਹੁਤੇ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਫ਼ਾਇਦੇਮੰਦ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬਰਤਾਨਵੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਸਮਝ ਗਏ ਸਨ ਕਿ “ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਪੱਕੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਅਤੇ ਤੁਫ਼ਾਨ ਦਾ ਮੂੰਹ ਮੋੜਨ ਵਾਲੇ ਬੁੱਲੇ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਸੁਭਾਵਕ ਆਗੂ ਹੋਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿੱਤਾ-ਉਹ ਸਹਾਇਤਾ ਤੇ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦੇ ਪਾਤਰ ਹਨ।”

ਇਹਨਾਂ ਮੰਤਵਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਜਿਹੜਾ ਰਾਹ ਅਖਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਉਸਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਵਜੋਂ ਵਡਿਆਇਆ ਗਿਆ ਸਗੋਂ ਕੁਝ ਇਕਨਾਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਿਆਇਤਾਂ ਦੇਣ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਰਿਆਇਤਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰੱਖਣ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਕਾਇਮ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਲਈ ਜਾਤੀ ਦਰਜੇਬੰਦੀ ਦੀ ਮੁੜ ਉਸਾਰੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਮੁੜ-ਉਸਾਰੀ ਉਹਨਾਂ ਸਿੱਟਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖ ਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਹੜੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਨੇ 1857 ਦੇ ਵਿਦਰੋਹ ਤੋਂ ਕੱਢਣੇ ਪਸੰਦ ਕੀਤੇ।

ਨਿਕੋਲਸ ਡਰਕ ਨੇ ਆਪਣੀ ਹਾਲ ਦੀ ਪੁਸਤਕ “ਮਨ ਉਪਜਾਈਆਂ ਜਾਤੀਆਂ-ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਸੰਕਲਨ” ਅਤੇ “ਪੁਰਾਲੇਖਾਂ ਦਾ ਬਸਤੀਵਾਦ” ਕਰਦਿਆਂ ਬਰਤਾਨੀਆ ਨੇ ਇਹ ਨਤੀਜਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਜੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਤੇ ਇਸ ਉੱਤੇ ਰਾਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸਦੇ ਲਈ ਜਾਤੀ ਪ੍ਰਥਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਹਿੰਦ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਇਹੀ ਮੁੱਖ ਲੱਛਣ ਹੈ। ਜਾਤੀ ਪ੍ਰਥਾ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਰੂਪ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਗਈ ਜਾਂ ਦੂਸਰੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਸਿਵਲ ਸਮਾਜ ਦਾ ਬਦਲ ਬਣ ਗਈ ਜਿਸਦੇ ਰਾਹੀਂ ਪੂਰਬੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਜਾਂ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਨਹਿਰਾਇਆ ਤੇ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

1857 ਪਿੱਛੋਂ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੀ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ ਸੈਨਾ ਦਾ ਪੁਨਰਗਠਨ “ਯੋਧਾ ਜਾਤੀਆਂ” (ਮਾਰਸ਼ਲ ਰੇਸਿਜ਼) ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਤ ਸੀ। ਡਰਕਸ ਨੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ ਸੈਨਾ ਲਈ “ਭਰਤੀ ਦੇ ਨੇਮ” ਪੁਸਤਕ ਵਿਚੋਂ ਹਵਾਲੇ ਦਿੰਦਿਆਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ “ਯੋਧਾ ਜਾਤੀ” ਦੀ ਪਛਾਣ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ “ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ, ਸੈਨਕ ਨਿਸ਼ਚਾ, ਤੇ ਮਰਦ ਹੋਣ ਉੱਤੇ ਮਾਣ”। ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਜਾਤੀਆਂ ਉਹ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਰਦ ਜ਼ਨਾਨੜੇ, ਬੁਜ਼ਦਿਲ ਤੇ ਜੁਰਾਇਮ ਪੇਸ਼ਾ ਸਨ। ਜਾਰਜ ਮੈਕਮੁਨ, ਜਿਹੜਾ 1920 ਵਿਚ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ ਸੈਨਾ ਦਾ ਕੁਆਟਰ ਮਾਸਟਰ ਜੈਨਰਲ ਬਣਿਆ, ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ “ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਯੋਧਾ ਜਾਤੀਆਂ” ਵਿਚ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੇਵਲ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਯੋਧਾ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਅੰਡਰੇ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਸਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਕੀ ਜਨ-ਸਮੂਹ ਨਾ ਤਾਂ ਲੜਾਕੂ ਰੁਚੀ ਰੱਖਦਾ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਰੀਰਕ ਹੌਂਸਲਾ। ਮੈਕਮੁਨ ਨੇ ਬਰਤਾਨਵੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਰਾਜਕੀ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ “ਯੋਧਾ ਜਾਤੀਆਂ” ਮੁੱਖ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਅਸਲ ਗੋਰੀਆਂ (ਆਰੀਆਈ) ਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਨਸਲ ਵਿਚੋਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਥਾਨਕ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਖੂਨ ਦੀ

ਮਿਲਾਵਟ ਰਾਹੀਂ ਨੈਤਿਕਤਾ ਤੇ ਸਦਾਚਾਰ ਉੱਤੇ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਤਬਾਹਕੁਨ ਪ੍ਰਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਨੂੰ “ਬਚਾਉਣ” ਲਈ ਜਾਤੀ ਪ੍ਰਥਾ ਦਾ ਢੰਗ ਲਭਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਐਚ.ਐਚ. ਚਿਜ਼ਲੇ ਨੇ ਤੇ ਉਸ ਵਾਂਗ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਲੂਈ ਡੂਮੈਂਟ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਪਛਾਨਣ ਦੀ ਲੋੜ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੁਸਲਿਮ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਅਧੀਨ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸਰਗਰਮ ਤੁਰੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ “ਵਿਗਠਨ” ਦੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦਾ ਤੇ ਤਿਉਂ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਜਾਤੀ ਪ੍ਰਥਾ ਇਕ ਮੁੱਢਲਾ ਸੂਤਰ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਤੀ ਪ੍ਰਥਾ ਨੂੰ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਮੁੱਢਲਾ ਤਰੀਕਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ “ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਸਿਵਲ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਸੀਮਤ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਤੇ ਸਮਾਜੀ ਵਿਕਾਸ ਦੀਆਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਨੇਮਬੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।”

1857 ਦੇ ਗ਼ਦਰ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਘੀਆਂ ਯੋਧਾ ਨਸਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਤਾਂ ਵੀ, ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਆਏ ਸਨ, ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਜੱਟ ਬਰਾਦਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕੌਮੀ ਚਰਿੱਤਰ ਦੀ ਬਣਤਰ ਦੀ ਗੱਲ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਦੂਸਰੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਦਾ ਮੂਲ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਵੀ ਹੈ, ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੁਣ ਤੋਂ ਉਸਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਜੱਟ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿਚ ਹੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਗੱਲ ਮੰਨੀ ਗਈ ਕਿ ਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਵੀ, ਕੱਟਤ ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਾਂਗ “ਅਛੂਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਏਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਮਜ਼੍ਹਬੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਉਹ ਧਾਰਮਿਕ ਰੀਤਾਂ ਰਸਮਾਂ ਆਪਣੀ ਜਾਤੀ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ।”

ਇਸ ਗੱਲ ਨੇ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਸਿਆਣਪ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਿਆ ਜਦੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਉੱਤੇ ਰਾਜ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵੰਡ ਨੂੰ, ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅਦਲਾ-ਬਦਲੀ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਇਸਨੂੰ ਇਕ ਅਤਿ ਆਵਸ਼ੋਕ ਢੰਗ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇ। ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਨੇਮਬੱਧ ਕਰਨ ਦੇ ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਅਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਕਿੰਝ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਉਸਦੀ ਇਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮਿਸਾਲ ਉਹ ਨਵੀਆਂ ਨਹਿਰੀ ਬਸਤੀਆਂ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਬਾਰ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਹੋਣ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਨੇੜਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ 40 ਲੱਖ ਏਕੜ ਰਕਬੇ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਲਈ ਮਾਲਕੀ ਹੱਕਾਂ ਨਾਲ ਤਕਸੀਮ ਕਰਕੇ 1885-1940 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਵਸਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

ਆਪਣੇ ਇਸ “ਨਰੋਏ ਅਸੂਲ” ਤੇ ਕਾਇਮ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਕਿ “ਪ੍ਰਚਲਤ ਸਮਾਜੀ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਹਿਲਾਇਆ-ਜੁਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ”, ਬਰਤਾਨੀਆ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਕਿ “ਮੁਜ਼ਾਰਿਆਂ, ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਬੇਜ਼ਮੀਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਵਸਾਉਣ ਲਈ ਦਸਤੂਰਨ ਨਾ ਚੁਣਿਆ ਜਾਵੇ।” ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਉਤਲੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕੀ ਦੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਤਕਸੀਮ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਦਸਤੂਰ ਅਨੁਸਾਰ ਮਜ਼ਬੀਆਂ, ਬਾਲਮੀਕੀਆਂ ਤੇ ਰਵੀਦਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਜ਼ਮੀਨ-ਸ਼ਾਮਲਾਟ ਵਿਚ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਮੌਰੂਸੀ ਮਾਲਕ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਹੀ ਦਖਲ ਹਾਸਲ ਸੀ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੰਬੇਦਕਰ ਨੇ 1954 ਵਿਚ ਰਾਜ ਸਭਾ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ, “ਅਛੂਤ” ਅਤੇ “ਕੌਮੀ” ਉਹਨਾਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿਚ ਪੱਕੇ ਮਕਾਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਬਣਾ ਸਕਦੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਵਸੇ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਹ ਡਰ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੀਦਾਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਚਾਹੁਣ ਕਿਧਰੇ ਕੱਢ ਦੇਣ।”

ਇਕ ਹੋਰ ਉਦਾਹਰਣ, ਜਿਹੜੀ ਆਪਣੇ ਮਾਝੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਕਾਰਨ ਹੋਰ ਵੀ ਅਰਥ ਭਰਪੂਰ ਸੀ, ਉਹ ਸੀ 1901 ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਐਂਡ ਐਲੀਏਨੇਸ਼ਨ ਐਕਟ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ਾਈ ਜ਼ਿੰਮੀਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖੱਤਰੀ, ਅਰੰਭੇ ਜਾਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸੂਦਖੇਰਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦੇ ਮੰਤਵ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਧੀਨ ਖੇਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਕੇਵਲ ਉਹੀ ਲੋਕ ਖਰੀਦ ਜਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰ ਕਰਾਰ

ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਹੇਠਲੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਲੋਕ, ਜੇ ਉਹ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰ ਕਬੀਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹੁੰਦੇ, ਖੇਤੀ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨਹੀਂ ਸਨ ਖਰੀਦ ਸਕਦੇ ਭਾਵੇਂ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਇਕਨਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਸਮਰੱਥਾ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਖੇਤੀ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦ ਸਕਣ। (ਇਹ ਕੇਵਲ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਹੋਇਆ ਕਿ ਡਾ. ਅੰਬੇਦਕਰ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ 1952 ਵਿਚ ਇਹ ਮਤਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਸਮਾਨਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਉਪਰੋਕਤ ਖਤਰਨਾਕ ਕਾਨੂੰਨ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੇ ਇਸ ਅਸਾਧਾਰਨ ਐਕਟ ਨੇ ਜੱਟ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰਾਂ (ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 80 ਫੀਸਦੀ 1921 ਤਕ ਸਿੱਖ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਸਨ) ਦੇ ਸਮੂਹਕ ਗਲਬੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪੱਕਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਸਮਾਜੀ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਉੱਚੇ ਹੋਣ ਦੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਤੇ ਗੁਮਾਨ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵਾਧਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਮਜ਼ਹਬੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਦਰਜੇ ਵਿਚ ਵੀ ਕੁਝ ਤਬਦੀਲੀ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਦੋਂ ਸ਼ਾਹੀ ਸੈਨਾ ਦੀਆਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਰਜਮੈਂਟਾਂ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਖੋਲ੍ਹੀ ਗਈ। 1857 ਦੇ ਗ਼ਦਰ ਸਮੇਂ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਘੇਰਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲ 12000 ਦੀ ਨਫ਼ਰੀ ਵਾਲੇ ਮਜ਼ਹਬੀ ਸਿੱਖ ਦਸਤੇ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਪਰ 1911 ਵਿਚ ਮਜ਼ਹਬੀ ਸਿੱਖ ਸੈਨਿਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘੱਟ ਕੇ ਕੇਵਲ 1628 ਹੀ ਰਹਿ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਹੜੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ 1857 ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦਾ 16 ਫੀਸਦੀ ਹੀ ਸੀ ਜਦਕਿ ਸ਼ਾਹੀ ਸੈਨਾ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ 10888 ਸੀ, ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜੱਟ ਸੈਨਿਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 6626 ਸੀ। ਮਜ਼ਹਬੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਗੰਦਗੀ ਚੁੱਕਣ ਤੇ ਝਾੜੂ ਦੇਣ ਦੇ ਰਵਾਇਤੀ ਕਿੱਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਆਪਣੀ ਸਥਿਤੀ ਕੁਝ ਬਦਲ ਲਈ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੈਨਿਕਾਂ ਵਜੋਂ ਭਰਤੀ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਸੀ। ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੈ ਕਿ ਬਰਤਾਨਵੀ ਹਾਕਮ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਸੈਨਿਕ ਗਿਣਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਗੱਲ ਨੋਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਉਹ ਉੱਚੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਸੈਨਿਕ ਹਨ, “ਅਤੇ ਸਾਡੀਆਂ ਕਈ ਰਿਜਮੈਂਟਾਂ ਮਜ਼ਹਬੀਆਂ ਉੱਤੇ ਹੀ ਕਾਇਮ ਹਨ।” ਬਿਗਲੇ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ “ਮਜ਼ਹਬੀ ਸਿੱਖ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਘਿਰਣਾ ਨਾਲ ਚੂਹੜੇ ਜਾਂ ਭੰਗੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਇਕਦਮ ਸੂਰਮੇ ਤੇ ਵਧੀਆ ਸੈਨਿਕ ਬਣ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਕਿੱਤੇ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਸੂਰਮਗਤੀ ਭਰੇ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਵਿਚ ਰੰਗੇ ਗਏ।” ਮਗਰਲੀ ਗੱਲ ਵਿਚ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਖਾਸੀ ਅਤਿਕਥਨੀ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਮਜ਼ਹਬੀਆਂ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਮਜ਼ਹਬੀ ਰਜਮੈਂਟਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਭਰਤੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਰਜਮੈਂਟਾਂ ਸਨ ਸਿੱਖ ਪਾਇਨੀਅਰਜ਼ 23, 32 ਤੇ 34, ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਲਾਈਟ ਇਨਫੈਂਟਰੀ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਰਜਮੈਂਟਾਂ ਜੱਟ-ਸਿੱਖ ਰਜਮੈਂਟਾਂ ਨਾਲੋਂ ਉੱਕਾ ਹੀ ਵੱਖਰੀਆਂ ਤੇ ਨਿਯਤਵੀਆਂ ਸਨ। ਕਿਸੇ ਜੱਟ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜਾਤੀ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਲਾਈਟ ਇਨਫੈਂਟਰੀ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਿੱਖ ਰਜਮੈਂਟਾਂ ਵਿਚ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਪੁਰਾਣੇ ਰਿਟਾਇਰਡ ਬ੍ਰਿਗੇਡੀਅਰ ਨੇ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ, “ਲੁਥਾਣੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਵੀ ਭਰਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।” ਕਿਉਂਕਿ ਉਤਲੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਵਿਚ ਦੂਸ਼ਤ ਹੋਣ ਦਾ ਡਰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਵਿਚ ਫਰਕ ਪਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਤਾਂ ਵੀ ਸੈਨਾ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਦੇ ਯੋਗ ਸਮਝੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਮਜ਼ਹਬੀ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਸਵੈਮਾਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਜਾਗੀ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅਛੂਤ ਜਾਤੀਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਥਾਂ ਹਾਸਲ ਹੋ ਗਈ।”

ਤਾਂ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਕੁਝ ਇਕ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਗਏ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਝੁੰਗੇ ਵਜੋਂ ਅਛੂਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜੀਵਨ ਹਾਲਤਾਂ ਤੇ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿਚ ਕਿੱਤਾ ਅਤੇ ਸਮਾਜੀ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਰਾਹੀਂ ਵਰਨਣਯੋਗ ਤਬਦੀਲੀ ਆਈ। ਇਕ ਤਬਦੀਲੀ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਨਹਿਰੀ ਬਸਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮਿਹਨਤੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ ਉੱਤੇ ਉਸ ਪਾਸੇ ਵਲ ਚਾਲੇ ਪਾਏ ਤੇ ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਆਪਣੇ ਰਵਾਇਤੀ ਕਿੱਤਿਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਨਵੇਂ ਕਿੱਤੇ ਅਪਣਾ ਲਏ। ਜੱਟਾਂ ਜਾਂ ਕਬਿਤ ਆਰੀਆਈ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਹਿਰੀ ਬਸਤੀਆਂ ਵਲ ਚਾਲੇ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਗ੍ਰੰਥ ਮਜ਼ਹਬੀ ਤੇ ਰਵੀਦਾਸੀਏ ਸਨ। ਮਿਸਾਲ ਲਈ ਚਨਾਬ ਬਸਤੀ ਵਿਚ ਆਏ ਕੁੱਲ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਵਿਚੋਂ 41,944 ਸਫ਼ਾਈ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਨ ਤੇ 26934

ਰਵੀਦਾਸੀਏ ਸਨ, ਜਦਕਿ 1502 ਮਜ਼ਹਬੀ ਸਨ। ਸਿੰਜਾਈ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਜਾਂ ਨਹਿਰੀ ਬਸਤੀਆਂ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਜਾਤੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹਕ ਫੈਸਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਜਾਤੀ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਦਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣ ਗਈ।

ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਰਿਟਾਇਰਡ ਮਜ਼ਹਬੀ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦੋ ਮਜ਼ਹਬੀ ਬਸਤੀਆਂ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਅਲਾਟੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਅੰਧੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਜਾਂ ਮੁਜ਼ਾਰੇ ਬਣ ਗਏ ਅਤੇ 13 ਫੀਸਦੀ ਬੇ-ਜ਼ਮੀਨੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਕੁਝ ਚੁਣਵੇਂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਮਜ਼ਹਬੀ “ਕਾਸ਼ਤਕਾਰ ਜਾਤੀਆਂ” ਵਿਚ ਗਿਣੇ ਜਾਣ ਲੱਗੇ। ਸ਼ਾਹੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਸੈਨਿਕਾਂ ਵਜੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਭੰਗੀਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਮੂਹਿਕ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੁਝ ਬਿਹਤਰੀ ਲੈ ਆਂਦੀ ਸੀ। ਸਮਝਿਆ ਇਹੀ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਮਜ਼ਹਬੀਆਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜੀ ਕੁਝ ਬਿਹਤਰ ਥਾਂ ਹਾਸਲ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਉਹ ਵਧੇਰੇ ਕਰਕੇ ਉਸ ਰਿਆਇਤ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਸੀ, ਜਿਹੜੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਖਾਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਿਹਾਜ਼ ਜਾਂ ਰਿਆਇਤੀ ਸਲੂਕ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਮਜ਼ਹਬੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਗ਼ਦਰ ਸਮੇਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਆਵਾਸੀ ਰਵਿਦਾਸੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕੇਵਲ 26 ਫੀਸਦੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਜੱਦੀ ਕਿੱਤਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ, ਹੋਰਨਾਂ ਨੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ, ਬੁਣਕਾਰਾਂ, ਮੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਨਹਿਰੀ ਉੱਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਆਮ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ, ਜਿਹੜੀ 1891 ਵਿਚ 3,71,940 ਸੀ, 1901 ਵਿਚ ਵਧ ਕੇ 8,32,689 ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ “ਅਛੂਤ ਜਾਤੀਆਂ” ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਸਨ। ਐਚ.ਏ. ਰੱਜ ਦੀ ਖੋਜ ਅਨੁਸਾਰ, “1901 ਵਿਚ ਕਬਿਤ ਚੂਹੜੇ ਤੇ ਚਮਾਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਭੰਗੀਆਂ, ਸਫ਼ਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਜਾਂ ਚਮੜੇ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਆਮ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।” ਇਹਨਾਂ ਬਸਤੀਆਂ ਦੇ ਵਸਣ ਤੇ ਵਪਾਰਕ ਕੇਂਦਰ ਕਾਇਮ ਹੋਣ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਕਈ ਨਵੇਂ ਕਸਬੇ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਕਈ ਮੰਡੀਆਂ ਵਸ ਗਈਆਂ। ਕੁਝ ਅਛੂਤ ਲੋਕ, ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਰਵਿਦਾਸੀਏ, ਇਹਨਾਂ ਕਸਬਿਆਂ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਏ ਜਿਥੇ ਉਹ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿਚ ਜਾਂ ਮਿਊਂਸਪਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ। ਸਮੂਹਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਅਛੂਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਮੈਂਬਰ ਨਕਦ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੇ ਕਸਬਿਆਂ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਏ, ਜਿਥੇ ਉਹਨਾਂ ਆਪਣੇ ਕਿੱਤੇ ਬਦਲ ਲਏ। ਉਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਹੁਨਰਮੰਦ ਦਸਤਕਾਰ ਬਣ ਗਏ ਤੇ ਕਈ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸਮਾਜੀ ਹੈਸੀਅਤ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਇਰਾਦੇ ਤੇ ਉੱਦਮ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਸੀ। ਮੰਡੀ ਅਰਥਚਾਰੇ ਅਤੇ ਨਕਦ ਉਜਰਤਾਂ ਦੇ ਰਾਇਜ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਛੂਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜੀਵਨ ਹਾਲਤਾਂ ਤੇ ਸਵੈ-ਸੰਕਲਪ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਫਰਕ ਪਿਆ।

ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਵਿਦਿਆ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿਚ ਵੀ ਬਿਹਤਰੀ ਹੋਈ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਭਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਨਵੇਂ ਮੌਕੇ ਵੀ ਪੈਦਾ ਹੋਏ। ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਨਾਲ ਹੁਨਰਮੰਦ ਤੇ ਗੈਰ ਹੁਨਰਮੰਦ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਲਈ ਵੀ ਨਵੇਂ ਮੌਕੇ ਪੈਦਾ ਹੋਏ। 1911 ਦੀ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ 13200 ਰਵਿਦਾਸੀਏ ਸਿੱਖ ਤੇ 2150 ਮਜ਼ਹਬੀ ਸਿੱਖ ਚਮੜਾ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਜੱਦੀ ਪੇਸ਼ੇ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਆਰਥਿਕ ਤਬਦੀਲੀ ਕਾਰਨ ਆਈ ਸਮਾਜੀ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਨੇ ਸਮੂਹਿਕ ਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਉਦਮ ਤੇ ਕਿੱਤਿਆਂ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਜਾਤੀ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੀਆਂ ਪਦਾਰਥਕ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਪਰਿਵਰਤਨ ਲਿਆਂਦਾ।

ਐਥਨੇ ਮਾਰੈਕੋ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਬਰਤਾਨਵੀ ਹਾਕਮ ਜ਼ਬਾਨੀ-ਕਲਾਮੀ ਤਾਂ ਜਾਤੀ ਵੰਡ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਬੁਰਾ ਆਖਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਾਜੀ ਆਰਥਿਕ ਤਬਦੀਲੀ ਨੂੰ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਕਾਰਨ ਵੀ ਸਮਝਦੇ ਸਨ ਜਿਹੜਾ ਵਰਣ ਆਸ਼ਰਮ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰੇਗਾ।

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਅੰਕ 'ਚ)

ਬਲਿਊ ਸਟਾਰ ਪਿਛੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੋਂ ਪਰਤਿਆ ਜਥਾ

ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਪਿਛਲਾ ਅੰਕ ਦੇਖੋ

ਗਰਮੀ ਦਾ ਪੂਰਾ ਜ਼ੋਰ ਸੀ। ਯਾਤਰੀ ਪਿਆਸ ਨਾਲ ਬੇਹਾਲ ਹੋਏ ਪਏ ਸਨ। ਇਥੋਂ ਤੀਕ ਕਿ ਬਾਬਰੂਮਾਂ ਦੀਆਂ ਟੁਟੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਬੁੱਲ੍ਹ ਗਿੱਲੇ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਨਿਕਲ ਰਿਹਾ। ਅੰਬਾਲਾ ਜੰਕਸ਼ਨ 'ਤੇ ਗੱਡੀ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਇਹ ਅਨਾਊਂਸਮੈਂਟ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਗੱਡੀ ਦਿੱਲੀ ਜਾ ਕੇ ਰੁਕੇਗੀ, ਇਸ ਲਈ ਜਿਹੜੇ ਯਾਤਰੀ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਾਪਸ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਉਹ ਉਤਰ ਜਾਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲੰਗਰ ਵੀ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਕੁਝ ਵਾਲੰਟੀਅਰ ਸੇਵਾ-ਭਾਵ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧ, ਅਜਿਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ, ਪਰ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ

ਸ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ

ਕੀਤੀ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਦਿਓ। ਕੁਝ ਚਿਰ ਪਿੱਛੋਂ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਨਾਲ ਧਰਵਾਸ ਮਿਲੀ ਤਾਂ ਅਗਲੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਈ ਸੋਚਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਰਾਤ ਕਾਫੀ ਲੰਘ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਾਸੀ ਖਾਲਸਾ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਬਣੇ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਏ। ਕੈਂਪ ਦੁਆਲੇ ਵੀ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ. ਦਾ ਪਹਿਰਾ ਸੀ।

7 ਜੂਨ ਨੂੰ ਲੋਕਲ ਸੰਗਤਾਂ ਵਲੋਂ ਚਾਹ-ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਹੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅਗਲੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲ ਰਹੀ। ਇਸ ਲਈ ਕਈ ਯਾਤਰੀ ਜੋ ਇਕੱਲੇ ਸਨ ਹਰਿਆਣਾ, ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ, ਦੋਸਤਾਂ-ਮਿਤਰਾਂ ਪਾਸ ਚਲੇ ਗਏ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ 10 ਦਿਨਾਂ ਤੀਕ ਵਾਪਸ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਪਰਤਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ। ਬਾਕੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰ ਤਾਂ ਨਾਲ ਸਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਹੋਣ, ਇਸ ਸੋਚ ਵਿਚ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਐਸੇ ਯਾਤਰੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਪਰਿਵਾਰ ਪਿਛੇ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਤਤਪਰ ਨੇ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਨਾ ਜਾਣ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਅਸ਼ਾਂਤ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਲੰਘਿਆ। ਸਭ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਚਿੰਤਾ ਵਿਚ ਡੁੱਬੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਦਿਨ ਬਿਤਾਉਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅੰਬਾਲੇ ਵਿਚ ਵੀ ਮਾਹੌਲ ਸ਼ਾਂਤ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕੋਈ ਸਿਆਸੀ ਕਾਰਕੁੰਨ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਧਰਵਾਸਾ ਦੇਣ ਨਹੀਂ ਪੁੱਜਾ। ਰਾਤ 10 ਵਜੇ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲੀ ਕਿ 8 ਜੂਨ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 6:30 ਵਜੇ ਬੱਸਾਂ ਰਾਹੀਂ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਾਡੇ ਪਾਸੋਂ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇਵਾਰ ਲਿਸਟਾਂ ਲੈ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। 8 ਜੂਨ ਨੂੰ 6:30 ਵਜੇ ਸਾਰੇ ਯਾਤਰੀ 7 ਬੱਸਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠ ਗਏ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਬੱਸਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਚਾਹ ਨਾਲ ਇਕ-ਇਕ ਪਰਸ਼ਾਦਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੱਸਾਂ ਵਿਚ ਫੌਜ ਦਾ ਇਕ-ਇਕ ਸਿਪਾਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਕ ਜੇ.ਸੀ.ਓ. ਕੁਝ ਜਵਾਨਾਂ ਸਮੇਤ ਵੱਖਰੀ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਹਰਿਆਣਾ ਰੋਡਵੇਜ਼ ਦੀਆਂ ਬੱਸਾਂ ਨੇ 43-43 ਰੁਪਏ ਕਿਰਾਇਆ ਭਾਵ ਡਬਲ ਕਿਰਾਇਆ ਵਸੂਲ ਕੀਤਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੇ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸਨ ਆਏ, ਸਗੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅੰਬਾਲੇ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਵਾਪਸ ਭੇਜਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਨਾ ਮੰਨੀ। ਲਗਭਗ 8 ਵਜੇ ਅੰਬਾਲਾ ਛਾਉਣੀ ਤੋਂ ਬੱਸਾਂ ਚੱਲੀਆਂ। ਸਾਡਾ ਅਨੁਮਾਨ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਵਜੇ ਤੀਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ ਪੁੱਜ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਬੱਸਾਂ ਰੁੱਕੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਤਾਂ ਸੜਕਾਂ ਤਾਂ ਸੁੰਨਸਾਨ ਹੋਈਆਂ ਪਈਆਂ ਸਨ, ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਵੀ ਕੋਈ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਫਿਰ ਰਿਹਾ। ਫੌਜ ਵਲੋਂ ਕਰੜਾ ਕਰਫਿਊ ਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਰਾਜਪੁਰੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਨਾਕੇ 'ਤੇ ਬੱਸਾਂ ਰੋਕ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਅੱਗੇ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਏਰੀਆ ਕਮਾਂਡਰ ਤੋਂ ਆਗਿਆ ਲਈ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਇਕ ਪੇਡੂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਕਾਰਨ ਸਾਈਕਲ ਲੈ ਕੇ ਸੜਕ 'ਤੇ ਆਇਆ ਤਾਂ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਸਜ਼ਾ ਵਜੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਈਕਲ ਚੁੱਕ ਕੇ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ। ਥਾਂ-ਥਾਂ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਨਾਕਿਆਂ

'ਤੇ ਰੁਕਦੇ, 12 ਵਜੇ ਤੀਕ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ। ਇਥੋਂ ਤਿੰਨ ਬੱਸਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਪਟਿਆਲਾ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ, ਸੰਗਰੂਰ, ਬਠਿੰਡਾ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਆਂ ਦੇ ਯਾਤਰੀ ਸਨ, ਬੱਸ ਸਟੈਂਡ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਈਆਂ ਅਤੇ 4 ਬੱਸਾਂ ਅੱਗੇ ਚੱਲ ਪਈਆਂ।

ਇਕ ਵਜੇ ਤੀਕ ਹਾਲਾਂ ਅਸੀਂ ਸਤਲੁਜ ਦਰਿਆ ਦੇ ਪੁਲ ਤੋਂ ਅੱਪਾ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਪਿੱਛੇ ਹੀ ਸਾਂ ਕਿ ਪਿੱਛੋਂ ਇਕ ਕਰਨਲ ਦੀ ਗੱਡੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਓਵਰਟੇਕ ਕਰਕੇ ਬੱਸਾਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋ ਗਈ। ਬੱਸਾਂ ਰੁਕ ਗਈਆਂ। ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੇ ਜੇ.ਸੀ.ਓ. ਨੇ ਕਰਨਲ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਮਿਲਟਰੀ ਹੈੱਡ ਕੁਆਰਟਰ ਦੇ ਆਰਡਰ ਵਿਖਾਏ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਾ ਸੁਣੀ ਅਤੇ ਵਾਪਸ ਲੁਧਿਆਣੇ ਲਿਆ ਕੇ ਮਿਲਟਰੀ ਕੈਂਪ ਸਾਹਮਣੇ ਬੱਸਾਂ ਲਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਸਾਨੂੰ ਇਥੇ ਰੋਕ ਕੇ ਜੇ.ਸੀ.ਓ. ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਪਾਸ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਾਫੀ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਦੇ ਪਿੱਛੋਂ ਦੁਪਹਿਰੇ 2:30 ਵਜੇ ਬੱਸਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮਿਲੀ। ਗਰਮੀ ਦਾ ਪੂਰਾ ਜ਼ੋਰ ਸੀ। ਬੱਚੇ ਤਾਂ ਕੀ, ਸਿਆਣੇ ਵੀ ਭੁੱਖੇ-ਤਿਹਾਏ ਬੇਹਾਲ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ। ਪੀਣ ਲਈ ਲਾਗੇ ਪਾਣੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਨਾਕਿਆਂ 'ਤੇ ਠਹਿਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ 4 ਵਜੇ ਬੱਸਾਂ ਜਲੰਧਰ ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਰੁਕੀਆਂ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਦੋ ਘੰਟੇ ਲਈ ਕਰਫਿਊ ਵਿਚ ਢਿੱਲ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਪੀਣ ਲਈ ਪਾਣੀ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਇਕ ਬੱਸ ਵਿਚ ਜਲੰਧਰ, ਕਪੂਰਥਲਾ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਬੇੜੀਆਂ ਸਵਾਰੀਆਂ ਸਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਤਾਰ ਕੇ ਬੱਸਾਂ ਅੱਗੇ ਚੱਲ ਪਈਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ 6 ਵਜੇ ਦਰਿਆ ਬਿਆਸ ਦੇ ਪੁਲ 'ਤੇ ਰੋਕੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਸਾਡੇ ਵੇਖਦਿਆਂ-ਵੇਖਦਿਆਂ ਫੌਜੀ ਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਮਸ਼ੀਨਗੰਨਾਂ ਫਿੱਟ ਕਰ ਕੇ ਮੋਰਚੇ ਸੰਭਾਲ ਲਏ। ਇਉਂ ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕੈਦੀ ਹਾਂ ਤੇ ਸਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਕੈਦ ਵਿਚੋਂ ਭੱਜਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਫਾਇਰ ਪੋਲੂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਪਿੱਛੋਂ ਇਕ ਟੈਂਕ ਬੱਸਾਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਲਿਜਾ ਕੇ ਪੁਲ 'ਤੇ ਪੈਰਤੋ ਕੱਢਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਵੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਸਾਂ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇਣ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਹੌਸਲਾ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਅਤੇ ਸ. ਰਮਿੰਦਰ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਬੱਸ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰੇ ਅਤੇ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੇ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਲਈ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਆਸ ਨਾਲ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦਾ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਨਲਕੇ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੁਲ 'ਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰ ਰਹੇ ਇੰਚਾਰਜ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਾਰੇ ਯਾਤਰੀ ਬੱਸਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਬੈਠੇ ਰਹਿਣ, ਪਰ ਕੁਝ ਯਾਤਰੀ ਨਲਕੇ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਲੈ ਕੇ ਪਿਲਾ ਦੇਣ। ਦਰਿਆ ਦੇ ਕੰਢੇ ਨਲਕਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪਾਣੀ ਮਿੱਠਾ ਅਤੇ ਕਾਫੀ ਠੰਡਾ ਸੀ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਪਾਣੀ ਪੀ ਕੇ ਪਿਆਸ ਬੁਝਾਈ ਪਰ ਭੁੱਖ ਮਿਟਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਰੈਬਰ ਕੁਲਰ ਸਨ ਉਹ ਸਾਰੇ ਇਸ ਠੰਡੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਭਰ ਕੇ ਬੱਸਾਂ ਵਿਚ ਰੱਖ ਲਏ ਕਿਉਂਕਿ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਅੱਗੇ ਕੀ ਬੀਤਣੀ ਸੀ। ਦੋ ਘੰਟੇ ਪਿੱਛੋਂ ਪੁਲ ਪਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮਿਲੀ। ਪੁਲ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਬੱਸਾਂ ਫਿਰ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਅੱਗੇ ਜਾਣ ਲਈ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਰਾਤ ਦੇ 10 ਵਜੇ ਇਕ ਗੁਰਸਿੱਖ ਕਰਨਲ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਆਇਆ ਅਤੇ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੋਈ ਤਕਲੀਫ਼ ਤਾਂ ਨਹੀਂ? ਮੈਂ ਹੱਸ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਦਾਰ ਜੀ, ਤਕਲੀਫ਼ਾਂ ਤਾਂ ਹਨ, ਪਰ ਤੁਹਾਡੇ ਹਮਦਰਦੀ ਭਰੇ ਬੋਲ ਸੁਣ ਕੇ ਮਨ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੀਕ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਚੱਲਾਂਗਾ ਅਤੇ ਜਤਨ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਘਰੋ-ਘਰੀ ਪੁਰਾ ਸਕੀਏ। ਇਹ ਬੱਸਾਂ ਤਾਂ ਬੱਸ ਸਟੈਂਡ ਤੀਕ ਹੀ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਹਾਲਾਤ ਚੰਗੇ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹਾਂ, ਆਪਣੀ ਯੂਨਿਟ ਦੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਘਰੀਂ ਭੇਜ ਦਿਆਂਗੇ। ਹਮਦਰਦੀ ਨਾਲ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ 'ਤੇ ਰੌਣਕ ਆ ਗਈ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਭੁੱਖ ਨੇ ਨਿਵਾਲ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਰਾਤ ਦੇ 10:30 ਵਜੇ ਦੋ ਕਰੀਬ ਬੱਸਾਂ ਚੱਲੀਆਂ ਅਤੇ ਮਕਬੂਲਪੁਰਾ ਚੌਕ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਰੋਕ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਸ

ਥਾਂ 'ਤੇ ਫੌਜੀ ਸਰਗਰਮੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਥੋਂ ਦਾ ਕਮਾਂਡਰ ਕਰਨਲ ਬੜੀ ਰੁੱਖੀ ਜੁਬਾਨ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਅੱਗੇ ਕਿਸੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦਿਆਂਗੇ। ਕੁਝ ਫੌਜੀ ਬੱਸਾਂ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਸਾਮਾਨ ਅਤੇ ਸਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਚੈਕ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਸਲਾ ਚੈਕ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਨਵਰ ਫੜੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਆਏ ਸਰਦਾਰ ਕਰਨਲ ਦੀ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ।

ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਹੈੱਡ ਕੁਆਰਟਰ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਚੱਲਦੀ ਰਹੀ। ਆਖਰ ਜਦੋਂ ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਤੀਕ ਜਾਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਡਿਊਟੀ ਵਾਲਾ ਕਰਨਲ ਫਿਰ ਬੱਸ ਵਿਚ ਆਇਆ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਤੁਸੀਂ ਸਾਮਾਨ ਵਿਚ ਕੀ ਲਿਜਾ ਰਹੇ ਹੋ, ਇਸ ਲਈ ਸਾਮਾਨ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਪਿੱਛੋਂ ਹੀ ਅੱਗੇ ਜਾਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਸ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸੁਣ ਕੇ ਗੁੱਸਾ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਆਇਆ ਪਰ ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਸਾਂ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਜੰਗ ਵਰਗਾ ਮਾਹੌਲ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਜ਼ਾਬਤਾ ਨਹੀਂ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਹੌਸਲਾ ਕਰਕੇ ਸਮਝਾਉਣ ਵਾਲੇ ਰੁਖ਼ ਨਾਲ ਮੈਂ ਕਰਨਲ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਟਾਰੀ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਸਾਂ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਸਾਰਾ ਸਾਮਾਨ ਕਸਟਮ ਅਤੇ ਫੌਜੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਕੱਠਿਆਂ ਚੈਕ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਫੌਜ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਮੁਲਕ ਦੇ ਮੁਅੱਜਜ਼ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਜੰਗੀ ਕੈਦੀ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਸਾਮਾਨ ਦੀ ਘੜੀ-ਘੜੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਮੰਨਣਯੋਗ ਨਹੀਂ ਅਤੇ

ਨਾ ਹੀ ਅਸੀਂ ਹਨੇਰੀ ਰਾਤ ਵਿਚ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਸਾਮਾਨ ਹੇਠਾਂ ਉਤਾਰਾਂਗੇ। ਗੱਲ ਜਿਸ ਲਹਿਜ਼ੇ ਵਿਚ ਕਹੀ ਗਈ ਸੀ ਕਰਨਲ ਨਿਰ ਉਤਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਹੈੱਡ ਕੁਆਰਟਰ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਜਾਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲ ਚੁੱਕਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਰਾਤ 12 ਵਜੇ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਸਾਨੂੰ ਬੱਸ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਬੱਸ ਅੱਡਾ ਸੁੰਨਸਾਨ ਸੀ। ਵਰਾਂਡਿਆਂ ਵਿਚ ਲਾਈਟ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਪੱਖੇ ਚਲਾ ਲਏ ਗਏ। ਪੀਣ ਲਈ ਪਾਣੀ ਵਾਲੀਆਂ ਟੁਟੀਆਂ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਸਾਨੂੰ ਤਾੜਨਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਵਰਾਂਡਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਣਾ, ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਵੀ ਗੋਲੀ ਲੱਗ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਪਿੰਨੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸੀ, ਉਹ ਯਾਤਰੀਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਕਿ ਭੁੱਖ ਮਿਟਾ ਸਕਣ। ਪਰ ਉਹ ਵੀ ਸੰਘ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਉਤਰ ਰਿਹਾ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਹਾਲਾਤ ਹੋਰ ਵੀ ਤਰਸਯੋਗ ਸੀ। ਆਖਰ ਬਿਸਤਰੇ ਵਿਛਾ ਕੇ ਲੰਮੇ ਪੈ ਗਏ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਰੁਕ-ਰੁਕ ਕੇ ਗੋਲੇ ਚੱਲਣ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। 9 ਜੂਨ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਸ਼ਰੀਫਪੁਰਾ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੰਦੂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਦੁੱਧ ਆਦਿ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਜਤਨ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਦੇਣ ਦਾ ਯਤਨ ਨਾ ਕਰੋ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਫੀ ਸਮਝਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨਹੀਂ ਪਰ ਅਸਰ ਕੁਝ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਫੌਜੀ ਗੱਡੀਆਂ ਗਸ਼ਤ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਬਿਨਾ ਵਜ੍ਹਾ ਹਵਾ ਵਿਚ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾ ਕੇ ਦਹਿਸ਼ਤ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਲ ਇਕਾ-ਦੁੱਕਾ ਗੋਲੇ ਚੱਲਣ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਹਾਲਾਂ ਵੀ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਐਸ.ਐਚ.ਓ. ਬਾਣਾ ਰਾਮਬਾਗ ਨੇ ਆ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 11 ਵਜੇ ਕਰਫਿਊ ਵਿਚ ਢਿੱਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਚਲੇ ਜਾਣ। ਇਸ 'ਤੇ ਫੌਜੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਵੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਕੀਤੀ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਜੈਂਟਲਮੈਨ ਸੀ।

9 ਵਜੇ ਇਕ ਸੈਕੰਡ-ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਕੁਝ ਜੁਆਨਾਂ ਸਮੇਤ ਆਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਘਰਾਂ ਤੀਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਉਹ ਆਪ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਿ ਕੇ ਕੁਝ ਸਿਵਲ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਇਕ ਨਾਇਕ ਨੇ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਰਾਂਡੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਪਣਾ ਸਾਮਾਨ ਲੈ ਕੇ ਇਕ ਲਾਈਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਲਵੋ। ਯਾਤਰੀ ਤਾਂ ਕਾਹਲੇ ਸਨ। ਆਖਰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਦੋ ਬੱਸਾਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਕਰਕੇ ਸਾਮਾਨ ਰੱਖ ਕੇ ਬੱਸਾਂ ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਹੋਣ ਲਈ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਲਾਈਨ ਤੋੜਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਬੱਸਾਂ ਚਾਟੀਵਿੰਡ ਚੌਕ ਤੀਕ ਹੋ ਕੇ ਵਾਪਸ ਆ ਗਈਆਂ। ਪਰ ਵਾਪਸ ਅੱਧੀਆਂ-ਅੱਧੀਆਂ ਬੱਸਾਂ

ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ

ਦੀਆਂ ਸਵਾਰੀਆਂ ਵੀ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਜ਼ੀਠਾ ਰੋਡ ਤੋਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਤੀਕ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਦੁਬਾਰਾ ਦੋ ਬੱਸਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਨਾਇਕ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਸਮਝਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਤੁਸਾਂ ਸਾਨੂੰ ਘਰੋ-ਘਰੀ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਬੱਸਾਂ ਵਿਚ ਯਾਤਰੀ ਬਿਠਾਓ। ਪਹਿਲੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਅੱਧੀਆਂ ਸਵਾਰੀਆਂ ਵਾਪਸ ਆ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਜੇਕਰ ਇਸ ਪਾਸੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਯਾਤਰੀ ਹੀ ਬੈਠਦੇ ਤਾਂ ਕੰਮ ਠੀਕ ਰਹਿਣਾ ਸੀ। ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਅਫਸਰ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੀ ਮੰਨਣਾ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਲਵੋ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਅਫਸਰ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ, ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਉਤਰ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲੇ ਪਾਸੇ ਨਹੀਂ ਜਾਵਾਂਗੇ, ਪਰ ਕੁਝ ਚਿਰ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਪਿਆ। ਤਦ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਯਾਤਰੀ ਦੋ ਬੱਸਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠ ਜਾਣ।

ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਹਫਤਾ-ਤਫਤੀ ਮਚ ਗਈ ਅਤੇ ਧੱਕੇ ਦੇ ਕੇ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਅੱਗੇ ਹੋ ਕੇ ਬੱਸਾਂ ਨੱਕੋ-ਨੱਕ ਭਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਲਿਆ ਤਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਪਿੱਛੇ ਕੋਈ ਯਾਤਰੀ ਇਥੇ ਰਹਿ ਕੇ ਖਰਾਬ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਮੈਂ ਫਿਰ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਨੂੰ ਇਕ ਬੱਸ ਹੋਰ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਮਨਾਇਆ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਧਰਮ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਦੋ ਲੜਕੀਆਂ ਸਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ. ਰਾਮਿੰਦਰ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਮੈਨੇਜਰ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਸ.

ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੱਟੀ (ਮੀਤ ਸਕੱਤਰ), ਸ. ਅਨੂਪ ਸਿੰਘ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਚੀਫ਼ ਗ੍ਰ. ਇੰਸਪੈਕਟਰ, ਸ. ਮਲਕੀਅਤ ਸਿੰਘ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰ ਲੰਗਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸਨ। ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 20 ਸਵਾਰੀਆਂ ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਤੀਸਰੀ ਬੱਸ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਬੱਸਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਸਵਾਰੀਆਂ ਇਸ ਬਸ ਵਲ ਭੱਜੀਆਂ। ਤਿੰਨੋਂ ਬੱਸਾਂ ਦੇ ਡਰਾਈਵਰ, ਕੰਡਕਟਰ ਵੀ ਭੁੱਖੇ ਸਨ, ਪਰ ਫੌਜ ਅੱਗੇ ਅਤ ਨਹੀਂ ਸਕੇ। ਕਾਫਲਾ ਸੁਲਤਾਨਵਿੰਡ ਗੇਟ ਵਲ ਤੁਰਿਆ। ਮੈਂ ਅਜੀਤ ਨਗਰ ਵਾਲੇ ਚੌਕ ਵਿਚ ਬੱਸ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰਵਾਈ ਤਾਂ ਅੱਧੋਂ ਵਧ ਸਵਾਰੀਆਂ ਉਤਰ ਗਈਆਂ।

ਅਸੀਂ ਸਾਮਾਨ ਚੁੱਕ ਕੇ ਬੇੜੀ ਦੁਰ ਹੀ ਗਏ ਸਾਂ ਕਿ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਪਾਸੋਂ ਸਾਮਾਨ ਚੁੱਕ ਲਿਆ।

ਬਾਹਰਲੀ ਆਬਾਦੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਥੇ ਕਰਫਿਊ ਦੀ ਸਖਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਫੌਜ ਦੀ ਗਸ਼ਤ ਸੀ। ਫੌਜੀ ਦਬਾਅ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਸਵੇਰੇ 10:30 ਵਜੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਗਏ, ਜਿਥੇ ਮੇਰੀ ਮਾਤਾ ਅਤੇ ਲੜਕਾ ਬੇਸਬਰੀ ਨਾਲ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਕੁਝ ਯਾਤਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ਼ਹੀਦ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵਿਖੇ ਉਤਰ ਗਏ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਰਕੂਲਰ ਰੋਡ ਰਾਹੀਂ ਭੰਡਾਰੀ ਪੁਲ ਵਲ ਚਲੇ ਗਏ, ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰੀਂ ਪਹੁੰਚਣਾ ਸੁਖਾਲਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ 11 ਵਜੇ ਦੋ ਘੰਟਿਆਂ ਲਈ ਕਰਫਿਊ ਵਿਚ ਢਿੱਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਘਰ ਪਹੁੰਚਣ 'ਤੇ ਦੁਖਦਾਈ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲੀ, ਪਰ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਮਿਲ-ਬੈਠ ਕੇ ਪਿਛਲਾ ਥਕੇਵਾਂ ਭੁੱਲ ਗਿਆ। 10 ਜੂਨ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 8 ਵਜੇ ਅਜੀਤ ਨਗਰ ਵਿਖੇ ਸਾਡੇ ਘਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਫੌਜ ਦੀਆਂ ਜੀਪਾਂ ਆ ਕੇ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਸ. ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੈਨੇਜਰ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਆਏ ਅਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੋਸ਼ੇਖਾਨੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਮੀਟਿੰਗ ਹੈ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਾਲ ਲਿਜਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫੌਜੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸ. ਭਾਨ ਸਿੰਘ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਸ. ਅਬਿਨਾਸ਼ੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਹਨ।

ਮੈਂ ਕੱਪੜੇ ਬਦਲ ਕੇ ਬਾਹਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਕਰਨਲ ਗੁਰਾਇਆ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਵਾਈ ਗਈ। ਬੰਦ ਜੀਪ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸ. ਭਾਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ. ਅਬਿਨਾਸ਼ੀ ਸਿੰਘ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬੈਠ ਗਏ। ਜਥੇਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਵੱਖਰੀ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਸਨ। ਸ. ਅਬਿਨਾਸ਼ੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਤੋਸ਼ੇਖਾਨੇ ਦੀ ਲਿਸਟ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਕ ਬੋਰਡ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਬੋਰਡ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਫੌਜੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਲਿਆ ਜਾਵੇ।

ਇਸ 'ਤੇ ਮੇਰੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਸ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ (ਭਾਟੀਆ) ਮੀਤ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਲ ਲੈ ਲਿਆ, ਜੋ ਇਸ ਆਬਾਦੀ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚਣ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ। ਸਾਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੀਪਾਂ ਵਿਚੋਂ ਘੰਟਾ ਘਰ ਵਾਲੀ ਬਾਹੀ 'ਤੇ ਉਤਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ। ਅਸਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਪਰਿਕਰਮਾ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ। ਕਰਨਲ ਗੁਰਾਇਆ ਹੀ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਪਰਿਕਰਮਾ ਵਿਚ ਗਿਆ, ਬਾਕੀ ਫੌਜੀ ਬਾਹਰ ਰਹਿ ਗਏ। ਪਰਿਕਰਮਾ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਕੇ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਦੇ ਬੇਰ ਵਲ ਚੱਲਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਅੱਗੋਂ ਇਕ ਫੌਜੀ ਸਿਪਾਹੀ ਨੇ ਰੋਕ ਲਿਆ। ਕਰਨਲ ਗੁਰਾਇਆ ਵਲੋਂ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਦੱਸਣ 'ਤੇ ਵੀ ਅੱਗੋਂ ਇਹ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 29 ਉੱਤੇ)

ਹਰਿਆਣਾ ਰੋਡਵੇਜ਼ ਦੀਆਂ ਬੱਸਾਂ ਨੇ 43-43 ਰੁਪਏ ਕਿਰਾਇਆ ਭਾਵ ਡਬਲ ਕਿਰਾਇਆ ਵਸੂਲ ਕੀਤਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੇ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸਨ ਆਏ, ਸਗੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅੰਬਾਲੇ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਵਾਪਸ ਭੇਜਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਨਾ ਮੰਨੀ। ਲਗਭਗ 8 ਵਜੇ ਅੰਬਾਲਾ ਛਾਉਣੀ ਤੋਂ ਬੱਸਾਂ ਚੱਲੀਆਂ। ਸਾਡਾ ਅਨੁਮਾਨ ਸੀ ਕਿ 1-00 ਵਜੇ ਤੀਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ ਪੁੱਜ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਬੱਸਾਂ ਰੁੱਕੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਤਾਂ ਸੜਕਾਂ ਤਾਂ ਸੁੰਨਸਾਨ ਹੋਈਆਂ ਪਈਆਂ ਸਨ, ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਵੀ ਕੋਈ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਫਿਰ ਰਿਹਾ। ਫੌਜ ਵਲੋਂ ਕਰੜਾ ਕਰਫਿਊ ਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਰਾਜਪੁਰੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਨਾਕੇ 'ਤੇ ਬੱਸਾਂ ਰੋਕ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਅੱਗੇ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਏਰੀਆ ਕਮਾਂਡਰ ਤੋਂ ਆਗਿਆ ਲਈ ਜਾਣੀ ਸੀ।

ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਦਰਿਆ

ਲੜੀਵਾਰ ਨਾਵਲ

ਭਾਗ - 1

ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੁੱਸਾ

ਹਰਪਾਲ ਆਪਣੀ ਨਿੱਕੀ ਨਿੱਕੀ ਮੁੱਛ ਮਰੋਤਦਾ ਛੱਤ ਦੇ ਟਾਈਲੀ ਫਰਸ਼ 'ਤੇ ਅੱਧ ਅਸਮਾਨ ਵਿਚ ਆਏ ਸੂਰਜ ਦੀਆਂ ਠਰੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਵਲ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬਲਬੀਰ ਤੇ ਮੈਨੇਜਰ ਮਲਕ ਦੇ ਕੇ ਫਿਰ ਆ ਕੇ ਕੁਰਸੀਆਂ ਵਿਚ ਬਹਿ ਗਏ। ਹਰਪਾਲ ਨੇ ਚੋਰ ਅੱਖ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਵਲ ਦੇਖਿਆ, ਹੁਣ ਉਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਸਖ਼ਤ ਜਿਹੇ ਜਾਪੇ, ਜਿਵੇਂ ਸਿੱਕਰੀ ਜੰਮੀ ਹੋਵੇ। ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ ਉਸ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਹੱਥ ਫੇਰਿਆ, ਬਲਬੀਰ ਨੇ ਹਰਪਾਲ ਦੀਆਂ ਚੰਗਿਆਤੋਂ ਵਾਂਗ ਮੱਚਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਲ ਝਾਤੀ ਮਾਰੀ, ਫੇਰ ਸੂਰਤ ਵਾਂਗ ਬੈਠੇ ਮੈਨੇਜਰ ਵਲ ਝਾਕ ਕੇ ਬੋਲਿਆ, “ਪਾਲ ਇਕ ਗੱਲ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਕਰਨੀ ਭੁੱਲ ਗਿਆ।”

ਹਰਪਾਲ ਨੇ ਤਾੜਿਆ, ਬਲਬੀਰ ਨੀਵੀਂ ਪਾ ਕੇ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਾਲ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਘਾਹ ਉੱਠੀ, ਬਲਬੀਰ ਨੇ ਮੇਜ ਉਤੇ ਐਵੇਂ ਹੀ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥਾਂ ਦੀਆਂ ਉਂਗਲਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਉਂਦਿਆਂ ਸਿਰ ਚੁੱਕਿਆ। ਉਦੋਂ ਹੀ ਕਿਚਨ ਦਾ ਜਾਲੀਦਾਰ ਬੂਹਾ ਖੜਕਿਆ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਉਧਰ ਝਾਕੇ, ਮੈਨੇਜਰ ਉਠ ਕੇ ਚਾਹ ਫੜ ਲਿਆਇਆ। ਗਲਾਸ ਮੇਜ ਉਤੇ ਧਰਨ ਨਾਲ ਮਾਮੂਲੀ ਜਿਹੀ ਠੱਕ ਠੱਕ ਹੋਈ। ਬਲਬੀਰ ਨੇ ਗਲਾਸ ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜ ਲਿਆ, “ਮਨੇਜਰ ਸਾਹਬ ਆਪਣੇ ਖਾਸ ਆਦਮੀ ਐ।...ਇਹ ਐਵੇਂ ਜਣੇ-ਖਣੇ ਦਾ ਤਾਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਨਹੀਂ...ਪਰ ਆਪਣਾ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨਗੇ।” ਮਗਰਲਾ ਵਾਕ ਉਹ ਗੜਕੇ ਨਾਲ ਬੋਲਿਆ ਤੇ ਪਾਲ ਦਾ ਅੰਦਰ ਤੁਬਕ ਗਿਆ, “ਤੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਲਿਖਿਆ ਮੁੰਡੇ! ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਬਾਹਰੋਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿਸਦੀ ਐ, ਤੇ ਅੰਦਰੋਂ ਕੁਸ਼ ਹੋਰ!”

ਪਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਝਈ ਉੱਠੀ, ਐਵੇਂ ਪਾਣੀ 'ਚ ਮਧਾਣੀ ਕਿਉਂ ਪਾਈ ਐ? ਚਾਹ ਉਤੇ ਘਸਮੈਲੀ ਜਿਹੀ ਮਲਾਈ ਆਉਂਦੀ ਵੇਖ ਕੇ ਮੈਨੇਜਰ ਨੇ ਚਾਹ ਪੀਣ ਲਈ ਆਖਿਆ। ਪਾਲ ਨੇ ਗਲਾਸ ਚੁੱਕਦਿਆਂ ਮੈਨੇਜਰ ਦੇ ਮਟ੍ਰੇਨ ਜਿਹੇ ਚਿਹਰੇ ਵਲ ਨਜ਼ਰ ਫੇਰੀ। ਬਲਬੀਰ ਘੁੱਟ ਭਰ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਲੇਨ ਆਪਣਾ ਪਾਸ ਹੋ ਜਾ ਗਾ, ਪਰ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਮਨੇਜਰ ਸਾਹਬ ਦੇ ਪੈਰੀਂ ਹੱਥ ਲਾਉਣਾ ਪਊਗਾ।”

ਪਾਲ ਬੋਲਿਆ ਕੁਝ ਨਾ, ਪਰ ਹਾਸਾ ਉਸ ਦੇ ਹੋਠਾਂ 'ਚ ਖਿਲਰ ਗਿਆ, “ਦੱਸੋ, ਕਿਵੇਂ ਲਾਈਏ!”

ਬਲਬੀਰ ਹਰਪਾਲ ਵਲ ਵੇਖ ਕੇ ਚੁੱਪ ਕਰ ਗਿਆ, ਚੁੱਪ ਏਨੀ ਟਿਕਵੀਂ ਸੀ ਕਿ ਚਾਹ ਦੇ ਸੁਤ੍ਰਕੇ ਸੁਣ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੈਨੇਜਰ ਨੇ ਹੌਲੀ ਜਿਹੀ ਬੁੱਲ੍ਹ ਮੀਚਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, “ਸਿਰਫ਼ ਵੀਹ ਪਰਸੈਂਟ!”

“ਵੀਹ ਪਰਸੈਂਟ ਬਈ...!”

“ਪੂਰੀ ਰਕਮ 'ਚੋਂ ਵੀਹ ਪਰਸੈਂਟ!” ਇਸ ਵਾਰ ਪਾਲ ਨੂੰ ਮੈਨੇਜਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਖੜਕਵੀਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਈ। ਚੁੱਪ ਫਿਰ ਛਾ ਗਈ, ਕਦੇ ਕਦੇ ਕਿਚਨ ਵਿਚ ਕੁਝ ਖੜਕਦਾ, ਜਾਂ ਬਾਹਰਲੀ ਸੁੰਨੀ ਜਿਹੀ ਗਲੀ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਲੰਘਦੇ ਦੀ ਪੈਰ ਚਾਪ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦੀ।

“ਇਹ ਗੱਲ ਤੁਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ। ਪਾਲ ਨੇ ਗੁੱਝਾ ਜਿਹਾ ਹੱਸਦਿਆਂ ਸਿਰ ਟੇਵਾ ਕਰ ਲਿਆ, “ਏਨੇ ਵਲ ਫੇਰ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਸੀ।”

ਬਲਬੀਰ ਤੇ ਮੈਨੇਜਰ ਹੱਸ ਪਏ, ਪਰ ਹਰਪਾਲ ਨੂੰ ਲੱਗਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਾਸਾ ਛੱਪੜ ਦੇ ਪਾਣੀ ਵਰਗਾ ਹੋਵੇ।

“ਦੇਖੋ”, ਮਨੇਜਰ ਨੇ ਗੰਭੀਰ ਹੁੰਦਿਆਂ ਬੜੀ ਟਿਕਵੀਂ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਆਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ, “ਕੰਮ ਆਪਾਂ ਲੱਲੀ-ਛੱਲੀ ਦੇ ਤਾਂ ਕਰਦੇ ਨਹੀਂ। ਕਰੀਦੇ ਆਂ ਤਾਂ ਖਾਸ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ! ਅੱਗੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੀ ਕੇਸ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਐ।”

ਚਾਹ ਠੰਡੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਇਕ ਹੋਰ ਘੁੱਟ ਭਰ ਕੇ ਹਰਪਾਲ ਨੇ ਗਲਾਸ ਮੇਜ ਤੇ ਰੱਖਦਿਆਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿਧਰੇ ਅਮੋਲਕ ਉਹਦੇ ਅੰਦਰ ਆ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ ਸੀ, ਗਲਾਸ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਰੱਖਣ ਕਰਕੇ ਬਚਦੀ ਚਾਹ ਗਲਾਸ ਦੇ ਗਲ ਤੱਕ ਬੁੜਕੀ, ਪਰ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਡੁੱਲ੍ਹੀ।

“ਮਨੇਜਰ ਸਾਹਬ, ਇਕ ਗੱਲ ਦੱਸੋ,

ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਫਿਰ ਇਹ ਫਰਾਡ ਈ ਹੋਇਐ! ਉਂ ਮਨਿਸਟਰ ਬਿਆਨ ਦਿੰਦੇ ਬੱਕਦੇ ਨਹੀਂ, ਅਸੀਂ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਵੈ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਸਕੀਮਾਂ ਵਿਚ ਲਾਵਾਂਗੇ! ਤੇ...”

“ਨਹੀਂ, ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਕੀਮ ਤਾਂ ਠੀਕ ਐ।”

“ਫੇਰ ਤੁਸੀਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰ ਰਹੇ ਓ!”

ਮੈਨੇਜਰ ਦੇ ਪਾਸੇ ਲਮਕਦੇ ਵਾਲ ਖੜੇ ਹੋ ਗਏ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਚਿਟਿਆਈ ਉਤਰ ਆਈ, “ਨਹੀਂ ਕਾਕਾ, ਇਹ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਲਿਹਾਜੇਗਰੀ ਐ!”

“ਲਿਹਾਜੇਗਰੀ!” ਪਾਲ ਬੁੜਕਿਆ, “ਬਲਬੀਰ ਉਸ ਵਲ ਝਾਕਿਆ, ਉਹਨੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਪਾਲ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਉਹ ਪਾਲ ਦਾ ਭਖਦਾ ਚਿਹਰਾ ਵੇਖ ਕੇ ਕੁਝ ਨਾ ਬੋਲ ਸਕਿਆ।

“ਲਿਹਾਜੇਗਰੀ ਵਿਚ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਬੈਂਕ ਦੀਆਂ ਇੱਟਾਂ ਵੇਚ ਕੇ ਵੀ ਖਾ ਜਾਵੇਗੇ।”

“ਯਾਰ ਤੂੰ ਸਮਝਦਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ।” ਬਲਬੀਰ ਛੇਤੀ ਦੇ ਕੇ ਬੋਲਿਆ।

“ਅਜੇ ਹੋਰ ਵੀ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਐ? ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਡੀਗਾਂ ਮਾਰਦੀ ਨਹੀਂ ਹੰਭਦੀ! ਤੇ ਇਧਰ ਕਹਿੰਦੀ ਐ, ਅਧ ਵੰਡ ਲਈਏ।”

“ਵੀਹ ਪਰਸੈਂਟ ਨਾਲ ਅੱਧ ਕਿਵੇਂ ਹੋਇਐ?”

“ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ 'ਚੋਂ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਇਹ ਲੈ ਗਏ, ਪਿੱਛੇ ਕੀ ਰਹਿ ਗਿਆ?”

“ਕਰਜ਼ਾ ਵਧ ਵੀ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦੈ!”

“ਵਧ ਕਰਜ਼ੇ ਨਾਲ ਪਰਸੈਂਟੇਜ਼ ਵੀ ਵਧਣੀ ਐ।” ਪਾਲ ਨੇ ਫਿਰ ਮੈਨੇਜਰ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, “ਬੋਡਾ ਬਹੁਤ ਬਹੁਤ ਸ਼ੁਕਰੀਆ! ਮੇਰਾ ਅੱਜ ਇਹ ਭਰਮ ਵੀ ਲਹਿ ਗਿਆ! ਜਦੋਂ ਖੇਤ ਨੂੰ ਵਾੜ ਈ ਖਾਣ ਲੱਗ ਜੇ, ਫੇਰ ਰੱਬ ਈ ਰਾਖਾ ਐ!”

“ਤੂੰ ਸਾਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਆਇਐ?” ਮੈਨੇਜਰ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੀਂ ਲਾਲੀ ਭਖਣ ਲੱਗੀ।

“ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪੜ੍ਹਾ ਸਕਦਾਂ! ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਐਸੀ ਪਾਤਤ ਪੜ੍ਹੀ ਫਿਰਦੇ ਓ!...ਆ ਚੱਲੀਏ ਚਾਚਾ।” ਬਿਨਾ ਕੁਝ ਆਖੇ ਹਰਪਾਲ ਪੌੜੀਆਂ ਉਤਰ ਕੇ ਗਲੀ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ, ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਰਿੱਝਦਾ ਰਿਹਾ, “ਸਾਲੇ ਹੋਏ ਐ, ਦੇਸ਼ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਕਰਨ ਦੇ! ਭੈਣ ਦੇਣਿਓ, ਜਦੋਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਨਾਲ ਤਾਂ ਰੱਜਦੇ ਨਹੀਂ ਵੀਹ ਪਰਸੈਂਟ ਨਾਲ ਜ਼ਰੂਰ ਰੱਜੇਗੇ, ਸਾਲੇ ਕੁੱਤੇ!”

ਵਾਹਵਾ ਸਮੇਂ ਮਗਰੋਂ ਬਲਬੀਰ ਅਤੇ ਮੈਨੇਜਰ ਬੋਲੇ ਉਤਰੇ। ਮੈਨੇਜਰ ਭਨੂਰੇ ਵਰਗਾ ਮੂੰਹ ਕਰੀ ਬੈਂਕ ਵਿਚ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਬਲਬੀਰ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਆਇਆ ਤੇ ਉਹ ਬਿਨਾ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕਰੇ ਤੁਰ ਪਏ। ਬੱਸ ਸਟੈਂਡ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਬਲਬੀਰ ਨੇ ਹੌਲੀ ਜਿਹੀ ਆਖਿਆ, “ਯਾਰ, ਤੂੰ ਤਾਂ ਮੁੰਡਪੁਣਾ ਈ ਕਰ ਤਾ।”

“ਮੈਂ ਮੁੰਡਪੁਣਾ ਕੀਤੈ?” ਹਰਪਾਲ ਛੇਤੀ ਦੇ ਕੇ ਬਲਬੀਰ ਵਲ ਝਾਕਿਆ, ਉਹ ਉਸ ਦਾ ਦਗਦਾ ਚਿਹਰਾ ਵੇਖ ਕੇ ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਝੋਪ ਗਿਆ। “ਉਹਨੇ ਕੀ ਕੀਤਾ? ਜੇ ਉਹਨੇ ਹੱਡ ਈ ਖਾਣਾ ਸੀ! ਬੋਡੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਦੀ ਫੇਰ ਕੀ ਲੋੜ ਸੀ!...ਮੇਰੇ ਐਨੇ ਗੇੜੇ ਮਰਵਾਉਣ ਦਾ ਉਹਨੂੰ ਚਾਅ ਸੀ! ਉਦੋਂ ਕਹਿੰਦਾ, ਬਈ ਆਹ ਵਿਹਾਰ ਕਰਾਂਗੇ! ਮੇਰਾ ਮਨ ਕਰਦਾ, ਮੈਂ ਹਾਂ ਕਰਦਾ! ਨਾ ਮੰਨਦਾ...!” ਬੋਲਦਾ ਬੋਲਦਾ ਉਹ ਬਲਬੀਰ ਦੇ ਡਰੇ ਜਿਹੇ ਚਿਹਰੇ ਵਲ ਵੇਖ ਕੇ ਚੁੱਪ ਕਰ ਗਿਆ।

“ਤੇਰੇ 'ਚ ਅਜੇ ਲਹੂ ਗਰਮ ਐ! ਮੇਰੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਉਹ ਤਾਂ ਮੰਨੇ ਜੇ ਉਹਨੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਨਾ ਖਾਧਾ ਹੋਵੇ! ਨਾਲੇ ਏਥੇ ਹਰੀਸ਼ ਚੰਦਰ ਕਿਹੜਾ ਐ? ਸਾਰੇ ਆਪਣੇ ਮੋਰਚਿਆਂ 'ਚ ਦਾਅ ਭਰੀ ਬੈਠੇ ਐ! ਜਦੋਂ ਮੌਕਾ ਲੱਗਿਐ, ਰਗੜਾ ਚਾੜ੍ਹ ਦੇਣਾ ਐ!”

ਹਰਪਾਲ ਉਹਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਬਲਬੀਰ ਵਲ ਝਾਕ ਕੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੇਕ ਮਾਰਦਾ ਚਿਹਰਾ ਆਪਣੇ ਧਿਆਨ ਪਾ ਕੇ ਤੁਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ, ਪਰ ਬਹੁਤਾ ਸਮਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਨਾ ਰੱਖ ਸਕਿਆ।

“ਹਰੀਸ਼ ਚੰਦਰ ਵੀ ਇਸੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ?”

ਬਲਬੀਰ ਉਸ ਵਲ ਮਾੜਾ ਜਿਹਾ ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਚੁੱਪ ਕਰ ਰਿਹਾ, ਹਰਪਾਲ ਫਿਰ ਬੋਲਿਆ, “ਜੇ ਉਦੋਂ ਹਰੀਸ਼ ਚੰਦਰ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੈ, ਹੁਣ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ? ਗੱਲ ਐ, ਬਦਨੀਤੀ ਦੀ। ਲੁੱਟਣ-ਖਾਣ ਤੇ ਹੋ ਗਈ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ!”

“ਮੈਂ ਵੀ ਤਾਂ ਏਹੀ ਆਖਦਾਂ!”

ਦੋਵੇਂ ਜਣੇ ਇਨਫੀਲਡ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਦੀ ‘ਦੁਗ ਦੁਗ’ ਦੇ ਨਾਲ ਈ ਲੰਮੀ ਆਵਾਜ਼ ‘ਚ ‘ਟੀ-ਟੀ’ ਸੁਣ ਕੇ ਛੇਤੀ ਦੇ ਕੇ ਝਾਕੇ, ਸਾਹਮਣੇ ਕੁਲਵੰਤ ਬਰਾੜ ਹੈਂਡਲ ਨੂੰ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਜਿਹੇ ਵਿਚ ਫੜੀ ਹੱਸ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਸਦੇ ਮੁਸਕਰਾ ਰੰਗ ਵਿਚ ਲਾਲੀ ਘੁਲ ਕੇ ਧੂਫ਼ ਜਿਹੀ ਖਿਲਰੀ ਪਈ ਸੀ। ਦੋਹਾਂ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾ ਕੇ, ਕੁਲਵੰਤ ਨੇ ਹੱਸ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਕੀ ਗੱਲ, ਸਿਆਲ ਵਿਚ ਵੀ ਭਖਿਆ ਫਿਰਦੇ ?”

“ਨਹੀਂ!” ਕੱਚੀ ਜਿਹੀ ਹਾਸੀ ਹੱਸ ਕੇ ਹਰਪਾਲ ਨੇ ਨੇੜੇ ਹੋ ਕੇ ਕੁਲਵੰਤ ਨੂੰ ਜੱਫੀ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ, ਉਹ ਬਲਬੀਰ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਆਪਣੀ ਖਰਮਸਤੀ ਵਿਚ ਰੁਝ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੱਲੀ ਪਏ ਵੇਖ ਕੇ ਬਲਬੀਰ ਨੇ ਗਰਮਜੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮੂਹਰੇ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ, “ਚੰਗਾ ਪਾੜਿਆ, ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਆੜੀ ਨਾਲ ਉੱਠ ਜਾ ਮੈਂ...!” ਉਸ ਅੱਗੇ ਕਰਿਆ ਹੱਥ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਲ ਘੁਮਾਇਆ, “ਕੋਈ ਕੰਮ ਧੰਦਾ ਕਰ ਲੈਨਾ।” ਮੱਲੋ-ਮੱਲੀ ਹੱਥ ਮਿਲਾ ਕੇ ਉਹ ਤੁਰਦਾ ਬਣਿਆ, ਮੁੰਡੇ ਭਵੰਤਰੇ ਜਿਹੇ ਵੇਖਦੇ ਰਹੇ, ਹਰਪਾਲ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕੁਝ ਬੋਲ ਨਾ ਸਕਿਆ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਕੁਲਵੰਤ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਤੁਰਦੇ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, “ਚਾਹ ਤਾਂ ਪੀ ਜੇ ਜੀ।”

ਪਰ ਬਲਬੀਰ ਨੇ ਪਿਛਾਂਹ ਵੇਖੇ ਬਿਨਾ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਲਚਕ ਜਿਹੀ ਭਰਦਿਆਂ ਹੱਥ ਖੜਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਅਗਾਂਹ ਤੁਰ ਗਿਆ।

ਕੁਲਵੰਤ ਤੇ ਹਰਪਾਲ ਇਕ ਦੂਜੇ ਵਲ ਵੇਖ ਕੇ ਤਿੜ-ਤਿੜ ਕਰਕੇ ਹੱਸ ਪਏ। ਪਲ ਕੁ ਚੁੱਪ ਪਸਰ ਗਈ। ਫਿਰ ਕੁਲਵੰਤ ਨੇ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਉਤੇ ਬੈਠਿਆਂ ਹੀ ਗੱਦੀ 'ਤੇ ਭਾਰ ਜਿਹਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਪੁੱਛਿਆ, “ਕੀ ਬਣਦਾ ਐ?”

“ਬਣਦਾ ਕੀ ਐ?—ਧੱਕੇ ਖਾਂਦੇ ਫਿਰਦੇ ਆਂ!”

“ਗੱਲ ਦੱਸ?”

“ਗੱਲ ਤੈਨੂੰ ਬੈਠ ਕੇ ਦੱਸੂੰ, ਆ ਜਾ, ਨਾਲੇ ਔਥੇ ਚਾਹ ਪੀਨੇ ਆਂ, ਨਾਲੇ ਤੈਨੂੰ ਗੱਲ ਸੁਣਾਉਣਾ ਆਂ।”

ਉਸੇ ਪੁਰਾਣੀ ਜਾਣੀ-ਪਛਾਣੀ ਚਾਹ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਉਹ ਲਗਾਤਾਰ ਕਈ ਸਾਲ ਬੈਠਦੇ ਰਹੇ ਸਨ, ਚਾਹ ਪੀਂਦਿਆਂ ਹਰਪਾਲ ਤੋਂ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਕੁਲਵੰਤ ਨੇ ਬੜੇ ਟਿਕਵੇਂ ਸੁਰ ਵਿਚ ਆਖਿਆ, “ਇਹਦੇ 'ਚ ਗੁੱਸਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਐ? ਤੂੰ ਸ਼ੁਕਰ ਕਰ ਤੈਨੂੰ ਉਹਨੇ ਹਾਂ ਕਰ-ਤੀ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਭੈਣ ਦੇਣੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਖੰਘਣ ਨੂੰ ਦਿੰਦੇ!”

ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਿਆਂ-ਕਰਵਾਉਂਦਿਆਂ ਕੁਲਵੰਤ ਨੇ ਉੱਠਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, “ਤੂੰ ਤਾਂ ਯਾਰ ਐਵੇਂ ਉਦਾਸ ਹੋਇਐ ਫਿਰਦੈ। ਕਰਜ਼ੇ ਬਥੇਰੇ। ਬਾਪੂ ਜੀ ਤੋਂ ਅਖਵਾ ਦਿਆਂਗੇ ਮਨੇਜਰ ਨੂੰ। ਮਨੇਜਰ ਸਾਲੇ ਦੀ ਕੀ ਸੱਤਿਐ! ਉਹ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਨਾ ਕਰੇ।”

ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਕੇ ਹਰਪਾਲ ਨੇ ਆਉਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਲ ਦੇਖਿਆ, ਬਿੰਦ ਕੁ ਪਹਿਲਾਂ ਸੌਦਾ-ਪੱਤਾ ਲੈਣ ਆਏ ਲੋਕ ਸਿਆਲ ਦੀ ਖੁਸ਼ਕ ਧੁੱਪ ਵਿਚ ਰੁਲੇ ਜਿਹੇ ਜਾਪਦੇ ਸਨ, ਹੁਣ ਉਸ ਨੂੰ ਖਿੜੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਏ। ਕੁਲਵੰਤ ਜਿੰਦ ਕਰਕੇ ਪਾਲ ਨੂੰ ਨਾਲ ਹੀ ਜਗਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਗਿਆ। ਸਿਆਲਾਂ ਦੇ ਦਿਨ ਛੋਟੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸੂਰਜ ਹਉਂਕੇ ਜਿਹੇ ਭਰਦਾ ਮਲੂਮ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਇਕ ਦੋ ਦੁਕਾਨਾਂ 'ਤੇ ਘੁੰਮਦਿਆਂ ਹੀ ਸ਼ਾਮ ਢਲ ਗਈ ਸੀ, ਹਰਪਾਲ ਬਰਾੜ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਹੁੱਜਾਂ ਮਾਰਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਬਰਾੜ ਨੇ ਮੰਡੀ ਦੇ ਮੋੜ ਵਾਲੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਠੋਕੇ ਤੋਂ ਅਧੀਆ ਲੈ ਕੇ ਨਾਲ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਵਿਚ ਵੜ ਕੇ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਘੁੱਟ-ਘੁੱਟ ਲਾਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਰਬਤੀ ਭਾਅ ਮਾਰਦੇ ਮੂੰਹ ਇਕ ਦੂਜੇ ਵਿਚ ਘੁਲੇ ਪਏ ਸਨ। ਕੁਲਵੰਤ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਸੰਘਣੀ ਖੁਸ਼ੀ ਭਰ ਕੇ ਆਖਿਆ, “ਪਾਲ ਤੂੰ ਮੁਢੋਂ ਈ ਐਹੋ ਜਿਹਾ। ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਦੱਸ, ਤੂੰ ਕੀ ਕਰਨਾ ਐ? ਚਲਦੇ ਆਂ! ਗੱਡੀ ਆਪਣੀ ਘਰ ਦੀ ਐ! ਘੁੰਮਦੇ ਫਿਰਦੇ ਆਂ। ਘੁੱਟ ਘੁੱਟ ਹੋਰ ਲਾਉਨੇ ਆਂ।”

“ਘੁੰਮਦੇ ਫਿਰਨ ਨੂੰ ਇਹ ਕਸ਼ਮੀਰ ਐ!”

ਕੁਲਵੰਤ ਉਹਦੇ ਵਲ ਦੇਖ ਕੇ ਹੱਸ ਪਿਆ,

ਉਹਨੇ ਜੇਬ 'ਚੋਂ ਲਾਪ੍ਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਵੀਹਾਂ ਦਾ ਨੋਟ ਕੱਢ ਕੇ ਮੁੰਡੂ ਵਲ ਸਿੱਧਾ ਝਾਕਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, “ਇਕ ਕੁਆਟਰ ਜਿੰਨ ਦਾ।”

ਮਗਰੋਂ ਪਾਲ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸਰੂਰ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਕੁਲਵੰਤ ਵਲ ਉਲਾਰੀਆਂ, ਉਹਦੇ ਅੰਦਰ ਹੁਣ ਕੁਤ-ਕੁਤਾਰੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਉਠਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ, ਉਹਨੇ ਸਲਾਦ ਵਾਲੀ ਪਲੇਟ ਵਿਚੋਂ ਮੂਲੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਦੰਦਾਂ 'ਚ ਲੈਂਦਿਆਂ ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਭੁੰਦਤੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਐ?”

ਕੁਲਵੰਤ ਹਰਪਾਲ ਵਲ ਵੇਖ ਕੇ ਹੱਸ ਪਿਆ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਬਲੱਰੀ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਨਸ਼ਾ ਛਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, “ਭੁੰਦਤੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਹਾਲ ਨੂੰ ਕੀ ਹੋਇਐ? ਵਧੀਐ!” ਕਹਿ ਕੇ ਦੋਵੇਂ ਜਣੇ ਹੱਸ ਪਏ।

“ਯਾਰ ਉਹ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਆਹੁੰਦੇ ਕਾਹਤੋਂ ਨਹੀਂ?”

“ਵਿਆਹੁਣ 'ਚ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਲੱਭੂ? ਨਾ

ਵਿਆਹੁਣ 'ਚ ਈ ਫਾਇਦੇ।”

ਨੌਕਰ ਪਊਆ ਲੈ ਕੇ ਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਕੁਲਵੰਤ ਨੇ ਬਾਕੀ ਪੈਸੇ ਫੜ ਕੇ ਇਕ ਰੁਪਈਆ ਮੁੰਡੂ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਹਰਪਾਲ ਡੱਟ ਤੌਤ ਕੇ ਸ਼ਰਾਬ ਗਲਾਸਾਂ ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਬਰਾੜ ਭੁੰਦਤੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਮੁਟਿਆਰ ਕੁੜੀਆਂ ਬੱਸਾਂ ਵਿਚ ਘੁੰਮਦੀਆਂ ਦਾ ਸਬੰਧੀ ਬਰਾੜ ਨਾਲ ਮੇਲ ਹੋ ਗਿਆ, ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਬਰਾੜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਕੁੜੀਆਂ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਸਿੱਧਤ ਜਿਹਾ ਭਰਾ ਸੀ। ਬਹਿਰੇ ਨੇ ਦੋ ਤਿੰਨ ਵਾਰੀ ਪਰਦਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਵੇਖਿਆ।

“ਬਰਾੜਾ, ਹੁਣ ਚੱਲੀਏ ਯਾਰ, ਬਹਿਰਾ ਝਾਤੀਆਂ ਮਾਰਦੈ!”

“ਚਲਦੇ ਆਂ! ਬਹਿਰੇ ਦੀ ਭੈਣ ਦੀ...”

“ਉਠ ਯਾਰ!” ਉਠਣ ਲੱਗੇ ਹਰਪਾਲ ਦਾ ਸਰੀਰ ਮਾਮੂਲੀ ਜਿਹਾ ਬੂਟਾ ਖਾ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਬਾਹਰ ਆਏ, ਸੜਕ 'ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਰੰਗ-

ਬਰੰਗੇ ਕਪੜਿਆਂ ਵਿਚ ਸਜੇ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਚੰਗੇ ਲੱਗ ਰਹੇ ਸਨ। ਹਰਪਾਲ ਨੇ ਅਸਮਾਨ ਵਲ ਵੇਖਿਆ, ਕੋਈ ਕੋਈ ਬੱਦਲ ਉੱਡ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਜਦੋਂ ਫਾਟਕ ਲੰਘਿਆ, ਕੋਲ ਦੀ ਲੰਘਦਾ ਸਕੂਟਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ ਜਾ ਕੇ ਖੜੇ ਗਿਆ, ਬਰਾੜ ਨੇ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਮੋੜ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਹੱਥ ਮਿਲਾ ਕੇ ਉਹ ਏਨਾ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਹੱਸੇ ਕਿ ਲੰਘਦੇ-ਟੱਪਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲ ਵੇਖਣ ਲੱਗ ਪਏ।

“ਕਿਵੇਂ ਫਿਰਦੇ ਓ?”

“ਬੱਸ ਉਅਈ!” ਬਰਾੜ ਨੇ ਹੱਸ ਕੇ ਉਤਰ ਦਿੱਤਾ, “ਤੁਸੀਂ ਅੱਜ ਫੇਰ?”

“ਅਸੀਂ ਵੀ ਥੋੜੇ ਵਾਂਗੂੰ ਕੁੱਤੇ ਖੱਸੀ ਕਰਦੇ ਆਂ।”

ਉਹ ਸਾਰੇ ਜਣੇ ਏਨਾ ਉੱਚੀ ਹੱਸੇ, ਆਉਣ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਫੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲ ਭਵੰਤਰੇ ਕੇ ਝਾਕੇ, ਸਕੂਟਰ ਵਾਲੇ ਗੱਠੇ ਜਿਹੇ ਸ਼ਰੀਰ ਵਾਲੇ ਨੇ ਬਰਾੜ ਦੇ ਕੰਨ ਵਿਚ ਪੁੱਛਿਆ, “ਮਾਨਾ ਵਾਲੀ ਨੂੰ ਵੇਖੀ?”

ਬਰਾੜ ਨੇ ਸਕੂਟਰ ਵਾਲੇ ਦੇ ਗੱਲ-ਭਰਵੇਂ

ਚਿਹਰੇ ਵਲ ਟੇਢੀ ਅੱਖ ਤੱਕਿਆ।

“ਸਾਲਿਓ, ਕੋਈ ਚੱਜ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਕਰ ਲਿਆ ਕਰੋ!”

“ਹੱਛਿਆ! ਤੂੰ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਦਾ ਗ੍ਰੰਥੀ ਐਂ?”

“ਭਲੇਮਾਣਸ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ!”

ਏਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਜਣੇ ਫੇਰ ਹੱਸੇ। ਹਰਪਾਲ ਅਤੇ ਸਕੂਟਰ ਵਾਲੇ ਦੇ ਮਗਰ ਬੈਠਾ ਹੌਲਾ ਜਿਹਾ ਮੁੰਡਾ ਵੀ ਨਾਲ ਹੱਸਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਸੜਕ 'ਤੇ ਇਕ ਕੁੜੀ ਤੇ ਬੁੜੀ ਤੁਰੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ, ਬਰਾੜ ਨੇ ਕੁੜੀ ਵਿਚ ਨਿਗਾਹ ਗੱਡ ਲਈ। ਸਕੂਟਰ ਵਾਲੇ ਨੇ ਹੁੱਜ ਮਾਰੀ, “ਕੰਜਰਾ, ਐਵੇਂ ਜਣੀ-ਖਣੀ ਵਲ ਵੇਖੀ ਜਾਨੈ! ਤੂੰ...”

“ਕਿਉਂ ਅੱਖ ਤੱਤੀ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵੀ ਟੈਕਸ ਲੱਗਦੈ!”

“ਹੱਛਿਆ!” ਸਕੂਟਰ ਵਾਲਾ ਗੁੱਝਾ ਜਿਹਾ ਮੁਸਕਰਾਇਆ, ਯਾਦ ਐ, ਲੁਧਿਆਣੇ ਚੌੜੇ ਬਾਜ਼ਾਰ 'ਚ ਬੁੜੀ ਨੇ ਕੀ ਆਖਿਆ ਸੀ।”

“ਓਦਣ ਤਾਂ ਯਾਰ ਕੰਜਰ ਦੀ ਬੁੜੀ ਨੇ ਉਈਂ ਬਰਫ 'ਚ ਲਾ-ਤੇ!” ਹਰਪਾਲ ਨੇ ਵੇਖਿਆ, ਬਰਾੜ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਮਾਂਦਾ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਰੂਰ ਪਾਲ ਨੂੰ ਵੀ ਸੀ, ਉਹਨੇ ਬਰਾੜ ਨੂੰ ਮਗਰੋਂ ਜੱਫੀ ਪਾ ਕੇ ਘੁੱਟਦਿਆਂ ਪੁੱਛਿਆ, “ਕੀ ਗੱਲ, ਹੁਣ ਆਪਾਂ ਬੁੜੀਆਂ ਜੋਗੇ ਹੋ ਗਏ?”

ਸਕੂਟਰ ਵਾਲਾ ਮੁੰਡਾ ਏਨਾ ਹੱਸਿਆ, ਪਾਲ ਨੂੰ ਸਕੂਟਰ ਦੀ ਗੱਦੀ 'ਤੇ ਬੈਠਿਆਂ ਉਸ ਦਾ ਢਿੱਡ ਸਣੇ ਸਕੂਟਰ ਪੰਡ ਵਾਂਗ ਹਿਲਦਾ ਦਿੱਸਿਆ ਤੇ ਉਹ ਹੱਸਣ ਲੱਗਾ, ਪਰ ਉਸ ਬਰਾੜ ਵਲ ਵੇਖ ਕੇ ਆਖਿਆ, “ਇਹ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਬੰਦੇ ਐ!”

ਸਕੂਟਰ ਵਾਲਾ ਛਿੰਦਾ ਹਰਪਾਲ ਹੋਰਾਂ ਵਲ ਝੁਕ ਕੇ, ਦਬਵੀਂ ਅਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਚੌੜੇ ਬਾਜ਼ਾਰ 'ਚ ਐ-ਈਂ ਅਸੀਂ ਮਟਰਗਸਤੀ ਕਰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਸੀ! ਮੂਹਰਿਉਂ ਇਕ ਬੁੜੀ ਨਾਲ ਪਟਾਕੇ ਵਰਗੀ ਕੁੜੀ ਆਵੇ। ਕੁੜੀ ਸਾਲੀ ਸੁਹਣੀ ਵੀ ਪੁੱਜ ਕੇ ਤੇ ਆਪਣੇ ਬਰਾੜ ਸਾਹਬ।” ਉਹਨੇ ਹੱਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਆਖਿਆ, “ਜਿਉਂ ਵੇਖਣ ਲੱਗੇ, ਤੁਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਕੁੜੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਲ ਈ ਝਾਕੀ ਜਾਵੇ।”

“ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਵਿਚ ਵੱਜਦਾ।”

“ਵੱਜ ਦਾ ਛੱਡ, ਭਾਵੇਂ ਦਲੀਆ ਬਣ ਜਾਂਦਾ! ਉਹ ਬੁੜੀ ਜਿਹੜੀ ਓਸ ਪਟਾਕੇ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ! ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਸਰਦਾਰ ਸਾਹਬ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੀ, ਵੇ ਭਾਈ ਤੇਰਾ ਕੁਸ਼ ਗੁਆਚ ਗਿਆ?”

ਇਹ ਛੇਤੀ ਦੇ ਕੇ ਆਸੇ ਪਾਸੇ ਝਾਕ ਕੇ ਬੋਲਿਆ, “ਨਹੀਂ!”

“ਕਹਿੰਦੀ, ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਘੰਟੇ ਤੋਂ ਵੇਖੀ ਜਾਨੀ ਆਂ, ਤੂੰ ਕੁੜੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਲ ਈ ਝਾਕੀ ਜਾਨੈ।”

ਛਿੰਦੇ ਨਾਲ ਉਹ ਸਾਰੇ ਜਣੇ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਹੱਸੇ।

ਬਰਾੜ ਵੀ ਖਸਿਆਨਾ ਜਿਹਾ ਹੱਸ ਰਿਹਾ ਸੀ।

“ਤੇ ਫੇਰ?” ਪਾਲ ਨੂੰ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸੁਆਦ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ।

“ਫੇਰ ਕੀ, ਫੇਰ ਬਰਾੜ ਸਾਹਬ ਰੇਵੀਏ ਚਾਲ!”

“ਏਹੀ ਤਾਂ ਰਾਜ ਨੀਤੀ ਐ!”

ਬਰਾੜ ਨੇ ਗੱਦੀ 'ਤੇ ਕੁੱਦ ਕੇ ਜਿਹਾ ਕਿਹਾ, “ਨਿਹੱਥੇ ਸੂਰਮੇ ਦੀ ਮੈਦਾਨੋਂ ਭੱਜ ਜਾਣ 'ਚ ਈ ਸੂਰਮਤਾਈ ਐ।”

ਹਾਸਾ ਫਿਰ ਪੈ ਗਿਆ। ਛਿੰਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਗੱਲ ਸੁਣਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ।

“ਉਏ ਹੁਣ ਬੱਸ ਵੀ ਕਰ, ਕੰਜਰਦਿਆ ਮਰਾਸੀਆ! ਕੋਈ ਅੱਜ ਹੋਗੀ ਐ।”

“ਮਾਨਾ ਵਾਲੀ ਪਿੱਛੇ ਤਾਂ ਦੁਪਹਿਰ ਤੋਂ ਫਿਰਦੇ ਆਂ! ਸਾਲੀ ਸਵੇਰੇ ਇਕ ਵਾਰ ਬਲਕਾਰਾ ਜਿਆ ਮਾਰ ਗਈ! ਮੁੜਕੇ ਛੁੱ-ਛਾਂ ਹੋਗੀ ਕਿਧਰੇ!”

“ਮਾਨਾ ਆਲੀ ਸਿੱਚੇ 'ਕੱਲੀ ਐ।”

ਪਲ ਕੁ ਛਿੰਦਾ ਸੋਚਦਾ ਰਿਹਾ, ਫੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੋਲਿਆ, “ਤੁਸੀਂ ਤਿੰਨੋਂ ਐਥੇ ਈ ਖੜੇਵੇ! ਮੈਂ ਹੁਣੇ ਆਇਆ।”

ਉਹਨੇ ਕਿੱਕ ਮਾਰੀ ਅਤੇ ਸਕੂਟਰ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਘਰਰ ਘਰਰ ਕੀਤਾ, ਧੁੰਦੇ ਦਾ ਬੱਦਲ ਜਿਹਾ ਬਣਾਉਂਦਾ ਸਕੂਟਰ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਓਹਲੇ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਿੱਛੋਂ ਉਹ ਤਿੰਨੋਂ ਪਲ ਕੁ ਚੁੱਪ ਖਲੋਤੇ ਰਹੇ, ਫੇਰ ਆਪਸ ਵਿਚ ਗੱਲੀ ਪੈ ਗਏ। ਸ਼ਹਿਰ ਵਲ ਨੂੰ ਆਵਾਜਾਈ ਘੱਟ ਸੀ, ਅੱਡੇ ਦੀ ਤਰ

ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਪਿਛਲਾ ਅੰਕ ਦੇਖੋ

ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਕਿ ਇਉਂ ਘੜੀ ਮੁੜੀ, ਮਾਮੇ ਨੂੰ ਸਿੱਧੂ ਹੀ ਭੇਜਦਾ ਏ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਉੱਕਾ ਸਮਝ ਨਾ ਪੈਂਦੀ ਕਿ ਸਿੱਧੂ ਦੀਪਾ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਿਉਂ ਨੂੰ ਕਰਦਾ? ਹੁਣ ਤਾਂ ਦੀਪਾ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਾਅ ਉਸ ਨਾਲ ਘੁੰਮਦੀ ਫਿਰਦੀ ਸੀ। ਪਤਾ ਨੀ ਕਿਥੇ-ਕਿਥੇ ਜਾਂਦੇ, ਕਿਥੇ-ਕਿਥੇ ਕੁੱਕੜ ਖੇਹ ਉਡਾਂਦੇ ਸਨ...

ਇਕ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ-ਸਵੇਰੇ ਹੀ ਮੇਰਾ ਮਾਮਾ, ਮਾਮੀ ਤੇ ਸਿੱਧੂ, ਤਿੰਨੋਂ ਜਣੇ ਸਾਡੇ ਘਰ ਆਏ। ਮੈਂ ਅੰਦਰੋਂ ਹਿੱਲ ਗਈ ਕਿ ਪਤਾ ਨੂੰ ਹੁਣ ਇਹ ਕੀ ਨਵੀਂ ਯੋਜਨਾ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਨੇ, ਅੱਗੇ ਤਾਂ ਕਦੀ, ਇਉਂ ਇਕੱਠੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਆਏ। ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਡਾਢੀ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ ਹੋਣ ਲੱਗੀ ਸੀ। ਉਸ ਮੈਨੂੰ ਚਾਹ ਧਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਤੇ ਆਪ ਗੱਲੀਂ ਲੱਗ ਗਈ। ਚਾਹ ਬਣਾਉਂਦੀ ਦੇ ਮੇਰੇ ਕੰਨੀ ਗਲ ਪਈ...ਮਾਮਾ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ...“ਭੈਣ ਜੀ! ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਤੁਹਾਥੋਂ ਬਾਹਰੇ ਨਹੀਂ। ਜੀਜਾ ਜੀ ਨਹੀਂ ਇਸ ਲਈ ਮੇਰੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਣਦੀ ਏ। ਗੱਲ ਧਿਆਨ ਗੋਚਰ ਏ।” “ਹਾਂ। ਹਾਂ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਥੋਂ ਕੋਈ ਬਾਹਰੀ ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਮੈਨੂੰ ਤੁਹਾਡਾ ਹੀ ਤਾਂ ਆਸਰਾ ਵੇ, ਮੇਰਾ ਹੋਰ ਕੌਣ ਵੇ।”

ਮੇਰਾ ਮਾਮਾ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਅੱਗੋਂ ਬੋਲਿਆ, “ਗੱਲ ਇਹ ਵੇ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਦਿਨ ਰਾਤ ਖਾਈ ਜਾਂਦੀ ਏ, ਭੈਣ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਸਿਆਣੇ ਹੋ ਵੱਡੀ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਹੁਣ ਸਮਝੋ...” ਉਹ ਮਿੰਟ ਕੁ ਮਿੰਟ ਰੁਕਿਆ ਕੋਈ ਨਾ, “ਉਸਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਵੀ ਹੁਣ ਮੈਂ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਲੱਭ ਲੂੰਗਾ, ਪਰ ਹੁਣ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਸ ਨਿੱਕੀ ਦੀ ਏ। ਮੈਂ ਐਂ ਸੋਚਦਾ। ਭਈ ਕਿਉਂ ਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਨਿੱਕੀ ਦਾ ਹੀ ਆਪਾ ਕਾਰਜ ਸਵਾਰ ਲਈਏ।”

“ਠੀਕ ਏ! ਭਈ ਜੇ ਤੁਹਾਡੀ ਨਜ਼ਰੀ ਕੋਈ ਪੜ੍ਹਿਆ-ਲਿਖਿਆ ਮੁੰਡਾ ਹੈ ਵੇ ਤਾਂ ਦੱਸੋ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਕਿ ਰਾਣੀ ਹੁਣ ਐਮ.ਏ. ਕਰ ਬੈਠੀ ਏ, ਸਿਆਣੀ ਏ...”

ਮਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੋਰ ਬੋਲਣ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੇਰੀ ਮਾਮੀ ਝੱਟ ਬੋਲੀ, “ਹਾਂ! ਭੈਣ ਜੀ ਮੁੰਡਾ ਤਾਂ ਘਰੇ ਹੀ ਹੈਗਾ।”

“ਘਰੇ!” ਮਾਂ ਨੇ ਹੈਰਾਨ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, “ਆਹੋ! ਆਹ ਆਪਣਾ ਸ਼ੇਰ” ਉਸ ਸਿੱਧੂ ਦੀ ਪਿੱਠ ‘ਤੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਥੱਪਾ ਮਾਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਸਿੱਧੂ!” ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ ਮਾਂ ਬਸ ਇੰਨਾ ਕੁ ਆਖ ਹੀ ਚੁੱਪ ਕਰ ਗਈ।

“ਮਾਸੀ ਜੀ। ਕੀ ਗੱਲ ਤੁਸੀਂ ਕੁਝ ਨੂੰ ਬੋਲੇ। ਮੈਨੂੰ ਤੇ ਇਹ ਘਰ ਆਪਣਾ ਹੀ ਲੱਗਦਾ ਏ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਐਥੇ ਹੀ ਰਹਿ ਲੂੰ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਜ਼ਰਾ ਵੀ ਔਖ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ।” ਇਹ ਸਿੱਧੂ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਸੀ।

“ਉਹ ਤਾਂ ਠੀਕ ਏ ਪੁੱਤ! ਪਰ”....

“ਪਰ ਕੀ!” ਉਸ ਝੱਟਪਟ ਉਤਰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰ ਗੱਲ ਅਗਾਂਹ ਤੋਰੀ। ਰਾਣੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛੇ ਬਿਨਾ ਕੋਈ ਹਾਮੀ ਨਹੀਂ ਭਰ ਸਕਦੀ। ਮੈਂ ਸੁਣ ਸੁਕਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮਾਂ ਨੇ ਵੀ ਕੁਝ ਹੌਸਲੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਏ।

“ਹੈ! ਤਾਂ ਕੀ, ਰਾਣੀ ਘਰੇ ਹੀ ਤਾਂ ਹੈ ਆਪਾ ਹੁਣੇ ਪੁੱਛ ਲੈਨੇ ਹਾਂ। ਉਹ ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਿਆਣੀ ਕੁੜੀ ਏ ਸਭ ਸਮਝਦੀ ਏ। ਦੀਪਾ ਦੀ ਗੱਲ ਸਭ ਢਕੀ-ਢਕਾਈ ਰਹਿ ਜਾਏਗੀ।”

ਚਾਹ ਬਣ ਗਈ ਸੀ, ਕੱਪਾਂ ਵਿਚ ਚਾਹ ਪਾ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਗਾਊਂ ਹੋਣੀ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰ ਕੱਪਾਂ ਦੀ ਟਰੇਅ ਚੁੱਕ, ਮੈਂ ਮੇਜ਼ ‘ਤੇ ਲਿਆ ਧਰੀ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਮੈਂ ਵੀ ਉਥੇ ਬਹਿ ਗਈ।

“ਰਾਣੀ! ਬਈ ਤੇਰਾ ਅਗਲਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕੀ ਏ?” ਮਾਮਾ ਜੀ ਬੋਲੇ।

“ਮਾਮਾ ਜੀ! ਜੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪੁੱਛਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਦੂਜੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਬਸ ਐਮ.ਏ. ਤਾਂ ਸਮਝੋ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ। ਮੈਂ ਅੱਗੋਂ ਹੁਣ ਬੀ.ਐਡ ਕਰਨੀ ਏ।”

“ਬੀ.ਐਡ. ਤੂੰ ਕੀ ਕਰਨੀ ਏ? ਅਸਾਂ ਕਿਹੜਾ ਨੌਕਰੀ ਕਰਨੀ ਐ, ਬੀਬਾ! ਬਸ ਇੰਜ਼ਤ ਆਬਰੂ ਨਾਲ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਤੇਰੀ ਮਾਂ ਤੇ ਅਸੀਂ ਸੁਰਖਰੂ ਹੋਈਏ।”

“ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਗੱਲ ਸਮਝੀ ਨੂੰ।”

“ਗੱਲ ਇਹ ਵੇ ਭਈ ਐਹ ਤੇਰੀ ਮਾਮੀ ਤੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਸੰਦ ਕਰਦੀ ਏ ਤੇ ਸਿੱਧੂ ਲਈ ਰਿਸ਼ਤਾ ਮੰਗਦੀ ਏ।”

“ਰਿਸ਼ਤਾ ਕਿਹੜਾ ਰਿਸ਼ਤਾ?”

“ਤੇਰਾ ਭਈ! ਹੋਰ ਕੀਹਦਾ?”

“ਕਿਉਂ? ਮੈਂ ਲੂਲੀ ਲੰਗਤੀ ਆਂ ਜੁ ਇਸ ਬੁੱਢੇ ਨਾਲ...”

ਅਜੇ ਮੈਂ ਇੰਨੀ ਕੁ ਗੱਲ ਮੂੰਹੋਂ ਕੱਢੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਮਾਮੇ ਨੇ ਮੇਰੇ ‘ਤੇ ਹੱਥ ਚੁੱਕਿਆ, ਪਰ ਝੱਟ ਹੀ ਸ਼ਾਂਤ ਹੁੰਦਿਆਂ, ਹੱਥ ਟਿਕਾਏ ‘ਤੇ ਕਰ ਲਿਆ।

“ਕਿਉਂ...ਸਾਨੂੰ ਖੂਹ ‘ਚ ਝੋਕ ਰਹੇ ਹੋ ਕਿ ਸਾਡਾ ਭਲਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ?”

ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਬਿਟ ਬਿਟ ਮੇਰੇ ਵਲ ਝਾਕਦੀ ਨਿਮਾਣੀ ਜਿਹੀ ਹੋ ਬੋਲੀ। “ਆਹ ਕੀ ਕਹਿੰਦੀ ਏ ਰਾਣੀ?”

“ਮਾਂ ! ਠੀਕ ਕਹਿੰਦੀ ਹਾਂ ਮੈਂ...ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਸਮਝਦੀ

ਨਹੀਂ। ਗੱਲ ਤਾਂ ਉਹੀ ਏ।” ਮੈਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸਾਂ, ਗੁਲਫ਼ਰੇ ਉਡਾਉਂਦੇ ਮੇਰੀ ਗਰੀਬਤੀ ਜਿਹੀ ਭੈਣ ਨਾਲ ਤੇ ਵਿਆਹ ਮੇਰੇ ਨਾਲ। ਮਰਦੁਦ ਕਿਤੋਂ ਦਾ...ਪਰ ਮੈਂ ਚੁੱਪ ਰਹੀ ਕਿ ਮੇਰੀ ਕਿਸੇ ਮੰਨਣੀ ਨਹੀਂ ਤੇ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਹੰਗਾਮਾ ਹੀ ਨਾ ਖੜਾ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਲੱਗਦੇ ਹੱਥ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸੁਣਾ ਹੀ ਦੇਵਾਂ ਤਾਂ ਜੋ ਮੁੜ ਮੁੜ ਇਹ ਸਿੱਧੂ ਮੈਨੂੰ ਤੰਗ ਹੀ ਨਾ ਕਰੇ।

“ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੇਰੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਆਪੇ ਲੱਭ ਲੂੰਗੀ ਮੁੰਡਾ।”

“ਨਾ! ਤੇ ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਤੇਰੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹਾਂ।” ਮਾਮੀ ਬੋਲੀ ਸੀ। “ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਤੇ ਦੱਸ ਆਖਰ ਕਿਹੜੇ ਮੁੰਡੇ ‘ਤੇ ਲੱਟ ਹੋਈ ਫਿਰਦੀ ਏ ਤੇ ਕਿਹੜੇ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹ ਨਚੰਦੀ ਐ।” ਉਦੋਂ ਹੀ ਮੇਰਾ ਚਾਚਾ ਵੀ ਆ ਪਹੁੰਚਿਆ, ਖਵਰੇ ਮਾਮੇ ਨੇ ਬੁਲਾਵਾ ਭੇਜਿਆ ਸੀ, ਨਿਰਾ ਫਿੱਟਣੀਆਂ ਦਾ ਫੇਟ, ਲੜੀ ਖੋਰਾ।

“ਕੁੜੇ ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਵੱਡੇ ਵਡੇਰੇ ਤੇਰੇ ਪਿਓ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ। ਤੇਰੀ ਮਾਮੀ ਠੀਕ ਆਹਦੀ ਏ।” ਚਾਚੇ ਨੇ ਮੇਰੇ ਸਿਰ ‘ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖਿਆ ਤੇ ਮੁੜ ਬੋਲਿਆ “ਦਸ! ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਦੱਸ! ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਹੱਥ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਪੀਲੇ ਕਰਨੇ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਦੀ ਨਮੋਸ਼ੀ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਮੂੰਹ ਦਿਖਾਉਣ ਜੋਗਾ ਨੀ ਛੱਡਿਆ।” ਹਾਲਾਤ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਹੁਣ ਕੀ

ਸੁਰਨਜੀਤ ਕੌਰ

ਕਰਾਂ। ਚੱਲ ਮਨਾਂ ਉਖਲੀ ‘ਚ ਸਿਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਡਰ ਕਾਹਦਾ? ਕਦੀ ਨਾ ਕਦੀ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇੰਦਰ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈਣਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ। ਉਜ ਮੈਂ ਅੱਗ ਬਗੂਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਉਸਦਾ ਨਾਂ ਲੈਣਾ ਨਹੀਂ ਸਾ ਚਾਹੁੰਦੀ। ਪਰ ਹੁਣ ਤਾਂ ਗੱਲ ਹੀ ਉਧਰ ਟੁਰ ਪਈ ਸੀ ਆਪੇ ਹੀ ਕੀ ਕਰਦੀ ਮੈਂ, ਸੱਪ ਦੇ ਮੂੰਹ ਕੋਹੜ ਕਿਰਲੀ।

“ਬੋਲ! ਬੋਲ! ਮੇਰੀ ਪੀ।”

“ਦੇਖੋ ਚਾਚਾ ਜੀ ਉਜ ਮੈਂ ਤਾਂ ਅਜੇ ਦੋ ਸਾਲ ਤਕ ਵਿਆਹ ਕਰਾਉਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਪੜਨੇ, ਤੇ ਜੇ ਵਿਆਹ ਬਾਰੇ ਸੋਚਿਆ ਵੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਦੇ ਇੰਦਰ ਨਾਲ....”

ਮੇਰੇ ਬਾਕੀ ਬੋਲ ਮੂੰਹ ‘ਚ ਹੀ ਦੱਬ ਦਿਤੇ ਗਏ, ਜਦੋਂ ਮਾਮਾ ਜੀ ਮੰਜੇ ਤੋਂ ਉਛਲ ਪਏ ਜਿਵੇਂ ਭੂਚਾਲ ਆ ਗਿਆ ਸੀ- “ਤੂੰ ਤਾਂ ਬਰਾਤਾਂ ਦੇ ਖਾਨਦਾਨ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਹਿਲਾ ਦਿੱਤੀਆਂ! ਚੁਬਾਰੇ ਦੀ ਇੱਟ ਮੇਰੀ ਨੂੰ ਲਾਉਣ ਲੱਗੀ ਏ। ਆਪਣੇ ਜੱਟਾਂ ‘ਚ ਤੈਨੂੰ ਕੋਈ ਨੀ ਬਿਆਇਆ ਕਲਮੂੰਹੀ...” ਚਾਚਾ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਸੀ- “ਤੈਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਖਾਨਦਾਨ ਦੀ ਚਲੀ ਆਉਂਦੀ ਰੀਤ ‘ਤੇ ਪਾਣੀ ਫੇਰ ਦਿੱਤਾ।” ਭਰਜਾਈ! ਉਹ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਵਲ ਮੂੰਹ ਕਰਦਾ ਬੋਲਿਆ, “ਤੂੰ ਕਾਹਨੂੰ ਚੁੱਪ ਬੈਠੀ ਏ? ਇਹ ਚੰਦਰਮਾ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਦ ਤੋਂ ਲੱਗਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ? ਤੇ ਤੂੰ ਤਮਾਸ਼ੇ ਦੇਖਦੀ ਰਹੀ।”

“ਮੇਰੀ ਪੀ ਰਾਣੇ ਸਿਆਣੀ ਏ, ਪੜ੍ਹੀ ਲਿਖੀ ਏ, ਮੈਂ ਕੀ ਬੋਲਾਂ?”

“ਹਲਾ, ਤੇ ਅਸੀਂ ਹੀ ਮੂਰਖ ਠਹਿਰੇ, ਜੋ ਐਡੇ ਦੂਰੋਂ ਤੇਰਾ ਦੁੱਖ ਵੰਡਾਉਣ ਆਏ ਹਾਂ।” ਮਾਮਾ ਮਾਮੀ ਕਈ ਕੁਝ ਬੋਲ ਕੁਬੋਲ ਜੋ ਮੂੰਹ ਆਇਆ ਬੋਲੀ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ।

ਚਾਚਾ ਮੇਰੇ ਵਲ ਮੂੰਹ ਕਰਦਾ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ “ਕੁੜੀਏ! ਇਸ ਇੰਦਰ ਦੇ ਵੱਡੇ ਵਡੇਰੇ ਸਾਡੇ ਸੀਰੀ ਸਨ। ਉਹ ਤਾਂ ਸਦਾ ਸਾਡੇ ਕਰਜ਼ਾਈ ਰਹੇ ਨੇ ਇਉਂ ਇਹ ਸਾਡੇ ਪਾਣੀ ਹਾਰ ਹੋਏ, ਸਾਡੇ ਨੌਕਰ ਚਾਕਰ, ਸਾਡੀਆਂ ਰੋਟੀਆਂ ‘ਤੇ ਪਲਣਹਾਰੇ...ਇਹ ਤੈਨੂੰ ਅਣਹੋਣੀ ਕੀ ਸੁੱਝੀ? ਇਕ ਭੈਣ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕਰਵਾ ਬੈਠੀ ਤੇ ਦੂਜੀ ਕਮਜ਼ਾਤਾਂ ਵਿਚ ਨਾਲੇ ਸਾਡੇ ‘ਲਾਹੇ’ ਪਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਭੱਜਣ ਨੂੰ ਏ। ਸਾਡੀ ਖਾਨਦਾਨੀ...ਨੱਕ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਕਟੀ ਗਈ ਨਾ...”

ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਧਾਰ ਲਿਆ ਕਿ ਰੋਣਾ ਨੀ ਬਿਲਕੁਲ, ਇਕ ਅੱਬਰੂ ਵੀ ਨੀ ਕੱਢਣਾ। ਮੈਂ ਕਾਇਰ ਨਹੀਂ, ਨਾ ਹੀ ਬੁਜ਼ਦਿਲ। ਮੈਂ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਖਾਨਦਾਨ ਦੀ ਝੂਠੀ ਸ਼ੋਖੀ, ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਤੋਂ ਕੋਰੀ ਸ਼ਾਨ-ਸ਼ੌਂਕਤ, ਸਾਹਵੇਂ ਹਥਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੁੱਟਣੇ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਬਾਵੇਂ ਵੀ ਖਲੇ ਗਈ ਸਾਂ। ਮੈਂ ਅੰਗਾਰੇ ਲਟ ਬਲਦੇ, ਆਪਣੀ ਝੋਲੀ ਪਾਉਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਸਾਂ? ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਦੀ ਪੱਤ ਲੁੱਟਣ ਵਾਲੇ ਨਾਲ ਮੈਂ ਕਿਉਂ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਵਾਂ ਕੀ ਕੱਜ ਏ ਮੇਰੇ ਵਿਚ? ਮੈਂ ਸਾਰਿਆਂ ਵਲ ਮੂੰਹ ਕਰ ਬਹੁਤ ਹੌਸਲੇ ਵਿਚ ਬੋਲੀ, “ਮੇਰੇ ਲਈ ਕਿਸੇ ਸੀਰੀ ਤੇ ਕਿਸੇ ਜੱਟ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ। ਬਸ! ਮਰਦ, ਇਨਸਾਨ ਹੋਵੇ ਕਰਮਯੋਗੀ, ਸਚਿਆਰਾ। ਮੈਂ ਸਿੱਧੂ ਵਲ ਤੱਕਦਿਆਂ ਫਿਰ ਕਿਹਾ, ਝੂਠ, ਫਰੇਬ, ਧੋਖਾ, ਬੇਈਮਾਨ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹਾ ਹੋਵੇ। ਬਸ ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਕ ਵਧੀਆ ਇਨਸਾਨ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਵੇਖਿਆ ਸੀ। ਠੀਕ ਹੈ ਜੇ ਤੁਹਾਡੀ ਨਹੀਂ ਮਰਜ਼ੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵਿਆਹ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਾਉਣਾ। ਬਸ ਹੁਣ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਨਾ...” ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਮੈਂ ਅੰਦਰ ਵੜ ਗਈ। ਮਗਰੋਂ ਰਲਵੀਆਂ ਮਿਲਵੀਆਂ ਤਲਖੀਆਂ ਭਰੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਮੇਰੇ ਪਿੱਛੇ ਪੱਲੇ ਕੁਝ ਨਾ ਪਿਆ।

ਸਮੇਂ ਨੇ ਇਕ ਨਾ ਸੁਣੀ, ਰਹੀ ਵਾਸਤੇ ਘੜ ਤੇ ਗੱਲ, ਖੰਭ ਬਣ ਫੈਲਦੀ ਫੈਲਦੀ ਇੰਦਰ ਕੋਲ, ਇਕ ਲੰਮੀ ਫਹਰਿਸ਼ਤ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੀ। ਮੈਂ ਕਿਤਨੇ ਦਿਨ ਕਾਲਜ ਵਲ ਹੀ ਨਾ ਜਾ ਸਕੀ। ਸੁਕਰ ਕਿ ਪੇਪਰ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਸਨ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮਗਰੋਂ ਇੰਦਰ, ਇਕ ਦੋ ਵਾਰ ਆਇਆ ਵੀ ਪਰ ਮੇਰਾ ਰੋਂ ਦੇਖ ਚੁੱਪ ਕੀਤਾ

ਮੋਮਬੱਤੀ ਦਾ ਚਾਨਣ

ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਭੈਣ ਦੀਪਾ ਵੀ ਮਾਸੀ ਘਰੋਂ ਕਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਮਗਰੋਂ ਮੁੜ ਆਈ ਸੀ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਵੀ ਰੰਗ ਵਟਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਮੇਰੀ ਮਾਸੀ ਨੇ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਦੀਪਾ ਵਾਸਤੇ ਯੋਗ ਰਿਸ਼ਤਾ ਦੱਸਿਆ ਸੀ। ਦੀਪਾ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ, ਉਸ ਤਕ ਗੱਲ ਪਹੁੰਚੀ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਧੂ ਤਾਂ ਰਾਣੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਾਉਣ ਨੂੰ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਵੀ ਸੌਤੀ ਕੱਪੜੀ ਅੱਗ ਲਗ ਗਈ ਸੀ। ਪਰ ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਭ ਹੱਥੋਂ ਨਿੱਕਲ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਅੰਦਰੋਂ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਸੀ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਕਿ ਉਸ ਕੀ-ਕੀ ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬੋਲਿਆ। ਹੁਣ ਤੇ ਪਛੜਾਂਦੀ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਰੀਕਾਂ ਮੈਨੂੰ ਲੁੱਟ-ਪੁੱਟ ਲਿਆ, ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਹੋਈ, ਹੁਣ ਤੇ ਬਸ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਝਾੜ ਮਾਸੀ ਵਾਲੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ‘ਤੇ ਸਬਰ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਮਝ ਕਿ ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਅਰਥ ਔਰਤ ਵਾਸਤੇ ਹੋਰ ਹੁੰਦਾ ਏ ਤੇ ਮਰਦ ਵਾਸਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ। ਮਰਦ ਮੁਹੱਬਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਕੇਵਲ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਤੇ ਔਰਤ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਹੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਮੁਹੱਬਤ ਸਮਝ ਬੈਠਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਤੇ ਅੱਜ ਤਾਈਂ ਹੁੰਗਾਰੇ ਜਿਹਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਨਿਭਾਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਸਭ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਤਾਂ ਇਸ ਕੁੱਤੇ ਮਰਦ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਨੂੰ ਫੁੱਲਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਬਚਾ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਪਰ ਕਰੇ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰੇ? ਦੱਸੇ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਦੱਸੇ? ਕਿਹੜੇ ਖੂਹ ਖਾਤੇ ਮੂੰਹ ਧਰੇ। ਹਾਏ ਵੇ ਵੈਰੀਆ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸੋਚਦੀ ਤੂੰ ਕੇਹਾ ਕਹਿਰ ਕਮਾਇਆ ਮੇਰੇ ਨਾਲ। ਤੇਰਾ ਕੱਖ ਨਾ ਰਹੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾ। ਪਰ ਹੁਣ ਤੇ ਇਸ ਸਭ ਕਾਸੇ ਦਾ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦੀਵਾਲੀ ਮੁੜ ਆ ਗਈ ਸੀ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਨੂੰ। ਮੋਮਬੱਤੀਆਂ ਤਾਂ ਹਰ ਦੀਵਾਲੀ ਜਗਦੀਆਂ। ਮੋਮਬੱਤੀਆਂ ਜਗਾਉਣ ਉਹ ਮੈਥੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਵੀ ਉਸ ਮੇਰੀ ਮੋਮਬੱਤੀ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਮੋਮਬੱਤੀ ਖੜ੍ਹੀ ਕੀਤੀ। ਐਤਕੀ ਮੈਂ ਦੋ ਦੀਵੇ ਵੀ ਜਗਾਏ ਸਨ।

“ਦੀਵੇ ਵੀ ਲਿਆਈ ਏ” ਉਸ ਮੈਥੋਂ ਪੁਛਿਆ ਸੀ।

“ਹਾਂ! ਆਖਦੇ ਨੇ ਦੀਵਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਗਨ ਹੁੰਦਾ ਏ...ਦੀਵੇ ਤੇ ਮੋਮਬੱਤੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਰਲਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਟੁੱਟੀ ਜੁੜਦੀ ਏ। ਦੀਵਿਆਂ ਵਿਚ ਅਤੀਤ ਰੁਸ਼ਨਾਉਂਦਾ ਏ ਤੇ ਮੋਮਬੱਤੀਆਂ ਵਿਚ ਅੱਜ....” ਜਗਮਗ ਜਗਮਗ ਰੌਸ਼ਨੀ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਖਿੱਲਰ ਚੁੱਕੀ

ਵੇਖਿਆ ਤੇ ਹੁਣ ਇਹ ਕੀ?”

“ਮੋਮਬੱਤੀ ਦੇ ਓਹਲੇ ਵਿਚ ਉਸ ਮੇਰਾ ਮੂੰਹ ਚੁੰਮ ਲਿਆ...ਪਿਘਲਦੀ ਮੋਮ ਨਾਲ ਉਹ ਪਿਘਲ, ਤੀਲ੍ਹਾ ਤੀਲ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ- “ਰਾਣੇ! ਮੈਂ ਇਥੋਂ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਏ ਤੇ ਉਸਦਾ ਗੱਚ ਭਰ ਆਇਆ, ਉਹ ਕੁਝ ਨਾ ਬੋਲਿਆ “ਇੰਦਰ! ਇਹ ਕੀ? ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਨੀ ਸੋਚਿਆ? ਇੰਦਰ ਤੂੰ ਤੇ ਮੈਂ ਵਿਹੜੇ ਲਗੀ ਨਿੰਮ ਦੇ ਰੁੱਖ ਤੋਂ ਉਸਦਾ ਬੂਰ ਝੜਦਾ ਇਕੱਠੇ ਦੇਖਿਐ, ਤੂੰ ਤੇ ਮੈਂ ਇਕੱਠਿਆਂ ਸਫਾਂ ਦੇ ਮਿੱਠੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦਾ ਸਵਾਦ ਚਖਿਐ ਤੇ ਹੁਣ... ਉਹ ਕੁਝ ਨਾ ਬੋਲਿਆ। ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਾ ਲਗਾ ਦੀਵਾਲੀ ਦੀ ਰਾਤ ਦਾ ਭੋਗ ਪੈਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਗਿਆ।

“ਇੰਦਰ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਹੋ ਗਈ।”

“ਹਾਂ! ਰਾਣੇ! ਦੇਰ ਤਾਂ ਹੋਣੀ ਹੀ ਸੀ। ਚੱਲ ਜਲਦੀ ਕਰ, ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਘਰ ਛੱਡ ਦਿੰਨਾ।” ਤੇ ਉਸ ਰਾਤ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਘਰ ਛੱਡ ਅਜਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸਮੇਂ ਦਾ ਕੁਝ ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗਾ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਉਸਦੇ ਨਕਸ਼ ਤੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਨਕਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਮਿਟਦੇ ਗਏ। ਪਾਣੀ ਆਪਣਾ ਰਸਤਾ ਆਪ ਬਣਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤੁਰਦਾ ਹੈ ਮੈਂ ਵੀ ਧਾਰ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ...ਇਕ ਦਿਨ ਅਚਾਨਕ ਜੈ ਪਾਲੀ ਮੇਰੀ ਪੁਰਾਣੀ ਸਹੇਲੀ ਆਈ।

“ਕਿਥੇ ਮਰ ਗਈ ਸੀ ਨੀ ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਸਭ ਕੁਝ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਆ ਵੜੀ ਏ।” “ਬਸ ਕੁਝ ਨਾ ਪੁੱਛ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਕੋਲ ਮਦਰਾਸ ਚਲੀ ਗਈ ਸਾਂ ਬਸ ਝਟਪਟ ਹੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਿਆ, ਉਸਦੇ ਮੁੰਡਾ ਹੋਣਾ ਸੀ ਤੇ ਮੈਂ ਫਸ ਗਈ।”

“ਹਾਂ ਸੱਚ! ਇੰਦਰ ਤਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਨੂੰ ਤੁਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਖੇ ਬਸ ਝਟਪਟ ਕੋਈ ਜੁਗਤ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਆਹ ਚਿੱਠੀ ਤੇਰੇ ਲਈ ਦੇ ਗਿਆ ਸੀ।”

“ਵੈਰਨੇ! ਸਾਲ ਹੋਣ ਨੂੰ ਆਇਆ ਤੇ ਹੁਣ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਦੇਣ ਲੱਗੀ ਏ। ਅਖੇ ਮੇਰੀ ਤਾਂ ਜੇ ਸਾਹ ਨਾ ਆਇਆ। ਐਥੇ ਕੀ-ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਤੂੰ।”

“ਵੈਰੀ ਸਾਰੀ! ਤੂੰ ਦੇਖ ਸਾਂਭ-ਸਾਂਭ ਰੱਖੀ ਤੇਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ।”

ਰਾਣੀ ਨੇ ਝਟਪਟ ਚਿੱਠੀ ਖੋਲ੍ਹੀ। ਸੁੱਕੀਆਂ ਪੁੱਕੀਆਂ ਦੋ ਤਾਂ ਲਾਣੀਆਂ ਸਨ।

“ਜੇ ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਉਡੀਕ ਰੱਖੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਉਂਗਾ ਜ਼ਰੂਰ। ਸੱਤ ਸਮੁੰਦਰ ਪਾਰ ਕਰ ਆਉਂਗਾ-ਤੇਰਾ ਇੰਦਰ...”

ਦੋ ਲਾਣੀਆਂ ਹੀ ਪੜ੍ਹ ਜਿਵੇਂ ਰਾਣੇ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ‘ਚ ਅੱਬਰੂਆਂ ਦਾ ਹੜ੍ਹ ਆ ਗਿਆ। ਜੈ ਪਾਲੀ ਨੇ ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਜੱਫੀ ਵਿਚ ਲਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ, “ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਲੜਨਾ, ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨਾ ਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੁੰਦੀ ਏ। ਐਓਂ ਵਿੱਗੀ ਢਾਹੁਣ ਨਾਲ ਕੁਝ ਨੀ ਬਣਨਾ।” ਜੈ ਪਾਲੀ ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਬੈਠੀ ਰਹੀ ਤੇ ਮਗਰੋਂ ਮੁੜ ਆਉਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਘਰੇ ਤੁਰ ਪਈ ਸੀ।

ਸਿੱਧੂ ਅਜੇ ਵੀ ਲਗਾਤਾਰ ਉਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਘਰ ਆਈ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਕਦੇ ਮਾਮੇ ਦਾ ਕੋਈ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਣ, ਕਦੀ ਪਿੱਛੋਂ ਘਿਓ ਦੁੱਧ ਦੇਣ ਤੇ ਕਦੀ ਮੇਰਾ ਹਾਲ-ਚਾਲ ਪੁੱਛਣ ਲਈ ਆਉਂਦਾ। “ਰਾਣੇ! ਕੀ ਹਾਲ ਹੈ? ਅੱਜ ਕੱਲ ਕੀ ਕਰਦੀ ਏ? ਤੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਨਰਾਜ਼ ਏ।”

“ਨਹੀਂ ਨਰਾਜ਼ਗੀ ਕਾਹਦੀ। ਆਪੋ-ਆਪਣਾ ਜ਼ੋਰ ਹੁੰਦਾ ਏ ਨਾਲੇ ਮੈਂ ਕੁਝ ਨਾ

ਕੁਝ ਕਰਦੀ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਉੱਕਾ ਵਿਹਲੀ ਨਹੀਂ।”

“ਮੈਂ ਸੁਣਿਐ ਤੂੰ ਤਾਂ ਹੁਣ ਕਹਾਣੀਆਂ ਲਿਖਣ ਲੱਗ ਪਈ ਏ ਤੇ ਤੇਰੀ ਪੁਸਤਕ ਛਪ ਰਹੀ ਏ। ਮੈਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਤੇਰੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ, ਕੀ ਗਲ ਤੈਨੂੰ ਤਾਂ ਨਾ ਸੁਰਾਬਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਨਾ ਵੱਡੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਤੂੰ ਕਦੀ ਮਰਦਾਂ ਦੇ ਗੁਣ ਹੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਦੱਸੇ ਨੇ ਇਹ ਕਾਹਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ।”

“ਸਿੱਧੂ ਸਾਹਬ! ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀਉਣ ਲਈ ਤਿੰਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਏ ਦਲੀਲ ਯਾਨਿ ਤਰਕ, ਮੰਤਵ ਯਾਨਿ ਇੱਛਾ ਕੀ ਹੈ? ਤੇ ਤੀਜੇ ਸਵੈ-ਕਦਰ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਤਿੰਨੋਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਗਾਇਬ ਲੱਗਦੀਆਂ ਨੇ।”

ਸਿੱਧੂ ਜੋ ਬਣ-ਬਣ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜੁਆਨਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਚੋਹਲ ਮੋਹਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਨਿਰੀ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਵੇਰੀ ਬਣ ਟੁੱਸ ਹੋ ਬਹਿ ਗਿਆ। ਚੁੱਪ ਚੁਪੀਤਾ ਉਠ ਬੈਠਾ। ਰਾਣੀ ਸੱਚੀ ਮੁੱਚੀ ਤੂੰ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਟ ਏ, ਕਹਿ, ਉਹ ਤੁਰ ਗਿਆ। ਮੁੜ ਥੋੜ੍ਹੇ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਮਗਰੋਂ ਮੇਰੀ ਮਾਮੀ ਦੇ ਪੇਕਿਓ ਉਸਦੇ ਚਾਚੇ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਨੇ ਮਕਾਣੀਂ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਦੀਪਾ ਤਾਂ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਮਾਸੀ ਕੋਲ ਵਿਆਹ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਲਈ ਗਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਭੈਣ ਨੇ ਕੱਲ ਮੁੜ ਆਉਣਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਲਈ ਮਾਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ “ਕੁੜੇ! ਜਾਣਾ ਤਾਂ ਪਹਿ ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮਗਰੋਂ, ਨਾਲੇ ਈਦ ਪਿੱਛੋਂ ਕੀ ਤੰਬਾ ਫੁਕਣੈ।”

“ਠੀਕ ਹੈ ਮਾਂ ਤੂੰ ਜਾ ਕੋਈ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀਂ।”

“ਦੇਖ ਪੁੱਤ ਧਿਆਨ ਰੱਖੀ, ਰਾਤੀਂ ਆਪਣੀ ਸਹੇਲੀ ਜੈ ਪਾਲੀ ਨੂੰ ਬੁਲਵਾ ਲਈ।”

ਸੀ। ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿਚੋਂ ਮੈਂ ਉਹਦਾ ਚਿਹਰਾ ਲੱਭਿਆ। ਉਹ ਤਾਂ ਰੋ ਰਿਹਾ ਸੀ...

“ਇੰਦਰ!” ਮੈਂ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰੀ...

“ਰਾਣੇ! ਰਾਹ ਕਿਧਰੇ ਗੁਆਚ ਗਏ ਲੱਗਦੇ ਨੇ।” ਉਸ ਮੋਮਬੱਤੀ ਚੁਕ ਉੱਚੀ ਕੀਤੀ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਮੂੰਹ ਦੇ ਵਿਚ ਵਿਚਾਲੇ ਮੋਮਬੱਤੀ ਰੱਖ ਚਾਨਣ-ਚਾਨਣ ਕੀਤਾ।

“ਰਾਣੀ! ਦੇਖੀ! ਇਸ ਕੰਬਦੇ ਚਾਨਣ ਦੀ ਵੀ ਭਲਾ ਕੋਈ ਜਾਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਏ? ਇਹ ਤਾਂ ਨਿਰੀ ਅਰਾਧਨਾ ਏ। ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਮੋਮਬੱਤੀਆਂ ਤਾਂ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਜਲ ਰਹੀਆਂ ਨੇ, ਖਵਰੇ ਕਦੋਂ ਤਕ ਜਲਦੀਆਂ ਰਹਿਣ। ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨਾ ਕਈ ਵਾਰ ਡਾਢਾ ਔਖਾ ਹੁੰਦਾ ਏ। ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਜਿਤਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਸਮੇਂ ਦੇ ਰਾਹ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹਾਂ ਹਟਿਆ ਜਾ ਸਕਦੈ।”

“ਇੰਦਰ! ਇੰਜ ਨਾ ਕਹਿ, ਮੈਨੂੰ ਡਰ ਲੱਗਦੈ। ਤੇਰਾ ਮੇਰਾ ਰਾਹ ਇਕੋ ਏ।”

“ਸਾਡੀ ਮੁਹੱਬਤ ਵਿਚ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਰਾਹ ਉਤੇ ਇੰਜ ਤੁਰਨਾ ਏ, ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਬਰਫ ਉਤੇ ਤੁਰਦਾ ਰਵੇ ਤੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਖੁਰਦਾ ਰਵੇ ਤੇ ਮਗਰੋਂ ਬਰਫ ਉਤੇ ਕੋਈ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਤਕ ਵੀ ਨਾ ਰਹਿਣ ਦੇਵੇ।”

ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਚੌਕੜਾ ਮਾਰ ਉਥੇ ਹੀ ਦੀਵਿਆਂ ਅਤੇ ਮੋਮਬੱਤੀਆਂ ਕੋਲ ਬਹਿ ਗਏ ਸਾਂ। ਕੀਰਤਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ‘ਦੀਵਾਲੀ ਦੀ ਰਾਤ ਦੀਵੇ ਬਾਲੀਅਨ’ ਭੈੜੀਆਂ ਯਾਦਾਂ... ਫਰੋਲਦਿਆਂ ਇਕ ਪੀੜ ਉਠਦੀ ਏ, ਜੋ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਝੁੰਗਲਮਾਟਾ ਜਿਹਾ ਮਾਰ ਅੰਦਰ ਹੀ ਅੰਦਰ ਧੁਖਦੀ ਏ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਕੁਝ ਪਲ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਧਰਤੀ ਅਸਮਾਨ ਮਾਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਏ ਤੇ ਜਦੋਂ ਤਾਈਂ, ਉਦਾਸ ਨਹੀਂ

ਅਜੇ ਮਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰਿਆ ਘੰਟਾ ਹੀ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਸਿੰਧੂ ਆ ਧਮਕਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਮਾਂ ਨੂੰ ਬੱਸ 'ਚ ਚੜ੍ਹਾ ਪਿੰਡ ਪਹੁੰਚਾ ਆਇਆ ਹੋਵੇ ਤੇ ਜਿਵੇਂ ਲੁੰਡੀਆਂ ਪਾਉਂਦਾ ਆਇਆ ਹੋਵੇ।

“ਚਾਣੋ! ਕੀ ਹਾਲ ਏ? ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਤੇਰਾ ਕੋਈ ਕੰਮ ਹੀ ਕਰਵਾ ਦੇਵਾਂ।”

“ਕਿਉਂ! ਮੇਰਾ ਕਿਹੜਾ ਕੰਮ ਤੇਰੇ ਬਿਨ ਬੁਝਿਐ।”

“ਨਹੀਂ! ਨਹੀਂ! ਉਹੀ ਲਿਖਣ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲਾ, ਲੈ ਉਹ ਕਹਾਣੀ ਜਿਹੜੀ ਤੂੰ ਕਹਿੰਦੀ ਸੀ ਦੁਬਾਰਾ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ।”

“ਤੂੰ ਪਿੰਡ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਣਾ, ਤੇਰਾ ਵੀ ਤਾਂ ਚਾਚਾ ਮੋਇਆ।”

ਕੋਈ ਨਾ ਚਲਾ ਜਾਊ ਤੇ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਬਾਹੋਂ ਫੜ ਅੰਦਰ ਲੈ ਤੁਰਿਆ ਜਿਥੇ ਮੇਰੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਕਾਪੀਆਂ ਪਈਆਂ ਸਨ। ਪਲੰਗ ‘ਤੇ ਬਿਠਾ ਉਸ ਸਾਹਿਤਕ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਉਸਦੀ ਸਾਈਕਲੋਜੀ ਸੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹੀ ਪਸੰਦ ਨੇ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਉਸ ਮੇਰੀ ਪਿੱਠ ਮਲਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਮੈਂ ਖਿੜੀ। ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਮਜ਼ਾਕ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਫਿਰ ਉਸ ਮੇਰੇ ਵਾਲ ਖੋਹਲ ਧਰੇ ਤੇ ਪੋਟਿਆਂ ਨਾਲ ਮਾਲਸ਼ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਮੈਂ ਅੱਖਾਂ ਕੱਢ ਉਸ ਵਲ ਝਾਕੀ, ਕੀ ਐ ਸਿੰਧੂ? ਪਰ੍ਹੇ ਹੋ! ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਧੱਕਾ ਮਾਰਿਆ। ਉਸ ਅੱਖ ਪਲਕਾਰੇ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਪਲੰਗ ‘ਤੇ ਪਾ ਲਿਆ। ਮੇਰੇ ਕੱਪੜੇ ਕਾਹਲੀ-ਕਾਹਲੀ ਲਾਹੁਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। “ਓ! ਕਮੀਨੇ, ਕੁੱਤੇ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਮਝਦਾ ਕੀ ਏ? ਮੈਂ ਉਚੀ ਚੀਕੀ।

“ਉਠੋ! ਰਾਣੋ! ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਇਕ ਗੱਲ ਹੋਰ ਦੱਸਣ ਲੱਗਾ ਸਾਂ। ਉਹ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਐਧਰ-ਉਧਰ ਹੱਥ ਮਾਰਨ ਲੱਗਾ। ਮੇਰੇ ਸ਼ੌਰ ਪਾਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸ ਮੈਨੂੰ ਘੁਟਦਿਆਂ ਆਖਿਆ— “ਦੇਖ ਤੇਰੀ ਭੈਣ ਦੀਪਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰੀ ਏ, ਜਿਵੇਂ ਕਹੋ ਝੱਟ ਮੰਨ ਜਾਂਦੀ ਏ, ਤੂੰ ਵੀ ਪਿਆਰੀ ਏ, ਪਰ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਤੂੰ ਤਾਂ ਸੈਕਸੀ ਬਹੁਤ ਏ। ਉਸ ਮੈਨੂੰ ਹੋਰ ਘੁਟ ਲਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬਾਏਂ ਸੁੰਨ ਹੋ ਗਈ, ਢੇਰੀ ਹੀ ਹੋ ਗਈ। ਫਿਰ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਹੋਸ਼ ਸੰਭਾਲੀ। ਮੈਂ ਭੈਣ ਬਣ ਅੱਖਾਂ ਕੱਢਦੀ ਉਠੀ। ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਦੇਖਿਆ। ਮੇਰੇ ਪਿੱਛੇ ਮੇਜ਼ ‘ਤੇ ਕੱਚ ਦਾ ਫੁੱਲਦਾਨ ਪਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਝੱਟ ਚੁੱਕ ਲਿਆ ਤੇ ਉਸ ਵਲ ਉਲਰ ਕੇ ਬੋਲੀ...

“ਕੁੱਤੇ ਦੇ ਪੁੱਤਰ, ਹਰਾਮਜ਼ਾਦੇ, ਬਲਾਤਕਾਰੀ, ਖ਼ਬਰਦਾਰ ਜੇ ਇਕ ਕਦਮ ਵੀ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਤਾਂ।” ਮੈਂ ਸਾਰੇ ਜ਼ੋਰ ਲਾ

ਫੁੱਲਦਾਨ ਉਸ ਵਲ ਉਲਾਰਿਆ “ਓ! ਹੋ!” ਉਸ ਮੇਰੇ ਵਲ ਦੇਖਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ “ਲੈ! ਮੈਂ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਬੋਹੜਾ ਸੀ...ਬਸ ਤੈਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰ ਤਤਫਾਣਾ ਸੀ। ਭਈ ਕਿਵੇਂ ਜਾਪਦੈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਔਰਤ ਨੂੰ ਵੀ ਉਵੇਂ ਜਾਪਦੈ ਕਿ ਨੀ! ਤੈਨੂੰ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵਿਚ-ਵਿਚਾਲੇ ਹੀ ਛੱਡਣਾ ਸੀ। ਦੁਬਾਰਾ-ਦੁਬਾਰਾ ਬੋਹੜਾ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕਰਨੈ।” ਤੇ ਉਹ ਇਹ ਕਹਿ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਉਥੇ ਹੀ ਢੇਰੀ

ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਧਾਰ ਲਿਆ ਕਿ ਰੋਣਾ ਨੀ ਬਿਲਕੁਲ, ਇਕ ਅੱਥਰੂ ਵੀ ਨੀ ਕੱਢਣਾ। ਮੈਂ ਕਾਇਰ ਨਹੀਂ, ਨਾ ਹੀ ਬੁਜ਼ਦਿਲ। ਮੈਂ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਖਾਨਦਾਨ ਦੀ ਝੂਠੀ ਸ਼ੇਖੀ, ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਤੋਂ ਕੋਰੀ ਸ਼ਾਨੋ-ਸ਼ੌਕਤ, ਸਾਹਵੇਂ ਹਥਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੁੱਟਣੇ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਥਾਵੇਂ ਵੀ ਖਲੋ ਗਈ ਸਾਂ। ਮੈਂ ਅੰਗਾਰੇ ਲਟ ਲਟ ਬਲਦੇ, ਆਪਣੀ ਝੋਲੀ ਪਾਉਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਸਾਂ? ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਦੀ ਪੱਤ ਲੁੱਟਣ ਵਾਲੇ ਨਾਲ ਮੈਂ ਕਿਉਂ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਵਾਂ ਕੀ ਕੱਜ ਏ ਮੇਰੇ ਵਿਚ? ਮੈਂ ਸਾਰਿਆਂ ਵਲ ਮੂੰਹ ਕਰ ਬਹੁਤ ਹੌਸਲੇ ਵਿਚ ਬੋਲੀ, “ਮੇਰੇ ਲਈ ਕਿਸੇ ਸੀਰੀ ਤੇ ਕਿਸੇ ਜੱਟ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ। ਬਸ! ਮਰਦ, ਇਨਸਾਨ ਹੋਵੇ ਕਰਮਯੋਗੀ, ਸਚਿਆਰਾ। ਮੈਂ ਸਿੰਧੂ ਵਲ ਤੱਕਦਿਆਂ ਫਿਰ ਕਿਹਾ, ਝੂਠ, ਫਰੋਬ, ਧੋਖਾ, ਬੇਈਮਾਨ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹਾ ਹੋਵੇ। ਬਸ ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਕ ਵਧੀਆ ਇਨਸਾਨ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਵੇਖਿਆ ਸੀ। ਠੀਕ ਹੈ ਜੇ ਤੁਹਾਡੀ ਨਹੀਂ ਮਰਜ਼ੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵਿਆਹ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਾਉਣਾ। ਬਸ ਹੁਣ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਨਾ”...ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਮੈਂ ਅੰਦਰ ਵੜ ਗਈ। ਮਗਰੋਂ ਰਲਵੀਆਂ ਮਿਲਵੀਆਂ ਤਲਖੀਆਂ ਭਰੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਮੇਰੇ ਪਿੱਛੇ ਪੱਲੇ ਕੁਝ ਨਾ ਪਿਆ।

ਹੋ ਗਈ, ਸਾਹ ਸੱਤਹੀਣ। ਉਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਬਿਸਤਰੇ ਵਿਚ ਧਸ ਗਈ। ਇਸ ਭੱਜ ਨੱਸ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਟੈਨਸ਼ਨ ਨਾਲ ਪੰਜ ਭੱਠ ਬੁਖਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਸੀ। ਨੀਮ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਵਿਚ ਮੈਂ ਪਈ ਰਹੀ।

ਬਾਹਰਲਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਚੁਫਾਲ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਪਿਆ ਸੀ ਕਿਸ ਬੰਦ

ਕਰਨਾ ਸੀ। ਸਿੰਧੂ ਤਾਂ ਅੱਗੀਂ ਸੜਦਾ ਬਲਦਾ ਭੱਜ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਨੇਰਾ ਉਤਰ ਆਇਆ ਸੀ।

ਘਰ ਵਿਚ ਸੁੰਨ ਮਸਾਣ ਸੀ। ਕੋਈ ਵਾਜ ਸਵਾਜ ਨਹੀਂ, ਰੱਬ ਸਬੱਬੀਓਂ ਪਰੇ ਦੂਰੋਂ ਉਹ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਤਾ ਕਿ ਉਹ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਐ। ਦੋ ਦਿਨ ਤਾਂ ਉਹ ਸੁੱਤਾ ਹੀ ਰਿਹਾ ਕਿਉਂਕਿ ਲੰਬੀ ਫਲਾਈਟ ਕਾਰਨ ਸਮੇਂ ਦੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਜਾਗਣਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਚੌਫਾਲ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਦੇਖਿਆ...ਗਲੀ ਵਾਲੀ ਟਿਊਬ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ‘ਤੇ ਪੈ ਰਹੀ ਸੀ। ਆਪਣੇ-ਆਪ ਉਸ ਦੇ ਪੈਰ ਘਰ ਵਲ ਹੋ ਗਏ। ਅੰਦਰ ਵੜਿਆ। ਚੁਪ ਚਾਂ। ਉਸ ‘ਵਾਜ਼ਾ ਮਾਰੀਆਂ “ਰਾਣੀ! ਏ ਰਾਣੀ!” ਪਰ ਕੋਈ ਜੁਆਬ ਨਾ। “ਐਸ ਵੇਲੇ ਕੌਣ ਬਾਹਰ ਗਿਆ ਹੋਊ ਰਾਣੀ ਤਾਂ ਜਾਂਦੀ ਨਹੀਂ ਤੇ ਦੀਪੀ ਤਾਂ ਡਰਦੀ ਦੱਬੀ ਘੁੱਟੀ ਉਂਜ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਤਾਹਨਿਆਂ ਮਿਹਨਿਆਂ ਤੋਂ ਡਰਦੀ ਬਾਹਰ ਜਾਂਦੀ ਨੀ, ਤੇ ਮਾਸੀ! ਮਾਸੀ ਨੇ ਭਲਾ ਕਿਥੇ ਜਾਣੈ? ਇਓਂ ਹੀ ਸੋਚੀ ਪਿਆ ਉਹ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ, ਫਿਰ ਵਰਾਂਡੇ ਵਿਚ ਅਗਲੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਤੇ ਮੁੜ ਰਾਣੀ ਦੇ ਕਮਰੇ ਤਕ ਪਹੁੰਚਿਆ...ਉਹ ਹੈਰਾਨ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਰਾਣੀ! ਭਾਈ ਘਰ ਕੋਈ ਹੈ? ਮਾਸੀ ਜੀ ਕਿੱਥੇ ਨੇ?” ਕੋਈ ਜੁਆਬ ਨਹੀਂ ਤੇ ਉਹ ਰਾਣੀ ਦੇ ਪਲੰਗ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹਨੇਰਾ ਘੁੱਪ...ਉਸ ਬੜੀ ਜਗਾਈ— “ਰਾਣੀ! ਉਸ ਰਾਣੀ ਦੀ ਚਾਦਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਪਈ ਬਾਂਹ ਹਿਲਾਈ। ਰਾਣੀ ਘਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਤੇ ਤੂੰ ਵੀ ਘੋੜੇ ਵੇਚ ਸੁਤੀ ਪਈ ਏ। ਬੂਹੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਇਹ ਕੀ ਏ? ਰਾਣੀ ਨੇ ਹੌਲੇ ਹੌਲੇ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲੀਆਂ, ਭੜਕਾਈ ਅਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਉਹ ਬੋਲੀ “ਆ ਗਿਐ ਹੁਣ...”

“ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਅਜੇ ਦੋ ਕੁ ਦਿਨ ਹੀ ਹੋਏ ਨੇ ਪਰ ਕੀ ਕਰਾਂ ਤੇਰੇ ਘਰਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਪੈਰ ਜਕੜ ਰੱਖੇ ਸਨ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਜਹਾਜ਼ੋਂ ਉਤਰਦਾ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹੁੰਚਦਾ। ਇੰਦਰ ਨੇ ਪਲੰਗ ਦੀ ਬਾਹੀ ਤੋਂ ਚਾਦਰ ਪਰ੍ਹੇ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਬੈਠਣ ਲਈ ਜਗ੍ਹਾ ਬਣਾਉਣੀ ਚਾਹੀ। ਉਸ ਚਾਦਰ ਚੁੱਕੀ ਤੇ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਿਆ “ਹੈ! ਇਹ ਕੀ? ਉਸ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ ਹੱਥ ਧਰਿਆ ਰਾਣੀ! ਤੂੰ ਨੰਗ ਮੁਨੰਗੀ ਸੁੱਤੀ ਸੈ।” “ਨਹੀਂ! ਇੰਦਰ ਨਹੀਂ! ਤੇਰੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੀ ਸਾਂ ਤੂੰ ਆਵੇ ਤਾਂ...ਉਸ ਇੰਦਰ ਦੀ ਬਾਂਹ ਖਿੱਚ ਆਪਣੇ ਉਪਰ ਕਰ ਲਿਆ। “ਇੰਦਰ! ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਹਾਂ ਸਦਾ ਤੇਰੀ। ਤੈਨੂੰ ਫਿਰ ਦਮ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀ ਕਹਾਣੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕੀ ਅਣਹੋਣੀ ਹੋਈ। ਹੁਣ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਏ, ਮੇਰੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾਲ। ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਉੱਕਾ ਕੋਈ ਡਰ ਨਹੀਂ ਤੇ ਉਹ...”

(ਸਮਾਪਤ)

ਜੱਟ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ

ਲੈ ਲੈ ਵੀਜ਼ੇ ਦਿਲੀਓਂ ਜੱਟ ਅਮਰੀਕਾ ਆਉਂਦੇ ਨੇ 5-10 ਦੀ ਗੱਲ ਛੱਡੋ 20-20 ਲੱਖ ਵੀ ਲਾਉਂਦੇ ਨੇ ਵਾਪਸ ਘਰ ਨਹੀਂ ਮੁੜਨਾ ਕਰਦੇ ਤਾਹਨੇ ਤੰਗ ਸ਼ਰੀਕਾਂ ਦੇ ਜੱਟ ਪੰਜਾਬੀ ਬਣ ਗਏ ਹੁਣ ਤਾਂ ਜੱਟ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ।

ਕਈ ਏਥੇ ਆ ਕੇ ਕੰਮ ਖੱਤਿਆਂ ਦਾ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਰਾਤ ਦਿਨ ਚਲਾ ਕੇ ਟੈਕਸੀ ਝੋਲੇ ਡਾਲਰਾਂ ਦੇ ਭਰ ਲੈਂਦੇ ਦਿਨੇ ਵੀ ਡਿਊਟੀ ਲਾ ਕੇ ਕੰਮ ਰਾਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਲੰਮੇ ਲੰਮੇ ਟਰੱਕ ਚਲਾਉਂਦੇ ਲੰਮਾਂ ਹਾਊਕਾ ਭਰ ਲੈਂਦੇ ਓਵਰ ਸਪੀਡ ਚਲਾਉਂਦੇ ਨੂੰ ਫੜਦੇ ਬਾਣੇਦਾਰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਜੱਟ ਪੰਜਾਬੀ...।

ਕਈ ਏਥੇ ਆ ਕੇ ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਚਲਾਉਂਦੇ ਨੇ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਕਈ ਕਈ ਖਾਣੇ ਬਣਾਉਂਦੇ ਨੇ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨੀ ਮਾੜੀ ਨਹੀਂ ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦੇਂਦੇ ਇੰਡੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਚੰਗਾ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਨਾਂ ਰੱਬ ਦਾ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਹੱਸ ਹੱਸ ਮਿਲਦੇ ਗੋਰੇ ਹੋਣ ਜਾਂ ਕਾਲੇ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਜੱਟ ਪੰਜਾਬੀ...।

ਰਹਿਣ ਸਹਿਣ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਕੀਤੀਆਂ ਨੇਕ ਕਮਾਈਆਂ ਨੇ ਜੱਟਾਂ, ਕਾਹਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਚੱਕ-ਚੱਕ ਰੂੜੀਆਂ ਪਾਈਆਂ ਨੇ ਝੋਨਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕਣਕ ਜੱਟ ਜਾ ਦਰ ਲਾਲੇ ਦੇ ਬਹਿ ਜਾਂਦਾ ਮਿਹਨਤ ਕਰਦਾ ਕੋਈ ਕੁੰਡੀ ਫਿਰ ਵੀ ਲਾਲਾ ਜੜ ਜਾਂਦਾ ਛੇਤੀ ਭਰਨ ਨਾ ਜਖਮ ਖੇਤੋਂ ਆਈਆਂ ਝਰੀਟਾਂ ਦੇ ਜੱਟ ਪੰਜਾਬੀ...।

ਖੁਸ਼ ਰਹੋ ਤੇ ਕਰੋ ਕਮਾਈਆਂ ਰੱਖਿਓ ਯਾਦ ਪੰਜਾਬ ਹਰ ਥਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਇੱਜਤ ਵਧਾਇਓ, ਕਰਿਓ ਨਾ ਖਰਾਬ ਜਿਥੇ ਮੈਂ ਸੀ ਜੰਮਿਆ ਪਲਿਆ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ ਬੱਗਾ ਕਈ ਵਾਰੀ ਲੱਭਣ ਗਿਆ ਪਰ ਬਚਪਨ ਨਾ ਮੇਰਾ ਲੱਭਾ ਜਦ ਵੀ ਪਿੰਡ ਮੈਂ ਜਾਨਾਂ ਮਿਠੇ ਲਗਦੇ ਬੋਲ ਸ਼ਰੀਕਾਂ ਦੇ ਜੱਟ ਪੰਜਾਬੀ ...।

-ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੱਟੂ

ਡੇਟਨ ਓਹਾਇਓ, 513-300-4020

ਜਵਾਬ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਜਦ ਤੀਕ ਉਸ ਦੇ ਕਮਾਂਡਰ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਤੁਸੀਂ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਮਾਂਡਰ ਤੋਂ ਹੁਕਮ ਮਿਲਣ ‘ਤੇ, ਹੀ ਅੱਗੇ ਜਾਣ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਨੁੱਕਰ ਵਾਲੀ ਛਬੀਲ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਕਮਾਂਡ ਬਦਲ ਗਈ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਦੇਰ ਹੋਰ ਰੁਕਣਾ ਪਿਆ। ਆਖਰ 9 ਵਜੇ ਤੀਕ ਅਸੀਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਹਰਿ ਕੀ ਪੌੜੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਰਾਂਡੇ ਵਿਚ ਬੈਠ ਗਏ। ਇਥੇ ਹੀ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਣੀ ਸੀ। ਇਥੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਹੈਂਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਸ. ਸਰਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸਾਬਕਾ ਡੀ.ਸੀ. ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਸ. ਜੇ.ਐਸ. ਕੇਸਰ ਡੀ.ਸੀ. ਜਲੰਧਰ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਅਫਸਰ ਵੀ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਨ, ਜੋ ਬੋਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੀ ਪੁੱਜ ਗਏ।

ਤੋਸ਼ੇਖਾਨੇ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਬਣਾਏ ਬੋਰਡ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਸ਼ੇਖਾਨੇ ਵਾਲਾ ਕਮਰਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਗਿਆ। ਟੈਂਕ ਜਾਂ ਤੋਪ ਦਾ ਗੋਲਾ ਕੰਧ ਪਾੜ ਕੇ ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਕੀਮਤੀ ਚਾਨਣੀ, ਜੋ ਨਿਜ਼ਾਮ ਹੋਦਰਾਬਾਦ ਵਲੋਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋ ਕੇ ਮਹਾਰਾਜੇ ਵਲੋਂ ਇਹ ਚਾਨਣੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਭੇਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਸੜ ਕੇ ਸਵਾਹ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਧੂੰਏਂ ਤੇ ਸੇਕ ਦਾ ਅਸਰ ਜਲੌਂਦੇ ਦੇ ਬਾਕੀ ਸਾਮਾਨ ‘ਤੇ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਹਾਲਾਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਮਾਨ ਪੂਰਾ ਜਾਪਦਾ ਸੀ। ਤੋਸ਼ੇਖਾਨੇ ਵਾਲੇ ਰਜਿਸਟਰ ਨਾਲ ਮਿਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਵੇਖਣ ਉਪਰੰਤ ਤਾਲੇ ਲਗਾ ਕੇ ਫੌਜ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਯਤ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਹੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ‘ਤੇ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਸ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਮੀਤ ਸਕੱਤਰ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਵੀ ਕਰਵਾਏ ਗਏ। ਉਪਰੰਤ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਸ਼ਸਤਰਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਜਥੇਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 8 ਜੂਨ ਨੂੰ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸੱਦ ਕੇ ਭਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਤਸੱਲੀ ਹੋਣ ‘ਤੇ ਫੌਜੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕੀਮਤੀ ਵਸਤੂ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ, ਜਿਸ ‘ਤੇ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਾਲਕੀ ਉਪਰ ਸੋਨਾ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਕਿਧਰੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮੌਕੇ ਉੱਪਰ ਗਏ। ਤੋਪਾਂ ਦੇ ਗੋਲਿਆਂ ਨਾਲ ਪਾਲਕੀ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਬਾਹ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਮਲਬੇ ਦੇ ਢੇਰ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਟੁਕੜੇ ਸਬੋਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਖਾਏ ਗਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੋਨੇ ਦੇ ਪੱਤਰਿਆਂ ਦੀ ਭਾਲ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿਵਾਇਆ। ਉਹ ਕਮਰਾ (ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕੋਠਾ ਸਾਹਿਬ) ਜਿਥੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਲਿਆ ਕੇ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਅੰਦਰੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਗੋਲੀ ਆਦਿ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਕਮਰੇ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਅੰਦਰ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਵੇਖੀਏ ਤਾਂ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਹਮਣੇ

ਬਲਿਊ ਸਟਾਰ ਪਿਛੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੋਂ

ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਵੀ ਸਾਂ ਕਿ ਇਤਨੀ ਭਾਰੀ ਗੋਲਾਬਾਰੀ ਸਮੇਂ ਜਦੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਕੀ ਇਮਾਰਤ ਖੰਡਰ ਬਣ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਇਹ ਕਮਰਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਚ ਗਿਆ। ਤਕਰੀਬਨ ਇਕ ਵਜੇ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਸਾਨੂੰ ਘਰੇ-ਘਰੀ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸ. ਭਾਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ. ਅਬਿਨਾਸ਼ੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਫੌਜੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨਾਲ ਲੈ ਗਏ।

11 ਜੂਨ ਸਵੇਰੇ ਅੱਠ ਵਜੇ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣ ਲਈ ਸ. ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੈਨੇਜਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ। ਮਿਥੇ ਸਮੇਂ ‘ਤੇ ਕਰਨਲ ਗੁਰਾਇਆ ਅਤੇ ਸ. ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਛੋਟੀ ਜੀਪ ਵਿਚ ਘਰੋਂ ਲੈ ਗਏ। ਫੌਜ ਦੀ ਇਕ ਜੀਪ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਹੋਰ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸਿੱਖ ਰੈਫਰੈਂਸ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਿਖੇ ਕੁਝ ਪੁਸਤਕਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈਣੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਨਿਵਾਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਾਨੂੰ ਉਤਾਰ ਕੇ ਡਿਓਰੀ ਰਾਹੀਂ ਪਰਿਕਰਮਾ ਵਿਚ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ।

ਡਿਓਰੀ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਉਤਾਰਨ ਵਾਲੇ ਸੰਗਮਰਮਰ ਦੇ ਪੌੜ ਟੁੱਟੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਟੈਂਕ ਇਸੇ ਰਸਤੇ ਪਰਿਕਰਮਾ ਵਿਚ ਉਤਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਪਰਿਕਰਮਾ ਵਿਚ ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ਤੁਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪਰਿਕਰਮਾ ਸਵਾਹ, ਇੱਟਾਂ ਅਤੇ ਸੰਗਮਰਮਰ ਦੀਆਂ ਕੰਕਰਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਟੈਂਕਾਂ ਦੇ ਚੱਲਣ ਨਾਲ ਸੰਗਮਰਮਰ ‘ਤੇ ਝਰੀਟਾਂ ਅਤੇ ਤਰੇਤਾਂ ਸਾਫ਼ ਦਿੱਸ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਸ਼ਹੀਦ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਈ ਥਾਵਾਂ ‘ਤੇ ਸੰਗਮਰਮਰ ਹੇਠਾਂ ਦੱਬਿਆ ਹੋਇਆ ਤੇ ਟੁੱਟਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ‘ਤੇ ਟੈਂਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਗੋਲੇ ਚਲਾਏ ਗਏ ਸਨ।

ਇਹੋ ਹਾਲਤ ਆਟਾ ਮੰਡੀ ਵਾਲੀ ਡਿਓਰੀ ਤੀਕ ਸੀ। ਪਰ ਫਰਸ਼ ‘ਤੇ ਟੈਂਕਾਂ ਦੀ ਰਗੜ ਅੱਗੇ ਤੀਕ ਵੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਅਸਾਂ ਭਾਂਪ ਲਿਆ ਕਿ ਇਸ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਟੈਂਕਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਆਟਾ ਮੰਡੀ ਵਾਲੀ ਡਿਓਰੀ ਲਾਗੇ ਇਕ ਨਾਇਬ ਸੂਬੇਦਾਰ ਜਿਸ ਦਾਹੜੀ ਕੱਟੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਫੌਜੀ ਸਫਾਈ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਨਾਲ ਫਲੀਟਾਂ ਪਾਈ ਕੰਮ ਕਰਵਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਡਿਓਰੀ ਉਪਰ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਰੈਫਰੈਂਸ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ ਪਾਸ ਗਏ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਬਹੁਤ ਦੁੱਖ ਹੋਇਆ ਕਿ ਪੌੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਵਾਲੀ ਦੁਕਾਨ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਬੀੜਾਂ ਇਕੱਤਰ ਕਰਕੇ ਰੈਂਕਾਂ ਵਿਚ ਰੱਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ, ਅੰਦਰ ਇਕ ਮੰਜੇ ‘ਤੇ ਬੈਠਾ ਫੌਜੀ ਸਿਪਾਹੀ ਸਿਗਰਟ ਪੀ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਰਨ ‘ਤੇ ਫੌਜੀ ਨੇ ਸਿਗਰਟ ਪੀਣੀ ਤਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਪਰ ਮੰਜੇ ਉੱਪਰ ਬੈਠਾ ਰਿਹਾ।

ਅਸਾਂ ਕਰਨਲ ਗੁਰਾਇਆ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ ਇਸ ਕਮਰੇ ਨੂੰ ਤਾਲਾ ਲਾ ਕੇ ਪੂਰੀ ਸੰਭਾਲ ਕਰ ਲਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਕਮਰੇ ਬਾਰੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ। ਉਪਰ ਜਾ ਕੇ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਕਮਰੇ ਸਾਰੇ ਠੀਕ ਸਨ, ਪਰ ਅਲਮਾਰੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਗਾਇਬ ਸਨ। ਫਿਰ ਵੀ ਕਈ ਕੀਮਤੀ ਪੁਸਤਕਾਂ ਖਿਲਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਝਾਤ ਮਾਰੀ ਤਾਂ ਡਿਓਰੀ ਦੇ ਉਪਰ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਰੈਂਕ ਸੜੇ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਸਵਾਹ ਦੇ ਢੇਰ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਇਸ ਥਾਂ ‘ਤੇ ਆਮ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਹੀ ਰੱਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣੇ ਰੈਫਰੈਂਸ ਲਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਫ਼ ਸੀ ਕਿ ਕੀਮਤੀ ਪੁਸਤਕਾਂ ਸਾੜੀਆਂ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਲਿਜਾਈਆਂ ਜਾ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ। ਜੇ ਪੁਸਤਕਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਥੇ ਖਿਲਰੀਆਂ ਪਈਆਂ ਸਨ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਪੁਸਤਕ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕੀ। ਤਕਰੀਬਨ 9:30 ਵਜੇ ਤੀਕ ਅਸੀਂ ਪਰਿਕਰਮਾ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਏ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲਟਰੀ ਦੇ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਕਰਨਲ ਗੁਰਾਇਆ ਲੈ ਗਏ ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਬਿਠਾਇਆ ਅਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 11:30 ਵਜੇ ਸਕਰੀਨਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਫੌਜੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਵੀ ਹਨ, ਤੁਸਾਂ ਆਪਣੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਚਾਹ ਪਿਲਾਈ ਗਈ। ਕਰਨਲ ਗੁਰਾਇਆ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਦਫਤਰ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਇਥੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਇਕ ਮੇਜਰ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਚਾਹ ਪੀਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ “ਸਰਦਾਰ ਜੀ, ਇਸ ਮਿਲਟਰੀ ਐਕਸ਼ਨ ਕੇ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਆਪ ਕਾ ਕਿਆ ਵਿਚਾਰ ਹੈ।”

ਮੈਂ ਨਰੁੰਮੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਚ ਫੌਜ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਾ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਫੌਜ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਜਨਤਾ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਕਰਕੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਕੋਈ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫੌਜ ਨੇ ਬਾਹਰਲੇ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਤੋਂ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ 1965 ਅਤੇ 1971 ਦੀਆਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਹੋਈਆਂ ਲੜਾਈਆਂ ਵਿਚ ਜੇ ਹਿੱਸਾ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਪਾਇਆ ਜਿਵੇਂ ਅਸਲਾ, ਰਾਸ਼ਨ, ਦੁੱਧ ਅਤੇ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਅਗਲੇ ਮੋਰਚਿਆਂ ਤੀਕ ਪੁਚਾ ਕੇ ਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਹੌਸਲੇ ਵਧਾਏ, ਜੇਕਰ ਜਨਤਾ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦਾ ਇਥੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅੱਗੇ ਟਿਕਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਫੌਜੀ ਜਵਾਨਾਂ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹਮਦਰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਐਕਸ਼ਨ ਪਿੱਛੋਂ ਫੌਜ ਪ੍ਰਤੀ ਨਫ਼ਰਤ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾ ਕਰੇ, ਜੇ ਕਿਧਰੇ ਫਿਰ ਲੜਾਈ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਫੌਜ ਨੂੰ ਇਥੇ ਦੂਣੀ ਤਾਕਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫੌਜੀ ਜਵਾਨ ਦੇ ਕੀ ਵੱਸ ਹੈ, ਇਹ ਤਾਂ ਹੁਕਮ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਇਹ ਸੋਚ ਤਾਂ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਫੌਜ ਨੂੰ ਘਰੇਲੂ ਮਸਲਿਆਂ ਵਿਚ ਨਾ ਵਰਤਣਾ।

ਨਿਯਤ ਸਮੇਂ ‘ਤੇ ਕਰਨਲ ਗੁਰਾਇਆ ਛਾਉਣੀ ਵਿਚਲੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਲੈ ਗਿਆ। ਸਾਨੂੰ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸਕੂਲ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਦੂਜੀ ਮੰਜ਼ਲ ‘ਤੇ ਸਾਡੇ ਕੁਝ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਵੇਖ ਲਿਆ ਅਤੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਇਸ਼ਾਰੇ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਅਸੀਂ ਕਮਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਾਂ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਗਿਆਨੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਹੈਂਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਬਰਾਂਡੇ ਵਿਚ ਆਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਲ ਵਿਚ ਪਾਟੀ ਹੋਈ ਚਿੱਕੜ ਵਰਗੀ ਬੁਨੈਣ ਅਤੇ ਕਛਹਿਰਾ ਸੀ। ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਹੀ ਦਸ਼ਾ ਬਾਕੀਆਂ ਦੀ ਵੀ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਮਾਯੂਸ ਬੈਠੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਪਰ ਆਸ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੁਟਕਾਰਾ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗਾ। ਦੁਪਹਿਰੇ ਢਾਈ ਕੁ ਵਜੇ ਤੀਕ ਸਿਵਲ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਨਾ ਪੁੱਜੇ, ਪਰ ਇਹ ਫੌਜੀ ਕਰਨਲ ਸ਼ਰਮਾ ਜੋ ਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਵੀ ਲੱਗਦਾ ਸੀ, ਬੜੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਬੋਲਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਸਿਆਸਤ ਨਹੀਂ ਚੱਲਣ ਦੇਣੀ, ਕੋਈ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਕਰਾਉਣੀ। ਕਰਨਲ ਗੁਰਾਇਆ ਸਾਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਬੋਲਦਾ ਬਾਹਰ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿੰਨੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਹੋ, ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ। ਸਾਂਬਾ ਸੈਕਟਰ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਜਾਸੂਸੀ ਕਰਦੇ 7 ਸ਼ਰਮੇ ਅਫਸਰ ਫੜੇ ਗਏ ਸਨ।

ਪਰ ਇਹ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਕੰਢੇ ਲੂਹਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸੀ। ਉਹ ਵੀ ਮਾਯੂਸ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਢਾਈ ਵਜੇ ਤੀਕ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਲਈਏ, ਸ਼ਾਇਦ ਗੱਲ ਬਣ ਜਾਵੇ। ਕਰਨਲ ਗੁਰਾਇਆ ਪੂਰੀ ਹਮਦਰਦੀ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਵਿਚਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਧਰਵਾਸ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਫੌਜੀ ਭਾਰਤੀ ਆਫਿਸ ਸਾਹਮਣੇ ਆਫੀਸਰ ਮੈਂਸ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਲਿਜਾ ਕੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਦੋ-ਦੋ ਫੁਲਕੇ ਛਕਾਏ। ਸਾਡੇ ਮਨ ਤਾਂ ਭਰੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਪਰ ਸਮਾਂ ਕਾਫੀ ਹੋ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਭੁੱਖ ਵੀ ਲੱਗੀ ਸੀ।

ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਭਰੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਘਰੀਂ ਛੱਡ ਗਿਆ। ਸਾਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਦੋ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਸ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੀਤ ਸਕੱਤਰ, ਸ. ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਚਾਂਦ ਚੀਫ ਗ੍ਰ. ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਅਤੇ ਸ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਰਦਾਸੀਆਂ ਪਾਸੋਂ ਵੀ ਕੁਝ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਸੁਨਾਖਤ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਨੌਜਵਾਨ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਫੌਜ ਨੇ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ, ਜਦਕਿ 35 ਸਾਲ ਤੋਂ ਉਪਰ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਸਮੇਤ ਗਿਆਨੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(ਸਮਾਪਤ)

ਕਰੀਨਾ ਨੂੰ ਘਰ ਵਰਗੇ ਲਗਦੇ ਨੇ ਯੂਰਪੀ ਸ਼ਹਿਰ

ਕਰੀਨਾ ਕਪੂਰ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੈਰਾਨ ਨਾ ਹੋਵੋ, ਅਸੀਂ ਸੈਫ ਅਲੀ ਖਾਨ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ। ਅਸਲ 'ਚ ਬੇਬੇ ਨੂੰ ਯੂਰਪ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਇਨਾ ਕਿ ਯੂਰਪ ਉਸਨੂੰ ਘਰ ਵਰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਇਕ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, “ਕਰੀਨਾ ਨੂੰ ਯੂਰਪੀ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬੇਹੱਦ ਹੌਲੀ ਰਫਤਾਰ ਵਾਲੀ ਅਤੇ ਅਰਾਮਦਾਇਕ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਉਥੋਂ ਦੀ ਹਵਾ ‘ਚ ਇਕ

ਅਜੀਬ ਸ਼ਾਂਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਰੀਨਾ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਾਜ਼ਾ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।” ਇਸੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਰੀਨਾ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ

ਲਾਸ ਵੇਂਜਲਸ, ਨਿਊਯਾਰਕ ਅਤੇ ਫਿਲਾਡੇਲਫੀਆ ‘ਚ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਯੂਰਪੀ ਸ਼ਹਿਰ ਹੀ ਵਧੇਰੇ ਪਸੰਦ ਹਨ।

ਕਰੀਨਾ ਨੂੰ ਲੱਗਦੇ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੌੜ-ਭੱਜ ਭਰੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਉਥੇ ਰਹਿਣਾ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਅੱਜਕਲ ਬੇਬੇ ਲੱਦਾਖ ‘ਚ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਹੀਰਾਨੀ ਦੀ ਫਿਲਮ ‘3 ਈਡੀਅਟਸ’ ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਜੋ ਚੇਤਨ ਭਗਤ ਦੇ ਨਾਵਲ ‘ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ‘ਚ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਲੱਦਾਖ ਬਹੁਤ ਉੱਚਾਈ ‘ਤੇ ਸਥਿਤ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਸੰਪਰਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ।

ਜੇ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਭੀੜ-ਭੜੱਕੇ ਅਤੇ ਦੌੜ-ਭੱਜ ਤੋਂ ਅੱਕ ਚੁੱਕੀ ਕਰੀਨਾ ਦਾ ਯੂਰਪ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸ਼ਾਂਤ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਲਈ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਨਿੱਜੀ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ‘ਚ ਬੇਬੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਾਫੀ ਦੌੜ-ਭੱਜ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਾਹਿਦ ਅਤੇ ਹੁਣ ਸੈਫ... ਬੇਰ!

ਵਿਦਿਆ ਨੇ ਦਿੱਤੇ ਗਰਮਾ ਗਰਮ ਦ੍ਰਿਸ਼

ਉਂਜ ਤਾਂ ਵਿਦਿਆ ਬਾਲਨ ਆਪਣੀਆਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਕੁਝ ਫਿਲਮਾਂ ‘ਚ ਆਪਣੀ ਬੇਮਿਸਾਲ ਅਦਾਕਾਰੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਜਲਵਿਆਂ ਲਈ ਖੂਬ ਵਾਹ-ਵਾਹ ਖੱਟ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਪਰ ਕੁਝ ਗਲੈਮਰਹੀਣ ‘ਕੋਲਡ’ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਕਰਕੇ ਹੈਰਾਨ ਵੀ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਦਕਿ ਕੋਲਡ ਵਿਦਿਆ ਵੀ ਪਰਦੇ ‘ਤੇ ਕਮਾਲ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ।

ਭਾਵ ਵਿਦਿਆ ਕਿਸੇ ਫਿਲਮ ‘ਚ ‘ਕੋਲਡ’ ਅਤੇ ਗਲੈਮਰਹੀਣ ਭੂਮਿਕਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅਗਲੀ ਹੀ ਕਿਸੇ ਫਿਲਮ ‘ਚ ਇਕ ਵੱਖਰੇ ਅੰਦਾਜ਼ ‘ਚ ਬਿਲਕੁਲ ‘ਹੋਟ-ਹੋਟ’ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਦੀਦਾਰ ਕਰਕੇ ਦਰਸ਼ਕ ਝੂਮਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਦਿਆ ਜਿਥੇ ਫਿਲਮ ‘ਪਰਿਤੀਤਾ’ ਅਤੇ ‘ਹੋ ਬੇਬੀ’ ‘ਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਬਿਦਾਸ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਅਤੇ ਹੋਟ ਸੀਨ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਹੀ ਨਿਖਿਲ ਅਡਵਾਨੀ ਦੀ ਫਿਲਮ ‘ਚਾਂਦ ਭਾਈ’ ਅਤੇ ਸੰਜੇ ਲੀਲਾ ਭੰਸਾਲੀ ਦੀ ਫਿਲਮ ‘ਚੇਨਾਬ ਗਾਂਧੀ’ ‘ਚ ਗਲੈਮਰਹੀਣ ਭੂਮਿਕਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਭਾਰਦਵਾਜ ਦੀ ਫਿਲਮ ‘ਇਸ਼ਕੀਆ’ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆ ਨੇ ਇੰਨੇ ਬੋਲਡ ਸੀਨ ਕੀਤੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬਿਦਾਸਪਣ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਪਾਰ ਕਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸ਼ਾਇਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੋਲਡ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਹੀ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਫਿਲਮ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਕੈਰੀਅਰ ਨੂੰ ਇਕ ਨਵੀਂ ਉਚਾਈ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ‘ਚ ਸਫਲ ਹੋਵੇਗੀ।

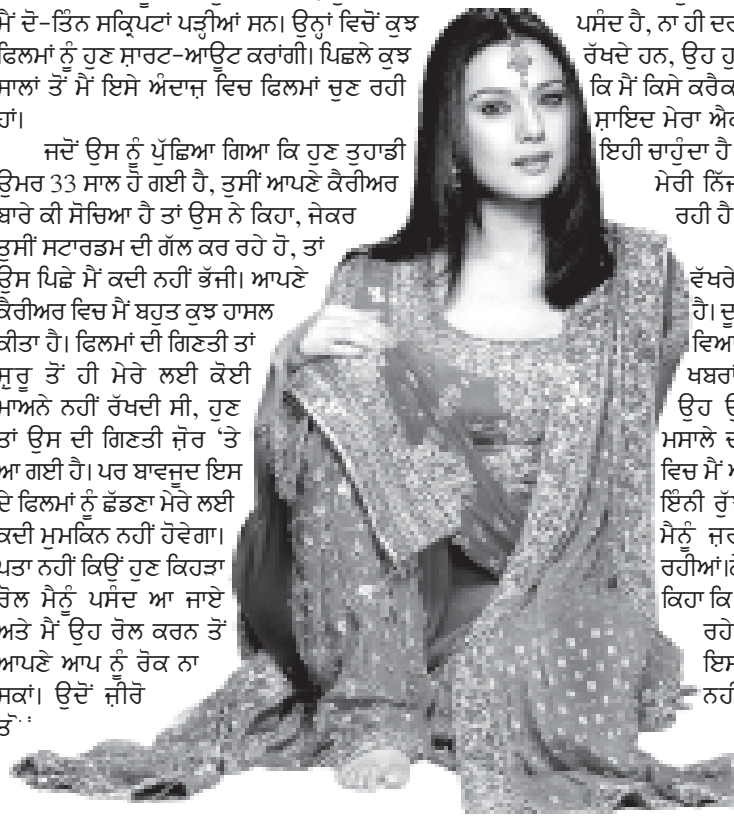

ਮੇਰਾ ਤੇ ਯੁਵਰਾਜ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਸਿਰਫ ਕ੍ਰਿਕਟ, ਕੁਝ ਹੋਰ ਨਾ ਜੇ ਸਮਝਣਾ!

ਬੇਹੱਦ ਟੈਲੇਂਟਡ ਅਭਿਨੇਤਰੀ ਪ੍ਰਿਟੀ ਨੂੰ ਸਾਈਨ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਮਾਤਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬੇਤਾਬ ਰਹੇ ਹਨ। ਫਰਕ ਸਿਰਫ ਇਨਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਲੀਡ ਰੋਲ ਹੁਣ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਮਿਲੇ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਨੇਸ ਵਾਡੀਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਦੋਵੇਂ ਵਿਆਹ ਦਾ ਮੰਨ ਬਣਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ, ਪਰ ਨੇਸ ਨੇ ਇਹ ਸ਼ਰਤ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਿਟੀ ਨੂੰ ਫਿਲਮਾਂ ਛੱਡਣੀਆਂ ਪੈਣਗੀਆਂ। ਫਿਲਮਾਂ ਛੱਡਣ ਦੀ ਗੱਲ ਆਈ, ਤਾਂ ਪ੍ਰਿਟੀ ਭੜਕ ਗਈ। ਲਿਹਾਜ਼ਾ ਉਸ ਨੇ ਨੇਸ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਫਿਲਮਾਂ ਘੱਟ ਕਰਦੇ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਕੋਈ ਫਿਲਮ ਫਲੋਰ ‘ਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਜਾਨੂ ਬਰੂਆ ਦੀ ਫਿਲਮ ‘ਹਰ ਪਲ’ ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਪੂਰੀ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਆਈ.ਪੀ.ਐਲ. ‘ਚ ਆਪਣੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਰੁਝ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਸਕ੍ਰਿਪਟਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਫਿਲਮਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਸਾਰਟ-ਆਊਟ ਕਰਾਂਗੀ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਮੈਂ ਇਸੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਫਿਲਮਾਂ ਚੁਣ ਰਹੀ ਹਾਂ।

ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਤੁਹਾਡੀ ਉਮਰ 33 ਸਾਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਕੈਰੀਅਰ ਬਾਰੇ ਕੀ ਸੋਚਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਸਟਾਰਡਮ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ, ਤਾਂ ਉਸ ਪਿਛੇ ਮੈਂ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਭੱਜੀ। ਆਪਣੇ ਕੈਰੀਅਰ ਵਿਚ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਮੇਰੇ ਲਈ ਕੋਈ ਮਾਅਨੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀ ਸੀ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਜ਼ੋਰ ‘ਤੇ ਆ ਗਈ ਹੈ। ਪਰ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਦੇ ਫਿਲਮਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਮੇਰੇ ਲਈ ਕਦੀ ਮੁਮਕਿਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਹੁਣ ਕਿਹੜਾ ਰੋਲ ਮੈਨੂੰ ਪਸੰਦ ਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਹ ਰੋਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰੋਕ ਨਾ ਸਕਾਂ। ਉਦੋਂ ਜ਼ੀਰੋ ਤੋਂ

ਨਾਲ ‘ਵਿਦੇਸ਼’ ਨਹੀਂ ਚੱਲੀ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਫਿਲਮ ਕਿਹਾ ਗਿਆ।

ਜਦੋਂਕਿ ਇਹ ਮੇਰੇ ਲਈ ਅੱਜ ਵੀ ਇਕ ਚੰਗੀ ਫਿਲਮ ਹੈ। ਉਦਾਂ ਜਲਦੀ ਹੀ ਮੇਰੀਆਂ ਦੋ ਨਵੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਫਿਲਮਾਂ ਵੀ ਮੈਂ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਰ ਰਹੀ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਰੋਲ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਲੱਗਾ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ, ‘ਕਿਆ ਕਹਿਨਾ’ ਵਰਗੀ ਫਿਲਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ? ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਮੰਨਦੀ ਹਾਂ ‘ਵਿਦੇਸ਼’ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ‘ਹਰ ਪਲ’ ਵੀ ਔਰਤ ਆਧਾਰਤ ਹੈ, ਪਰ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਸੋਚ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਬਣ ਰਹੀ। ਮੈਂ ਹੁਣ ਸਿਰਫ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖ ਰਹੀ ਹਾਂ ਕਿ ਮੇਰਾ ਰੋਲ ਦਮਦਾਰ ਹੋਵੇ।

ਪਰਦੇ ‘ਤੇ ਹੁਣ ਗਲੈਮਰ ਡਾਲ ਦਿੱਸਣਾ ਨਾ ਮੈਨੂੰ ਪਸੰਦ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਦਰਸ਼ਕ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਅਜਿਹੀ ਉਮੀਦ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਹੁਣ ਸਿਰਫ ਇਹੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਕਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਲਾਈਵ ਬਣਾ ਦਿਆਂ। ਸ਼ਾਇਦ ਮੇਰਾ ਐਕਟਿੰਗ ਤਜਰਬਾ ਵੀ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਇਹੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਮੇਰੀ ਨਿੱਜੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਆਈ.ਪੀ.ਐਲ. ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬਿਜ਼ੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮੀਡੀਆ ਸਿਰਫ ਮੇਰਾ ਵਿਆਹ ਅਤੇ ਤੋੜ-ਵਿਛੋੜੇ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਵਿਚ ਉਲਝਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮਸਾਲੇ ਦਾ ਰੰਗ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਰੂਟੀਨ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਇੰਨੀ ਰੁੱਝੀ ਹੋਈ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਜ਼ਰਾ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀਆਂ। ਨੇਸ ਵਾਡੀਆ ਬਾਰੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮੇਰੇ ਚੰਗੇ ਦੋਸਤ ਰਹੇ ਹਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਵੋਗੇ। ਪਰ ਫਿਲਹਾਲ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਮੈਂ ਇਹੀ ਦਿਆਂਗੀ।

ਵਿਆਹ ਬਾਰੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਤਰੀਕ ਮਿੱਥ ਰਹੇ ਸੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਟਾਲਣਾ ਪਿਆ। ਉਦਾਂ ਵਿਆਹ, ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਮੇਰੇ ਜਿਹਨ ਵਿਚ ਹੈ। ਮੈਂ ਮਾਂ ਬਣਨ ਦੇ ਸੁੱਖ ਦਾ ਪੂਰਾ ਆਨੰਦ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ।

ਆਈ.ਪੀ.ਐਲ. ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਟੀਮ ਦੇ ਕਪਤਾਨ ਯੁਵਰਾਜ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਯੁਵਰਾਜ ਖਿਡਾਰੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੀ ਅਦਭੁੱਤ ਹੈ। ਹੁਣ ਕ੍ਰਿਕਾ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਗਲਤ ਅਰਥ ਨਾ ਕੱਢਣਾ। ਸਾਡੇ ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਰੁਝਾਨ ਕ੍ਰਿਕਟ ਹੈ। ਇਸ ਵਜ੍ਹਾ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਦੋਸਤੀ ਹੋਰ ਜੰਮ ਗਈ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਅਸਿਨ ਨੇ ਮੰਨੀ ਗੱਲ, ਹੁਣ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ‘ਤੇ ਇਕੱਲੀ ਆਵੇਗੀ

ਫਿਲਮ ਇੰਡਸਟਰੀ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੀਰੋਇਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਚੰਗੀ ਭਲੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੈੱਟ ‘ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਮੀਆਂ ਵੀ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਅਸਿਨ ਪਹਿਲੀ ਅਜਿਹੀ ਹੀਰੋਇਨ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਪ੍ਰਫਾਵੇਂ ਵਾਂਗ ਮੌਜੂਦ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਚ ਕਈ ਹੀਰੋਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਨਾਗਵਾਰ ਗੁਜ਼ਰੀ। ਦਰਅਸਲ, ਬਾਕਸ ਆਫਿਸ ‘ਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ‘ਗਜ਼ਨੀ’ ਜ਼ਰੀਏ ਅਸਿਨ ਨੇ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ‘ਤੇ ਵੀ ਅਸਰ ਛੱਡਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਚੱਲਦੇ ਸੈੱਟ ‘ਤੇ ਵਿਹਲੇ ਸਮੇਂ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੱਪਾਂ ਸੁੱਪਾਂ ਮਾਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ... ਹਾਸਾ-ਮਜ਼ਾਕ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਹ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਮੁਮਕਿਨ ਨਹੀਂ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਇਕੱਲੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਹੁਣ ਅਸਿਨ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ ਜਵਾਨ ਅਸਿਨ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਵੀ ਕਿਵੇਂ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕੁਝ ਕੋ-ਸਟਾਰਾਂ ਨੇ ਅਸਿਨ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਨਾ ਲਿਆਇਆ ਕਰੇ, ਤਾਂ ਅਸਿਨ ਨੇ ਗੱਲ ਮੰਨ ਲਈ। ਹੁਣ ਉਹ ਸੈੱਟ ‘ਤੇ ਇਕੱਲੀ ਹੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਅਸਿਨ ਦੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੱਲ ਮੰਨਣ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਦੋਸਤ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ।

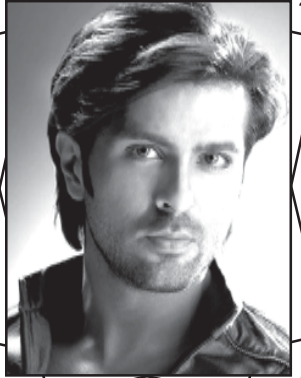
ਆਮਿਰ ਖਾਨ ਨੇ ਕੱਢਿਆ ਆਪਣੇ ਹੀ ਸਟਾਫ ‘ਤੇ ਗੁੱਸਾ?

ਪਰਫੈਕਸ਼ਨਿਸਟ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਆਮਿਰ ਖਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਅਸਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ‘ਚ ਵੀ ਸਭ ਕੁਝ ਸਰਵੋਤਮ ਹੋਣ ਦੀ ਆਸ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਬਹੁਤ ਗੁੱਸਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਮੁੰਬਈ ਏਅਰਪੋਰਟ ‘ਤੇ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਹੋਇਆ, ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਗੁੱਸੇ ‘ਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ। ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਪਾਰਾ ਮੁੰਬਈ ਦੀ ਤੇਜ਼ ਗਰਮੀ ਕਾਰਨ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇੱਥੇ ਲੱਦਾਖ ਦੀਆਂ ਠੰਡੀਆਂ ਵਾਦੀਆਂ ‘ਚ ਆਪਣੀ ਫਿਲਮ ‘3 ਈਡੀਅਟਸ’ ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਖਤਮ ਕਰ ਕੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਗੁੱਸੇ ਦਾ ਕਾਰਨ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੀ ਜਾਪ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਏਅਰਪੋਰਟ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਆਮਿਰ ਖਾਨ ਲਗਭਗ 10 ਮਿੰਟਾਂ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਫੋਨ ‘ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਝਿੜਕਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬਾਡੀਗਾਰਡ ਨਾਲ ਇਕ ਟੈਕਸੀ ‘ਚ ਬੈਠ ਕੇ ਉਥੋਂ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਤਾਂ ਇਹੀ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਆਮਿਰ ਖਾਨ ਦੇ ਏਅਰਪੋਰਟ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸ ਦੀ ਕਾਰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਉਥੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਟਾਫ ‘ਤੇ ਆਪਣਾ ਗੁੱਸਾ ਕੱਢ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਪ੍ਰਿਯੰਕਾ-ਹਰਮਨ ਹੋਏ ਵੱਖ, ਬੋਲਚਾਲ ਵੀ ਬੰਦ

ਲੱਗਦੇ ਕਿ ਪ੍ਰਿਯੰਕਾ ਚੋਪੜਾ ਅਤੇ ਹਰਮਨ ਬਵੇਜਾ ਦੀ ਪ੍ਰੇਮ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਪਰਦਾ ਡਿੱਗ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ, ਜੋ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਤੱਕ ਡੇਟਿੰਗ ‘ਤੇ ਸਨ, ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਆਪਸ ‘ਚ ਬੋਲਦੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ। ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਇਕ ਨੇੜਲੇ ਸੂਤਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, “ਹਰਮਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿਯੰਕਾ ਨੇ ਅਜੇ ਆਸੂਤੋਸ਼ ਗੋਵਾਰੀਕਰਨ ਦੀ ਫਿਲਮ ‘ਵ੍ਹਾਟਸ ਯੋਰ ਰਾਸੀ’ ਦੇ ਦੋ ਗੀਤ ਪੂਰੇ ਕਰਨੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਗੀਤ ਪੂਰੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਤਾਂ ਦੋਵੇਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲੀ ਵੀ ਵੱਖ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।” ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋਣ ਪਿਛੋਂ ਦੋਵੇਂ

ਰੋਮਾਂਟਿਕਵਿਸ਼ ਕਰਨ ‘ਚ ਸਹਿਜ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਜਦ ਹਰਮਨ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਅਸੀਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਹਾਂ, ਕਲਾਕਾਰ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸੈੱਟਸ ‘ਤੇ ਸਾਡੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਵਧਾ-ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।”

ਉਧਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਅਜਿਹੀ ਖ਼ਬਰ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਿਯੰਕਾ ਚੋਪੜਾ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਅਭਿਨੇਤਾ ਗੋਰਾਰਡ ਬਟਲਰ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ‘ਚ ਇਕ ਪਾਰਟੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਬਿਲਕੁਲ ਗੁਪਤ ਰੱਖਣਾ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਲੀਕ ਹੋ ਗਈ।

ਪ੍ਰਿਯੰਕਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਨੇੜਲੇ ਸੂਤਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਹਰਮਨ ਕੋਪ ਵਲੋਂ ਫੈਲਾਈ ਗਈ ਸੀ।

ਦੀਪਿਕਾ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨਾਲ ਉੱਡੇ ਕਰੀਨਾ ਦੇ ਹੋਸ਼

ਦੀਪਿਕਾ ਪਾਦੁਕੋਣ ਇਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਬੇਬੇ ਲਈ ਸਿਰਦਰਦ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਕਾਰਨ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ

ਗਿਆ ਬਿਆਨ। ਇਸ ਬਿਆਨ ਮੁਤਾਬਕ ‘ਲਵ ਆਜ ਕੱਲ’ ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ‘ਕਿਸ ਸੀਨ’ ਵਿਚ ਉਹ ਅਤੇ ਸੈਫ ਅਲੀ

ਖਾਨ ਖੁਦ ਨੂੰ ਬੇਹੱਦ ਸਹਿਜ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਦਰਅਸਲ, ਦੀਪਿਕਾ ਨੇ ਵੱਡੇ ਬੈਰਨ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਨੂੰ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਹ ਸਮਝਦਾਰੀ ਭਰਿਆ ਬਿਆਨ ਇਸ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਕਿ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਸਕ੍ਰਿਪਟ ਦੀ ਡਿਮਾਂਡ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਬਾਰੇ ਜਦੋਂ ਉਸ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ‘ਜਬ ਵੀ ਮੇਟ’ ਫੇਮ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਇਮਤਿਆਜ਼ ਅਲੀ ਦੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੈਫ ਨਾਲ ਕਿੱਸ ਸੀਨ ਇੰਨੀ ਸਹਿਜਤਾ ਨਾਲ ਕਿੱਦਾਂ ਕਰ ਲਿਆ, ਤਾਂ ਉਹ ਬੋਲੀ, “ਮੈਂ ਅਤੇ ਸੈਫ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਜੋੜੀ ਹਾਂ। ਜਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡੁੱਬੇ ਬਗੈਰ ਅਜਿਹਾ ਸੀਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਾਂ।”

ਦੀਪਿਕਾ, ਇਹ ਗੱਲ ਤਾਂ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਕਿਸਿੰਗ ਸੀਨ ਲਈ ਦੋ ਫੁੱਲਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿਚ ਜੋੜ ਦੇਣ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਨਹੀਂ ਰਹੀ, ਪਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨੇ ਕਰੀਨਾ ਦੇ ਹੋਸ਼ ਜ਼ਰੂਰ ਉਡਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਅਜਿਹਾ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੈਫ ਨੇ ਅਕਸ਼ੈ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਬੇਬੇ ਨੂੰ ਸਾੜਣ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਸੀਨ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਆਪਣੀ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਰਖਵਾਇਆ ਹੋਵੇ। ਖ਼ੈਰ, ਇਹ ਵਜ੍ਹਾ ਚਾਹੇ ਜਿਹੜੀ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਸੀਨ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਪਬਲੀਸਿਟੀ ਦਿਵਾਉਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਤਾਂ ਹੋ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹੈ।

Buy Your Tickets @
www.southasiancarnival.com
www.livebollywoodshows.com

Ticket Price PER DAY
\$25
 Advance

8 hours NON STOP meet & greet at Stage I

MONTY & ALTAH HUSSIAN
 Presents

SAHARA ONE

FARHATH HUSSAIN'S South Asian CARNIVAL '09

Autograph & Picture Meet & Greet

8 Hours NON STOP live performance Show at Stage II

LIVE PERFORMANCE

RACHNA MOHD SALAMAT KRISHNA KUMAR SANU ALI ZAFAR AMANAT ALI SMITA PAREKH

HEADLINES TODAY

KHANA KHAZANA COURT DELICIOUS FOOD & COOKERY STARE

DULHAN THE SOUTH ASIAN WEDDING EXPO

CATWALK STAGE / FASHION STAGE BY CELEBRITIES DESIGNERS

DESI BAZAR JEWELRY, CLOTHS, SHOES, ACCESSORIES & MUCH MORE...

ON AUGUST 15TH & 16TH 2009 @ 12PM - 8PM IN CHICAGO

For More Info:

MONTY: 847-770-1088
 ALTAH HUSSAIN: 847-271-4427
 SAJJAD SHAMSI: 630-205-4069
 DHITU: 847-340-1120

This two-day South Asian Carnival event will be a colorful extravaganza, which will include MEET & GREET with Top Bollywood Celebrities, performances by Top Playback singers, Catwalk & Fashion shows by celebrities designers, Khana Khazana court with delicious food and Cookery shows, Dulhan the south asian wedding expo and a large number of Stalls, Food, and Entertainment.

ENTRY PER DAY ADVANCE

\$25
\$35 AT DOOR

National Bankcard
 Iftexhar Shareef
www.natl-bankcard.com

Maharaja CRUISE
 1-877-MAHARAJA
 (877-627-7220)

ALL American BANK
www.aabnk.com

Raj Jewels
 1-800-888-8888
 Chicago, New Jersey, Los Angeles, London

Medstar
 LABORATORY INC.

ALL POINTS HOME HEALTH CARE
 Ph (708) 599-1313 Fax (708) 599-9497

Luxchateau Hookah Lounge
www.luxchateau.com
 Azeem (630) 670 7868

STROKE X TEN
 Lanes & Lounge
 ROSELLE, IL

www.southasiancarnival.com
www.livebollywoodshows.com

Sabri Nehari
 Pakistani Cuisine

INFERNO HOOKAH LOUNGE
 847-301-9999

PROMOTE YOUR BUSINESS/PRODUCTS/SERVICES
40,000 PEOPLE IN 2 DAYS EVENT

BOOTHS / STALLS

\$950

PRICE INCLUDES FOR 2 DAYS EVENT

BUY TICKETS ONLINE
WWW.SOUTHASIANCARNIVAL.COM

VARIOUS PACKAGES AVAILABLE FOR YOUR BUSINESS SPONSORSHIP.

INFO@SOUTHASIANCARNIVAL.COM

OFFICE: 630-351-2973 / 331-472-9818

MUSA: 312-772-8072 • BEENISH: 312-788-0088

TICKET LOCATIONS

ATLANTIC VIDEO 773-338-3600
 KWICK PANTRY 630-268-9574
 JAI HIND 847-490-9858
 ANNADATA 630-233-2525
 INDIA VIDEO 847-534-0125
 SHREEJI GROCERS 847-952-9181
 SURABHI S.MARKET 630-497-9900

JUZ DESI 630-378-9988
 ATMIYA PLAZA 630-213-2222
 KHALED INDO-PAK 630-539-4078
 PEOPLE C. SALON 630-653-1111
 INTERNATIONAL VIDEO (NEPERVILLE)

PURAN GROCERY (PEORIA)
 DESI NEEDS 847-662-2200
 UNITED GROCERS 847-599-9989
 UNITED GROCERS 847-566-6639
 SPICE BAZAAR 847-549-0065

PRABHU GROCERS 847-537-1010
 EASTERN FOODS 630-830-4400
 INDIA BAZAAR 630-830-6020
 PRABHU GROCERS 847-470-0101
 SHEETAL 847-808-8630
 SLEEK HAIR 847-537-6192
 INDIAN FOODS 847-827-5567

ਕਬੱਡੀ ਕਬੱਡੀ! ਕਬੱਡੀ!! ਕਬੱਡੀ!!! ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ, ਮਿਡਵੈਸਟ (ਸ਼ਿਕਾਗੋ)

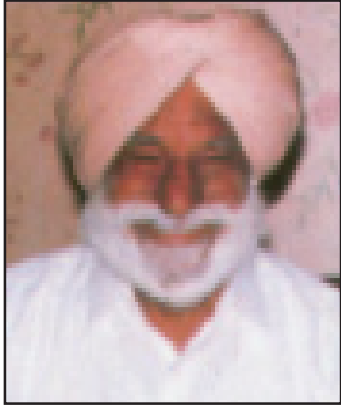
ਸੱਤਵਾਂ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ

ਦਿਨ: ਐਤਵਾਰ, 9 ਅਗਸਤ 2009

ਸਮਾਂ: ਸਵੇਰੇ 10 ਵਜੇ ਤੋਂ ਦੇਰ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ

ਸਥਾਨ: ਬਸੀ ਵੁਡਜ਼, ਐਲਕ ਗਰੂਵ, ਇਲੀਨਾਏ (ਹਿਗਿਨਸ ਰੋਡ ਅਤੇ ਰੂਟ 53)

ਫਰੀ ਦਾਖਲਾ, ਮੁਫਤ ਖਾਣਾ ਤੇ ਮੁਫਤ ਪਾਰਕਿੰਗ

ਸੂਬੇਦਾਰ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ
ਯਾਦਗਾਰੀ ਟਰਾਫੀ
ਵਲੋਂ ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ

ਸਵਰਗੀ ਸ. ਲਾਲ ਸਿੰਘ
ਯਾਦਗਾਰੀ ਦੁਜਾ ਇਨਾਮ
ਵਲੋਂ ਸ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਏਵਨ ਕਾਰਪੋਰੇਟਸ

ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ
ਸ਼੍ਰੀ ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਅਤਰੀ
(ਕੌਂਸਲ ਜਨਰਲ ਸ਼ਿਕਾਗੋ)

ਗੈਸਟ ਆਫ ਆਨਰ
ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਧਾਰਨੀ

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਾਮਵਰ ਗਾਇਕ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ
ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਗੇ

ਬਲਬੀਰ ਬੋਪਾਰਾਏ

ਗੀਤਾ ਜੈਲਦਾਰ

ਹਰਮਨ ਦੀਪ

ਜਸਬੀਰ ਗੁਣਾਚੌਰੀਆ (ਗੀਤਕਾਰ)

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ

630-205-6575, 847-544-1788, 847-830-8387, 847-878-8412,
513-373-0145, 847-338-3866, 630-205-9264, 630-205-
5288, 224-588-1317, 630-479-0031

ਚੇਅਰਮੈਨ-ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਗੀ
ਨਿੱਕ ਗਾਖਲ
ਜੈ ਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਕਰਨਲ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਾ
ਲਵਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੁੱਲਤ

ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ ਲਖਣ
ਮਿੱਕੀ ਕਾਹਲੋਂ
ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਡੀ ਸੀ
ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾ

ਬੋਰਡ ਆਫ ਡਾਇਰੈਕਟਰਜ਼

ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਸੋਨੂੰ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ
ਹਰਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਲਾਲੀ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ

ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ
ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ
ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ
ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਸੀਹਰਾ

ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਕਾਲ
ਜਿੰਦੀ ਦਿਆਲ
ਮਲਕੀਅਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ
ਲੱਕੀ ਤੇ ਜੱਸੀ ਸਹੋਤਾ
ਪ੍ਰਧਾਨ-ਹੈਪੀ ਸਿੰਘ ਹੀਰ

ਸਹਿਯੋਗੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ: ਪੰਜਾਬੀ ਹੈਰੀਟੇਜ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਸਾਊਥਬੈਂਡ, ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਆਫ ਇੰਡੀਆਨਾ ਮਿਸ਼ਨਰੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਮੈਰਿਕਨ ਯੂਥ ਕਲੱਬ ਆਫ ਇੰਡੀਆਨਾ, ਫਾਈਵ ਰੀਵਰ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਡੀਅਨ-ਐਪੋਲਿਸ, ਬਾਬਾ ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਲੁਬਾਣਾ ਸੁਸਾਇਟੀ (ਸਾਊਥ ਬੈਂਡ), ਪੀ ਏ ਓ ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਆਫ ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਐਸ. ਆਰ. ਐਸ.), ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਐਵਨਿਊ, ਪੀ.ਸੀ.ਓ. ਵਿਸਕਾਨਸਨ, ਪੀ.ਸੀ.ਐਸ. ਮਿਸ਼ੀਗਨ, ਐਫ.ਆਈ.ਏ. ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਆਫ ਕੈਲਮਜੂ, ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਸੁਸਾਇਟੀ ਆਫ ਇੰਡੀਆਨਾ, ਦੇਆਬਾ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਆਫ ਬੈਟਲਕਰੀਕ, ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਆਫ ਸਾਊਥ ਬੈਂਡ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ ਲੈਨਸਿੰਗ, ਲਾਇਨ ਕਲੱਬ ਆਫ ਪੰਜਾਬ, ਪੀ.ਸੀ.ਐਸ. ਫੋਰਟਵਿਨ, ਏ.ਏ.ਐਸ.ਏ, ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ, ਐਸ.ਆਰ.ਐਸ. ਇੰਡੀਆਨਾ ਕਰਾਊਨ ਪੁਆਇੰਟ, ਗੁਰੂ ਲਾਧੋ ਰੇ ਸੇਵਾ ਸੁਸਾਇਟੀ ਮਿਲਵਾਕੀ, ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਕੈਲਮਜੂ, ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਕੈਲਮਜੂ, ਪੰਜਾਬੀ ਟਰੱਕ ਯੂਨੀਅਨ ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਪੰਜਾਬ ਟੈਕਸੀ ਐਂਡ ਲਿਮੋ ਯੂਨੀਅਨ ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ।

ਮੀਡੀਆ ਸਪਾਂਸਰ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼, ਦੇਸੀ ਜੰਕਸ਼ਨ 1530 ਏ.ਐਮ., ਰੋਣਕ ਮੇਲਾ 1590 ਏ.ਐਮ., ਸਿੱਖ ਟੀ.ਵੀ., ਟੀ.ਵੀ. ਏਸ਼ੀਆ, ਡੇਲੀ ਅਜੀਤ, ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਡਾਟ ਕਾਮ, ਸਾਡਾ ਪੰਜਾਬ ਡਾਟ ਕਾਮ, ਸਾਊਥ ਏਸ਼ੀਆ ਵਨ, ਸ਼ੇਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ, ਸ਼ਾਨ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫੀ, ਬਿੰਦੀਆ ਕਮਿਊਨੀਕੇਸ਼ਨ

e-mail info@punjabsportsclub.org

www.punjabsportsclub.org